

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE’DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM POLİTİKALARI,
FİNANSMANI VE UYGULAMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER**

Hazırlayan
Emine SAKLAN

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER

TOKAT – 2011

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE’DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM POLİTİKALARI,
FİNANSMANI VE UYGULAMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER**

Hazırlayan
Emine SAKLAN

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER

TOKAT – 2011

**TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM POLİTİKALARI,
FİNANSMANI VE UYGULAMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 19 / 08 / 2011.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Nail YILDIRIM

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER (Danışman)

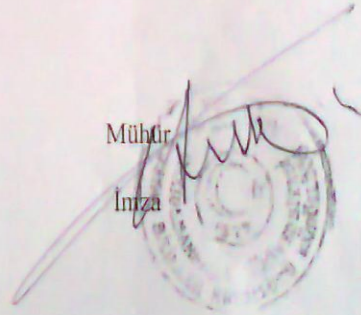
Nail Yıldırım
Ömer Faruk Sönmez
Aysun Erginer

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 17/08/2011 tarih ve 37... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ali AÇIKEL

Mühür

İmza

ETİK SÖZLEŞME

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, araştırmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağımı gösterdiğimi beyan ederim.

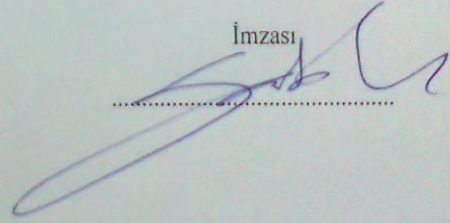
(17/08/2011)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Emine SAKLAN

İmzası

TEŞEKKÜR

Araştırmanın seçimi, uygulanması ve tamamlanması aşamalarında her zaman desteğini yanımda hissettiğim, her konuda yardımını esirgmeden yol gösteren ve çalışmamın en büyük destekçisi olan danışmanım, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın hazırlanmasında değerli görüşlerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Ergin ERGİNER'e, tez çalışması sırasında her zaman kapısını çaldığım, bana birçok konuda farklı bakış açısı kazandıran değerli hocam Öğr. Gör. Zafer KİRAZ'a, jüri üyesi olmayı kabul edip değerli zamanlarını ayıran hocalarım Yrd. Doç. Dr. Nail YILDIRIM ve Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ'e, veri toplama araçlarının uygulanmasında desteklerini gördüğüm Elif YILMAZ'a, uygulama yaptığım okullarda vakitlerini ayırarak çalışmaya destek olan değerli okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenleri ve velilere sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca sabır, anlayış ve desteklerinden dolayı aileme yürek dolusu sevgilerimi sunarım. Son olarak sevgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında büyük yardımını gördüğüm, ne zaman başka bir işle uğraşsam, sürekli bana 'tez'im hatırlatan sevgili eşim Hüseyin'e binlerce teşekkürler...

Emine SAKLAN

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitime ilişkin sayısal değişkenleri incelemek, MEB genel bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakları belirleyerek; okul öncesi eğitimin finans kaynakları hakkında okul yöneticisi, öğretmen ve veli görüşlerini belirleyebilmektir. Bu amaç doğrultusunda sayısal değişkenler incelenmiş; katılımcılardan okul öncesi eğitimin finans kaynakları hakkında görüşleri alınmıştır. Nitel olarak desenlenen araştırmanın katılımcılarını 2010–2011 öğretim yılında Amasya ili ve Göynücek, Suluova, Merzifon ve Taşova ilçelerinde resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan 55 yönetici, 88 öğretmen ve 99 veli oluşturmaktadır. Araştırmada yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemi ve doküman incelemesi ile veriler toplanmış, görüşmeyle elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğrenci ve öğretmen sayılarının, okullaşma oranlarının artış gösterdiği; öğrenci/öğretmen oranının 2008 yılına kadar arttığı, sonra bir düşüş gösterdiği görülmüştür. Katılımcılar okul öncesi eğitimin zorunlu bir öğretim düzeyi olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Kamu bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların yeterli olmadığı konusunda birleşen katılımcılar, bunun nedeni olarak ekonomik yetersizlikler ve okul öncesi eğitimin önemsizliği başta olmak üzere çeşitli nedenler ileri sürmüşlerdir. Yönetici ve öğretmenler okul öncesi eğitim için kendileri de maddi destekte bulunurken, veliler aidat vb. maddi kaynakların alınmasına yönelik memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu okul öncesi eğitimin finansmanının devlet tarafından karşılanması gerektiğini, bir kısmı özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu okul öncesi eğitimin

paralı olmasının eğitimde eşitsizliğe yol açtığını belirtmiştir. Genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan payın artırılması, aidat uygulamasının kaldırılması, fiziki altyapı ve öğretmen eksikliği sorunlarının giderilmesi, araştırmada öneri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Eğitim finansmanı, Eğitim politikası, Okul yöneticisi, Okul öncesi eğitim öğretmeni.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine numerical variables about pre-school education between 2010–2011 by determination of separated resources from MEB's (National Education Ministry) general budget and to determine opinions of school administrators, teacher and guardians about the financial sources of pre-school education according to this purpose, numerical variables are examined and the opinions of participants were taken about financial sources of pre-school education. The participants of this research which is designed qualitatively, includes 55 administrators, 88 teachers and 99 guardians who have worked official primary schools in Amasya province and Goynucek, Suluova, Merzifon, Tasova districts between 2010–2011. In this research, the data are gathered according to semi-structured interview method and examination of documents method. However content analysis method were used in the resolution part of the data.

In the result of the research, it was seen that between 2010–2011, there is an increase of the number of students and teachers and schooling rates. The rates of teachers and students increased until 2008 then there is a decrease after that date. Participants expressed that pre-school education level has to be obligatory teaching level. According to participants, the resources of pre-school education from public budget isn't enough and puts forward various causes mainly like economical difficulties and not being considered important of pre-school education. Although not only administrators but also give money support for pre-school education, most of the guardians aren't happy when they give money support like a monthly contribution. Even though most of the participants said that all of the finance of pre-school education should be corresponded by the state, some of them said that it should take some money

support from private statute and establishments. Most of the participants emphasized that private pre-school in which charges tuition required leads to inequality in education. It can be recommended that the part of pre-school education in general budget should be increased, the application of contribution should be removed, physical infrastructure should be improved, deficiency of teachers should be completed and the scope of the research should be expanded.

Keywords: Pre-school education, Education finance, Education policy, School principal, Pre-school education teacher.

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xviii
1. GİRİŞ	1
1.1. KÜRESELLEŞME ve NEO-LİBERAL EĞİTİM POLİTİKALARI.....	2
1.1.1. Küreselleşme Kavramı.....	7
1.1.2. Küreselleşme ve Neoliberalizm	8
1.2. KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE’DE YANSIMALARI	10
1.3. EĞİTİM HAKKI ve EĞİTİMDE EŞİTLİK.....	19
1.3.1. Eğitim Hakkı	19
1.3.2. Eğitimde Eşitlik.....	22
1.4. EĞİTİM FİNANSMANI.....	24
1.4.1. Eğitim Finansmanı Yaklaşımları	25
1.4.2. Eğitim Finansmanının Yasal Temelleri	28
1.4.2.1. Yasalarda ve Yönetmeliklerde Eğitimin Finansmanı	29
1.4.2.2. Milli Eğitim Şûralarında Eğitimin Finansmanı.....	32

1.4.2.3. Kalkınma Planlarında Eğitimin Finansmanı	36
1.4.3. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanı	41
1.5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	43
1.5.1. Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi.....	45
1.5.1.1. Dünyada Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi	45
1.5.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	47
1.5.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları ve İlkeleri	50
1.5.3. Okul Öncesi Eğitimin Yasal Temelleri	51
1.5.3.1. Yasalarda ve Yönetmeliklerde Okul Öncesi Eğitim	51
1.5.3.2. Milli Eğitim Şûralarında Okul Öncesi Eğitim	53
1.5.3.3. Kalkınma Planlarında Okul Öncesi Eğitim.....	55
1.5.4. Zorunlu Eğitim Kapsamında Okul Öncesi Eğitim	58
1.5.5. Okul Öncesi Eğitime Dair Yapılan Projeler	66
1.6. PROBLEM DURUMU	68
1.6.1. Araştırmanın Amacı.....	69
1.6.2. Araştırmanın Önemi.....	70
1.6.3. Sınırlılıklar	72
1.6.4. Tanımlar	72
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	74
3. YÖNTEM.....	95
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	95

3.2. ARAŞTIRMANIN KATILIMCILARI.....	96
3.3. KATILIMCILARIN KİŞİSEL BİLGİLERİ	99
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	104
3.4.1. Veri Toplama Aracının Hazırlanması.....	104
3.4.2. Geçerlik Güvenirlik Kanıtları	105
3.4.3. Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	105
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	106
3.6. ETİK İLKELER.....	108
4. BULGULAR ve YORUM	109
4.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE SAYISAL DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	109
4.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci Sayıları.....	109
4.1.2. Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Sayıları	110
4.1.3. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci/Öğretmen Oranı.....	111
4.1.4. Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranı	112
4.2. GENEL BÜTÇEDEN OKUL ÖNCESİ EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLARA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	113
4.3. KATILIMCILARIN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN FİNANS KAYNAKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	115

4.3.1. Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynaklarına İlişkin Yönetici Görüşleri.....	115
4.3.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranı	116
4.3.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Zorunluluğu.....	120
4.3.1.3. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Fiziki Altyapı	123
4.3.1.4. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kamusal Kaynaklar.....	125
4.3.1.5. Okul Öncesi Eğitime Yeterli Kaynak Ayrılmama Nedenleri ..	129
4.3.1.6. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Kaynak Oluşturmada Karşılaştıkları Güçlükler	132
4.3.1.7.Okul Öncesi Eğitim İçin Özel Kişi, Kurum ve Kuruluşlardan Maddi Destek Alma	138
4.3.1.8. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunması	141
4.3.1.9. Okul Öncesi Eğitim Finansmanını Özel Kişi, Kurum ve Kuruluşlarca Sağlama	143
4.3.1.10. Okul Öncesi Eğitimde Harcamalar	145
4.3.1.11. Okul Öncesi Eğitime Yapılan Harcama Miktarları.....	149
4.3.1.12. Okul öncesi Eğitimde Kamu Bütçesi Dışında Kalan Maddi Kaynaklar	151
4.3.1.13. Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitlik Üzerindeki Etkisi.....	152

4.3.1.14. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanını Karşılacak Kişi/Kurumlar	155
4.3.1.15.Yöneticilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler	162
4.3.2. Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynaklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	163
4.3.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Zorunluluğu.....	163
4.3.2.2. Fiziki Altyapının Yeterliği	165
4.3.2.3. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynakların Yeterliği.....	169
4.3.2.4. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunması	173
4.3.2.5. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlama.....	176
4.3.2.6. Okul Öncesi Eğitim İçin Velilerden Maddi Kaynak Destek Sağlama	180
4.3.2.7. Okul Öncesi Eğitimde Maddi Kaynak Toplamanın Öğretmenlere Yansımaları	183
4.3.2.8. Eğitimde Eşitlik.....	188
4.3.2.9. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanını Karşılacak Kişi/Kurumlar	191
4.3.2.10. Öğretmenlerin Gelecekte Ne Yönde Değişme İstediklerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	195
4.3.2.11. Öğretmenlerin Paylaşmak İstedikleri Görüşlerin Değerlendirilmesi.....	198

4.3.3. Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynaklarına İlişkin Veli Görüşleri	199
4.3.3.1. Okul Öncesi Eğitimin Zorunluluğu.....	199
4.3.3.2. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynakların Yeterliği.....	202
4.3.3.3. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlama.....	206
4.3.3.4. Okul Öncesi Eğitimde Toplanan Maddi Kaynak Miktarı	209
4.3.3.5. Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olması.....	211
4.3.3.6. Okul Öncesi Eğitimde Toplanan Maddi Kaynaklara İlişkin Velilerin Bilgilendirilmesi	216
4.3.3.7. Velilerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Kaynak Sağlayamama Durumu	218
4.3.3.8. Eğitimde Eşitlik.....	221
4.3.3.9. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanını Karşılacak Kişi/Kurumlar	224
4.3.3.10. Velilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler	228
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	232
5.1. SONUÇLAR.....	232
5.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Değişkenlere İlişkin Sonuçlar.....	232
5.1.2. Genel Bütçeden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynaklara İlişkin Sonuçlar	232
5.1.3. Katılımcıların Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	233

5.1.3.1. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	233
5.1.3.2. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	235
5.1.3.3. Velilerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	236
5.2. ÖNERİLER.....	237
KAYNAKLAR	239
EKLER.....	256
Ek-1: Veri Toplama Araçları	257
Ek-2: Uzman Görüşleri	272
Ek-3: Katılımcıların Kişisel Bilgileri.....	288
Ek-4: Uygulama İzin Belgesi	301
ÖZGEÇMİŞ	302

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. Yıllara Göre MEB Bütçesinin GSYH'ya ve Konsolide Bütçeye Oranı.....	11
Tablo 1.2. Konsolide Bütçe Yatırımlarından MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay	13
Tablo 1.3. Bazı Ülkelerde ve Türkiye'de Yıllara Göre Eğitime Yapılan Toplam Kamusal Harcamaların GSYH'ya Oranı	16
Tablo 1.4. Bazı Ülkelerde ve Türkiye'de Eğitimde Kamu ve Özel Kesim Harcamalarının GSMH'deki payı	18
Tablo 1.5. Eğitim Finansman Yaklaşımlarının Gerekçeleri ve Sınırlılıkları	27
Tablo 1.6. Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitimin Başlama, Bitiş Yaşları ve Zorunlu Eğitim Süreleri.....	59
Tablo 1.7. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Yıllara Göre Okullaşma Oranları.....	63
Tablo 1.8. Bazı Ülkelerde Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranları.....	65
Tablo 2.1. Velilerin Okul Öncesi Kurumlarına Ödedikleri Ücretler	88
Tablo 3.1. Araştırmanın Katılımcılarını Oluşturan Okul Yöneticisi, Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Veli Sayıları	97
Tablo 3.2. Araştırmanın Yapıldığı Okulların Genel Bilgileri.....	97
Tablo 3.3. Okul Yöneticilerine İlişkin Kişisel Bilgiler.....	99
Tablo 3.4. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerine İlişkin Kişisel Bilgiler	101
Tablo 3.5. Velilere İlişkin Kişisel Bilgiler.....	102
Tablo 4.1. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci Sayılarının Zamansal Gelişimi.....	110
Tablo 4.2. Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Sayılarının Zamansal Gelişimi	111
Tablo 4.3. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci/Öğretmen Oranının Zamansal Gelişimi....	112
Tablo 4.4. Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranlarının Zamansal Gelişimi	113
Tablo 4.5. MEB Bütçesinden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynaklar	114

Tablo 4.6. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranının Düşüklüğünü Değerlendirmeleri	116
Tablo 4.7. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasının Yönetici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.....	121
Tablo 4.8. Okul Öncesi Eğitimde Fiziki Mekânın Yeterliğine İlişkin Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi	123
Tablo 4.9. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim İçin Ayrılan Kamusal Kaynakların Yeterliğini Değerlendirmeleri.....	126
Tablo 4.10. Okul Öncesi Eğitime Yeterli Kaynak Ayrılmamasının Yönetici Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi	129
Tablo 4.11. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Kamu Bütçesi Dışında Kaynak Oluşturma Sürecinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Değerlendirilmesi.....	133
Tablo 4.12. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim İçin Özel Kişi, Kurum ve Kuruluşlardan Maddi Destek Almaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	138
Tablo 4.13. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunmalarını Değerlendirmeleri	142
Tablo 4.14. Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Özel Sektörden Sağlanmasına Yönelik Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	144
Tablo 4.15. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimdeki Harcamaları Değerlendirmeleri ...	146
Tablo 4.16. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Harcadıkları Miktarları Değerlendirmeleri	149
Tablo 4.17. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Kamu Bütçesi Dışında Kalan Maddi Kaynakların Kullanımını Değerlendirmeleri	151

Tablo 4.18. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitliği Nasıl Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	153
Tablo 4.19. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	156
Tablo 4.20. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Nasıl Karşılanması Gerektiğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	159
Tablo 4.21. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.....	164
Tablo 4.22. Fiziki Altyapının Yeterliğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	166
Tablo 4.23. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim İçin Ayrılan Kamusal Kaynakların Yeterliğini Değerlendirmeleri.....	170
Tablo 4.24. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunmalarını Değerlendirmeleri	174
Tablo 4.25. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlamaya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi	177
Tablo 4.26. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlamada Velilerin Ekonomik Durumlarını Gözetmeye İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi	181
Tablo 4.27. Okul Öncesi Eğitime Maddi Kaynak Toplamının Öğretmenlere Etkisinin Değerlendirilmesi.....	184
Tablo 4.28. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitliği Nasıl Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	189
Tablo 4.29. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	192

Tablo 4.30. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasının Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.....	199
Tablo 4.31. Velilerin Okul Öncesi Eğitim İçin Ayrılan Kamusal Kaynakların Yeterliğine İlişkin Değerlendirmeleri.....	202
Tablo 4.32. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Toplanan Maddi Kaynaklara İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi	207
Tablo 4.33. Okul Öncesi Eğitimde 2010 Yılı İçin Toplanan Maddi Kaynağa İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi	209
Tablo 4.34. Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasına İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	212
Tablo 4.35. Okul Öncesi Eğitime Sağlanan Maddi Kaynaklar ve Maddi Kaynakların Harcanacağı Yer Konusunda Bilgilendirmeye İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi.....	216
Tablo 4.36. Maddi Kaynak Verememe Durumunda Herhangi Bir Tepkiyle Karşılaşmaya İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi	219
Tablo 4.37. Velilerin Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitliği Nasıl Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	222
Tablo 4.38. Velilerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	224

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Yıllara Göre MEB Bütçesinin GSYH'ya Oranı	12
Şekil 1.2. Yıllara Göre MEB Bütçesinin Konsolide Bütçeye Oranı.....	12
Şekil 1.3. Konsolide Bütçe Yatırımlarından MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay...	14
Şekil 1.4. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Yıllara Göre Okullaşma Oranları	64
Şekil 2.1. Tayvan'da Özel ve Kamu Okul Öncesi Eğitim Okullarının Ücretlerinin Yıllara Göre Gelişimi	87
Şekil 4.1. MEB Bütçesinden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynaklar	115

1. GİRİŞ

Eğitim bireyin yaşamındaki en önemli süreçlerden biridir. Eğitim yoluyla bireye hayata uyum sağlamasını kolaylaştırıcı yeni davranışlar kazandırılır; bireyin ilgi, istek ve yetenekleri geliştirilir. Eğitim toplumun sosyal, siyasal, demokratik ve teknolojik açılardan ilerlemesine ve gelişmesine; değişen dünyada çeşitli sorunların aşılmasına yardımcı olur. Bir ülkenin eğitime ayırdığı kaynak miktarı, ona verdiği önemi yansıtır. Eğitim yoluyla birey hak ve özgürlüklerini kullanır ve dolayısıyla eğitim bireyin en temel haklarından birisidir.

Türkiye’de eğitim büyük ölçüde kamu finansmanına dayanmaktadır. Eğitime olan taleple orantılı olarak, yeterince parasal kaynak aktarılmaması, önemli bir finansman sorununu beraberinde getirmektedir. Eğitim için ayrılan payın yeterli gelmemesi, eğitimde parasal güçlüklerle karşılaşılmasına yol açmaktadır. Eğitimde finansman sorunu, eğitimin toplumun her kesimine sunulmasında zorluklar yaratmış ve bireyin eğitim hakkına ulaşamadığının bir göstergesi olmuştur.

Eğitimde karşılaşılan finansman sorunları eğitim kurumlarını bir anlamda kendi başlarının çaresine bakmaya itmiş ve devlet bütçesi dışında yeni kaynak arayışlarına yönlendirmiştir. Bu durum karşısında aileler eğitim hizmetinden yararlanmak için finansmana katılmak durumunda kalmışlardır. Eğitimden sadece fiyatını ödeyebilenlerin yararlandığı bir ortamda fırsat eşitliğinden ve eğitim hakkından bahsetmek mümkün olmamaktadır.

20. y.y.’ın sonlarından itibaren dünyada ve Türkiye’de küreselleşme sürecinin etkileri görülmeye başlanmış ve eğitim dışsal yarar sağlayan bir hizmet olarak ele alınmıştır (Brissett, 2011). Eğitimin maliyeti bireye yüklenmeye çalışılmıştır. T.C. Anayasasının 42. maddesi ilköğretimin kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve

devlet okullarında parasız olduğunu ileri sürer. Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'nin çalışmaları sonucu okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilme çabaları sürmekte ve 2013–2014 öğretim yılında tüm ülkede zorunlu eğitim kapsamına alınması öngörülmektedir. Eğitimin ilk ve en temel kademesinde ailelerin finansman sorunuyla karşı karşıya bırakılması sosyal devlet algısı ile çelişki oluşturmaktadır.

1.1. KÜRESELLEŞME ve NEO-LİBERAL EĞİTİM POLİTİKALARI

Toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın sağlanmasında, değişen ve gelişen dünyada gelişmiş ülkeler arasında yer almanın tek yolunun iyi eğitim almış bir toplum olmaktan geçtiği bir gerçektir. Eğitim yoluyla insanlara ve toplumlara yatırım yapılır, dünyanın değişimini anlayabilen, kültürel duyarlılığa ve ahlak anlayışına sahip insanların yetiştirilmesi gerçekleştirilir (Tuzcu, 2006). Eğitim bir haktır ve tüm vatandaşların bu haktan yararlanabilmesi sosyal devletlerin sorumluluğu altındadır.

Ünal (2003, s. 42), eğitim yaklaşımlarını iki düzlemde toplamıştır. İlki toplumcu yaklaşımdır. Toplumcu yaklaşım, eğitimi tüm vatandaşlar için ele alır ve devletin eğitim olanaklarını herkese parasız sunması gerektiğini ileri sürer. Bu yaklaşım çerçevesinde, eğitim bireyin kendini özgürce geliştirebilmesine olanak sağlayan ve bireyin tüm özgürlüklerini kullanmasının önünü açan temel bir hak olarak değerlendirilir. Böyle bir eğitim hakkı anlayışında, tüm toplumun bireyleri devletin parasız sunduğu eğitim olanaklarından, herhangi bir ücret ödemediği yararlanır.

İkinci yaklaşım ise faydacı yaklaşımdır. Bu yaklaşım ise eğitimin iktisadi kurallara göre üretilmesini savunur. Faydacı yaklaşımda devletin zorunlu gördüğü eğitim dışındaki diğer öğretim düzeylerinden, ancak fiyatını ödeyebilenler yararlanabilir. Faydacı yaklaşım, kapitalist toplumda egemen olan eğitim anlayışını temsil eder. Kapitalist sistemde devletin öncelikli görevi, ekonominin işlemediği

alanlarda piyasaya girerek, doğrudan üretimi gerçekleştirmek ve düzenleyici önlemleri almaktır (Ulutürk, 1998). Faydacı yaklaşımda eğitimin olanakları, ilgili ve yetenekli kişilere açıktır. Belli bir gücün altında olanlar, eğer yetenekli ve başarılı iseler, çeşitli burs ve kredilerle desteklenerek eğitim hizmetlerinden yararlanırlar (Ünal, 2003, s. 43).

20. y.y.'ın sonlarında itibaren dünyada faydacı yaklaşımın etkileri gözlenmeye başlanmış ve kapitalist küreselleşme ile birlikte eğitimde bir anlamda sermayeleştirme süreci başlamıştır. Ercan (1998)'a göre sorun sadece eğitimin sermayeleştirilmesi değil, bir bütün olarak kapitalizmin ulaştığı aşamada kamusal alanların sermayeleşmesidir.

Küreselleşmenin arkasında yer alan neo-liberal politikalar krize karşı sermayenin yeniden yapılandırmasını öngörmekte ve bu noktada devletin sosyal boyutunu ortadan kaldırarak piyasa ekonomisinin etkinlik alanını genişletmek istemektedir. Kapitalist sistemde eğitim sosyal ve ekonomik açıdan dışsal yarar sağlayan bir hizmet olarak ele alınır ve bu durum eğitimin genişletilmesi anlamına gelmektedir (Brissett, 2011). Tanzi ve Schuknecht (2000, s. 33), kamu harcamaları içinde eğitim harcamalarının giderek bir artış gösterdiğini ve 1900'lü yılların başında eğitime ayrılan parasal kaynakların kamu harcamaları içindeki oranının % 1 düzeyinde iken, 1940'lı yıllara yaklaşıldığında % 2'ye çıktığını belirtmişlerdir.

1980'lerden beri uygulanan neo-liberal politikalar, özellikle ekonomik krizde olan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere dayatılarak, ticaret ve yatırıma yönelik sermayenin serbest dolaşımının önündeki engeller ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. "Yapısal uyum programları" adı verilen bu programların ardında Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (DB), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) bulunmaktadır (Dinçer, 2006).

IMF, DB ve 1980’li yılların başlarında hayata geçirilen politikalarla ilgili Cornia, Jolly and Stewart (1987), Bello, (1993), Kakwani, Makonnen ve Van der Gaag (1990) tarafından yapılan bir dizi çalışmada, bu politikaların uygulamaya geçirilen ülkelerde yoksulluğu, gelir eşitsizliğini arttırdığı; ekonomik gelişme açısından olumsuz sonuçlar doğurduğu ortaya konulmuştur (akt. Carnoy, 1995, s. 663; Danaher, 2005, s.17). Chossudovsky’e göre ise, Somali’de 1980’lerin başında ülkede meydana gelen ekonomik krizi önlemek için IMF ile anlaşılmış ve yapısal uyum politikaları uygulanmaya başlanmıştır. Buna göre eğitim harcamalarında 1982’de her ilkokul öğrencisi için yıllık 82 dolar olan eğitim harcaması 1989’da 4 dolara düşmüştür. 1981–1989 yılları arasında okul çağındaki nüfusun artmasına karşın, okul devam eden öğrenci sayısı % 41 azalmıştır. Dünya bankasının eğitim projeleri kapsamında sağladığı destek kredileri ilgili projelerin dış finansmanında kullanılmak koşuluyla verildiğinden dolayı bir yandan krediler için yeni pazar imkanı oluşurken, bu durum karşı ülkeler için yeni borçlar anlamına gelmektedir (Chossudovsky, 1997 ve Chossudovsky, 1999).

Neo-liberal politikalar, eğitimi piyasada diğer mal ve hizmetlerden farklı olmayan bir hizmet olarak tanımlamıştır. Bu sebeple eğitimde rekabetçi bir piyasa oluşturulmuştur. Neo-liberal politikaların kamusal alanı piyasa ekonomisi temelinde yeniden tanımlaması bir kamu hizmeti olan eğitimin, bir hak olma özelliğini yitirmesine neden olmakta ve onun finansman yapısını, işlevini ve niteliğini piyasanın belirleyiciliğine bırakmaktadır (Gök, Önder, Çırak, Açıık, Adıgüzel, Akfırat, Akkaya, Aslan, Aydoğan, İnal, Kalkan, Karakaya, Oğur, Tagay, Tekin, Turgut, Vayıç ve Yiğit, 2005, s. 24). Neo-liberal politikaların eğitimi piyasanın koşullarına bırakarak, sermayeye yeni yatırım alanları açarak, bir anlamda “eğer eğitim birey için ek kazanç” anlamına geliyorsa, bireyin bu kazancın ek maliyetine katlanması gerekir görüşünü

hâkim kılmaya çalışmaktadır. Eğitim, “insan sermayesine yapılan en büyük yatırımdır” anlayışı sonucunda, eğitimin maliyeti bireye yüklenmeye çalışılmaktadır (Gök ve diğerleri, 2005, s. 25). Bu her ne kadar küresel ekonomiler açısından doğru bir algı olsa da etik ve eşitlik anlamında düşünüldüğünde problemler teşkil edebilir. Türkiye için de aynı durum söz konusudur.

Konu Türkiye ölçeğinde incelendiğinde, 1924 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 87. maddesi, eğitimi ilkokullarda zorunlu kılmış ve her derecedeki eğitimin ücretsiz olarak verilmesi ilkesini getirmiştir (1924 T.C Anayasası). Daha sonra 1961 Anayasası ile sosyal bir hukuk devleti anlayışını benimseyen Türkiye'de, yine aynı Anayasa'yla planlı kalkınma sürecine girilmiştir(1961 T.C Anayasası). Planlı dönemle birlikte, eğitim, kalkınmanın en etkili araçlarından biri olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda eğitim sistemi, bir sistem bütünlüğü içinde yeniden gözden geçirilmiş ve yeni düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, eğitimle ilgili temel politikalar ve uygulanacak ana ilkeler belirlenmiş ve bunların diğer sektörlerle ilişkisi kurulmuştur. Bu çerçevede kalkınma planlarında eğitimle ilgili şu üç temel amaç üzerinde önemle durulmaktadır (DPT, 1963, s. 441; Korkmaz, 1995, s. 5; Küçükler, 2008, s. 68): Bunlardan ilki, toplumun öğretim düzeyini yükseltmek; ikincisi, ekonominin gelecekte gereksinim duyacağı nitelikli ve yüksek nitelikli insangücünü yetiştirmek; üçüncüsü ise eğitimde sosyal adalet çerçevesinde fırsat eşitliğini sağlamaktır.

Neo-liberal politikaların üzerinde durduğu, kaynakları devletin değil piyasanın belirlemesi yönündeki ilkesi, 1980'lerden sonra Türkiye dâhil, birçok ülkede yerleşme politikalarını gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda, yerleştirme politikaları eğitimde özelleştirmenin meşruiyetini sağlamak için kullanılır olmuştur (Ünal, 2003, s. 43). Belirtilen gelişmeler, özellikle 1990'lardan sonra daha çok etkisini göstermiştir. Buna

paralel olarak MEB bütçesinin Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH)'ya oranı 1997 yılında % 1.74 iken, 2011'de % 2.81 olarak gerçekleşmiştir (MEB, 2010b). 1997'den 2011'e kadar olan 14 yıllık süreçte MEB bütçesinin GSYH'ya oranı sadece 1,61 kat artış göstermiştir. Türkiye'de kamu eğitim bütçesinde gözlenen bu olumsuz durum karşısında, eğitim harcamalarının finansman kaynaklarında dikkate değer bir farklılaşma gözlenmiştir. Örneğin, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in yaptığı bir araştırmaya göre, 2002 yılında eğitim harcamasının % 64.80'i merkezi bütçe harcaması olarak gerçekleşirken, % 0.70'i yerel idareler, % 1.50'si özel tüzel kişi ve kuruluşlar, %32.90'ı hane halkı ve % 0.09'u uluslararası kaynaklardan sağlanan harcamalar biçiminde gerçekleşmiştir (TÜİK, 2006a). Bu verilere göre, Türkiye'deki eğitim harcamalarının üçte ikisinin kamu harcamalarından oluşması, eğitim hizmetinin hala kamusal bir nitelik taşıdığı anlamı taşımaktadır. Bununla birlikte, hane halkı harcamalarının toplam eğitim harcamalarının üçte birine denk gelmesi, eğitimin ailelere olan doğrudan ve dolaylı maliyetinin arttığını göstermektedir. Eğitim harcamalarının finansman kaynakları içinde özel, tüzel kişi ve kuruluşlarca yapılan harcamaların yaklaşık % 2'lik bir paya sahip olması, eğitime yönelik halk katkılarının hiç de küçümsenmeyecek miktarda olduğu anlamına gelmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Kavak, Ekinci ve Gökçe (1997, s. 4)'nin yaptıkları araştırma, pek çok ülkenin ilköğretim sistemlerinin kaynak sıkıntısıyla karşı karşıya bulduklarını, bu sıkıntıları aşmak için yerel toplum veya ailelerin desteklerini sağlamaya yönelik arayışlar içinde olduklarını ortaya koymuştur. Türkiye'de bir yandan toplumun okullardan daha nitelikli eğitim beklentisi diğer yandan eğitim bütçesindeki kısıtlamalar okul yöneticilerini bütçe dışı yeni kaynak arayışına yönlendirmektedir.

Kavak, Ekinci ve Gökçe (1997), Süzük (2002), Akça (2002) ve Öztürk (2002)'ün ayrı ayrı yaptıkları araştırmalarda, ilköğretim okullarının 27 ila 39 arasında değişen bütçe dışı özel gelir kaynağına sahip oldukları ortaya konulmuştur. Keskin (2003), T.C. Anayasası'nın 42. maddesine göre ilköğretimin devlet okullarında parasız olmasına karşın, öğrenci ve ailelerinden yaklaşık 40 farklı ad altında para toplanmasının, çocukların devlet okullarında parasız okuma haklarının ellerinden alınması anlamına geldiğini ifade etmiştir.

1.1.1. Küreselleşme Kavramı

Dünyanın yeniden yapılanmaya başladığı 21. y.y'da, ülkeler arasında iktisadi, sosyal ve siyasal ilişkiler gelişmiş, uluslararası ilişkiler yoğunlaşmıştır. Ülkeler arasında ekonomik ilişkilerin hız kazanmasıyla küreselleşme söylemi üzerinde en çok durulan söylemler arasında yer almıştır. Yeni teknolojik gelişmeler, dünyayı küçülterek ülkeleri hızla birbirlerine yakınlaştırmıştır. Son yıllarda yaygın olarak kullanılan küreselleşme kavramı, üzerine çok farklı anlamlar ve değerler yüklenen, çok farklı tanımlamalara ve nitelermelere konu olan bir kavramdır. Berger (1997, s. 23), küreselleşmenin son zamanlarda ekonomiden siyasete, sosyal politikadan kültüre, yeryüzünün birçok alanındaki değişimi ifade etmek için kullanılan bir sözcük haline geldiğini ifade etmiştir. 1990'lı yıllardan itibaren küreselleşme söylemi giderek yaygınlaşmış, popüler bir kavram olarak toplumsal değişimleri çözümlemeye bir araç haline gelmiştir (Ramler, 1991, s. 44). Burbules ve Torres (2000), küreselleşmeyi, binlerce kilometre ötedeki olayların yerel olayları etkilemesi ve dünyada sosyal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlamıştır. Oladipipo (2000, s. 10) için ise küreselleşme finansman, yatırım, teknoloji ve ticaret yoluyla ülkeler arasındaki bağın artması ve entegrasyonun derinleşmesidir.

Zaman zaman küreselleşme kavramı farklı düşünürler tarafından değişik açılardan yorumlanmıştır. Bazı düşünürler küreselleşmeyi dünyanın batılılaştırılması, bazıları kapitalizmin çıkarlarını saklamak için bulduğu yeni bir yol olarak düşünürken; bazıları küreselleşmenin homojenleşmeye yol açtığını, bazıları ise aksine farklılaşmaya ve heterojenleşmeye yol açtığını düşünmektedir. Küreselleşme; hükümetler için devletin gücünü arttırmanın bir yöntemidir (Kellner, 2000; akt. Hartley, 2003). Küreselleşmenin ve bu bağlamda gündeme gelen eğitim yaklaşımlarının felsefi olarak pek çok düşünce akımı ile paralellik gösterdiğini söyleyen Sönmez (2002b), neoliberalizm ve küreselleşmenin temelini oluşturan felsefe akımlarını şu şekilde sıralamıştır:

“Özellikle liberal devlet anlayışının temellerini atan Hegel felsefesi, bireyselliği ve bireyin doğaya uygun yaşayışıyla devlete gerek kalmayacağını savunan Stoa felsefesi, bilginin göreceliği üzerine görüşleriyle Heracleitos, mutlak bilginin varlığını reddeden sofistler, ‘Amaca ulaştıran, pratik değeri olan, başarıyı sağlayan düşünce doğrudur.’ ifadesiyle pragmatizm, küreselleşme ve neoliberalizm anlayışlarının temelinde olduğu düşünülen felsefe akımlarıdır.” (Sönmez, 2002b).

1.1.2. Küreselleşme ve Neoliberalizm

Son zamanlarda küreselleşmeyle birlikte anılan en temel kavramlardan biri neoliberalizm olmuştur. Neoliberalizmde devletin rekabetçi ve girişimci bireyi yaratmak için çabaladığı görülmektedir (Apple, 2002). Piyasanın yararına inanan neoliberalizm, “yeni özgürlükçülük” anlamına gelir. Neoliberalizm, piyasaların ve ticaretin serbestleştirilmesi, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, kamu harcamalarının sosyal alanlar dışında ekonomik üretkenlik gösteren alanlara harcanması gibi birbiriyle ilişkili politikaları kapsamaktadır (Perrons, 2004; Hsieh ve Tseng, 2002; Mok, 2005).

1980’li yıllardan başlanarak uluslararası alanda bir dönüşüm yaşanmış; gelişmekte olan ülkelere kaynak aktarımı söz konusu olmuştur. Bu

durum gelişmekte olan ülkeleri borç krizi ile karşı karşıya getirmiş ve dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kapitalist küreselleşme süreci başlamış; DB ve IMF öncülüğünde neo-liberal politikalar uygulamaya konulmuştur (Ercan, 1998; Gopinathan, 2005). 1990’lı yıllara gelindiğinde Türkiye gittikçe artan bir şekilde uluslararası finansmanın etkisinde kalmıştır. Bu durum dolaylı olarak eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerini etkilemiştir. Sosyal altyapı giderek piyasa fiyatlarında maliyetlendirilmek suretiyle özelleştirilmiştir (Erinç, 2002). Bir başka açıdan bakıldığında küreselleşme, merkez ülkeler ile evre ülkeler arasında eşitsizliklere de yol açmaktadır. Merkez ülkelerde yaşanan tekelleşme nedeniyle evre ülkelerdeki üretim nemsizleşmekte, gelir dağılımlarındaki eşitsizlikler artmaktadır (Hallak, 1999). 1980’lerden beri egemen olan zelleştirme politikaları ile eğitim, sağlık gibi kamu hizmetleri metalaştırılmıştır. Yapısal uyum politikaları çerçevesinde eğitim hizmetleri üzerinde küresel çıkar baskıları artmıştır (Danaher, 2005).

Küreselleşmenin gelişmekte olan toplumlardaki en görünür etkisi, yapısal uyum politikalarıdır. Yapısal uyum politikalarının amacı tüm gelişime yönelik stratejilerin yabancı sermayeye istikrar yaratma doğrultusunda oluşturulmasıdır. Diğer bir deyişle gerekli i sermayeyi arttırabilmek için hükümetler, araştırma ve geliştirme alanında ulusal otonomi yaratabilecek eğitim programları oluşturacak ve eğitimde eşitliği sağlayacak yatırımları azaltmak veya kaldırmak durumunda kalacaklardır (Burbules ve Torres, 2000, s. 27). Neo-liberal bakış açısı ile şekillenen eğitim yapısında müfredat oluşturulurken ticari ve ekonomik konular üzerinde daha fazla yoğunlaşma, eğitim ilke ve değerlerinden uzaklaşma ve öğrenciye yüklenilen değerin olumsuz yönler kazanması da söz konusu olmaktadır (Olssen, 1996).

1.2. KÜRESELLEŞMENİN TÜRKİYE'DE YANSIMALARI

1980'li yıllardan itibaren Türkiye'de ekonomik ve toplumsal alanda yapısal uyum politikalarının etkisini gözlemek mümkün olmaktadır. Yapısal uyum politikaları ile eğitim üzerinde iktisadi baskı artmış, bu durum eğitim sisteminin yeni örgütlenişini ve işleyişini etkilemiştir. Yapısal uyum politikaları ile eğitim alanında; eğitime ayrılan kamu harcamalarının azaltılması, özelleştirme kapsamına eğitimin de alınması, başta üniversiteler olmak üzere mesleki-teknik ortaöğretim ile piyasa arasındaki bağın güçlendirilmesi çalışmaları görülmektedir (Ünal, 2002, s. 126).

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda (DPT, 2006), küreselleşme ideolojisinin etkileri gözlenmektedir. Eğitim sisteminde insan kaynaklarının etkin biçimde geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, ekonomide rekabet gücünü artırmak için eğitim kurumlarının kapasitelerinin güçlendirilmesi, eğitimin bireysel ve toplumsal maliyetini düşürerek rekabet üstünlüğünün sağlanması, eğitime olan talebin artırılması, yerel yönetimlerin ve sosyal ortakların eğitime katılımlarının artırılması öncelikli konular olarak ele alınmıştır. Ayrıca eğitim sisteminin katılımcı, hesap verebilir, verimli bir yönetim yapısına kavuşturulması, kalite güvence sisteminin oluşturulması, bireyin sahip olduğu diploma ve sertifikaları, kalite güvence sistemiyle işletmelerin insangücü planlamaları ile denk düşürme çabaları egemendir. Eğitim sisteminin planlamasına ilişkin ele alınan kavramların, neo-liberal ideoloji ve piyasa ekonomisi beklentileri ile örtüştüğü görülmektedir. Bu gelişmeleri takiben Türkiye'de eğitim için ayrılan bütçe ödeneklerinin yıllara göre bir düşüş gösterdiği söylenebilir.

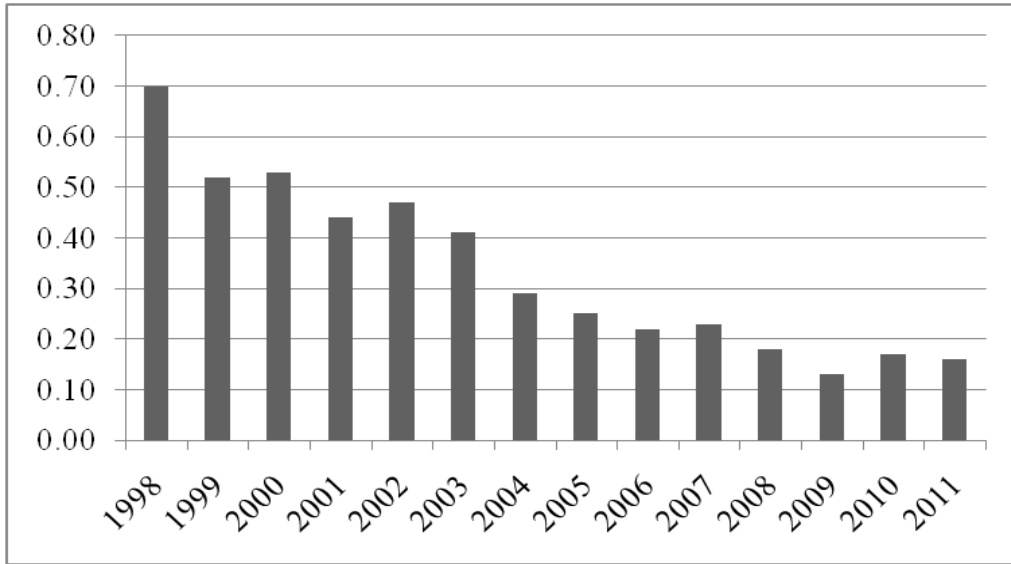
Tablo 1.1.'de 1998–2011 yılları arasında MEB bütçesinin, GSYH ve Konsolide bütçeye oranının dağılımları verilmiştir.

Tablo 1.1. Yıllara Göre MEB Bütçesinin GSYH'ya ve Konsolide Bütçeye Oranı

Yıllar	GSYH (TL.)	Konsolide bütçe (TL.)	MEB yatırım bütçesi (TL.)	GSYH'ya oranı (%)	Konsolide bütçeye oranı (%)
1998	53.518.331.580	14.789.475.000	373.262.000	0.70	2.52
1999	78.282.966.809	27.266.600.000	408.341.000	0.52	1.50
2000	125.596.128.755	46.827.436.000	666.782.000	0.53	1.42
2001	176.483.953.021	48.519.490.000	779.855.000	0.44	1.61
2002	275.032.365.953	98.131.000.000	1.281.690.000	0.47	1.31
2003	356.680.888.222	147.230.170.000	1.479.050.000	0.41	1.00
2004	428.932.343.026	150.658.129.000	1.244.150.000	0.29	0.83
2005	486.401.032.274	156.088.874.910	1.230.306.000	0.25	0.79
2006	575.783.962.136	174.958.100.699	1.241.498.000	0.22	0.71
2007	646.893.000.000	204.988.545.572	1.490.000.000	0.23	0.73
2008	716.596.000.000	222.553.216.800	1.296.704.000	0.18	0.58
2009	1.111.438.000.000	259.155.933.362	1.506.188.195	0.13	0.58
2010	1.029.000.000.000	288.216.351.892	1.785.327.000	0.17	0.61
2011	1.214.852.000.000	312.572.607.330	1.995.625.000	0.16	0.64

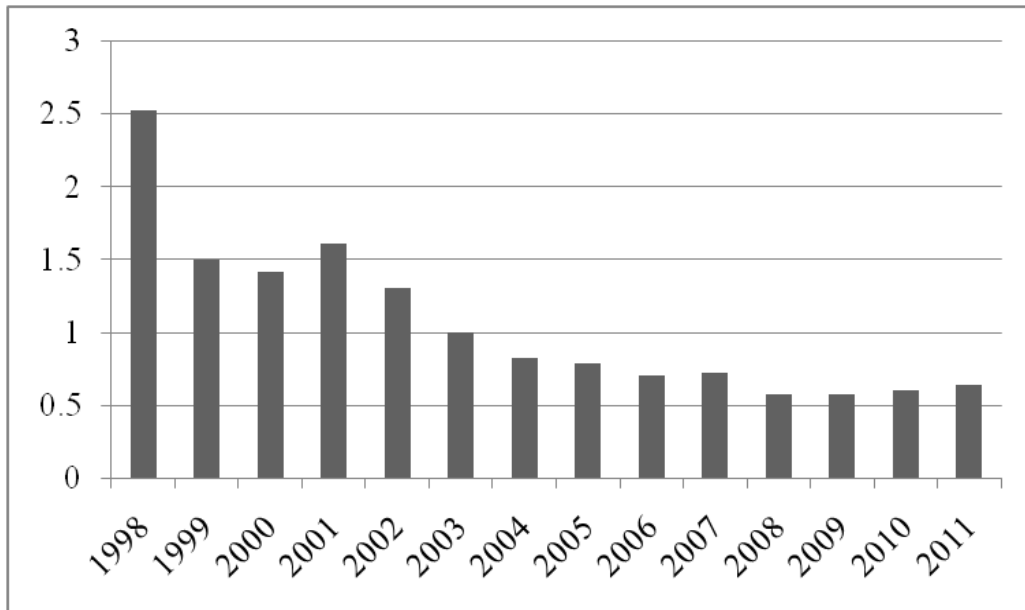
Kaynak: MEB, 2010b.

Tablo 1.1. incelendiğinde, 1998–2011 yılları arasında, GSYH, konsolide bütçe ve MEB yatırım bütçesinin artmasına karşın, MEB bütçesinin GSYH ve konsolide bütçeye oranı bazı yıllar ufak artışlar gösterse de genellikle düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır. 1998 yılında MEB bütçesinin GSYH'ya oranı 0.70 iken, 2011 yılında 0.16 olmuştur. Aynı şekilde MEB bütçesinin konsolide bütçeye oranı 1998 yılında 2.52 iken 2011 yılında 0.64 olarak gerçekleşmiştir. 1998–2010 yılları arasında MEB bütçesinin GSYH'ya oranının ve MEB Bütçesinin konsolide bütçeye oranının grafiksel ifadeleri sırasıyla Şekil 1.1. ve Şekil 1.2.'de yer almaktadır.

Şekil 1.1. Yıllara Göre MEB Bütçesinin GSYH'ya Oranı

Şekil 1.1.'e bakıldığında 1998–2003 yılları arasında MEB bütçesinin GSHY'ya oranlarında gözle görülür bir değişim olmadığı saptanmaktadır. 2003 sonrasında ise istikrarlı bir düşüş söz konusudur. Ayrıca 1998 ve 2003 yıllarından sonra ani düşüşler gözlenmektedir. Süreç baştan sona değerlendirildiğinde ise neredeyse 4 kata yakın düşme söz konusudur. Şekil 1.2.'de yıllara göre MEB bütçesinin konsolide bütçeye oranı verilmektedir.

Şekil 1.2. Yıllara Göre MEB Bütçesinin Konsolide Bütçeye Oranı

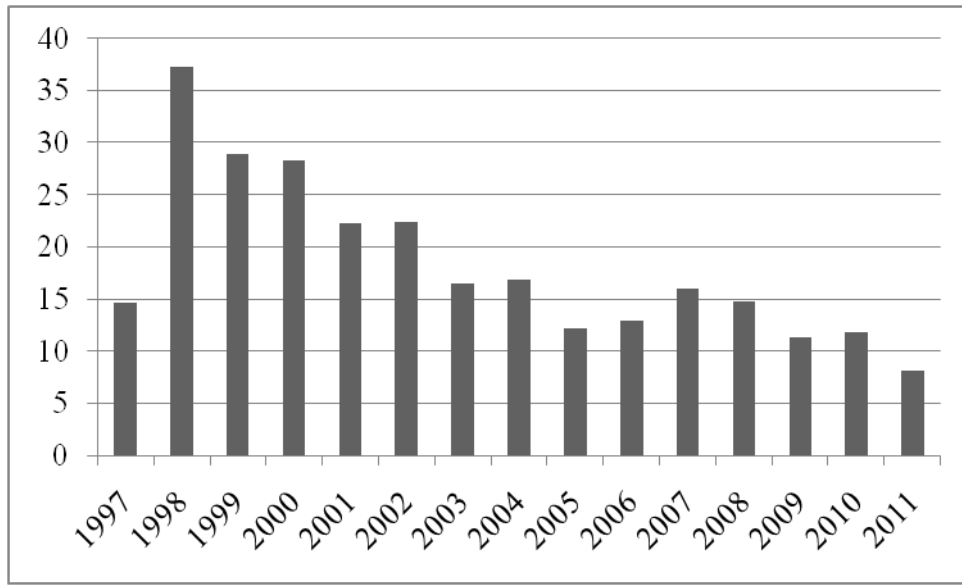
Şekil 1.2.'de görüldüğü gibi MEB bütçesinin konsolide bütçeye oranı 1998'de en yüksek değerde iken, 2011 yılına kadar belirgin bir şekilde düşüşler yaşamıştır. 1998–2002 yılları arasında dikkate değer bir değişim olmazken 2002 yılından itibaren sürekli bir düşüş gözlenmektedir.

1997–2010 yılları arasında konsolide bütçe yatırım ödeneği, MEB yatırım ödeneği ve konsolide bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan pay Tablo 1.2'de yer almaktadır.

Tablo 1.2. Konsolide Bütçe Yatırımlarından MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay

Yıllar	Konsolide bütçe yatırım ödeneği (TL.)	MEB yatırım ödeneği (TL.)	Konsolide bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan pay (%)
1997	524.600.000	76.884.950	14.66
1998	999.975.000	373.262.000	37.33
1999	1.410.000.000	408.341.000	28.96
2000	2.352.000.000	666.782.000	28.35
2001	3.500.000.000	779.855.000	22.28
2002	5.736.000.000	1.281.690.000	22.34
2003	8.998.500.000	1.479.050.000	16.44
2004	7.368.361.000	1.244.150.000	16.89
2005	10.143.886.000	1.230.306.000	12.13
2006	9.639.582.000	1.241.498.000	12.88
2007	9.341.637.000	1.490.000.000	15.95
2008	8.743.466.000	1.296.704.000	14.83
2009	13.226.540.740	1.506.188.195	11.38
2010	15.136.771.000	1.785.327.000	11.80
2011	24.602.065.000	1.995.625.000	8.11

Tablo 1.2. incelendiğinde, konsolide bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan payın yıllara göre düşüşler gösterdiği görülmektedir. 1998 ve 2003 yıllarından sonra ciddi azalmalar görülmektedir. 1997–2011 yılları arasında konsolide bütçe yatırımlarından MEB yatırımlarına ayrılan payın grafiksel olarak gösterimi Şekil 1.3.'te verilmiştir.

Şekil 1.3. Konsolide Bütçe Yatırımlarından MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay

Şekil 1.3. incelendiğinde, 1997 yılından sonraki artış göze çarpmaktadır. Fakat bu artış devam etmemiş ardından da genel bir düşüş hâkim olmuştur. MEB yatırım ödeneği her yıl artsa da harcamalara oranı genelde düşmüştür. Genel olarak değerlendirildiğinde 1997'ye göre 2011 yılındaki veriler yarı yarıya düşmüştür.

Örgün eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı, 1980 yılında 8.124.936, 1990 yılında 11.338.866, 2000 yılında 13.616.708 ve 2010 yılında 15.164.318 olmuştur ve öğrenci sayısı 1980 ile 2010 yılları arasında 1.87 kat artmıştır (MEB, 2010b). Eğitim harcamalarında ise böyle bir artışı görmek mümkün değildir. Buna bağlı olarak eğitime ayrılan kaynağın yıllara göre artışının öğrenci sayısının

artışının çok altında kalması karşısında eğitime ayrılan kamu kaynaklarının azaldığı yorumunda bulunulabilir. Karakütük'e göre, ilk ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrenci sayısı ile hizmet veren öğretmen sayılarının giderek artmasına karşın, genel bütçe harcamaları içinde MEB harcamalarının oranının azalması; eğitime daha az kaynak ayrılması, eğitimin niteliğinden vazgeçilmesi, eğitime öncelik verilmemesi anlamına gelmektedir (Karakütük, 2006, s. 229).

Eğitime ayrılan kamu kaynaklarının azalması, eğitimin maliyetlerinin giderek ailelere yüklenmesi ve bu durumda düşük gelir düzeyine sahip aileler için zaten kıt olan gelirlerinin büyük bir bölümünü eğitim harcamalarına ayırmak zorunda kalmaları anlamına gelmektedir. Özellikle ülke ekonomisinin daralma dönemi yaşadığı zamanlarda eğitim harcamalarının payının düşmesi eğitim sektörünün "ilk önce fedakârlık edilen" sektörlerden olduğu yargısını güçlendirmektedir. Artan nüfusa ve teknolojik ilerlemelere karşın eğitim harcamalarının payının istenilen düzeylere getirilememesi; uzun vadede, üstesinden gelinmesinde güçlükler doğabilecek problemleri de beraberinde getirebilecektir (Özuğurlu, 2005, akt. Aktaş Kaya, 2007).

Dünyada çeşitli ülkelerin eğitime yaptıkları kamusal harcamaları Türkiye ile birlikte incelemek, karşılaştırma yapabilme açısından yararlı olabilecektir. Tablo 1.3.'te bazı ülkelerde ve Türkiye'de kamusal harcamaların GSYH'ya oranı yer almaktadır.

Tablo 1.3. Bazı Ülkelerde ve Türkiye’de Yıllara Göre Eğitime Yapılan Toplam

Kamusal Harcamaların GSYH’ya Oranı

Ülkeler	Yıllar		
	2006	2000	1995
İzlanda	8.0	7.1	-
İsrail	7.8	7.9	8.4
ABD	7.4	7.0	6.6
Danimarka	7.3	6.6	6.2
Kore	7.3	6.4	-
Kanada	6.5	5.9	6.7
İsveç	6.3	6.3	6.0
Yeni Zelanda	6.3	-	-
Slovenya	6.1	-	-
Belçika	6.1	6.1	-
Fransa	5.9	6.4	6.6
İsviçre	5.9	5.7	6.0
İngiltere	5.9	4.9	5.2
Finlandiya	5.8	5.6	6.3
Şili	5.7	6.7	5.1
Meksika	5.7	5.0	5.1
Polonya	5.7	5.6	5.2
Avustralya	5.7	5.6	5.3
Portekiz	5.6	5.4	5.0
Macaristan	5.6	4.9	5.3
Hollanda	5.6	5.1	5.4
Avusturya	5.5	5.5	6.2
Norveç	5.4	5.1	5.9
Japonya	5.0	5.0	5.0
İtalya	4.9	4.5	4.6
Brezilya	4.9	3.7	3.7
Estonya	4.9	5.4	5.8
Çek Cumhuriyeti	4.8	4.2	5.1
Almanya	4.8	4.9	5.1
İrlanda	4.7	4.5	5.2
İspanya	4.7	4.8	5.3
Slovak Cumhuriyeti	4.3	4.1	4.7
Rusya Federasyonu	3.9	2.9	-
Yunanistan	-	3.6	2.6
Türkiye	2.7	2.5	1.7
OECD ortalaması	5.7	5.2	5.4
EU19 ortalaması	5.5	-	-

Kaynak: OECD, 2010.

(- : veri yok)

Tablo 1.3.'te bazı ülkelerde eğitim kurumlarına (ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarına) yapılan toplam kamusal harcamaların GSYH'ya oranı verilmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere, eğitime ayrılan toplam kamusal harcamaların GSYH içindeki payının en düşük olduğu ülke Türkiye'dir. OECD ortalaması % 5.7 iken, Türkiye'de eğitime yapılan harcamaların GSYH'ye oranı sadece % 2.7 oranında kalmaktadır. Oysa bu oran Almanya'da % 4.8, İspanya'da % 4.7, Estonya'da % 4.9, Slovenya'da % 6.1, İzlanda'da % 8.0 ve Belçika'da % 6.1'dir. Türkiye'de eğitim kurumlarına harcamalarının diğer ülkelere göre bu denli düşük olması devletin eğitime verdiği önemi yansıtmaktadır.

Türkiye'de 1980'li yıllardan sonra uygulanan liberal politikaların doğası gereği, özel kesimi ön plana çıkaran anlayış, eğitim hizmetini de kamu malı olmaktan çıkarıp, piyasa koşullarına göre belirlenen bir faaliyet şekline sokmaktadır. Tablo 1.4.'te bazı ülkelerde ve Türkiye'de eğitimde kamu ve özel kesim harcamalarının Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH)'daki payı verilmiştir.

Tablo 1.4. Bazı Ülkelerde ve Türkiye’de Eğitimde Kamu ve Özel Kesim Harcamalarının GSMH’deki payı

Ülkeler	Toplam	Kamu harcamaları (Merkezi hükümet, yerel idareler)	Özel harcamalar (Vakıf, şahıs, hanehalkı vb.)
Türkiye (2002)	7.26	4.76	2.5
OECD ülkeleri (2000)	5.9	4.6	1.3
ABD - USA	7.0	4.8	2.2
İngiltere	5.2	4.5	0.7
Norveç	5.9	5.8	0.1
Avustralya	6.0	4.6	1.4
Kanada	6.4	5.2	1.2
Almanya	5.3	4.3	1.0
Yunanistan	3.9	3.7	0.2
Kore	7.1	4.3	2.8
Arjantin	5.9	4.5	1.4
Filipinler	6.4	3.9	2.5
Jamaika	9.7	6.4	3.3
Hindistan	4.3	4.1	0.2

Kaynak: OECD, 2003.

Tablo 1.4.’te görüldüğü gibi kamu eğitim harcamalarının GSMH içindeki payı OECD ülkelerindeki toplam eğitim harcamalarının altında kalmakta iken, özel harcamaların OECD değerlerinin üzerinde seyrettiği görülmektedir. Gelir dağılımında adaletin sağlanması amacıyla yönelik en etkin bir araç olarak kullanılabilen eğitim harcamalarının GSMH içindeki payları düşük bir seyir izlemektedir. Genel olarak ülkelere bakıldığında, kamu dışı harcamalar tümünde vardır. Ancak bazı ülkeler bunu en aza indirmiştir. Bu iki şekilde mümkün olabilir; birincisi, devlet ekonomisi çok iyi durumdadır ve tüm finansmanı karşılamaya çalışır; ikincisi, halkın yada özel sektörün eğitime katkı yapacak gücü yoktur ve bu durumda tüm yük devlete aktarılır. Norveç ve Hindistan ele alındığında durum daha net anlaşılmaktadır. Bu ülkelerin genel ekonomik durumlarının benzer olduğu söylenemez ama oranları birbirine çok yakın çıkmıştır. Oysa eğitim kaliteleri çok farklıdır.

1.3. EĞİTİM HAKKI ve EĞİTİMDE EŞİTLİK

Eğitim bireyin, toplumsal yanını geliştirmektedir. Kişinin yaşadığı topluma uyum sağlaması, çağın gereklerini yerine getirebilecek yetkinliğe ulaşabilmesi ve kendi sosyal ve ekonomik yaşantısının devamlılığını sürdürebilmesi için eğitim olanaklarından yararlanması zorunludur. Bu bölümde temel hak ve özgürlüklerinin devrimci nitelikteki söylemlerinden biri olan eğitim hakkı ve onunla bağlantılı eğitimde eşitlik kavramlarının üzerinde durulacaktır.

1.3.1. Eğitim Hakkı

Eğitim, eğitilen ya da eğitim görenler açısından bakıldığında doğuştan sahip olunan bir haktır (Başaran, 1982, s. 11). Eğitimin temel bir insan hakkı olduğu, farklı kanıtlar ileri sürülerek de olsa yaygın olarak savunulmaktadır. Özsoy (2004, s. 73), eğitimin “vazgeçilmez” ve “devredilemez” olduğunu, bu nedenle de herkes için bir hak olduğunu belirterek, “Yaşam hakkını nasıl büyük küçük demeden ve nasıl yaşadığına bakmadan herkese tanıyorsak, eğitim hakkını da herkese tanımak zorundayız. Çünkü eğitim görüp görmeme konusunda özgürce karar vermek de yine eğitim yoluyla geliştirilebilecek bir yeterlidir” demektedir. Özsoy’a göre, eğitim hakkı, evrensel, bölünemez ve öteki insan hakları ile karşılıklı ilişki içinde olan bir insan hakkıdır.

1789 Fransız Devrimi, eğitim hakkının ele alınmasında büyük rol oynamıştır. Fransız devrimi yoluyla insanların yaşamlarını sürdürebilmesi için gerekli temel davranışları öğrenmesi ve insanca yaşamının gereklerini yerine getirmelerinin önü açılmaya çalışılmıştır (Başaran, 1982, s.11).

Eğitim hakkına yönelik ilk düzenleme 1948 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’dir. Eğitim hakkı evrensel düzeyde ilk olarak bu bildiriye yer almıştır. Bildirinin 18. maddesi herkesin vicdan, din ve düşünce

özgürlüğüne sahip olduğunu ifade eder. 26. maddede ise herkesin eğitim hakkı olduğundan, temel eğitimin zorunlu olduğundan bahsedilmektedir (BM, 1948).

Eğitim hakkına ilişkin diğer önemli bir belge, 20 Kasım 1959 tarihli BM Çocuk Hakları Bildirgesi'dir. Eğitimi çocuğun en temel haklarından biri olarak gören belge, çocuğun en azından ilköğretim aşamasında ücretsiz ve zorunlu bir eğitim almaya hakkı olduğuna işaret etmiştir (BM, 1959).

UNESCO tarafından düzenlenen 14.12.1960 tarihli BM Ekonomik ve Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşmede eğitim hakkı; “herhangi bir kişi veya grup, herhangi bir öğretim düzeyinde eğitim görmek hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitim olanakları herkes için eşittir” şeklinde belirtilmiştir (BM, 1960).

Belirtilen belgelerin dışında, Yüksek Öğretim Kurumlarının Özerkliği ve Akademik Özgürlük Üzerine Lima Bildirgesi (6–10 Eylül 1988) (MEB, 2010d), BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (20 Kasım 1989), (BM, 1989) ve Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi'nde (5–9 Mart 1990) (DB, 1990) eğitimin bir hak olduğu, ilköğretimin zorunlu ve ücretsiz bir öğretim düzeyi olduğu dile getirilmiştir.

Dünyada eğitim hakkına ilişkin düzenlemeler bu şekilde yer alırken, Türkiye'de Cumhuriyet sonrası 1924 Anayasası ile eğitim hakkı yasal metinlerde yer almaya başlamıştır.

1924 T.C. Anayasası'nın 87. maddesinde kadın erkek bütün Türklerin ilköğretimden geçmek zorunda olduğu ve ilköğretimin devlet okullarında parasız olduğu belirtilmiştir (1924 T.C. Anayasası).

Türkiye Cumhuriyetinin 1961 Anayasası'nın 50. maddesinde eğitim hakkı yer almıştır. Buna göre, halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen

ödevlerindedir. İlköğretimin kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu olduğu ve devlet okullarında parasız olduğu belirtilmiştir (1961 T.C. Anayasası).

1982 Anayasası'nın 42. maddesinde ise eğitim hakkı ile ilgili kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı; öğrenim hakkının kapsamının yasayla tespit edileceği, ilköğretimin kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu ifade edilmiştir (1982 T.C. Anayasası).

Türkiye Cumhuriyeti'nin hem 1961 ve 1982 Anayasalarında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni destekler şekilde, eğitimin ilköğretimden yükseköğretime kadar bir hak olduğu ve parasız olduğu, ayrıca halkın eğitim gereksinimlerini sağlamanın devletin ödevi olduğu belirtilmiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nın 7. maddesinde de eğitim hakkına şöyle değinilmiştir: "İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar" (MEB, 1973).

Türkiye'de yasalarda belirtildiği şekliyle ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde öğrenim görmek, her öğrencinin hakkıdır. Ancak, eğitim hakkının sağlanabilmesi için öncelikle o öğretim çağındaki öğrencilerin veya velilerinin eğitim hakkının bilincinde olmaları gerekmektedir. Öğrencilerin okula gidebilmeleri için gerekli koşullarla birlikte öğrencilerin, eğitimlerine devam etmeleri de sağlanmalıdır. Birey, eğitimine devam ederken finansman sorunuyla karşılaşır ve eğitimine devam edemeyecek duruma gelirse, o bireyin eğitim hakkı yerine getirilememiş olacaktır. Özellikle bu sorunun okul öncesi eğitim kademesinde kendini göstermesinin olumsuz bir durum olacağı düşünülmektedir.

Eğitim hakkı, finansman açısından incelenecek olursa, bu alandaki yasaların tam olarak uygulanmadığı kolayca görülebilir. Eğitim hakkını temel alan bir düzenleme devletin görevidir. Herkesin, ulaşılabilir mesafede okula “parasız” gidebilmesi ve tüm araç gerecin devletçe parasız sağlanması gerekir. Eğitim hakkı kavramından bahsedildiğinde eğitimde eşitlik söyleminin de üzerinde durulması gerekmektedir.

1.3.2. Eğitimde Eşitlik

Eşitlikle ilgili tartışmalar uzun bir geçmişe sahip olmasına karşın, eşitlik ve özellikle eşitsizlik bakış açısı, gerçekte modern toplumların bir değeri olarak ortaya çıkmıştır. Genelde toplum bilimciler belli düzeylerde de olsa, servet, güç ve saygınlık yoğunlaşmasından kaynaklanan eşitsizliğin kaçınılmaz olduğunu ileri sürmektedirler (Turner, 1986; akt. Temur, 2005).

Eşitlik kavramı kendi içinde oldukça zor anlaşılan, ayrıntılı bir çözümleme gerektiren bir kavramdır. Ünal ve Özsoy (1999), eşitlik kavramından yola çıkarak eğitimde eşitliğe vurgu yapmaktadırlar.

Eşitlik olgusunu kavrayışta ortaya çıkan karmaşa, eğitimsel eşitlik söz konusu olunca daha da artmaktadır. Eğitim sistemi toplumun siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel yapılarıyla etkileşim halindedir. Bu etkileşim, hem eğitimin içerik ve biçimini toplumsal yapıların tarihsel gelişimine göre biçimlenmesine, hem de onların eğitimin biçim ve içeriğinden etkilenmesine yol açar (Ünal ve Özsoy, 1999).

Ergen (2004)’e göre eğitimde eşitlik tartışmalarının evrimi, eğitim girdilerinden (öğretmen niteliği ve niceliği, öğrenme ortamı, ders araç ve gereçleri, program, finansal kaynaklar, öğrenci grubunun bileşimi vb.) çıktıklarına (belge, gelir, statü, yaşam şansı vb.) yönelen bir eşitlik anlayışı doğrultusunda gerçekleşmiştir.

Eğitimsel araştırmalar, eğitim hakkından eşitçe yararlanabilme konusunda belli ölçüde başarı sağlanabilse bile, bunun eğitimsel kazanımlar ya da sonuçları eşitlemede yeterli olmadığını ortaya koymuştur. Aynı eğitimi almış kişilerin cinsiyet, aile, toplumsal sınıf kökeni vb. etkenlere göre farklılıkları, eğitimin getirilerinin farklılaşmasına da yol açabilmektedir. Kentlerde ve gelişmiş coğrafi bölgelerde eğitimin hem bireysel hem de toplumsal getiri oranı görece yüksektir (Ünal ve Özsoy, 1999).

Eğitim yoluyla okullardaki tüm çocuklara ve gençlere kendini gerçekleştirme, üretkenlik, toplumsal sorumluluk, güçlü insan ilişkileri olarak genel çerçevesi verilen boyutlarda eşit fırsatlar sunmak gerekir. Bu anlamda eşitlik, tüm çocuk ve gençleri birbiriyle aynı (özdeş) olarak görmez; ancak eşitlikten en az temeli yakalamak üzere, örneğin her öğrenciye eşit miktarda parasal kaynak ayırma eşitlik göstergesidir (Tural, 2002).

Başaran'a göre (1982) eğitimde fırsat eşitliği, "eğitim için elverişli durum, ortam yaratmak", "okulu her yurttaşın ulaşabileceği bir yere götürmektir." Eğitimde olanak eşitliği ise "yurttaşlara ulaştırılan eğitimin hiçbir ayrıcalık gözetmeksizin denk olarak sunulması" demektir. Başaran'a göre bu denkliğin üç ölçütü, eğitim programlarının eşitlenmesi, eğitim ortamlarının eşitlenmesi ve eğitim maliyetlerinin eşitlenmesidir. Başaran, eşitlenme kavramının parametrelerini köy-kent, var-sıll-yoksul, uzak-yakın ve kız-erkek olarak koyarken eşitliğin mutlak anlamından çok, yararlar da bir oluşturma gereğinden söz etmektedir (Başaran, 1982). Bireyin eğitiminden bütün bir toplumun genel yarar sağlanması, öğretim düzeyleri arasında herhangi bir ayırım gözetilmeksizin devlet tarafından herkese eşit, parasız ve nitelikli bir biçimde sunulmasını gerektirmektedir. Bu nedenle devletin, bireylerin eğitim hakkını gerçek anlamda kullanabilmesi için gerekli düzenlemeleri yapması, kamusal kaynakları eğitimin

toplumlaşması yönünde kullanması gerekir. Eğitimin kamusal bir sorumluluk biçiminde değil parayla alınabilen bir mal olması, bilginin metalaştırılması, ticarileştirilmesi ve sermayeleştirilmesi anlamına gelir. Bu da mevcut eşitsizlikleri derinleştirmekten ve toplumun üretici kapasitesini zayıflatmaktan öte bir anlam taşımaz (Günlü, 2003, s. 141).

1.4. EĞİTİM FİNANSMANI

Günümüzde, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar tüm tür ve düzeylerde, örgün eğitimin finansmanı önemli bir tartışma konusunu oluşturmaktadır. Yalnızca örgün eğitim değil, yetiştirme olanaklarının sağlanmasında da finansman, en çok tartışılan konuların başında gelmektedir (Ünal, 1996, s.303).

Eğitime kaynak ayırma işinde dünyada bilinen üç yaklaşımdan bahsetmekte yarar vardır, ilki eğitime kaynak ayırma işinin kamuca sağlanması, yani kamu finansmanı ya da vergilerce finansman; eğitimde parasal kaynakların öğrenciler ve ailelerinden alınması işi yani özel finansman ya da harçlarla finansman; üçüncü olarak eğitimden dolayı ya da doğrudan yararlanan herkesin eğitime para harcaması gerektiği görüşüdür ve buna da karma finansman denmektedir. Dünyada, eğitime finansman sağlamanın en önemli belirleyicisi devlettir ve finansman sağlama işi devletlerin onların yönetim biçimleriyle ve izledikleri siyasetle de ilgilidir. Bu nedenle devletler eğitimi karma, tam kamusal mal ya da özel bir mal olarak algılayabilirler (Tural, 2002, s.192)

Türkiye’de eğitim finansmanı ile ilgili darboğazın, gittikçe artan eğitim talebi karşısında kamu kaynaklarının yetersiz kalması, sistemin verimli çalıştırılmaması, devletin dış borçlarının artması nedeniyle bütçeden ayrılacak kaynakların arttırılmadığı gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıktığı düşüncesi ile birleştiği görülmektedir (Önder, Ünal, Tamer, İbiş, Özer, Özkan ve Pektaş, 1998, s. 204). Bircan, eğitim

finansmanındaki bu darboğazları ortaya çıkaran nedenleri içsel ve dışsal olarak ikiye ayırmaktadır:

İçsel nedenler:

1. Eğitim maliyetlerindeki artışlar,
2. Öğretim kadrosunun verimliliğinin değişmemesi veya yetersiz kalması,
3. Okul başarısızlıklarının getirdiği finansman kayıpları,
4. Eğitim sistemlerine eskiye göre daha çok sayıda burs girmesi ve burslarda meydana gelen yükselmeler,
5. Finansman kaynakları bileşimi ve kullanımında ortaya çıkan yetersizlikler (kötü bütçe yönetimi).

Dışsal nedenler:

1. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı nüfus artışı, gelişmiş ülkelerde eğitime olan talebin değiştirilmesi (bilgisayarın günlük yaşama girmesi, daha nitelikli, yeni teknolojileri de içeren eğitim talebi gibi),
2. Dış borçların artması, dış ödemeler dengelerinin açık vermesi,
3. Kamunun çevre sorunları, büyük altyapı projeleri gibi kamu finansmanı ile desteklenen hizmetlere daha fazla kaynak ayırması vb. kolektif ihtiyaçların bütçelerden pay almaya başlaması,
4. Kamunun gelir kaynaklarının artırılmasına yönelik faaliyetlerin yetersizliği,
5. İşsizlik ve istihdam şartlarında meydana gelen ihtiyaçlardır (Bircan, 1993, s. 39).

Eğitim hizmetlerine olan talep artışı ve bu hizmetlerin giderek daha geniş kesimlere götürülme zorunluluğu, eğitim finansmanı kaynaklarının artırılmasını ve çeşitlendirilmesini zorunlu kılmaktadır (Bircan, 1993, s. 39). Karakütük'ün (1999, s. 101) belirttiği gibi; madde kaynaklarının miktarının gereksinimden az olması, eğitim sisteminin sunacağı hizmetlerin niteliğini düşürecektir. Bu nedenle eğitim talebinin karşılanması ve niteliğinin yükseltilmesi, genel bütçeden ayrılan paya bağlı olmakla birlikte, ayrılan pay ne kadar fazla olursa birey ve toplumun eğitim talebi o denli daha fazla karşılanmış olacaktır.

1.4.1. Eğitim Finansmanı Yaklaşımları

Eğitim finansmanı konusundaki neoklasik tartışmalar, genellikle, eğitimin nasıl bir mal olduğuna ilişkin tartışmalardır. İlköğretimden yükseköğretime kadar eğitimin

sosyal mal oluşundan karma mal oluşuna göre, genelde finansman yaklaşımları farklılık göstermektedir. Akalın (1980, s. 86)'a göre finansman yaklaşımları “doğrudan”, “kısmi” ve “dolaylı” finansman olarak sınıflandırılabilir. Doğrudan finansman, eğitimin sosyal mal olarak ele alınmasına dayanır ve sosyal harcamaların tümünün devlet eliyle karşılanması anlamına gelir. Burada eğitimin örgütlenmesini ve sunumunu devlet üstlenmiştir. Kısmi finansman, doğrudan sosyal harcamaların bir kısmı ya da tamamının fiyatlandırılarak, “harçlar” yoluyla öğrencilerden alınmasıdır. Dolaylı finansman kavramı ise, eğitimin “karma mal” olarak görülmesi temelinde tanımlanır. Eğitimi devlet ya da özel kesim örgütleyebilir. Devlet, öğrencilere kuponlarla kredi” ya da “hibe” biçiminde satın alma gücü transfer eder. Öğrenci de bu kuponlarla eğitim kurumuna başvurur. Eğitim hizmetinin özel öğretim kurumlarınca sunulduğu durumlarda, eğitim tamamen öğrencilerden alınan “harç”larla finanse edilir. Bu kurumları desteklemek üzere devlet “yardım”da bulunsa da kurumların temel işleyişi “öğretim fiyatı” üzerinden gerçekleşir (Akalın, 1980; akt. Özçelik, 2007). Tablo 1.5.’te, çeşitli finansman yaklaşımlarına ilişkin olarak belirtilen gerekçeleri ve sınırlılıkları özetleyen bir Tablo 1.5.’te yer almaktadır.

Tablo 1.5. Eğitim Finansman Yaklaşımlarının Gerekçeleri ve Sınırlılıkları

Finansman Yaklaşımları	Gerekçeleri	Sınırlılıkları
Kamu finansmanı	Fırsat ve olanak eşitliğini yükseltir. Dışsal yararları göz önüne alır. Eğitim ve işgücü piyasası hakkında bilgi edindirerek iyi kararlar alınmasının temelini oluşturur.	Kamusal kaynaklar daralabilir. Sistemi sorgulama ve değerlendirme olanağı sunmaz. Bireysel tercihler dikkate alınmayabilir.
Özel finansman	Bedel ödeme, kullanımda etkinliği artırır. Eğitim sürecini sorgulama olanağı sağlar. Bireysel tercihler dikkate alınır.	Eğitimden yararlanmada eşitsizlikler artar. Eğitimde bireysel yararlar ön plana geçer, dışsallıklar ihmal edilir.
Karma finansman	Eğitimden yararlanan tüm kesimlerin eğitime ilgi düzeylerini yükseltir. Bir kaynaktaki daralma, başka bir kaynakla telafi edilebilir. Hem etkinlik hem de eşitliğe katkıda bulunur.	Maliyetlere, hangi kesimin hangi düzeyde katkıda bulunacağını saptanması zordur. Sistemi kurma ve yönetme maliyeti yüksektir.

Kaynak: Tural, 2002, s.193

Tablo 1.5. incelendiğinde, kamu finansmanının fırsat ve olanak eşitliğini yükselttiği, dışsal yararları göz önüne aldığı anlaşılmaktadır. Ancak bireysel tercihlerin göz önüne alınmayacağı ve kamusal kaynakları azaltacağı gibi sakıncaları vardır. Eğitimden doğrudan yararlananların (öğrenci ve aileler) ödedikleri “öğrenim fiyatı” ile eğitimin finansmanı olan özel finansman çeşidi; bireysel tercihleri dikkate alır ancak, eğitimde eşitsizliği artırıcı bir rol üstlenir. Eğitimin çok yönlü finansmanı (devlet, öğrenci, işverenler, gönüllüler vb.) olan karma finansman ise, hem etkinlik hem de eşitliğe katkıda bulunurken, sistemin maliyetinin yüksek olması dezavantajdır.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde devlet eğitim hizmeti vermek için yeterli oranda pay ayıramamaktadır. Bu durumda verilen eğitim hizmetinin niteliği düşebilmektedir. Eğitim hizmetinin niteliğinin düşmemesi uğruna gelişmekte olan ülkeler, devlet okullarında eğitim hizmetinden yararlananların bir bedel ödemek

durumunda kalabileceği politikalar üretebilmektedir. Ayrıca özel sektörün de eğitim hizmeti sunması için özendirici yasal düzenlemeler yapılabilmektedir. Böyle durumlarda eğitim hızla özelleştirilen alanlardan birisi durumuna gelmektedir. Verilen eğitim hizmetinin finansmanı, devlet bütçesi ve eğitim hizmetinden yararlananların ödedikleri bedeller ile karşılanmaktadır. Bunun sonucunda ise eğitime daha çok para ayırabilen gelir durumu yüksek ailelerin çocukları ile eğitime para ayıracak durumda olmayan ailelerin çocukları arasında çok ciddi eşitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Türkiye dâhil birçok ülkede eğitim, hem kamu hem de özel sektörcü tarafından sunulmakta, “karma finansman” modeli kullanılmaktadır.

1.4.2. Eğitim Finansmanının Yasal Temelleri

Türkiye Cumhuriyet döneminde eğitime ciddi parasal kaynaklar ayırmasına karşın, toplumsal ve ekonomik amaçları gerçekleştirmede yetersiz kalmış, hızla artan genç nüfusun eğitim istemini karşılamakta istenilen düzeye ulaşamamıştır. Türkiye’de eğitim finansmanının yasal temellerinin incelenmesi, eğitim sisteminde var olan finansman sorunlarına ilişkin çözüm yollarının üretilmesi açısından gerekli görülmektedir. Bugüne dek eğitim finansmanı politikalarına yol gösteren politikalarda dillendirilen yerel veya ulusal düzlemde finansman kaynakları şunlardır:

Devlet gelirlerinin belli bir en az oranı,
 İl özel idare bütçeleri yıllık gelirlerinin belli bir en az oranı,
 Yıllık köy bütçeleri gelirlerinin belli bir en az oranı,
 Eğitim sistemine doğrudan kaynak yaratmak üzere toplanan vergiler,
 Eğitimden yararlananların ödeyeceği katkı payları ve harçlar,
 Mesleki eğitimde işverenlerin sağladığı fonlar,
 Okul düzeyinde yaratılan diğer parasal kaynaklar,
 Diğer gelirler (Tural, 2002, s. 322).

Türkiye’de eğitim finansmanı çeşitli yasalarda, kalkınma planlarında ve milli eğitim şûralarında ele alınmıştır. Bu bölümde ilk olarak yasalarda ve yönetmeliklerde eğitimin finansmanı konusu incelenmiştir.

1.4.2.1. Yasalarda ve Yönetmeliklerde Eğitimin Finansmanı

Türk Eğitim Sistemi’nin en eski ve önemli finansman kaynağını, 05.01.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası’nın hükümleri oluşturur. Yasanın "İlköğretim Gelir, Giderleri ve Planlama" başlığını taşıyan 9. Bölümünün 76. Maddesi gereğince ilköğretimin gelir kaynaklarını; her devlet gelirlerinin % 2’sinden az olmamak koşuluyla devlet bütçesinden yapılacak yardımlar, özel idare bütçelerine yıllık gelirlerinin en az % 10’u oranında konulacak ödenekler, köy bütçelerine her yıl gelirlerinin en az % 10’u oranında konulacak ödenekler, hükümlüler de dâhil olmak üzere bu yasaya göre verilecek para cezaları, vakıf gelirleri, özel kurumlar, dernekler ve hayırsever kimselerin bağışları, faizler, arsa ve tarlaların satışından elde edilen paralar oluşturmaktadır (MEB, 1961).

Tural’a göre (2002, s. 324) söz konusu yasa ile öngörülen bu kaynakların sağlanması konusunda, başlıca iki sorun bulunmaktadır. Birincisi, bu konuda yapılan araştırmalar, parasal kaynakların bütçeye öngörülen oranlarda konulmadığını göstermektedir. Öte yandan belirtilen oranlarda kaynağın ayrılması, bir önceki yılın kesin hesap Yasasına dayanmaktadır. Yüksek enflasyonun yaşandığı Türkiye’de bu yöntemle kaynak ayırma gerçekçi sonuçlar doğurmamaktadır. Bu yüzden yasada öngörülen oranda ödenek ayrılrsa bile, enflasyonun erittiği bir kaynak kaybı söz konusu olmaktadır.

Eğitim finansmanı ile ilgili diğer bir yasa; 14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası’dır. Bu yasaya göre, ilköğretim kız ve erkek tüm vatandaşlar için

zorunlu ve devlet okullarında parasızdır (MEB, 1973). Bununla birlikte ilköğretim okulları düzeyinde yaratılan kaynaklar ve eğitime katkı payları, anayasanın ilgili hükmüne karşın kaynak yetersizliği gerekçesiyle öğrenci ve velilerden toplanmaktadır. Miktarı oldukça sınırlı da olsa toplanan paralar, orta ve üst gelir gruplarını etkilemezken özellikle düşük gelirli aileler için gerek parasal ve gerekse toplumsal ve psikolojik bir baskı oluşturmaktadır. Öte yandan okul düzeyinde yaratılan gelir kaynakları devlet okulları arasında toplanan parasal kaynaklar bakımından farklılaşmalara neden olmaktadır. Zira okulun yarattığı gelirler, okulun konuşlandığı semtin ve bu semtte oturup çocuklarını okula gönderen ailelerin gelir düzeylerine bağlı olarak değişmektedir. Diğer bir deyişle gecekondu bölgesinde toplanan gelirler çok sınırlı olurken, görece daha varlıklı semtlerde daha çok kaynak yaratılmaktadır. Böylece finansman sistemi kaynak yaratma ve çeşitlendirmeye olanak tanırken, ne yatay ne de dikey eşitlik ölçütünü dikkate almaktadır (Tural, 1996).

Milli Eğitim Temel Yasası, tüm öğretim tür ve düzeyleri için fırsat ve olanak eşitliği ilkesi yoluyla, başarılı olan öğrencilere parasız yatılılık, burs, kredi ve benzeri yollarla yardım yapılacağını belirtmektedir. Uygulamada sözü edilen öğrenci yardım sistemi, başarı ve gereksinme düzeyini belirleme ve seçme, öte yandan yaygınlık, yardım tutarının yeterliği, geri dönüşümü sağlama gibi ölçütler açısından geliştirilmeye gereksinme duymaktadır. Okullarda gerek başarıyı ve ekonomik yönden yoksunluğu ortaya koyabilecek işleyiş ve sistemlere gereksinme vardır. Yükseköğretim öğrenci kredi sistemi ile burslar da benzer sorunları yaratır niteliktedir (Tural, 1996).

05.06.1986 tarih ve 3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Yasası'nın 32. maddesinde verilen parasal kaynaklar belirtilmiştir. Bu madde ile "Çıracılık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu" kurularak, eğitime özellikle

mesleki eğitime kaynak oluşturulmuştur. Ancak 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ile yaratılan fonların MEB'e yönlendirilmesinde sorunlar olmuş, fon kaynakları genel bütçeye aktarılmıştır. Fon gelirlerinden genel ve katma bütçeye aktarılan tutarlar, 1988'de % 28, 1992'de % 73 ve 1997'de % 82'ye ulaşmıştır (DPT, 2001, s. 78). Devletin mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için topladığı kaynakları, hizmet için kullanmaması, parasal yönetimde etik açıdan da kabul edilir bir uygulama olarak görünmemektedir.

Eğitim finansmanı ile ilgili bir diğer yasa, 6.11.1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'dır. Yasanın 55. maddesine göre yükseköğretim üst kuruluşları, yükseköğretim kurumları ve bunlara bağlı birimlerin gelir kaynakları; her yıl bütçeye konulacak kaynaklar, kurumlarca yapılacak yardımlar, alınacak harç ve ücretler, yayın ve satış gelirleri, taşınır ve taşınmaz malların gelirleri, döner sermaye işletmelerinden elde edilen karlar, bağış, vasiyetler ve diğer gelirler olarak belirlenmiştir (MEB, 1981).

16.08.1997 tarih ve 4306 sayılı yasa, ilköğretim okullarına yeni parasal kaynaklar yaratma imkânı tanımıştır. Yasa ile ilköğretim okulları sekiz yıllık okullar olarak yapılandırılmış ve bu okullardaki eğitimin kesintisiz olması öngörülmüştür. Bu Yasa "İlköğretim ve Eğitim Yasası, Milli Eğitim Yasası, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası, MEB'in Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa ile 24.03.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Yasada Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Yasa" adını taşımaktadır (MEB, 1997). Bu yasa ile gelir sağlanan bazı yaygın kalemler vergi beyannameleri, SSK sigorta prim bildirgeleri, gümrük beyannameleri, motorlu taşıtların kayıt tescili ile devirleri, şans oyunları, silah taşıma ve bulundurma izin belgeleri, hava yolları iç hat yolcu taşımacılığı, İstanbul Menkul

Kıymetler Borsasında yapılan iş ve işlemler, cep telefonları gelirleri, reklam gelirleri, tapu işlemleri ve benzeri diğer kalemler şeklinde sıralanabilir.

4306 sayılı yasa ile ilköğretim için yaratılan gelir kaynağının dağılımı, 2001 tarihinde değiştirilmiş; bu gelir kaynaklarından ilköğretimin yanı sıra ortaöğretimin de pay alması mümkün olmuştur.

Yasal metinlerde görüldüğü üzere, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimin parasal kaynakları giderek çeşitlenmektedir. Söz konusu parasal kaynaklara ilişkin düzenli bir sistemin olmayışı, gerek bütçe yönetimi ve gerekse eğitimde eşitlik açısından sakıncalar doğurmaktadır. Ya kaynak yaratma ve kullanmayı belli bir sistem içinde gerçekleştirmek ya da çok parçalanmış, çeşitlenmiş finansman yapısını yönetmeye elverecek bir sistem kurmak gerekmektedir.

1.4.2.2. Milli Eğitim Şûralarında Eğitimin Finansmanı

MEB'in en yüksek danışma organı olan Milli Eğitim Şûralarının amacı, Türk Milli Eğitiminin geliştirilmesi için gerekli önlemleri almak, eğitim sorunlarını tespit etmek ve bunların çözümü için teklifler getirmektir (Âdem, 1993, 123–124).

Milli Eğitim Şûralarının ilki 1939, sonuncusu 2010 yılında olmak üzere on sekiz şûra toplanmıştır. Şûralarda eğitim-öğretim ile ilgili konular tartışılmış ve eğitim sistemine ilişkin olarak çeşitli kararlar alınmıştır. Her şûranın temel aldığı konular farklılaşmaktadır.

Eğitim finansmanı ilk kez 12. Milli Eğitim Şûrası'nda (18–22 Temmuz 1988) ele alınmıştır. Şûra'da Türk eğitiminin finansman kaynakları ve eğitim yatırımlarına ilişkin kararlar alınmıştır. Alınan kararlar, konsolide bütçeden milli eğitime ayrılan payın %15'in altına düşmemesi, özel idareden ayrılan % 20'lik payın arttırılması için gerekli düzenlemelerin yapılması, ödeme gücü yeterli olmayan öğrencilerin burs ve

kredilerle desteklenerek, eğitim harcamalarına katılmalarını sağlayıcı hukuki düzenlemelerin yapılması, belediye gelirlerinden % 10'luk pay ayrılması, döner sermaye gelirlerinin iyileştirilmesi, Milli Eğitim Vakfı'nın yaygınlaştırılması, okulların mahalli gelirlerinin aynı okulda kullanılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması, toplu konut idarelerinden sağlanan gelirler, TRT'nin reklam gelirlerine ilave edilen eğitim payı, özel kurs ve dershanelerden belli oranda pay alınması şeklinde sıralanmaktadır (MEB, 1988, s. 226–227).

12. Milli Eğitim Şûrası'nda eğitime ek kaynak sağlama ve eğitim için ayrılan payların yükseltilmesi amacıyla yasal düzenlemelerin yapılmasına yönelik kararlar alınmıştır. Ancak 1988 yılında alınan tüm bu kararların zamanında uygulanmaması, sorunların günümüze kadar gelmesine yol açmıştır. Eğitim kurumları hala kaynak sıkıntısı ile karşı karşıyadır.

12. Milli Eğitim Şûrası'nda eğitim yatırımlarına ilişkin olarak “kaynak tahsisinin belli plan ve program esaslarına uygun şekilde yapılması; bütçe sisteminin geliştirilmesi; ihtiyaçları doğru tespit edecek ve bu ihtiyaçları karşılayacak bir kaynak tahsisi mekanizmasının geliştirilmesi (MEB, 1988, s. 228)” öngörülmüştür. Şûra kararlarında "eğitim yatırımlarının ve eğitim finansmanının rasyonel planlanması ve gerçekleştirilmesi için stokun tespit edilmesi, değerlendirilmesi, eğitim yapıları ihtiyacının ve bunların mahalli dağılımının belirlenmesi; kaynakların kullanılmasında ademi merkeziyetçi sisteme gidilmesi, yetki ve sorumlulukların merkezden mahalli idarelere hatta kurum seviyesine kadar indirilmesinin sağlanması” gerektiği vurgulanmıştır. Alınan tüm kararlara karşın hala eğitim yatırımlarının çeşitli öğrenim tür ve düzeylerine, coğrafi bölgelere, yerleşim birimlerine göre adaletli ve eşit dağılımının gerçekleştirildiğini söylemek mümkün değildir.

12. Milli Eğitim Şûrası'ndan sonra eğitim finansmanı 13–17 Mayıs 1996 tarihleri arasında toplanan 15. Milli Eğitim Şûrası'nda ele alınmıştır. 15. Milli Eğitim Şûrası'nda eğitim sektörüne kamu kaynaklarının sağlanmasında makro düzeyde planlama yapılması, eğitim yatırımlarında ve kaynakların kullanımında yerelleşme ve katılımcılık ilkesine geçilmesi, kaynak israfını önlemek ve rasyonel kaynak dağılımını sağlamak için eğitim sisteminin tür ve kademelerine göre yeniden yapılandırılması öngörülmüştür. 15. Milli Eğitim Şûrası'nda alınan kararlardan birisi de kaynakların yerinde kullanımı açısından, eğitimde yerel yapılanmaya geçilmesi, yönetici, öğretmen, öğrenci, veli, sendika ve meslek kuruluşlarının eğitim yönetimine katılmaları sağlanmasıdır. Ayrıca teşkilatın yeniden düzenlenmesi sırasında eğitim kuruluşları düzeyinde bütçe birimleri kurulması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 1996).

16. Milli Eğitim Şûrası 13–17 Kasım 1999 tarihleri arasında toplanmıştır. Şûra'da mesleki ve teknik eğitim üzerinde durulmuş ve mesleki ve teknik eğitimin finansmanına yönelik bir dizi karar alınmıştır. Bunlardan bazıları kamu eğitim harcamalarının bütçe kesintileri dışında tutulması, kaynak kullanımında yerelleşme ve katılımcılık ilkesinin yaşama geçirilmesi, kamu kaynakları arasında eğitime ayrılacak payın GSMH içinde en az % 10, konsolide bütçe ödenekleri içinde en az % 25 düzeyinde olması, mesleki ve teknik eğitime ayrılan payın yükseltilmesi, genel bütçeden eğitime ayrılan ödeneklerin öğretim kademeleri ve türlerine göre dağılımındaki dengesizlikleri ortadan kaldırmak için öğrenci başına cari hizmet ödeneği oluşturulması, okullara veliler tarafından yapılan her türlü bağış ve katkıların kayıtlı hale getirilmesine ilişkin düzenlemelerin yapılması şeklinde özetlenebilir (MEB, 1999).

13–17 Kasım 2006 tarihleri arasında düzenlenen 17. Milli Eğitim Şûrası'nın 46. maddesinde okul öncesi eğitim için genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan payın

arttırılması gerektiği belirtilmiştir. İlköğretim okulları için alınan kararlardan 53. maddede “Özel sektörün eğitime yatırım yapması özendirilmeli ve özel sektörden hizmet satın alınması sağlanmalıdır” şeklinde karar alınmıştır. Bu tarihten sonra eğitime özel sektörün katkısının arttığı söylenebilir (MEB, 2006).

18. Milli Eğitim Şûrası, 01 Kasım 2010 tarihinde toplanmıştır. Şûra’da, “İlköğretim ve Ortaöğretimin Güçlendirilmesi, Ortaöğretime Erişimin Sağlanması” başlığı altında yer alan 1. maddede;

“İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında büyüklüklerine ve öğrenci sayılarına göre kurumsal bütçe oluşturulmalı, okulun fiziki durumu ve ihtiyaçları dikkate alınarak her okul için genel bütçeden ödenek tahsisi yapılmalı, bu bütçenin harcanması ve harcamaların denetlenmesi için okulda oluşturulacak kurullar etkili olacak şekilde mevzuatta düzenleme yapılmalıdır” ifadesi yer almıştır.

Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi başlığı altında yer alan 11. maddede “222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası’nın 76. maddesinin (b) fıkrası, özel idare bütçesinden ilköğretime ayrılan % 20’lik ödeneğin % 40 ve bu ödeneğin % 40’ının da okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarının spor faaliyetlerindeki ihtiyaçlarında kullanılmasına izin verecek şekilde düzenlenmelidir” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2010c).

Şûralar genel olarak değerlendirildiğinde, devlet bütçesinde eğitime ayrılacak payın oranı belirlenmiş ve öğretim kademelerine göre dağılımı yapılmıştır. Ancak burada dikkat çeken bir nokta, hangi öğretim kademesi olursa olsun, kaynakların ne kadar hangi düzeye ayrılacağı net bir şekilde ortaya konmamıştır. Bir diğer dikkat çeken nokta eğitime yapılacak veliler de dâhil olmak üzere özel sektörün eğitime yatırım yapmasının özendirilmesi ve kayıt altına alınması faktörüdür. Eğitim başlı başına bir

kamu hizmeti olduğu düşünülürken, alınan kararlarla devletin üzerindeki yükün hafifletilmeye çalışıldığı ancak; eğitimde eşitsizliğin de önünü açtığı savunulabilir.

1.4.2.3. Kalkınma Planlarında Eğitimin Finansmanı

Türkiye’de planlı kalkınma politikası dönemine 1960’lı yıllardan itibaren geçilmiş ve 1963 yılında kalkınma planlarının ilki hazırlanmıştır. Kalkınma planları eğitim politikalarının oluşturulmasında temel kaynaklardan biridir. Kalkınma planlarında yer alan politikalar, tüm vatandaşlara temel eğitimi vermek, eğitim sisteminde fırsat ve imkan eşitliğini sağlamak, kalkınmanın ihtiyaç duyacağı insan gücünü yetiştirmek olarak özetlenebilir.

Kalkınma planlarının ilki olan 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1963–1967) “eğitim, toplumun yaratıcı gücünü ve verimini arttıran, toplumda kişilere kabiliyetlerine göre yetiştirme imkanı sağlayacak sosyal adalet ve fırsat eşitliği ilkelerini gerçekleştiren en etkili araç” olarak tanımlanmıştır (DPT, 1963, s. 441). Planda eğitim sisteminin genel olarak değerlendirilmesi yapılarak, alınması gereken tedbirler belirtilmiştir. Planda eğitimden yararlananların eğitim harcamalarına, imkanlarına göre katılmayışı, parasız eğitimin gerçekten ihtiyacı olanlara sağlanmasını önlediği gibi, eğitim harcamalarının daha yüksek bir düzeye çıkmasına engel olduğu belirtilmiştir (DPT, 1963, s. 449). Eğitim finansmanına birey ve ailelerin katılımının sağlanması ve eğitimde özelleştirmeye doğru bir yönelimin olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca planda ilköğretim projesi etüdü yapılarak bölge şartlarına göre farklılaştırılmış standardizasyon ve halkın gönüllü katılımının teşvikiyle maliyet düşürücü tedbirler alınması öngörülmüştür (DPT, 1963, s. 459).

2. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1968–1972) ekonomik durumu iyi olanların kendileri için yapılan eğitim harcamalarına katılmalarının sağlanması gerektiği

belirtilmiştir (DPT, 1968, s. 158). Bu durum eğitimin ailelere yüklenmesi fikrinin oluştuğunun bir göstergesi sayılabilir. Planda iki temel ilkenin benimsendiği göze çarpmaktadır. Birinci ilke fırsat eşitliği, ikincisi birey ve ailelerin eğitim harcamalarına katılmasıdır. Aslında benimsenen iki ilke arasında bir tezat olduğu görülmektedir. Birey ve ailelerin eğitim harcamasına katılması, eğitimde fırsat eşitliğini zedeleyen bir durumdur. Ekonomik durumu iyi olan aileler çocuklarına daha fazla olanak sunmuş olurken, ekonomik durumu iyi olmayan aileler için aynı durum söz konusu olmamaktadır. Planda kaynakların sınırlı olduğundan söz edilmektedir. Kaynakların sınırlı olması birey ve ailelerin eğitim harcamalarına katılmasını gündeme getirmiştir. Planda Birinci ve ikinci planda tüm eğitim sistemi, fırsat eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve gelir dağılımının düzeltilmesi amacına yönelmiş bir araç olarak ele alınmıştır (DPT, 1968).

3. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973–1977), eğitim kurumlarının, öğretmenlerin ve eğitim araçlarının ülkede dengesiz dağılımının, fırsat eşitsizliği doğurduğu belirtilmiştir (DPT, 1973, s. 88). Bu tespit var olan fiziksel ve parasal kaynakların ülke düzeyinde dengeli bir şekilde dağılmadığını, kaynakların savurganca kullanıldığını göstermektedir. Planda kırsal yörelerde ve şehirlerde üretime katılacak fertler için yaygın eğitim olanaklarının da sınırlı oluşu, ilköğretime ayrılan kaynakların yeterli ölçüde verimlilikle kullanılmamasına yol açtığından söz edilmektedir. Planlı dönemde belirlenen sayısal hedeflere ulaşamamıştır. Bunun temel nedeni ilköğretime ayrılması öngörülen yatırım ödeneklerinin yıllık program tahsislerinde gerçekleşmemesi olarak gösterilebilir. Yine bu dönemde ilkokul yapımları konusunda her yıl programlanan derslik sayıları, derslik maliyetinin plan standartlarını aşmış olması, sosyal hizmet giderlerinin yatırım ödeneğinden karşılanması, özel idareden ayrılan

eğitim 6deneklerinin yetersizliği, uygulanmakta olan okul yapımı sisteminin halk katkısını değerlendirici olmaması gibi nedenlerle sayısal hedefler ger6ekleştirilememiştir (DPT, 1973, s. 732–733).

3. Beş Yıllık Kalkınma Planı d6neminde eğitimde niteliği geliştirmeye 6nem verilmiştir. Ancak planda da belirtildiği gibi okul, derslik, ders ara6 ve gere6lerinin yetersizliği, 6đretmen dağılımının dengesizliği eğitimde niteliğin d6şmesine neden olmuştur. “Temel 6đretim hedeflerinin ger6ekleşmesi i6in 222 sayılı Yasa’nın sosyal hizmetler giderlerinin yatırım 6deneğinden karşılanması h6km6 değiştirilerek, bu giderlerin cari 6deneklerle karşılanması sağlanacaktır” (DPT, 1973, s. 744) şeklinde alınan karar ile eğitim sisteminde yaşanan kaynak sıkıntısının aşılacağı vurgulanmıştır.

1979–1983 d6neminin kapsayan 4. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı d6nemindeki gelişmeler değerlendirilerek, eğitime ayrılan kaynakların sosyal adaleti ve fırsat eşitliğini ger6ekleştirecek şekilde kullanılmadığı belirtilmiştir.

Doğu ve G6neydoğu b6lgelerinde kırsal kesimde alt yapı tesislerinin yetersizliği ve k6ylerin dağınık olması sebebiyle okullaşma oranlarında hedeflenen sayısal gelişmeye ulaşılamadığı belirtilmiştir. Bir 6nceki plan d6nemindeki sorunların d6rd6nc6 plan d6neminde de yine g6ndemde olduğu g6zlenmektedir. Bunun başlıca nedeni fiziksel ve parasal kaynakların yetersizliğidir. 4. Beş Yıllık Kalkınma Planı d6neminde benimsenen temel ilkelerden biri olanak eşitliğidir. Ekonomik ve toplumsal alanlarda alınacak 6nlemlerle paralel olarak eğitim sisteminde yapılacak d6zenlemelerle eğitimin hızla artan ticari bir meta haline d6n6şmesini engellemek, olanak eşitliğini sağlamak temel ilkelerdendir (DPT, 1979). Planlı d6nemde eğitim harcamalarına birey ve ailelerin katılımı yerine, kitap giderlerinin devlet tarafından karşılanması 6ng6r6lm6ştir. Ayrıca, k6ylere ve gecekondulara hizmet g6t6ren ilkokullardan başlanarak 6đrencilerin eğitim

araç–gereç ve kırtasiye gereksinmesi yine devlet tarafından karşılanacaktır. Bu plan döneminde sosyal devlet anlayışının benimsendiği, fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığı göze çarpmaktadır (DPT, 1979).

5. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1985–1989) mesleki ve teknik öğretim ile ilgili olarak ilk kez "eğitim hizmetlerinin maliyetine katılma uygulamasına başlanacaktır" ifadesi yer almaktadır (DPT, 1985, s. 144). Ayrıca planda “özel okullar teşvik edilecektir” ifadesiyle birlikte, "paralı eğitim" uygulamasına zemin hazırlandığı görülmektedir. 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu’nda ilköğretimde mali kaynakların yetersizliğinden söz edilmekte, yatırımlarda nokta planlaması yapılması gerektiği belirtilmektedir (DPT, 1985).

6. Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990–1994 yılları arasında uygulanmıştır. Yükseköğretimin finansman yapısının geliştirileceği belirtilmiş ve vergilerle finansman dışı yollara ilişkin arayışlara gönderme yapılmıştır (DPT, 1990).

7. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda, eğitim finansmanı hedefleri içine bireysel ve toplumsal yarar gerekçesi girmiş, toplumsal yararı nedeniyle zorunlu eğitimde kamu finansmanının, bireysel yararın daha büyük olduğu ileri öğretim düzeyleri için hizmetten yararlananların hizmet bedelini ödemesi ilkesinin benimseneceği belirtilmiştir (DPT, 1996). Planda eğitim finansmanı ile ilgili olarak, “zorunlu eğitim dışında kalan öğretim kademelerinde, hizmetten yararlananların hizmetin finansmanına katılımları sağlanacaktır. Fırsat eşitliği açısından ödeme gücü olmayan öğrencilerin hizmetten yararlanabilmesini sağlamak üzere, özel kesimin de katkılarıyla dar gelirli aile çocukları kredi ve burs sistemleriyle desteklenecektir” (DPT, 1996, s. 22) ifadesi yer almıştır.

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (2001–2005) "eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün katkısı

sağlanacaktır" (DPT, 2001 s. 83) ifadesi ile eğitim finansmanına katılımdan söz edilmektedir.

9. Kalkınma Planı'nda (2007–2013), yükseköğretim kurumlarında finansman kaynaklarının geliştirileceği ve çeşitlendirileceği; öğrenci katkı paylarının, mali gücü olmayan başarılı öğrencilere burs ve kredi sağlanması şartıyla yükseköğretimin finansmanındaki payının arttırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, eğitime ayrılan özel kaynakların eğitimde fırsat eşitliğine imkan sağlayacak şekilde yönlendirileceği ve bütün öğretim kademelerinde özel sektörün payının arttırılacağı alınan kararlar arasındadır (DPT, 2006). Eğitime dair özel kaynak kullanımının teşvik edilmesi düşüncesinin bu plan döneminde de sürdüğü görülmektedir. Türkiye'nin planlı kalkınma yılları, eğitim açısından iktisadi baskının güçlendiği bir dönem olmuş; eğitim, ekonomiye hizmet edebildiği ölçüde değer kazanmıştır. Eğitime ayrılan kaynakların dağıtımını da aynı ölçütlere uygun olarak gerçekleştirmeye çalışılmış, "eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması" amacı yasal metinlerde kalmış, kaynak dağıtımında bir ölçüt olarak kullanılamamıştır (Ünal, 1999, s. 66). Kalkınma planlarında eğitime önem verileceği sürekli vurgulanmıştır. Kalkınma planlarıyla belirlenen politikalara ve hedeflere karşın eğitime yeterli kaynak ayrılamamış, sistemde çözüm bekleyen finansman sorunları çözüme kavuşturulamamıştır.

Kalkınma planları genel olarak değerlendirildiğinde, milli eğitim şûralarında alınan kararlarla örtüştüğü görülmektedir. Eğitimden yararlananların, eğitimin ücretini ödemek zorunda olmalarının, sosyal devlet ilkesine aykırı olduğu düşünülmektedir.

Türkiye'de okul öncesi eğitimde; 27.606 okul, 48.330 öğretmen, 1.115.818 öğrenci bulunmaktadır (TÜİK, 2010). Okul öncesi eğitimin yaygınlaşması gündeme geldiği takdirde fiziki durum, öğretmen sayısı ve öğrenci sayısının üç dört katı dersliğe,

öğretmene ihtiyaç duyulacağı da açıkça görülmektedir. Bu durumda okul öncesi eğitimin finansmanı konusunu gündeme getirmektedir.

1.4.3. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanı

Türkiye’de eğitim finansmanı büyük ölçüde kamu kaynaklıdır. Başta nüfus artışına bağlı eğitimin talebi, sabit sermaye yatırımlarının sınırlılığı ve öğretmen yetiştirme sistemine bağlı tıkanıklıklar, eğitim sistemini sürdürülemez bir hale getirmiştir. Devlet finansmanına dayanan eğitimin, bu alandaki görünen yüzü ödenek yetersizliği ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu durum eğitim kurumlarını kendi başlarının çaresine bakmaya itmiştir. Görünürde parasız olan eğitimin bazı öğretim düzeylerinde özel kesim finansmanı ile ayakta durduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim belirtilen kademelerden biri olarak göze çarpmaktadır.

Türkiye’de okul öncesi eğitimin finansmanının nasıl yürütüleceği konusunda ne yasalarda ne de yönetmeliklerde belirgin bir tavra rastlanmamaktadır. 10. Milli Eğitim Şûrası’nda 2002 yılından itibaren okul öncesi eğitimin zorunlu olacağı öngörülmüştür. 17. Milli Eğitim Şûrası’nda okul öncesi eğitimin finansmanına ilk kez vurgu yapılmıştır. 18. Milli Eğitim Şûrasında da okul öncesi eğitimin spor faaliyetlerindeki ihtiyaçlarının giderilmesi için ödenek verilmesi ifadesi yer almıştır.

Okul öncesi eğitim tüm kalkınma planlarında yer almakla birlikte, 5. Kalkınma Planı’nda ilk kez toplam eğitim yatırımlarının % 6.1’i kadar okul öncesi eğitim için yatırım ödeneği öngörülmüştür (Koç, 2007, s. 43).

08.06.2004 tarihli Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği’nde mali hükümler başlığı altında okul öncesi eğitim için velilerden ücret alınacağı ve bunun düzenli bir şekilde olmak kaydıyla, bu işin müdür ve müdür tarafından görevlendirilen müdür yardımcısı/öğretmen tarafından yürütüleceği belirtilmektedir (MEB, 2004). Her

okul öncesi eğitim kurumunda eğitime destek sağlanması amacıyla bir ücret tespit komisyonunun kurulacağı ve bu komisyonun çocukların beslenme, temizlik ve sağlık giderleri ile kurumun/ana sınıfı ve uygulama sınıfının genel temizlik ve diğer hizmetleri için velilerden alınacak aylık ücreti tespit edeceği belirtilmiştir (md. 35). Ücret tespit komisyonu tarafından alınacak ücretin tespiti ilgili yönetmeliğin 36. maddesinde şu şekilde saptanmıştır:

“Okul öncesi eğitim kurumlarında, eğitime destek sağlanması amacıyla çocukların beslenme, temizlik ve sağlık giderleri ile kurumun/ana sınıfı ve uygulama sınıfının genel temizlik ve diğer hizmetleri için velilerden alınacak aylık ücretin taban/tavanı tespit edilirken; eğitimin tam veya yarım gün/ikili eğitim olması, çevrenin ekonomik durumu ve okulun sağladığı imkânlar göz önünde bulundurulur. Tespit edilecek aylık ücretin tavanı hiçbir şekilde okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesini engelleyecek, velilerin ekonomik durumlarını zorlayacak şekilde yüksek tutulamaz” (MEB, 2004).

Ücret tespit komisyonu, belirlenen süre içinde toplanır ve okul yönetimince alınacak aylık ücret miktarını tespit eder. Komisyon kararı, valiliğin onayından sonra yürürlüğe girer. Karar, okul müdürlüklerince velilere duyurulur. Belirlenen taban ve tavan ücretler, il millî eğitim müdürlüklerince bakanlığa bildirilir. Ücret tespit komisyonu tarafından belirlenen miktarı veliler, okul yönetimlerinin bankalardan birine açtıkları hesaba her ayın 15’ini takip eden ilk üç iş günü içinde yatırarak, dekontu okul yönetimlerine teslim ederler.

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği’nin belirtilen maddelerinde, okul öncesi eğitimin finansmanın büyük ölçüde velilere devredildiği ve bu işin resmi yöntemlerle uygulamaya geçirildiği görülmektedir. İlgili yönetmelikte belirlenen ücretin dışında kayıt için velilerden ayrıca ücret alınmayacağı da belirtilirken, uygulamada durumun bu şekilde olmadığı görülmektedir.

Günümüz insanı daha önce yaşamadığı şekilde “bilgi”nin en değerli olduğu zamanları yaşamaktadır. Bilgiye kolaylıkla ulaşabilmenin, ona sahip olmanın önemi her

geçen gün artmaktadır. Artan eğitim talebine geleneksel yöntemlerle karşılık vermeye çalışan toplumlar, gelişen eğitim teknolojisi ve rekabet ortamına uyum sağlamada yetersiz kalmaktadırlar. Eğitimin temel bir insan hakkı olarak görüldüğü, çok boyutlu ve sürekli yenilenme ihtiyacı olan dinamik bir süreç olarak algılandığı toplumlarda, özellikle okul öncesi eğitimin önemi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Holmes, çocuğun eğitimine ne zaman başlanmalıdır? sorusuna, çocuk doğmadan yüzyıl önce diye yanıt vererek okul öncesi eğitimin önemini vurgulamıştır (Gürkan, 1982). Aynı şekilde İsveçli Ellen Key, Yirminci Yüzyıl için “çocuğun yüzyılı” demiş ve bu konuda bir kitap yazmıştır (Tuncel, 1977).

Gürkan (1978), son yıllarda Türkiye’de hızlı bir sosyal, kültürel ve ekonomik değişme görüldüğüne dikkat çekmiş ve çeşitli alanlarda teknolojik gelişmeler kaydedildiğini vurgulamıştır. Tüm sektörlerde çalışanların sayıları arttıkça, buna paralel olarak bu sayı içindeki kadınların oranının da arttığını belirterek, bunu okul öncesi eğitim çağındaki çocukların eğitimini önemli kılan nedenlerden biri olmasına bağlamıştır.

Okul öncesi eğitim döneminde kazanılan bilgi, beceri ve alışkanlıklar bireyi yaşama hazırlar. Okul öncesi dönemde bireye doğru davranışların kazandırılması, temel alışkanlıkların öğretilmesi, kendisine ve çevresine karşı olumlu kişilik özelliklerinin benimsetilmesi, yaşam boyu devam eden istedik ve beklendik kazanımlara ulaşılmasını sağlar. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların etmeyenlerden zihin, psikomotor ve sosyal yönden daha gelişmiş oldukları, öğrenim hayatlarında daha başarılı ve etkin oldukları saptanmıştır. Okul öncesi eğitimin önemini arttıran faktörlerin

başında toplumun yapısında meydana gelen hızlı değişimler sonucu kadının iş yaşamına katılmak zorunda olması gelmektedir. 20. yy.'ın ilk yarısında sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeler, hızlı nüfus artışı ve kentleşme, gelir düzeyini yükseltme zorunluluğu gibi etkenler, toplumun yapısında birtakım sosyal değişmelere ve ekonomik gelişmelere yol açmıştır (Dabakoğlu, 2004; Erdem, 1996; Kantarcıoğlu, 1992).

Toplumdaki gelişme ve değişmelere paralel olarak ailenin yapı ve fonksiyonlarında meydana gelen değişiklikler, aileyi tek başına çocuğun eğitimini başaramayacağı bir duruma getirmiştir. Böylece okul öncesi eğitim kurumları ailelere eğitim desteği veren temel kuruluşlar olarak yerlerini almaktadır. Eğitimin en önemli amaçlarından birisi, bireyin içinde bulunduğu ortama dengeli bir şekilde uyum sağlamasını gerçekleştirmesidir. Bu uyumun sağlanmasına esas olarak sağlam temellerin okul öncesi eğitim döneminde atılması gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Bu bakımdan eğitim ihtiyacının önemli, öncelikli ve ağırlıklı bir bölümü olan ve eğitim sisteminin ilk basamağını teşkil eden okul öncesi eğitim, Türkiye'nin geleceği bakımından hayati önem taşımaktadır (Dabakoğlu, 2004; Erdem, 1996; Kantarcıoğlu, 1992).

Okul öncesi eğitim, ilköğretim çağına gelmemiş, 0-6 yaş arası çocukların eğitimini kapsar. Bu eğitim isteğe bağlıdır (MEB, 2004). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nın 21. maddesine göre okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları gibi kurulacağı gibi gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı anasınıfları veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılabilir. Okul öncesi eğitim kurumlarının nerede ve hangi önceliklere göre açılacağı MEB'ce hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir. İş Yasasına tabi işyerlerinde işverenlerin okul

öncesi eğitim kurumu kurmaları için gerekli şartlar ve diğer hususlar milli eğitim ve çalışma bakanlıkları tarafından birlikte düzenlenecek bir tüzükte gösterilir. Okul öncesi eğitim programlarında 14. Milli Eğitim Şûrası'nda alınan kararlar doğrultusunda 0–36 ay çocuklar için “kreş”, 37–60 ay arası çocuklar için “anaokulu”, 61–72 ay arası çocuklar için “anasınıfı” olmak üzere hazırlanan üç ayrı eğitim programı 1994–1995 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (MEB, 1973).

1.5.1. Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi

Bu bölümde dünyada ve Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihi gelişimi incelenmektedir.

1.5.1.1. Dünyada Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Okul öncesi eğitimin ortaya çıkışı M.Ö. 4. y.y.’a dayanır. Bu dönemde küçük çocuklar için eğitimin gereğine dair yazılmış eserlerden en önemlisi Platon’un “Protagoras” adlı eseridir. Bu eser, küçük çocukların yetiştirilmesiyle ilgili birçok esasa dolu olmasının yanı sıra, çocukları eğitmek üzere ebeveynlerin de yetiştirilmesi gerektiğini söyler. Platon’un yanı sıra “Comenius, Montaigne, J. J. Rousseau, Fenelon, Madame Nicer, Madame Montessori, Dr. Decroly, Pestalozzi, Froebel, Madame Pape Carpentier, Piaget, Ferriere, Dottrens, Miss Parkhurts, Carleton Washbaune” gibi eğitimciler de bu konu üzerinde uzun süre uğraşmışlardır. Ancak geniş anlamda okul öncesi eğitime 1620 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde, 1640 yılında Avrupa’da (Fransa, İngiltere, Almanya, Hollanda, Belçika) yer vermeye başlanmıştır (Üstünova, 1998). Bu gelişmelere bakıldığında, 17. y.y.’a kadar okul öncesi eğitimi çağındaki çocukların eğitimlerinin tamamıyla ebeveynlerine bırakıldığı söylenebilir. 17. y.y.’daki eğitim; otoriter, katı ve cezalandırmaya yönelik bir anlayış taşıyordu. Bu yüzyıldan

itibaren bilim alanındaki ilerlemeler, klasik eğitimi etkilemiş, eğitimde daha realist bir yaklaşım içine girilmiştir. Alman asıllı pedagoğ John A. Comenius, tüm çocukların küçük yaşlardan başlayarak eğitilmesini savunan öncülerden olmuştur.

Jean Jacques Rousseau, “Emile” adlı eseri ile o zamana kadar sürdürülen çocuk eğitim sistemini temelden sarsmıştır. Rousseau, bu kitabı ile bir çocuğun doğaya uygun olarak nasıl eğitileceğini göstermek istemiş ve kendisinden sonra gelen pedagoğlar üzerinde etkili olmuştur (Ensari, 1997).

18. y.y.’da bir tıp doktoru olan James Cadogon, küçük çocukların bakımsızlıktan yaşamlarını yitirdiklerini belirtmiş ve annelere yönelik çocuk temizliği, bakımı ve beslenmesi konusunda bilgiler veren çalışmalar yapmıştır (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002).

1774 yılına gelindiğinde Jean Friedrich Oberlin Fransa’da, küçük çocukların sağlığını korumak için ilk anaokulunu açtı. Okulda, çocuk sağlığını korumaya ve geliştirmeye yönelik zihinsel faaliyetler, geziler, oyunlar düzenlenmesinin yanı sıra, ilk kez, resim yapma, hikaye anlatma ve geziler bir eğitim aracı olarak kullanılmaya başlanmış oldu (Weikart, 2000). Oberlin’in kurduğu bu pilot okul, Fransa’da 1801’den itibaren açılacak olan kreşlerin bir başlangıcı sayılmakta ve bunu 1867’de Madame Pape Carpanter, daha sonra da Madame Kergomart, Jules Ferry, Ferdinand Guison’ın açtığı anaokulları takip etmektedir (Ensari, 1997).

Froebel (1782–1852), anaokulları ile ilgili teoriyi ilk kuran eğitimci olması sebebiyle “anaokullarının babası” olarak tanınmaktadır. Çocukların ilkokula başlamadan önce belli bir plana göre eğitilmesi gereğini ileri sürmüştür. Ona göre insanların iç dünyası bitkilerin yetiştiği gibi gelişmektedir. Kuvvetli bir topraktan gıda olarak büyüyen, çiçek açan, meyve veren bir bitki gibi çocuk da mükemmel bir eğitim

sistemi sayesinde gelişebilmektedir. 1816’da 3–7 yaşları arasındaki çocuklar için “Kindergarden” adını verdiği “Çocuk Bahçesi”ni kurmuş, burada kendisi de öğretmenlik yapmıştır. Böylelikle bu yıllardan itibaren okul öncesi yaşlardaki çocuklar için okullar yaygınlaşmaya başlamıştır (Ensari, 1997).

Froebel’in öğrencisi olan Carl Schurz, 1885 yılında Amerika’da ilk anaokulunu açmış, bunu Miss Elizabeth Peabody’nin 1860 yılında hizmete sunduğu İngilizce dili ile kurulan okulu takip etmiştir (Üstünova, 1998).

20. yy’ın başlarında İtalya’da İtalya’nın ilk kadın doktoru Maria Montessori (1869–1952) küçük çocukların eğitim ve öğretim işlerinde yenilikler içeren bir metot ileri sürmüştü, bilhassa 3–7 yaş arasındaki çocukluk devresinde planlı ve sistemli bir çalışmanın gerekli olduğunu göstermiş ve modern anaokullarının kurucusu olmuştur. Roma’da açtığı kendi deyimiyle ilk “çocukeyi”nde çocuğa, önceden hazırlanmış bir çevrede, kendi seçeceği sorumluluklar doğrultusunda, davranış ve çalışma özgürlüğü tanımıştır (Ensari, 1997).

1.5.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimini iki dönem halinde incelemek mümkündür. Bunlardan ilki Cumhuriyet öncesi dönemdir. Cumhuriyet öncesi dönemde okul öncesi eğitim kurumlarının gelişimi ilk olarak sıbyan mekteplerinin kurulmasıyla başlamıştır. 5–6 yaş grubu çocukların devam ettiği ve zorunlu olmayan mahalle mektepleri olan sıbyan mekteplerinin kuruluşları Karahanlılar ve Selçuklulara kadar uzanır. Bu mektepler çocukların bakımı ve eğitimi ile ilgili çalışmaların yapılmadığı, sadece onların oyalanması için gönderilen tek odalı bir yerdir. Daha sonra 1863’lerden itibaren İslahhaneler kurulmaya başlanmıştır. Burada kimsesiz kız ve erkek çocukların korunması, yetiştirilmesi ve bir meslek sahibi olmaları amaçlanmıştır (Orakçı ve

Gürsoy, 2010 ve Özgür 1973). 1908'den sonra açılan Darüleytam-ı Osmani'de ise 5–10 yaş arasındaki kız ve erkek çocukları eğitmek amaçlanmıştır (Akyüz, 2007).

1869 tarihinde çıkartılan “Maarif’i Umumiye Nizamnamesi” ile anaokulu öğretmenlerine yol gösterici bir program hazırlanmıştır. Daha sonra 1913 yılında yürürlüğe giren “Tedrisat-ı İptidaiye Muvakkatı Yasası” ile anaokullarının yaygınlaştırılması amaçlanmış ve aynı Yasada öğrencilerin yaşları, öğrenim teknikleri, ders araçları ve okulun kuruluşuna dair temel esaslar verilmiştir. Tedrisat-ı İptidaiye Muvakkatı Yasası'na göre hazırlanan “Ana Mektepleri Nizamnamesi” 1915 tarihinde yürürlüğe girdikten sonra, Türkiye’de anaokulu açılmaya başlanmış ve anaokulu öğretmenlerinin Kız İlköğretmen Okuluna bağlı ana şubesinde yetiştirileceği belirtilmiştir. Bu gelişmeleri takiben 1915 yılında ilk defa devlet tarafından İstanbul’da Ana Öğretmen Okulu açılmıştır. Bu okul I. Dünya Savaşı'nın başlamasından sonra 1919 yılında eğitim-öğretime kapatılmıştır. Böylece devletin açmış olduğu anaokulları da kapanmaya başlamıştır (Çaltık, 2004; Orakçı ve Gürsoy, 2010).

Okul öncesi eğitimin tarihsel gelişiminin ikinci aşaması olan Cumhuriyet'in ilan edildiği döneme bakıldığında Türkiye’de 80 anaokulunda 5.580 çocuk ve 136 öğretmen bulunmaktaydı. Anaokullarını yaygınlaştırmak için 1927–1928 öğretim yılında Ankara ilinde öğretim süresi iki yıl olan Ana Öğretmen Okulu açılmış ve bu okul bir yıl sonra kapatılmıştır. 1928 yılında yapılan Harf İnkılâbı, devleti tüm gücüyle ilköğretime önem vermek zorunda bırakmıştır. Bu nedenlerle okul öncesi eğitim hizmetleri için ayrılan ödenekler ilköğretim hizmetlerine aktarılmıştır (UNESCO, 1977). Daha sonra Ana Öğretmen Okulu 1930–1931 yılları arasında İstanbul’daki Kız Öğretmen Okuluna nakledilmiştir. 1933 yılına kadar açık kalan bu okul da daha sonra kapatılmıştır. Bundan sonraki dönemlerde okul öncesi eğitimin önemi çeşitli eğitim komisyonlarında ve milli

eğitim Őuralarında ele alınmasına karşın, okul öncesi eğitimde maddi imkânların yetersizliği sebebiyle gözle görülür bir ilerleme sađlanamamıŐtır. 1960 yılına gelindiğinde okul öncesi eğitim ğretmeni yetiştirmek amacıyla ‘Kız Teknik Yüksek ğretmen Okulu’nda ocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümü açılmıştır (Orakçı ve Gürsoy, 2010). 1961 yılında yürürlüğe giren “222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası’nda; “okul öncesi eğitim kurumlarına, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitildiği, isteğe bağlı ilköğretim kurumu” olarak yer verilmesinden sonra, okul öncesi eğitim ile ilgili çalışmalara tekrar hız verilmiş ve 1962 yılında “Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği” çıkarılmıştır.

1962–1963 ğretim yılında yaygın eğitim kurumlarına ğretmen yetiŐtiren öğrenim süresi iki yıl olan “Kız Sanat ğretmen Okulu” açılmış ve bu okulda da “ocuk Gelişimi ve Bakımı” bölümünde ğretmen yetiŐtirilmeye başlanmıştır (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003). 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası’nda Türk Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı içinde, okul öncesi eğitime, örgün eğitim sistemi içinde yer verilmiş ve bu okulların nasıl kurulabileceği açıkça belirtilmiştir (MEB, 1973). 1992 yılına gelindiğinde ise 3797 sayılı yasa ile “Okul ncesi Eğitim Genel Müdürlüğü” kurulmuştur (MEB, 1992).

Günümüzde okul öncesi ağı çocuklarına bakım ve eğitim hizmeti veren çeşitli kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumlar çeşitli yasa ve yönetmeliklerle, resmi ve özel kuruluşlar tarafından çeşitli adlarla açılmaktadırlar. Kreş, yuva, anaokulu, anasınıfı, gündüz bakım evi ve benzeri isimler altında fonksiyonlarını sürdürmektedirler.

Hizmet sunumlarına bakıldığında,

- Bağımsız anaokulları (3–6 yaş) ve ilköğretim bünyesindeki ana sınıfları (5–6 yaş) kız meslek okulları bünyesindeki uygulama anaokulları ve uygulama anasınıfları MEB'e bağlıdır.

- Çocuk yuvaları (0–12 yaş) kreş ve gündüz bakım evleri (0–6 yaş) ile çocuk kulüpleri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı olarak hizmet vermektedirler (Gül, 2008).

1.5.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları ve İlkeleri

Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şu şekilde sıralanır:

- Çocukların; Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, milli ve manevi değerlere bağlı, kendine güvenen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst, ilkeli, çağdaş düşünceli, hak ve sorumluluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerine temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek,
- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
- Çocuklara sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışları kazandırmak,
- Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını kazandırmak,
- Çocukları ilköğretime hazırlamaktır (MEB, 2004).

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde öncesi eğitimin ilkeleri ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişimlerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır.
- Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkânları dikkate alınır.
- Çocukların; beslenme, uyku, öz bakım becerileri, doğru ve sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmalarının yanında, doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları da sağlanır.
- Eğitim etkinlikleri; çocukların, sevgi, saygı, işbirliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur.

- e) Eğitim, sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülür. Çocuklara eşit davranılır ve bireysel özellikler göz önünde bulundurulur. Çocukların öz güvenlerini kazanmaları için ceza, baskı uygulanmaz ve kısıtlamalara yer verilmez.
- f) Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Plânlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır.
- g) Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına öncelikle önem verilir.
- h) Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı hazırlanması için çaba gösterilir.
- ı) Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır.
- j) Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunan çevrenin özellikleri dikkate alınır, ailenin eğitime etkin katılımı sağlanır.
- k) Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir (MEB, 2004).

1.5.3. Okul Öncesi Eğitimin Yasal Temelleri

Okul öncesi eğitime bazı Yasalarda, kalkınma planlarında ve milli eğitim şûralarında yer verilmiş, okul öncesi eğitim politikalarına yönelik çeşitli kararlar alınmıştır.

1.5.3.1. Yasalarda ve Yönetmeliklerde Okul Öncesi Eğitim

1961 Anayasası'nda okul öncesi eğitim kurumlarına geniş ölçüde yer verilmiştir. 35. maddede devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin, ailenin, ananın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alacağı ifadesi yer almıştır (T.C Anayasası, 1961). 1982 Anayasası'nın 41. maddesinde ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı belirtilmiştir. Aynı maddede devletin ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağına yönelik ifadeler yer almıştır (T.C. Anayasası, 1982).

3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Yasa'da Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü'nün görevleri, "zorunlu ilköğretim çağına

girmemiş çocukların eğitimine yönelik okul ve kurumların eğitim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmek; okul ile kurumlarının eğitim programlarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak, Talim ve Terbiye Kurulu'na sunmak” olarak belirtilmiştir (MEB, 1992).

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yasası'nın 3. maddesinde; “Kreş ve Gündüz Bakım Evleri 0–5 yaş grubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmek, bedeni ve ruhi sağlıklarını korumak ve geliştirmek, bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla kurulan ve sunduğu hizmetler karşılığında ücret alan, yatılı olmayan sosyal hizmetler kuruluşu” olarak tanımlanmış ve kreş hizmetleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın görevleri içine alınmıştır (MEB, 1983).

1475 sayılı İş Yasası'nda, 81. maddesinde “Gebe veya emzikli kadınların hangi dönemlerde ne gibi işlerde çalıştırılmalarının yasak olduğu ve bunların çalışmalarında sakınca olmayan işlerde hangi şartlar ve usullere uyacakları, ne suretle emzirme odaları veya çocuk bakım yurdu (kreş) kurulması gerektiği Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları tarafından birlikte düzenlenecek bir tüzükte gösterilir” denilmiştir (MEB, 1971).

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası'nın 6. maddesinde “okul öncesi eğitim kurumlarının isteğe bağlı ilköğretim kurumları arasına alındığı” ve 13. Maddesinde “okul öncesi eğitim kurumlarında zorunlu öğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitileceği, bu kurumların gerçek ve tüzel kişilerle belediyeler, il özel idareleri ve devlet tarafından açılabileceği” belirtilmiştir (MEB, 1961).

Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki 6972 Sayılı Yasa'da, korunmaya muhtaç çocuklar tanımlanmış ve bu çocukların reşit oluncaya kadar yasadaki hükümlere

göre kurulacak müesseselerde bırakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi olmaları hususunda gerekli tedbirlerin alınması konusuna değinilmiştir (MEB, 1957).

1.5.3.2. Milli Eğitim Şûralarında Okul Öncesi Eğitim

İlki 1939 yılında gerçekleştirilen Milli Eğitim Şûralarında, 5. Milli Eğitim Şûrası'na kadar okul öncesi eğitime dair herhangi bir karara rastlanmamıştır (MEB, 1939; MEB, 1943; MEB, 1946, MEB, 1949).

Okul öncesi eğitim, 5. Milli Eğitim Şûrası'nda (1953) ve 14. Milli Eğitim Şûrası'nda (1993), temel gündem maddeleri arasında yer almış; 9. , 10. ,15. ve 17. Milli Eğitim Şûralarında da bu düzeyle ilgili bazı kararlar alınmıştır. 5. Milli Eğitim Şûrası'nın ilk maddesinde okul öncesi eğitim ve öğretimi ile anaokulları için hazırlanan program ve yönetmeliğin incelenmesi yer almıştır (MEB, 1953). Türkiye'de okul öncesi eğitimin önemini etkin bir biçimde gündeme getiren ve bu konuda verilmesi gerekli hizmeti belirleyen, en etkili çalışmanın 7. Milli Eğitim Şûrası'nca, gerçekleştirildiği görülmektedir (MEB,1962).

7. Milli Eğitim Şûrası için hazırlanan, İlk Öğretim Komisyon Raporu'nda, konuyla ilgili yabancı ülkelerdeki uygulamaların, istatistiksel bilgilerin ve tarihsel gelişmelerin açıklanmasının yanı sıra anaokulu öğretmeni ve yardımcılarının yetiştirilmesi, bazı bölgelerde, ilkokul yaşamında uyum güçlükleri gösterebilecek gelişim gerilikleri içindeki çocuklar için, ilkokullara bağlı "Ana Sınıfları"nın açılması, özel eğitime muhtaç çocuklar için anaokullarının açılması, korunmaya muhtaç çocukların okul öncesi bakım ve eğitiminin sağlanması, sanayi bölgelerinde, çalışan annelerin çocukları için anaokullarının açılmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

9. Milli Eğitim Şûrası'nda, okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri yeniden belirlenmiştir. Aynı şûrada okul öncesi eğitim kurumlarının bağımsız anaokulları olarak

kurulabileceği gibi, gerekli görülen yerlerdeki temel eğitim kurumlarının birinci kademesine bağlı ana sınıfları veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak açılabilmesi de belirtilmiştir (MEB,1974).

10. Milli Eğitim Şûrası'nda, gelişen ve değişen sosyo-ekonomik şartlar karşısında, okul öncesi eğitimin normal eğitim sisteminin bir uzantısı durumuna getirilmesi amaçlanmış ve sistemin en alt kesimine bir ana sınıfı programı eklenmesi kararlaştırılarak (var olan okul öncesi okul ve kurumlarını korumak ve geliştirmek kaydıyla), anasınıfı programının esasları belirlenmiştir (MEB, 1981). Anasınıfı programlarında amaçlar, fonksiyonlar ve ana sınıfına yönelik muhteva ve faaliyet kategorileri belirlenmiş, ayrıca uygulamaya yönelik teklifler getirilmiştir.

12. Milli Eğitim Şûrası'nda okul öncesi eğitim öğretmenliği iki yıllık bir yüksek öğretim kademesi olarak belirlenmiş, lise mezunlarının okullarda kendilerine verilecek pedagojik formasyon sonrası öğretmen yardımcısı veya eğitici olarak görevlendirilmeleri öngörülmüş, özellikle programın aile ortamından gelen yetersizlikleri giderecek şekilde Türkiye'nin şartlarına, sosyal ve kültürel yapısına ve değer sistemine uygun olarak geliştirilmesi kararı alınmıştır (MEB, 1988).

14. Milli Eğitim Şûrası diğer şûralardan farklı olarak iki temel gündem konusundan birisini okul öncesi eğitime ayırmıştır. Bu şûrada, okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı, yaygınlaştırılması ile ilgili sorunlar ve öneriler, okul öncesi eğitim için kaynak temini ve kullanımı, okul öncesi eğitim programları ve eğitim araçları, okul öncesi eğitimde koordinasyon ve işbirliği, okul öncesi eğitim mevzuatı, okul öncesi eğitim alanına öğretmen yetiştirme ve istihdam, okul öncesi eğitim modelleri alt komisyonları oluşturulmuş ve çalışmalar yapılmıştır (MEB, 1993).

15. Milli Eğitim Şûrası özellikle zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması konusuna yer vermiş, okul öncesi eğitimin gelecek zaman içinde en azından iki yılının zorunlu eğitim kapsamına alınması konusunda çok önemli kararlar alınmıştır (MEB, 1996).

17. Milli Eğitim Şûrası'nda okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalara başlanacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bağımsız anaokullarına rehber öğretmen atanmasının zorunlu hale getirileceği, okul öncesi eğitim kurumlarının açılmasında özel sektörün teşvik edileceği, kaynak aktarımı, arsa ve bina temini konusunda yerel yönetimlere yasal sorumluluk verileceği, okul öncesi eğitim hizmeti veren çeşitli kurumların yapılarının geliştirilmesi amacıyla devlet desteği ve teşviklerinin artırılacağı, belediyeler, il özel idareleri ve diğer kurumların okul öncesi eğitim kurumları açmalarının teşvik edileceği, “Okul Öncesi Eğitim Yasası”nın çıkarılacağı, rehberlik hizmetlerinin okul öncesi eğitimden başlanacağı, genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan payın artırılacağı öngörülmüştür (MEB, 2006).

1 Kasım 2010 tarihinde gerçekleşen 18. Milli Eğitim Şûrası'nda, okul öncesi eğitimin zorunluluğu göz önünde bulundurularak “Zorunlu eğitim, öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak düzenlenmelidir” ifadesi yer almıştır (MEB, 2010c).

1.5.3.3. Kalkınma Planlarında Okul Öncesi Eğitim

1. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde okul öncesi eğitim üzerinde durulmamıştır (DPT, 1963). 2. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda okul öncesi eğitim 3–6 yaşındaki çocukların eğitimi olarak tanımlanmış; ancak anne eğitiminden yoksun çocukların eğitimi için ele alınacağı dile getirilmiştir. Ayrıca 1968–1972 döneminde

okul öncesi eğitim hizmetlerinin, bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıfları kurularak geliştirilmesi, bütün kız enstitülerinde öğretim programının ve okul öncesi eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla çocuk yuvalarının açılması önerilmiştir (DPT, 1968).

3. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, anne eğitiminden yoksun 3–6 yaşındaki çocukların eğitimi olarak ele alınan okul öncesi eğitim ile ilgili çalışmalar planlı dönemle sınırlı kalmıştır. Bununla beraber özel kesime örnek olması amacı ile Ankara, Adana (2), Bolu, Gaziantep ve Zonguldak olmak üzere 6 anaokulu açılmıştır. 1970–1971 öğretim yılında ana sınıflarının sayısı 118 olmuştur. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda dikkat çeken nokta, kaynakların sınırlılığı nedeniyle okul öncesi eğitimin, 1995 yılına kadar MEB ve ilgili diğer kuruluşların çabalarının bir model geliştirme ölçeğinde olacağı ve bu model çerçevesinde özel sektörün teşvik edileceğidir (DPT, 1973).

4. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, okul öncesi eğitimin gelişmesinin diğer üç plan döneminde gerek kaynakların sınırlılığı, gerekse okul öncesi eğitim düzeyine yeterince eğilinmemesi nedeniyle yeterli düzeyde olmadığı belirtilmiştir (DPT, 1979). 3–6 yaş grubundaki çocukların ancak % 1.1'i okul öncesi eğitimden yararlanmaktadır (DPT, 1979). Planda ilkeler ve politikalara bakıldığında, en çok kentleşmiş yörelerde başlamak üzere özellikle gecekondu ve işçi çocukları hedef alınarak geliştirilecek olan okul öncesi eğitim pilot uygulamalarının ele alınacağı belirtilmektedir.

5. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda okul öncesi eğitime dair çok kapsamlı ve belirgin hedefler yer almıştır. Okullaşma oranının % 10'a çıkarılması için kamu ve özel kuruluş imkânlarından azami derecede faydalanılacağı belirtilmiştir (DPT, 1985). İlk

kez bu plan döneminde toplam eğitim yatırımlarının % 6.1'i okul öncesi eğitim için yatırım ödeneği olarak ayrılmıştır (DPT, 1985).

6. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, plan dönemi sonunda anaokulları ve anasınıflarının yaygınlaştırılması, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının % 11.5'e çıkarılması hedef alınmıştır (DPT, 1990). Son dilimi 2000 yılına rastlayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda okul öncesi eğitim için % 16 oranında okullaşma oranı öngörülmektedir. Planda okul öncesi eğitim konusuna ilköğretim başlığı altında yer verilmiştir (DPT, 1996).

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001–2005) dâhilinde uzun vadede zorunlu temel eğitimin 12 yıla çıkarılması için gerekli altyapının hazırlanacağı hedefi bulunmaktadır (DPT, 2001). Okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standartlar oluşturulması, okul öncesi eğitimde toplum tabanlı milli, ahlaki ve manevi değerlere bağlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programlarının yapımının özendirilmesi ele alınmıştır (DPT, 2001).

9. Kalkınma Planı (2007) kapsamında okul öncesi ve ortaöğretim kademesinde okullaşma oranlarında önemli artışların olacağı belirtilirken; okullaşma oranında % 50'lere ulaşılması hedeflenmektedir (DPT, 2007). Gelişmiş ülkelerin son yirmi yılda "Erken Çocukluk Eğitimi" gerçekleştirme oranında nitel ve nicel açıdan çok önemli seviyelere eriştiği, zorunlu eğitime yakın okullaşma oranlarına ulaştıkları belirtilmiştir. Planda, zihinsel ve ruhsal gelişimlerin büyük bir bölümünün 7 yaşına kadar tamamlandığı dikkate alındığında, bu dönemde ertelenen her türlü eğitim talebinin ağır faturasının toplumsal yapıya yansıtacağı ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimde başlatılan etkili çalışmaların zenginleştirilerek en üst seviyeye çıkarılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir (DPT, 2007).

Okul öncesi eğitime ilişkin Kalkınma Planları'nda değinilen konulara bakıldığında, bugüne gelene kadar alınan kararların somutlaştığı görülmektedir. Ancak hala okullaşma oranlarına ilişkin hedeflere nasıl ve hangi yollarla ulaşılabileceği açık değildir.

1.5.4. Zorunlu Eğitim Kapsamında Okul Öncesi Eğitim

Zorunlu eğitim vatandaşın belli bir yaştan başlayıp; yine belli bir yaşa gelinceye kadar gösterilen eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyimdir. Kısaca bir devletin her vatandaşını devamlı sorumlu tuttuğu eğitim süresini ifade eder.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitimin her alanında büyük seferberlikler başlatılmış ve önemli sonuçlar alınmıştır. Fakat günümüzde gerek genç nüfusun fazlalığı, gerek iç göçler ve gerekse okullaşma oranındaki hedeflerin tutturulamamasından dolayı uzun yıllar zorunlu eğitim 3 yıl, daha sonra 5 yıl ve 1997–1998 öğretim yılından itibaren de 8 yıla çıkarılmıştır. 2009–2010 öğretim yılında zorunlu eğitim kapsamına okul öncesi eğitim de alınmış ve bu süreçle beraber Türkiye'nin belirlenen illerinde zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması başlatılmıştır.

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda dünyadaki ülkeler eğitim sistemlerini yenileyerek daha nitelikli insan gücü yetiştirebilmek için reform niteliğinde uygulamalar gerçekleştirmektedirler. Zorunlu eğitim süresinin uzatılması çalışmaları bu reformlardan biridir. Dünya, çeşitli ülkelerin 6 ya da 8 yıl olan zorunlu eğitim sürelerini 9 hatta 12 yıla çıkarma girişimlerine sahne olmaktadır (Erginer, 2004).

Âdem (1997) genel bir eğitim ekonomisi kuramından örnek vererek, kuramın ülke nüfusunun tümünün en yüksek düzeyde eğitilmesi gerekliliği üzerinde durduğunu

ifade etmiştir. Zorunlu eğitim süresinin uzatılması değişen toplumsal ve ekonomik koşullara yanıt verebilmek için eğitimde düzenleme yapma gereksinimlerinden ortaya çıkmaktadır. Ayrıca eğitimin demokratikleşmesi için de gereklidir (Erginer, 2004).

Dünyadaki eğitim sistemlerine bakıldığında ülkelerin en çok zorunlu eğitim basamağı üzerinde durduğu göze çarpmaktadır. Toplumlar geliştikçe bireylerine sağladıkları zorunlu eğitimin süresinin de uzamakta olduğu gözlemlenmektedir (Aydın, 2006). Tablo 1.6.'da bazı ülkelerde zorunlu eğitimin başlama, bitiş yaşları ve zorunlu eğitim süreleri yer almaktadır.

Tablo 1.6. Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitimin Başlama, Bitiş Yaşları ve Zorunlu Eğitim Süreleri

Ülkeler	Zorunlu Eğitim		Zorunlu Eğitim Süresi
	Başlama Yaşı	Bitiş Yaşı	
Macaristan	5	18	13
Hollanda	5	18	13
Portekiz	6	18	12
Letonya	5	16	11
Lüksemburg	4	15	11
Malta	5	16	11
İngiltere	5	16	11
Danimarka	6	16	10
İrlanda	6	16	10
İspanya	6	16	10
Fransa	6	16	10
İtalya	6	16	10
Güney Kıbrıs	5	15	10
Polonya	6	16	10
Romanya	6	16	10
Slovak Cumhuriyeti	6	16	10
İzlanda	6	16	10
Norveç	6	16	10
Belçika	6	15	9
Bulgaristan	7	16	9
Çek Cumhuriyeti	6	15	9
Almanya	6	15	9
Estonya	7	16	9
Avusturya	6	15	9

Tablo 1.6. Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitimin Başlama, Bitiş Yaşları ve Zorunlu Eğitim Süreleri (devam)

Ülkeler	Zorunlu Eğitim		Zorunlu Eğitim Süresi
	Başlama Yaşı	Bitiş Yaşı	
Slovenya	6	15	9
Finlandiya	7	16	9
İsveç	7	16	9
Türkiye	6	14	8

Kaynak: EURYDICE, 2010.

Tablo 1.6’ da görüldüğü gibi Macaristan ve Hollanda’nın zorunlu eğitim süreleri 13, Portekiz’in 12, Letonya, Lüksemburg, Malta ve İngiltere’nin 11 yıldır. Türkiye’de 2009–2010 öğretim yılında başlatılan pilot uygulamalarla zorunlu eğitim süresi 9 yıla çıkarılmıştır. Ülke genelinde ise 2013–2014 öğretim yılında 9 yıllık zorunlu eğitime geçilecektir.

Türkiye’de zorunlu eğitimin eskiye dayanan bir gelişim evresi vardır. İlköğretimin zorunluluğu ile ilgili bir girişim eğitimde ilk yenileşme dönemine rastlar. Bu, II. Mahmut’un 1824’te yayınladığı bir fermandır. Daha önceki dönemlerde okuma yazmanın gereği üzerinde duran fermanlar çıkarılmışsa da, 1824 fermanı bu konuyu geniş olarak ele aldığı için zorunluluğu getiren ilk belge olarak kabul edilmektedir (Akyüz, 2007). 1847 Talimatı, sıbyan mektebinin programında önemli yenilikler getirmiştir. Talimatta yazının önemi üzerinde durulmuş ve çocukların sıbyan mekteplerine devamında zorunluluk getirilmiş ayrıca okula devam konusunda kontrol mekanizmaları devreye sokulmuştur.

1869 Eğitim Genel Tüzüğü ile çağ çocuklarının sıbyan okuluna devam etme zorunluluğu daha ayrıntılı kurallarla yeniden getirilmiştir. Bu zorunluluk 1876 Anayasası’nda da yer almıştır (Konan, 2000, s. 5). 1913’te Tedrisat-ı İptidaiye Yasa-ı Muvakkatı (Geçici İlköğretim Yasası) çıkarılmıştır. 10 Aralık 1946’da toplanan 3. Milli

Eğitim Şûrası'nda Şehir ilkokullarının ortaokullarla birleŐtirilerek, öğrenim süresinin 8 yıla çıkarılması önerilmiş fakat uygulanamamıştır. 1961 Anayasası'nın 50. maddesinde ise ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarının parasız olduğu ilkesi tekrarlanmıştır. Kalkınma planlarında ilköğretim üzerinde sıklıkla durulmuş, eğitimin bel kemiğini oluşturan bu aşamanın daha da geliştirilmesi hususunda geniş çaplı çalışmalar yapılmıştır. 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda ilköğretimin örgün eğitim sistemi içindeki yeri, amacı, görevi kapsamlı olarak yeniden ele alınıp tanımlanmıştır. Yasada; ilköğretimin 7-14 yaşları arası çocukları kapsadığı ve onları ilgi, gelişim ve kabiliyetleri yönünde yetiŐtiren hayat ve üst öğrenime hazırlayan en az 8 yıl süreli bir eğitim olduğu ve yapısal olarak ilkokullarla ortaokulların birleŐtirilip ilköğretim adını alması kararlaŐtırılmıştır.

28 Őubat 1997'de toplanan Milli Güvenlik Kurulu toplantısından, sekiz yıllık zorunlu eğitimin; kesintisiz, kademesiz ve yönlendirmesiz olarak derhal uygulanması hükümete tavsiye kararı olarak çıkarılmıştır. Hazırlık aşaması uzun yıllar alan zorunlu eğitimin süresinin uzatılması Mesut Yılmaz'ın başkanlığında kurulan 55. Hükümet 16 Ağustos 1997 tarihinde T.B.M.M'de YasalaŐtırılarak 4306 sayılı yasa ile uygulamaya konulmuştur. Hayata geçiŐi uzun yıllar alan zorunlu eğitimin tartiŐmaları da uzun süre devam etmiştir. Bazı çevrelerce bu deđiŐime karşı çıkılmış ve süreç geniş yankılar uyandırmıştır. Bu değişim Őüphesiz Türk eğitim tarihinin en önemli reformlarından biridir. Uygulama başladıktan sonra geniş bir kaynak gereksinimi olmuş ve bu kaynağı sağlamak çeşitli vergiler getirilmiştir. DeđiŐimle okul sistemi yeniden yapılanmış ve o tarihten bu güne okullaşma oranı hızlı bir artış göstermiştir. Görüldüğu gibi ülkemizde zorunlu eğitim süreci zaman zaman deđiŐikliklere uğramıştır (Öztürk, 2001, s. 101).

Okul öncesi eğitim ile ilgili tartışmalar zorunlu eğitime dâhil edilmesi noktasında uzun bir süreçle beraber gelişmiştir. İller arasında okullaşma farkının giderilmesi ve okul öncesinde düşük seviyelerde seyreden okullaşma oranının arttırılması için hayata geçirilen ilk resmi uygulama 2009–2010 öğretim yılında başlatılan zorunlu okul öncesi eğitimi pilot uygulamasıdır. Bu uygulama ile ilk etapta 5 yaş çocukları için 32 ilde zorunlu eğitime geçilmiştir. İkinci olarak 2010–2011 öğretim yılında 25 il daha zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır.

2011–2012 öğretim yılında 14; 2012–2013 öğretim yılında da 10 ilin zorunlu eğitim kapsamına alınması öngörülmektedir ve bu şekilde Türkiye genelinde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamında yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır (MEB, 2010a).

Türkiye’de okul öncesi eğitimde uzun yıllardır kalkınma planlarında hedeflenen düzeylere ulaşamamıştır. 9. kalkınma planında okul öncesi eğitim için hedeflenen okullaşma oranı % 50’dir. 2010–2011 yılı için gerçekleşen okullaşma oranı ise % 43.10 olarak kaydedilmiştir. Tablo 1.7’de 1980 ve 2010 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarının sayısal gelişimi verilmiştir.

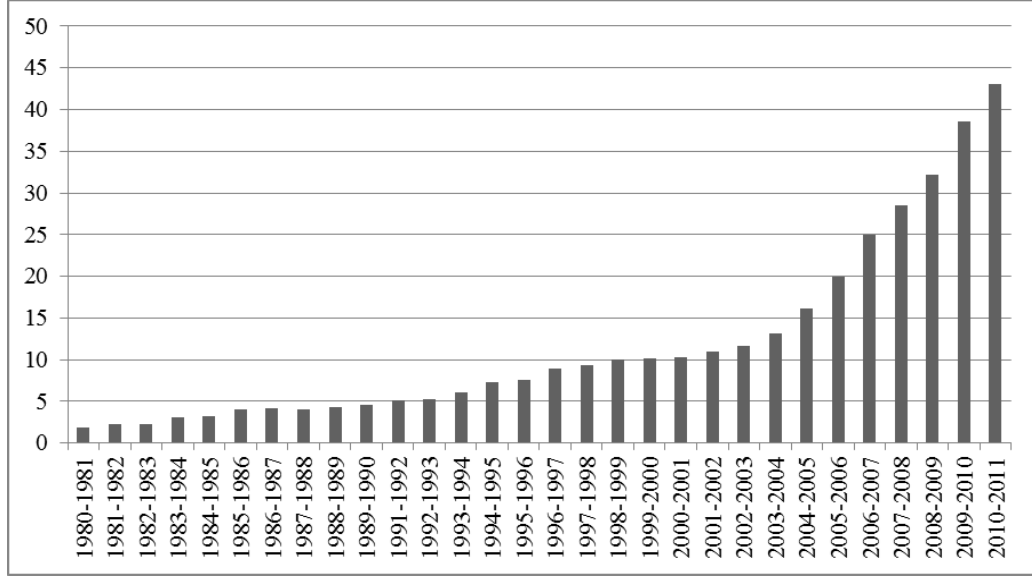
Tablo 1.7. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Yıllara Göre Okullaşma Oranları

Yıllar	Okullaşma Oranları (%)
1980–1981	1.90
1981–1982	2.20
1982–1983	2.20
1983–1984	3.10
1984–1985	3.20
1985–1986	4.10
1986–1987	4.20
1987–1988	4.10
1988–1989	4.30
1989–1990	4.60
1991–1992	5.10
1992–1993	5.20
1993–1994	6.10
1994–1995	7.30
1995–1996	7.60
1996–1997	8.90
1997–1998	9.30
1998–1999	10.00
1999–2000	10.20
2000–2001	10.30
2001–2002	11.00
2002–2003	11.70
2003–2004	13.20
2004–2005	16.10
2005–2006	20.00
2006–2007	25.00
2007–2008	28.50
2008–2009	32.11
2009–2010	38.55
2010–2011	43.10

Kaynak: MEB, 2010b.

Tablo 1.7.’ye göre Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 1980–1981 öğretim yılında % 1.9 iken, bu oran 2010–2011 döneminde % 43.10’a yükselmiştir. Okullaşma oranında 2003–2004 öğretim yılından itibaren gözle görülür bir artış gözlenmektedir. 2009–2010 öğretim yılında uygulamaya geçirilen okul öncesi eğitimin

pilot uygulaması, son 2–3 yıllık süreçte okullaşma oranlarına yansımıştır. Okullaşma oranlarının kümülatif artışlarla gösterimi Şekil 1.4.'te yer almaktadır.

Şekil 1.4. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Yıllara Göre Okullaşma Oranları

Şekil 1.4.’e göre, 1980 ila 2003 yılları aralığında Türkiye’de okullaşma oranının arttığı, fakat bu artışın 2003 sonrasına göre çok yavaş kaldığı görülmektedir. 2003’e kadar olan 20 yıllık süreçte 4 katına çıkan okullaşma oranı son 8 yılda 4 kat daha artarak geçmişteki gelişim ivmesini de arttırmıştır. Bu durum okul öncesi eğitimin gün geçtikçe devlet politikalarında daha fazla yer kapladığının bir göstergesi sayılabilir. Türkiye ile bazı ülkelerin okullaşma oranlarını incelemek karşılaştırma olanağı açısından yarar sağlamaktadır. Tablo 1.8.’de bazı ülkelerin okul öncesi eğitim okullaşma oranları yer almaktadır.

Tablo 1.8. Bazı Ülkelerde Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranları

Ülkeler	Okullaşma Oranları (%)
Fransa	99.90
Belçika	99.40
İspanya	98.50
İtalya	97.40
İzlanda	95.90
Norveç	94.50
Yeni Zelanda	94.10
Almanya	92.70
İngiltere	92.70
Danimarka	91.50
İsveç	91.10
Japonya	90.00
Macaristan	87.10
Lüksemburg	85.90
İsrail	85.20
Meksika	82.80
Kore	79.70
Çek Cumhuriyeti	79.70
Portekiz	79.20
Avusturya	77.60
Slovenya	77.50
Letonya	77.30
Finlandiya	74.20
Slovakya	73.50
Kıbrıs	70.70
Hollanda	67.10
Şili	62.60
Litvanya	60.60
Kanada	56.80
İrlanda	56.40
Avustralya	54.60
İsviçre	47.50
Polonya	47.30
Yunanistan	46.60
Türkiye	43.10

Kaynak: OECD,2008.

Tablo 1.8.'e göre, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye'de okul öncesi eğitim okullaşma oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Her ne kadar son birkaç yılda hızlı bir gelişme göstermiş olsa bile, Fransa, Belçika, İspanya ve İtalya'nın % 99'lara varan okullaşma oranlarının gerisinde kalmaktadır. Ayrıca bu oran kalkınma

planlarında öngörülen okullaşma oranları hedeflerine de yetişilemediğinin bir göstergesidir.

Kalkınmanın sağlanmasında ülkeler için en önemli faktör iyi eğitilmiş, kalifiye insangücü kaynağıdır. İyi yetişmiş, donanımlı insangücü 21. y.y.'da ülkelerin en stratejik varlığı haline gelmiştir. Eğitime yapılan yatırımların, eğitim harcamalarının en önemli amaçlarından birisi, uluslararası piyasalarda rekabet edebilecek niteliklere sahip insangücünün yetiştirilmesidir. Burada en önemli görev eğitime düşmekte ve dünyadaki gelişmelere paralel olarak, eğitim sisteminden beklentiler artarak devam etmektedir. Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye'de, eğitim hizmeti gibi ekonomik ve toplumsal kalkınmanın anahtarı olan bir alanda, yeni kaynakların yaratılması ve mevcut kaynakların da etkin kullanılması gerekmektedir. Bunun için eğitimin finansmanına, planlanmasına, kaynakların dağıtımına, eğitime yapılan harcamalara gerekli önem gösterilmelidir (Coşkun, 2008).

Son yıllarda Türkiye'de okul öncesi eğitimin gelişimine katkı sağlayan projeler ve çalışmalar üretilmektedir. Bu projelerde okul öncesi eğitimin öncelikle tanınması ve yaygınlaştırılması, daha sonra okul öncesi eğitime finansman boyutunda destek sağlanması amaçlanmaktadır. Aşağıda okul öncesi eğitime ilişkin yapılan projeler yer almaktadır.

1.5.5. Okul Öncesi Eğitime Dair Yapılan Projeler

Projelerden ilki, okul öncesi eğitimi güçlendirme projesidir. Proje kapsamında Türkiye'nin AB müktesebatına uyum çalışmalarının finansmanına destek olmak amaçlanmıştır. Projenin hedefi, dezavantajlı çocukların ve ailelerinin gündüz çocuk bakım ve okul öncesi eğitime kayıt ve devamlarını artırmaya katkı sağlamak olan projenin amacı, MEB kurumları, kamu kurumları, belediyeler ve Sivil Toplum

Kuruluşları'nın (STK) kapasitesi ile toplum temelli modeller ve ortaklıkların geliştirilmesi yoluyla dezavantajlı çocuklar ve aileleri için kaliteli gündüz çocuk bakım ve okul öncesi eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve oluşturulmasıdır. Bu projeye MEB'in okul öncesi eğitimde özellikle dezavantajlı çocukların eğitimine önem verdiği anlaşılmaktadır. Bir diğer proje, "81 Okul İçin 81 Adet Okul Öncesi Eğitim Sınıfı Donatımı" projesidir. Türkiye Yardım Sevenler Derneği ile Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü iş birliğinde yürütülen proje kapsamında belirlenen okul öncesi eğitim kurumlarının donatımı yapılmıştır. Bu projede okul öncesi eğitim sınıflarının çeşitli ihtiyaçlarının sağlanmasının amaçlandığı görülmektedir.

"Okul Öncesi Eğitim Materyal Desteği" projesinde, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)-Türkiye Milli Komitesi desteği ile okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerinin desteklenebilmesi, yaratıcılığının artırılması, paylaşmayı teşvik edici UNICEF ürünlerinin (kırtasiye malzemesi ve oyuncaklar) okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılmak üzere bağış yapılmış ve okul öncesi eğitim kurumlarına dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Bu projede de okul öncesi eğitimde belki de en çok gereksinim duyulan malzemelerin bağışı yapılmıştır.

Temel Eğitime Destek Projesi kapsamında Avrupa Birliği Akdeniz Fonu (MEDA)'dan hibe şeklinde 100.000.000 Euro sağlanmıştır. Temel Eğitime Destek Projesi, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Komisyonu tarafından imzalanan ve uygulanan 5 yıl süreli bir programdır. Projenin genel amacı, yoksulluğu azaltma perspektifinde eğitim seviyesini artırarak, eğitim kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirmek, en dezavantajlı kırsal, şehirsal bölgeler ve gecekondularda nüfusun yaşam koşullarını geliştirmek ve eğitim dışında olan çocuklar, gençler ve yetişkinlerin temel eğitim

kapsamına alınmasını desteklemektir. Projenin özel amacı ise eğitimin kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirerek, özellikle kız çocukları ve kadınlar için yaygın ve örgün eğitimin ortalama seviyesini yükseltmektir.

Okul öncesi eğitime ilişkin yapılan projeler genel olarak değerlendirildiğinde, çeşitli kurumlarla işbirliği yapıldığı anlaşılmaktadır. Projelerin okul öncesi eğitim çağı çocukların eğitimine destek olmak, eğitim seviyesini arttırmak, maddi anlamda destek olmak, özellikle okul öncesi eğitimden mahrum olan çocuklar için seferber olmak gibi amaçlarının olduğu gözlenmektedir.

1.6. PROBLEM DURUMU

Eğitim kurumlarının gerek yatırım ödenekleri gerekse diğer cari ödenekler konusundaki bütçe yetersizlikleri nedeniyle, bütçe dışı kaynak oluşturmaya yönelmeleri, maddi açıdan sorunu olmayanların eğitime erişimini arttırırken, yoksullar için olumsuz yönde bir etkisi olmaktadır. Kısacası, eğitimde bütçe dışı kaynak arayışı, eğitimin finansmanını merkezden yerele doğru kaydırırken; “eğitim hakkı”, “eşitlik” ve “eğitimin niteliği” açısından da bazı kesimler aleyhine olumsuz sonuçlar üretmektedir. Ayrıca, okul yöneticilerine ve öğretmenlere okula “kaynak sağlama” gibi eğitimle hiç ilgisi olmayan sorumluluklar da yüklemektedir (Sayılan, 2007, s. 76).

Konu okul öncesi eğitim kapsamında incelendiğinde 2009–2010 öğretim yılından itibaren Türkiye’de 32 ilde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması yönünde ilk adım atılmış ve pilot uygulanma başlamıştır. Ülke geneline uygulamanın kademeli olarak 2013–2014 yıllarında tamamlanması öngörülmüştür (MEB, 2010a).

Türkiye’de, kalkınma planları kapsamında okul öncesi eğitimde hala öngörülen hedeflere ulaşmada sıkıntılar olduğu görülmektedir. Özellikle okullaşma oranlarında

diğer kademelere oranla belirgin bir farkın olduğu açıktır. 2011 yılı okul öncesi eğitimde okullaşma oranı % 43.10'dur (MEB, 2010b). Okul öncesi eğitimde çeşitli nedenlerle eğitim hakkından yoksun bırakılan öğrencilerin eğitime kazandırılması için farklı adlarla yürütölen kampanya ve projeler göze çarpmaktadır. Okulların çeşitli ihtiyaçları, yapım, onarım işleri, işletme giderleri, kırtasiye giderleri halk kitlelerinin sorumluluğuna bırakılmaktadır. Özellikle son dönemlerde okul öncesi eğitimin tüm çağ nüfusuna yaygınlaştırılması ve zorunlu eğitime dâhil edilmesi çalışmaları gündemde olduğundan, ortaya çıkabilecek finansman sıkıntıları sebebiyle okul öncesi eğitimin ailelere daha fazla yük getireceğı düşünölmektedir.

1.6.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye'de okul öncesi eğitim politikalarını ve finansmanını konu edinen bu araştırmanın amacı, 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitime ilişkin sayısal değişkenleri incelemek, Türkiye'de izlenen okul öncesi eğitim politikaları ışığında MEB genel bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakları belirleyerek; okul öncesi eğitimin finans kaynakları hakkında okul yöneticisi, okul öncesi eğitim öğretmeni ve veli görüşlerini belirleyebilmektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- a) 2001– 2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde sayısal gelişmeler;
 - Öğrenci sayılarının zamansal gelişimi nasıldır?
 - Öğretmen sayılarının zamansal gelişimi nasıldır?
 - Öğrenci/öğretmen oranının zamansal gelişimi nasıldır?
 - Okullaşma oranı yüzde (%) olarak nasıldır?
- b) 2001–2011 yılları arasında genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan kaynaklar nasıl gelişim göstermektedir?

- c) — Okul öncesi eğitimin finans kaynaklarına ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?
- Okul öncesi eğitimin finans kaynaklarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- Okul öncesi eğitimin finans kaynaklarına ilişkin veli görüşleri nelerdir?

1.6.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de, köyden kente göç ve şehirleşmeyle birlikte, çekirdek ailelerin yaygınlaşmasının ve kadınların ekonomik yaşamdaki rollerinin artmasının, okul öncesi eğitimi zorunlu kılmasına karşın; okul öncesi eğitimde okullaşma oranı % 43.10 olarak kaydedilmiştir. Okul öncesi eğitim, Türkiye’de okullaşma oranı yönünden en az gelişen öğretim kademesi olma özelliği taşımaktadır. Çocuğun gelişiminde 0–6 yaş aralığının oldukça önemli olduğu bilinmekle birlikte, 3–5 yaş grubundaki okullaşma oranının düşük olması, bu yaş grubundaki çocukların eğitiminin yeterince önemsenmediğini göstermektedir. OECD (2010)’ye göre Fransa, Almanya gibi birçok Avrupa ülkesinde okul öncesi eğitim okullaşma oranı yaklaşık % 90 civarındadır. Türkiye’deki durum değerlendirildiğinde ise okul öncesi eğitimin diğer ülkelere göre ciddi biçimde ihmal edildiği görülmektedir.

Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar çocukların, okul öncesi yaşlarındaki yaşamlarının daha ileriki yıllarda zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişmelerini etkileyen en önemli etkenlerden olduğunu ortaya koymaktadır (Sollars, Attard, Borg ve Craus, 2006). Ayrıca hızlı kalkınmak zorunda olan ülkelerde nüfusun yarısını teşkil eden kadınların da iş ve üretim hayatına girmeleri, okul öncesi eğitimin gereğini ve önemini göstermektedir (UNESCO, 1977).

Gelişmiş ülkelerin okul öncesi eğitim sistemleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye’de 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçmeyi sağlayan 16.08.1997 tarihli 4306 sayılı yasa ile okul öncesi eğitim, üzerinde daha fazla durulan bir konu haline gelmiştir. Eğitim finansmanı alanında yapılan çalışmaların çoğunluğu ilköğretim okullarının finansmanına ilişkindir. Bunu yükseköğretimin finansmanı takip etmekte ve daha sonra ortaöğretimin, yaygın eğitimin, teknik eğitimin finansman çalışmaları görülmektedir. Okul öncesi eğitimin finansmanının çoğunlukla genel eğitim finansmanı içinde incelendiği anlaşılmaktadır. Örneğin Koç (2007), okul öncesi eğitim finansmanını ilköğretim finansmanı ile birlikte ele almıştır. Türkiye’de okul öncesi eğitimin finansman boyutunu araştıran çalışmalara, yapılan alanyazın taraması sonucu ulaşılamamıştır. Türkiye’de okul öncesi eğitimin yıllar boyunca unutulmuş ve üzerinde fazla durulmayan bir alan olduğu düşünülmektedir. Özellikle okul öncesi eğitim finansmanının nasıl düzenleneceği açık bir şekilde yasa ve yönetmeliklerle belirlenmemiştir. Türkiye’de okul öncesi eğitimde kullanılan bütçe dışı kaynaklar; MEB’in düzenlediği ulusal kampanya ve projelerden dış kaynaklı projelere, kurumsal katkı projelerinden toplumsal sorumluluk kampanya ve projelerine, sivil toplum kuruluşlarının desteklerine değin geniş bir düzleme yayılmış durumdadır. Araştırmanın okul öncesi eğitimin finansmanına yönelik diğer araştırmalara ışık tutacağı umulmaktadır. Ayrıca araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanıldığı için, diğer araştırmalardan farklı olarak, katılımcıların duygu ve düşüncelerini herhangi bir sınırlamaya tabi olmadan araştırmacıya aktardıkları düşünülmektedir.

Araştırmanın okul öncesi eğitimin tüm ülkede zorunlu eğitime dâhil edildiğinde ortaya çıkabilecek sonuçlar ve bu sonuçlar ışığında çeşitli değerlendirmelere ulaşılması

bakımından, okul öncesi eğitimin finansmanı ile ilgili daha fazla çalışma yapılmasını tetikleyeceği beklenmektedir.

1.6.3. Sınırlılıklar

1. Okul öncesi eğitime devam eden öğrenci ve öğretmen sayıları, 2001–2011 yılları ile sınırlandırılmıştır.

2. Genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan kaynaklar 2001–2011 yılları ile sınırlıdır.

3. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 2001–2011 yılları ile sınırlıdır.

4. Araştırma, 2010–2011 öğretim yılında Amasya il merkezindeki bağımsız anaokulları, resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında görevli okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler ile sınırlıdır.

1.6.4. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okulöncesi çağında bulunan küçük çocuklara özellikle yuvalarda, anaokullarında ya da anasınıflarında kişisel anıklıklarının gelişmesi, toplumsal alışkanlıklar kazanmaları ve sorun çözme yeteneklerini arttırmaları için verilen eğitim (TDK, 2011).

Eğitim finansmanı : Öğretim tür ve düzeylerinin sunumu için gerekli gerçek kaynaklara karşılık gelen parasal kaynakların elde edilmesi ve farklı bölgeler, iller, öğretim tür ve düzeyleri, farklı sosyoekonomik kökenden gelen bireyler ve gruplara dağıtım süreci.

Bu araştırmadaki diğer tanımlar, araştırmaya özgü olmak üzere aşağıdaki anlamlarda kullanılmışlardır.

Okul yöneticisi : Resmi ilköğretim okullarında ve bağımsız anaokullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları.

Öğretmen : Resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi eğitim öğretmenleri.

Veli : Resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında öğrenim gören okul öncesi eğitim öğrencilerinin annesi/babası veya yasal olarak sorumluluğunu üstlenen kişi.

Finans kaynakları : Okul öncesi eğitimde kullanılan maddi desteğin temin edildiği kamusal ya da özel kişi, kurum, kuruluş ve oluşumlar.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, alanyazın taraması sonucunda ulaşılan araştırmalara yer verilmiştir.

Gürkan (1978)'in “Anasınıfı Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Sorunları” adlı araştırması, öğretmenlerin görev yaptıkları anasınıflarında karşılaştıkları sorunları kabaca saptamak ve okul öncesi eğitime ilişkin önerilerini almayı amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini Ankara'dan 52 ve Tekirdağ'dan 35 öğretmen oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin % 61'i görev yaptıkları okullarda araç-gereç durumlarının yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin sorunları incelendiğinde % 46 ile ilk sırada “araç-gereç yetersizliği” gelmekte ve onu “idarecilerin olumsuz tutumları (% 36)”, “sınıfta başka bir görevlinin olmayışı (% 18) takip etmektedir.

Kabasakal (1983)'in “Planlı Dönemde İlköğretime Yapılan Yatırımlar ve Kullanımı” adlı araştırması, ilköğretime planlı dönemde ayrılan yatırım kaynaklarının yeterliği, rasyonel kullanımı ve ilköğretimin dar boğazları tespit etme ve bazı öneriler getirme amacını taşımaktadır. Araştırma, kaynak tarama metodu ile genel bütçe yatırımları ile mahalli idarelerin bu kesime ayırdıkları yatırım ödeneklerini tespit ederek, planlı dönemde gerçekleştirilen kapasiteyi mukayese etmektedir. Araştırma yasal hükümlerin planlı dönem boyunca uygulanmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca araştırmada mahalli idare kaynaklarının ve genel bütçe yardımlarının 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası'yla öngörülen miktarda gerçekleşmemesi ve ilköğretime yeterli cari ve transfer ödeneklerinin ayrılmaması, yatırım ödeneklerinin % 30'unun amaç dışı kullanılmasına yol açtığı belirtilmiştir. Yatırım ödeneklerinin yerinde kullanılmaması planlı dönem boyunca 1.180.000 kişilik kapasite kaybına bir başka

deyişle 1983 sabit fiyatlarıyla yaklaşık 84 milyar liralık yatırım ödeneğini cari ve transfer türü harcamalarına kanalize edilmesi sonucunu doğurduğu saptanmıştır.

Mağden (1986)'in “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanılan Yönetim İle İlgili Problemler” adlı araştırmasında, Ankara ilinde yer alan uygulama anaokulları ile anasınıflarında çalışan yöneticilerin karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Araştırma sonucu ortaya çıkan yönetim sorunlarının başında araç-gereç yetersizliği olduğu konusunda katılımcıların % 70'i görüş belirtmişlerdir. Yöneticilerin % 75'i kurumlarında giderler için ayrılmış bütçenin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Kara (1988)'nin “Türkiye’de Planlı Dönemde Üniversitelerin Sayısal Hedefleri ve Finansmanı (1963–1980)” adlı araştırmasında, yükseköğretim içinde üniversitelerin yeri ve üniversitelere yapılan harcamalar incelenmiştir. Bu çerçevede 1963–1980 döneminde öğrenci/öğretim üyesi oranları, toplam ve öğrenci başına yapılan harcamalar ele alınmıştır. Üniversitelerde cari harcamaların gelişimi, öğrenci sayısı, öğretim üyesi sayısı, cari harcamaların ortalama birim maliyeti ve öğrenci/öğretim üyesi gelişiminde belli bir planlama faaliyetine uyulmadığı gözlenmiştir. Cari ve yatırım ödeneklerinin üniversitelere dağılımında objektif ölçülerin kullanılmadığı, ayrılan kaynakların kullanımında etkin bir gerçekleşmenin sağlanamadığı ortaya konulmuştur.

Bircan'ın (1992) “Türkiye’de Sekiz Yıllık Eğitimin Uygulanabilirliği ve Finansman Modeli” adlı araştırmasına göre, yasa gereği öngörülmesine rağmen bir türlü uygulanamayan sekiz yıllık ilköğretimin uygulanması için yeterli insangücü ve kaynağın mevcut olduğu belirtilmiştir. Doğru zamanda, doğru insangücünü doğru yerde kullanarak gerçekleştirilecek bir stratejik ilköğretim planlaması sonucunda etkili bir organizasyonla sekiz yıllık ilköğretimin kademeli olarak hemen uygulanabileceği ortaya konmuştur.

Wolf, Schiefelbein ve Valenzuela (1994)'nın "21. y.y.'a Doğru Latin Amerika ve Karayipler'de İlköğretim Kalitesinin Artırılması" adlı araştırmalarında, 1980'li yıllarda Latin Amerika Ülkeleri'nde görülen ekonomik krizlerin, ilköğretime yapılan kamu harcamalarının azalmasına neden olduğunu belirtmektedirler. Bu ülkelerde Şili dışında kalan diğer ülkelerin her birinde ilköğretime ilişkin birim maliyetlerde kayda değer biçimde azalma görülmüştür. Belirtilen dönemin başında ilköğretime kamu bütçesinden ayrılan pay % 49 iken, 1989 yılında bu oran % 43'e düşmüştür (akt. Yolcu, 2007).

Meriç (1995)'in "Türkiye'de Yükseköğretim Hizmetlerinin Finansmanına Alternatif Yaklaşımlar" adlı araştırmasında, uygun bir finansman metodunun esaslarını tespit ederek, kamusal bir mal olarak yükseköğretimini nasıl bir mal tanımına uygun düştüğü değerlendirilmiş, yatırım yaklaşımı içinde incelenmiştir. Bu inceleme ile yükseköğretimin kişisel ve toplumsal faydalarının tanımlanması yanında özel ve sosyal hâsıla karşılaştırmaları da yapılarak alternatif finansman yöntemlerinden, kamu kaynakları ile finansman ile özel kaynaklardan finansman yöntemleri incelenmiştir.

Martı (1997)'nin "Planlı Dönemde Ulusal Eğitimimizin Temel Hedefleri ve Finansman Kaynakları (1963–1992)" adlı araştırmasında, planlı dönemin yirmi yılında (1973–1992) harcamaların gelişiminin düzensiz olduğu, planlama yasası olarak kabul edilen İlköğretim ve Eğitim Yasası'nın hiçbir zaman uygulanmadığı, tam tersine toplam ilköğretim giderleri içinde yatırım giderlerinin yıldan yıla azaldığı ve ilköğretim için kalkınma planlarında öngörülen yatırımların ödenek miktarlarının 222 sayılı yasada öngörüldüğü oranı hiç bulmadığı saptanmıştır. Ayrıca (MEB)'e bağlı okullardaki öğrenci sayısının oransal olarak artmasına karşın, incelenen dönemde kamu eğitim harcamalarından aldığı payın giderek düştüğü belirtilmiştir.

Kavak, Ergin ve Gökçe (1997)'nin "İlköğretimde Kaynak Arayışları" adlı araştırmaları, okullarda kaç türlü para toplandığına ilişkindir. Araştırmada, Ankara il merkezindeki ilköğretim okullarının başta dergi, diploma ve karne parası olmak üzere 27 farklı bütçe dışı kaynağı sahip oldukları ortaya konulmuştur. Ayrıca ilköğretimin finansmanı konusunda, okul müdürleri ve öğretmenlerin çok yönlü bir finansman yaklaşımı sergiledikleri belirtilmiştir.

Ak (1997)'in "Türk Eğitim Sisteminin Ekonomik Analizi" adlı araştırmasında eğitime ayrılan kaynakların nasıl etkili kullanılabileceği, eğitimin artan ve çeşitlenen ihtiyaçlarına paralel olarak, eğitim finansmanını nasıl ve nerelerden sağlanabileceği, kalkınmamız için hangi eğitim sisteminin uygulanacağı gibi sorulara ait yanıtlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada devlet ve özel idare gelirlerinden ayrılan pay ile halk katkılarından eğitime ayrılan pay, diğer ülkeler ile kıyaslanmış ve bütçeden ayrılan ortalama % 4.61'lik payın çok düşük olduğu, özel idare bütçelerinden ayrılan % 20'lik payın ise il düzeylerindeki eğitime yapılan yatırımları karşılamadığı saptanmıştır. Ayrıca yapılacak yatırımların gerçekçi bir şekilde tespit edilmeyişi, kaynakların uygun yatırım alanlarına yöneltilmeyişi gibi sorunların kaynakların etkin tahsis ve kullanımını engellediği belirtilmiştir.

Serbest (1997)'in "Türk Yükseköğretiminde Finansman Politikaları (1984–1994)" adlı araştırmasında, planlı kalkınmanın 1984–1994 yıllarını kapsayan on yıllık döneminde yükseköğretime ayrılan finansman payının yeterli olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, yükseköğretime ayrılan cari, yatırım, transfer ödenekleri incelenmiş; yükseköğretim harcamaları eğitim sürecini etkileyen finansman faktörü açısından değerlendirilmiştir. Eğitime ayrılan finansman miktarı üretim ve kalkınmayı etkileyeceğinden hem yıllar itibarıyla finansman miktarı, hem de ayrılan finansmanın

üniversiteler arasındaki paylaşımı açısından 1984–1994 dönemindeki yükseköğretim finansman miktarı değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgularda, yükseköğretimdeki okullaşma oranları kalkınma plan hedefleri üzerinden gerçekleştiği ancak henüz gelişmiş ülkelerdeki okullaşma oranına ulaşamadığı belirtilmiştir. Yükseköğretim harcamalarının GSMH içindeki payında yeterli düzeyde yükselme olmadığı, konsolide bütçe içindeki bütçe oranında fazla bir değişiklik olmadığı, üniversitelerin bütçe teklifleri ile tahsis edilen bütçe ödenekleri arasında denge sağlanamadığı vurgulanmıştır.

Ata (1998)'nin “Yükseköğretimde Finansman Sorunu ve Yeniden Yapılanma” adlı araştırmasında, ilk ve orta öğretime göre yükseköğretimin daha fazla bireysel fayda sağladığı, finansmanında da bu durumun göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Türkiye’de yükseköğretimin finansmanının büyük ölçüde kamu tarafından sağlandığı, öğrencilerin ödemiş olduğu katkı payının finansmanda çok küçük bir pay oluşturduğu ifade edilmiştir. Ancak kamunun gerek yükseköğretime bakış açısı, gerek kaynakların yetersizliği gibi sebeplerle yeterli kaynağı ayırmadığı tespit edilmiş ve çözüm yolu olarak, vakıflara verilen özel üniversite kurma hakkının gerçek ve tüzel kişilere de verilmesi, özel üniversitelere teşvik uygulanmasına devam edilmesi, öğrenci katkı paylarının arttırılması, üniversitelerin döner sermaye gibi gelir getirici yöntemleri kullanmasına olanak tanınması, katkı payını ödeyemeyecek öğrencilerin krediler yoluyla borçlandırılarak okuma imkânı kazanmasının sağlanması, üniversitelerin ek kaynak teminini sağlamak için danışmanlık, patent gibi hizmetler sunmasının sağlanması, kamuoyunun eğitimin finansmanı konusunda daha duyarlı hale getirilerek yapılacak bağışların yükseköğretime yönlendirilmesi önerilmiştir.

Ataklı (1998)'nin “İlköğretimin Gelir Kaynaklarının Çeşitliliğine Yönelik Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Velilerin Görüşleri” adlı araştırmasının amacı,

ilköğretimin gelir kaynaklarının nasıl çeşitlendirilebileceği, yeni kaynakların kullanım yetkisinin kimde olması gerektiği ve nerelere harcama yapılabileceğini saptamaktır. Araştırma, 230 ilköğretim okulu müdürü, 460 öğretmen ve 460 veliye uygulanmıştır. Araştırmada, kurumlar vergisi ve taşıt alım vergisine ilave olarak % 1'lik bir ödeme yapılması, katma değer vergisinin 1 puanının ilköğretime ayrılması ile elde edilecek gelirden ilköğretim fonu oluşturulması, bu fondan il milli eğitim müdürlüğünün sorumlu olması, okul taşıtlarından, kitapların okulda satışından, okul bahçesinin kiraya verilmesinden, toplanan paralar ile okul fonu oluşturulması ve bu fondan karma bir komisyonun sorumlu bulunması, fonlardaki paranın kırtasiye, temizlik ve sağlık malzemesi alımlarına; okulun boya, badana gibi küçük onarım, büyük onarım ve okul yapımında harcanmasının finansman sorularına çözüm getirebileceği belirtilmiştir.

Ataklı (1999)'nın "Cumhuriyetten Günümüze 'Eğitim Sisteminin Sorunları' Toplumun Görüşleri" adlı araştırmasında; eğitimde kaliteyi olumsuz etkileyen sorunlar üzerine eğitimci, sağlıkçı, hukukçu, mühendis ve esnaftan oluşan 225 kişinin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın katılımcıları "eğitim bütçesinin yetersiz oluşunu", eğitimin gelişme ve kalitesini etkileyen en önemli sorun olarak ifade etmişlerdir. Eğitim bütçesinin yetersiz oluşunu hukukçu ve mühendisler 1'inci, eğitimci ve esnaflar 5'inci sırada önemli bulmuşlardır.

Naiman ve Watkins (1999)'in "Afrika'da IMF'nin Yapısal Uyum Etkilerine Yönelik Bir Alan Araştırması: Büyüme, Sosyal Harcamalar ve Borç Yardımı " adlı araştırmalarına göre, Uganda'da ailelerin sağlık ve eğitim harcamalarının maliyetlerine katılmalarının, yoksul ailelerin bu hizmetlerden daha az yararlanmalarına neden olduğunu ortaya konulmuştur. Kullanıcı maliyetleri, hastane ve yükseköğretimi toplumun alt kesimlerine son derece pahalı bir hizmet durumuna getirmiştir.

Mozambik’te de 110 dolar olan öğretmen maaşlarının 60 dolara düşürüldüğü ifade edilmiştir.

Arslan (2000)’ın “Ankara İlindeki Ortaöğretim Okullarının Özel Gelir Kaynakları” adlı araştırmasında, okulların tamamının bütçe dışı gelir kaynaklarına başvurduklarını, genel bütçe ve il özel idaresi bütçesinden karşılanan yakıt, elektrik, su ve öğrencilere yapılan sosyal yardımlar dışında geri kalan diğer bütün harcamaları bütçe dışı kaynaklardan karşıladıklarını belirlemiştir. Aynı çalışmada, katkı payı ve karne parası en çok toplanan bütçe dışı gelir kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan velilerin büyük bir çoğunluğunun sosyoekonomik düzeyinin düşük olduğu ve bu velilerin katkı payı parasının devlet tarafından ödenmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenler sınıfta para toplanmasının, kendilerini tahsildar durumuna düşürdüğünü ve saygınlıklarını azalttığını, derslerde zaman kaybına yol açtığını ve öğretmen- öğrenci ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

CEDEFOP (2001) tarafından yapılan “Yeterlik İçin Eğitim ve Öğretim-Avrupa Mesleki Eğitim Araştırması İkinci Analiz Raporu” adlı çalışmada meslekî eğitim ve öğretimin başlangıcı, finansal mekanizmaları, finansman kaynakları, çıraklık eğitiminin finansmanı, gelecekteki eğilimi ele alınmaktadır. Yine mesleki eğitimin finansmanı, finansman mekanizmaları ve kaynakların dağılımı, işsizlik için mesleki eğitim finansmanı, öğretimin yenileştirilmesi için finansman ve öğretim kuponları tartışılmaktadır.

Akça (2002)’nin “Ailelerin İlköğretim Kademesinde Yaptıkları Eğitim Harcamaları (Ankara ili Örneği)” adlı çalışmada, ailelerin ilköğretim eğitimi için yaptıkları harcamaların, aile gelirinin önemli bir bölümünü oluşturduğu görülmüştür.

Ailelerin çocuklarını okula gönderebilmek için yaptıkları eğitim harcamalarının, yıllık bütçelerinin % 8.4'ünü oluşturduğu belirlenmiştir. Ayrıca okulların finansman sıkıntısını aşmak için bütçe dışı kaynaklara yöneldikleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim okullarının, ailelerden 26 çeşit bütçe dışı kaynak elde ettikleri görülmüştür.

İlköğretim okullarından ağırlıklı olarak Milli Eğitim Vakıf parası, kayıt parası, karne parası, gibi yasal dayanağı olmayan paralar toplanırken; fotokopi, sınav ücreti, spor kolu, fotoğraf, perde, masa örtüsü vb. gereksinimler için de para toplandığı görülmüştür. Yine aynı araştırmada, öğrenci velileri sürekli para toplanması yerine, ilköğretime devam etmenin belirli bir fiyatının olması yönünde görüş bildirmişlerdir. Okul yöneticileri bütçe dışı kaynak toplanmasının gerektiğine inanmakla birlikte, para toplama işleri nedeniyle eğitimci kimliklerinin geri planda kaldığını düşünmektedirler.

Öztürk (2002)'ün "İlköğretim Okullarının Finansman Kaynakları" adlı araştırması, Ankara ili Polatlı ilçesindeki ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Araştırma sonucunda, okulların tamamının bütçe dışı kaynaklara başvurdukları saptanmıştır. İlköğretim okullarının bütçe dışı kaynaklarını başta veliler, yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlar ve özel kuruluşlardan sağladıkları ortaya konulmuştur.

Süzük (2002)'ün "İlköğretim Okul Harcamalarında Genel Bütçe Dışındaki Kaynakların Yerine İlişkin Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Görüşleri" adlı araştırmasında, okulların % 39.3'ü 2001-2002 öğretim yılında 610 milyar lira arası öğrencilerden veya öğrenci velilerinden gelir sağladıkları belirlenmiştir. Ankara ilinde yaptığı araştırmada, okulların 39 farklı bütçe dışı kaynağına sahip olduklarını ortaya konulmuştur.

Checchi, ve Jappelli (2003)'nin "Okul Seçimi ve Kalitesi" adlı araştırmaları İtalya'da ailelere uygulanmıştır. Araştırmaya katılan ailelerin % 38.9'u kamu okullarına göre daha nitelikli bir eğitim verildiği için, % 40.8'i sunulan hizmetlerden dolayı, % 25.0'i eve yakın olduğundan ve % 13.7'si de kültürel ve ideolojik nedenlerden dolayı çocuklarını özel okula gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Bu veriler ailelerin çocuklarını özel okullara göndermelerinde temel etkeninin okulun niteliği olduğunu ortaya koymaktadır.

Aktaş (2004)'ın "İlköğretim Okullarının Bütçe Dışı Gelirleri" adlı araştırmasında, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan okulların donanımlarının daha iyi olduğu ve bu okulların öğrenci mevcutlarının daha fazla olduğu ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamında yer alan okulların, başlıca gelirlerini "vakıf", "anasınıfı", "koruma derneği" ve "kantin" gelirleri olmak üzere dört kaynak üzerinden elde ettikleri belirlenmiştir. Buna karşın, araştırma kapsamında yer alan okulların her biri belirtilen dört gelir kaynağının hepsine sahip olmadıkları gibi, elde ettikleri gelirler arasında farklılıkların olduğu gözlenmiştir. Sosyo-ekonomik düzey düştükke, bütçe dışı gelir elde etme konusundaki farklılıkların daha da belirginleştiği görülmüştür. Aynı araştırmada, okul yöneticileri elde ettikleri gelirleri daha çok bakım onarım ve işletme giderlerine harcadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan bu araştırmada okulların bir öğretim yılında öğrenci başına elde ettikleri gelir miktarının 6.71 YTL. (6.710.000 TL.) ile yaklaşık 100 YTL. (99.921.824 TL.) arasında farklılaştığı ortaya konulmuştur.

Zoraloğlu, şahin ve Fırat (2004)'ın "İlköğretim Okullarının Finansal Kaynak Bulmada Karşılaştıkları Güçlükler ve Bu Güçlüklerin Okula Etkileri" adlı araştırmaları, İzmir'in Buca ve Konak ilçelerinde 30 resmi ilköğretim okulunda, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak yapılmıştır. Araştırmada, ilköğretim okullarında "bağış"

toplamada öğretmenlerden, üst yönetimlerden ve velilerden kaynaklanan sıkıntılar olduğu, öğretmenlerin para toplamak istemediği görülmüştür. Buna göre, veliler para vermek istememektedirler, ayrıca verdikleri paranın amaca uygun kullanılıp kullanılmadığına dair kuşkular taşımaktadırlar. Öte yandan, okulda para toplanması üst yöneticilere şikâyet konusu yapıldığında, bu yöneticiler okul yöneticilerini savunmamayı pek tercih etmemektedir. Ayrıca okulda para toplanmasından yönetici, öğretmen ve öğrencilerin olumsuz etkilendiği ortaya konulmuştur.

Laingok (2004)'nin “Çin’de Okul Özerkliği: Yerelleşme Bağlamı İçerisinde, Devlet ve Özel Okullar Arasında Bir Karşılaştırma” adlı araştırması, Çin hükümetinin eğitimin finansmanındaki sorumluluğunu azaltarak yerel birimlere aktardığını ortaya koymaktadır. Bu politika dönüşümünün belirli bir özelliği hükümet okullarının, kendi okulları için fazladan finansman desteğini sağlamak için “gelir yaratma” olarak adlandırılan kendi gelir kaynaklarını oluşturmalarıdır. Araştırmanın yapıldığı Guangdong Eyaleti’nde öğrenci başına harcamaların % 80’ini hükümet düzeyinde gerçekleştirilen harcamalarla karşılanırken, geriye kalan % 20 tamamıyla okulların kendi yarattıkları gelir kaynaklarıyla karşılanmaktadır. Okulların finansman durumlarını geliştirmede başvurdukları yollardan biri okulun öğrenci bölgesi dışından olan öğrencilerin ailelerinden alınan “sponsorluk” ücretleridir. Bu ücretlerle okulların hizmetleri geliştirilmekte ve öğretim araç-gereçleri alınmaktadır. Okulların diğer bir gelir türü ise süreklilik arz eden ticari bir işle uğraşmaktır. Örneğin, Laingok’nun uygulama yaptığı okullardan biri üç tasarlama ve bilgisayar teknoloji şirketi kurmuştur. Bu üç şirketin yapmış olduğu kârın belli bir oranı, bir sponsor çeşidi olarak okula ayrılmıştır.

İnandı (2005)'nin, "Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Sistemi ile Türk Eğitim Sisteminde Eğitimin Yönetimi ve Finansmanı" adlı araştırması sonucunda, Avrupa Birliği ülkelerinde eğitim finansmanının kamu kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. GSYH ve kamu bütçesinden eğitime ayrılan kaynaklara bakıldığında ise, en yüksek payın Danimarka, en düşük payın ise Yunanistan tarafından ayrıldığı ifade edilmiştir. Türkiye'nin ise düşük olarak kabul edilecek bir pay ayırdığı belirtilmiştir. Eğitime yapılan harcamaların ise cari harcamalarda yoğunlaştığı ifade edilmiştir. Avrupa Birliği ülkelerinde öğrenci başına yapılan harcamaların ortalamasının ilköğretimde 4100, ortaöğretimde 5900, yükseköğretimde ise 8800 euro olduğu; Türkiye'de ilköğretimde 1050, ortaöğretimde 1818 ve yükseköğretimde ise 3444 dolar olduğu belirtilmiştir.

Karaarslan (2005)'in "Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi" adlı araştırmasına göre; eğitimin içinde bulunduğu sorunların çözümü için ayrılan kaynaklar yeterli düzeyde değildir. Gelir seviyesinin düşük ve gelir dağılımının son derece bozuk olduğu ülkemizde, kamu kesiminden eğitime ayrılacak kaynaklar büyük önem arz etmektedir. Ancak cumhuriyetin ilk yılları dışında eğitime gereken önem verilmemiştir. Diğer sosyal harcamalarda olduğu gibi eğitim harcamaları için de kaynak bulma sıkıntısı yaşanmıştır. Konsolide bütçe içinde faiz ödemelerinin çığ gibi büyümesi sonucunda bütçe içinde borç faizi ödemelerinin ağırlığı artarken, yatırım harcamalarının ağırlığı azaltılmıştır. Sonuç olarak; bugün Türkiye'de eğitimin içinde bulunduğu sorunların boyutu sağlıklı bir eğitim hizmetinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktan çok uzaktır. Eğitimin sorunlarının çözümü eğitim hakkının toplumsal bir hak olduğu, bu hakkın eşitlikçi bir kamusal alan ve buna bağlı kamusal kaynak kullanımıyla sağlanabileceği ön kabulünün olduğu bir noktadan başlayabilir. Kamusal kaynakların toplumsal gereksinimler yerine diğer alanlara kaydırılması ve giderek daha

fazla kaynak aktarımının eğitim başta olmak üzere tüm sosyal nitelikli alanlardan sağlanması, sorunların kalıcı ve çözüm üretilemez noktalara ulaşmasına neden olmaktadır.

Altuntaş (2005)'in "İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri" adlı araştırmasında ilköğretim okullarının finansmanının devlet, belediyeler, il özel idare, gönüllü kuruluşlar ve veliler tarafından karşılanması gerektiği ortaya konulmuştur.

Korkmaz (2005)'in "İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansal Sorunlar" adlı araştırmasında, velilerin ekonomik durumları elverdiği ölçüde okullara katkıda bulunması ve mahalli idarelerin aldıkları vergilerin bir kısmının o bölgede bulunan okullara aktarılması yoluyla okulların kaynak sorunlarının çözülebileceği ortaya konulmuştur.

Kerem ve Cömert (2005)'in "Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri" adlı araştırmasının amacı, "Türkiye'de okul öncesi eğitimin sorunlarına" ilişkin durum tespiti yaparak öneriler geliştirmektir. Türkiye genelinde görev yapan 1760 okul öncesi eğitim öğretmeni, çalışma grubunu oluşturmuştur. Bulgulara göre öğretmenlerin "Çok Önemli" gördükleri sorun Fiziksel Çevre, "Hiç Önemli" görmedikleri sorun ise Denetimdir. Öncelikle katılmak istedikleri Hizmet-içi Eğitimin konusu "Çocuğu Tanıma Teknikleri" iken, "Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmaları"nı, katılmayı en az istedikleri "Hizmet-içi Eğitim" çalışması olarak belirtmişlerdir. Bulgular ışığında ailelerin bilinçlendirilmesi, gerekli alanlarda destekleyici önlemlerin alınması, öğretmen ve yöneticilerin Hizmet-içi Eğitim almaları, erken çocukluk dönemi eğitimine yönelik yönetmeliklerin ve standartların yeniden

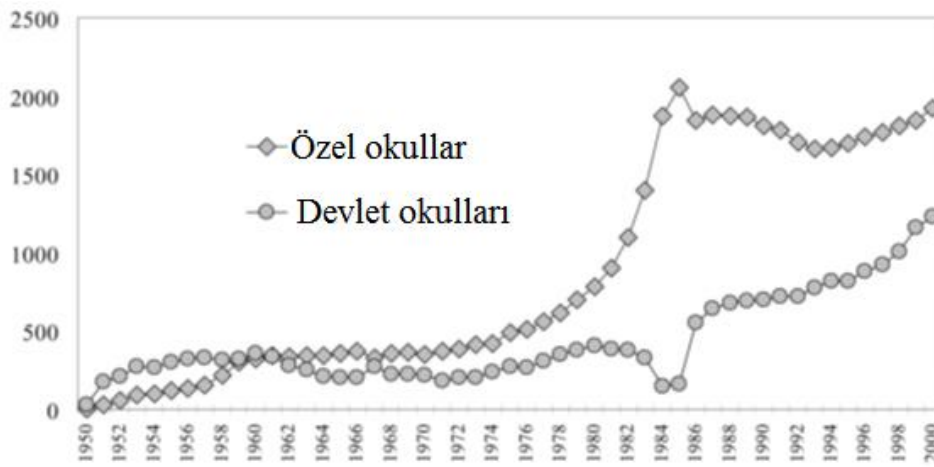
değerlendirilerek eğitimin yaygınlaştırması için farklı modeller geliştirilmesi önerilmektedir.

Baykal (2006)'ın "1980 Sonrası Türkiye'de Kamusal Eğitim Harcamalarının Analizi (1980–2003)" adlı araştırmasına göre, eğitim harcama düzeyi ve yapısının yanında niteliği açısından ülkemizin eğitim sistemi göz önüne alındığında, tam üye olmak için çaba gösterilen Avrupa Birliği kriterlerine ve birlik içerisindeki ihtiyaç duyulan işgücü ihtiyaçlarına çok fazla uygun olmadığı belirtilmektedir. Kamu eğitim harcamaları, konsolide bütçe harcamaları içindeki seyri incelendiğinde ise, eğitimin payının 1992 yılından beri istikrarlı şekilde düştüğü; bu dönemde, personel harcamalarında çok büyük düşüş gözlenmezken, esas gerilemenin kamusal kaynaklardan personel dışı cari, yatırım ve transfer harcamalarına ayrılan paylarda görüldüğü ifade edilmiştir.

Karataş (2006)'ın "Türkiye'de Yükseköğretim Finansman Politikaları ve Kurum Başarısına Etkisi" adlı araştırmaya göre, fakülte bütçelerinin öğrencilerin başarılarında kısmen de olsa etkiye sahip olduğu ancak bütçenin başarıyı etkileyen etmenlerden sadece birisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ho (2006)'nın "Tayvan'da Okul Öncesi Eğitim Politikası" adlı araştırmasında, önceleri kamu okul öncesi eğitim kurumlarına destek veren hükümetin, 2000 yılının sonlarından itibaren özel okul öncesi eğitim kurumlarını desteklediği çeşitli rakamlarla ortaya konulmuştur. 2000 yılında okul öncesi eğitim çağı çocuklarının % 30'unun kamu kurumlarına devam etmesi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarındaki ücretin artmasının, özellikle yoksul kesimde bir eşitsizliğe yol açtığı belirtilmiştir. Ho, bu durumu eğitimde neo-liberal düşüncenin bir uzantısı olarak kabul etmektedir.

1997–2001 yılları arasında kamu kesimi ve özel kesim eğitim harcamalarını inceleyen Ho, GSYH'dan eğitime ayrılan payın 5 yılda pek fazla bir değişiklik göstermediğini vurgulamıştır. Özel kesim ve kamu kesiminde ise, özel kesim eğitim harcamalarındaki artışın kamu kesiminde görülmediğini belirtmiştir. Şekil 2.1.'de Tayvan'da özel okul öncesi eğitim ve kamu okul öncesi eğitim okullarının ücretlerinin yıllara göre gelişimi yer almaktadır.

Şekil 2.1. Tayvan'da Özel ve Kamu Okul Öncesi Eğitim Okullarının Ücretlerinin Yıllara Göre Gelişimi

Şekil 2.1.'e göre özellikle 1980'den sonra özel okul öncesi eğitim kurumlarının ücretlerinde belirgin bir artışın olduğu gözlenmektedir. Ho, Tayvan eğitim sistemindeki bu tabloyu Tayvan'ın yabancı devletlerin etkisinde kalmasına ve Tayvan ekonomistlerinin neo-liberal eğilimi savunmalarına bağlamıştır.

Toplumsal eşitsizliği arttıran neo-liberal dönüşümler, nüfusun küçük bölümünün, üst gelir grubunda yer almasını sağlarken; nüfusun büyük bir bölümünü yoksullaştırmaktadır. Dönüşümlerin, nüfusun yoksullaşan kesiminde yaşam alanlarının sıkışmasına neden olduğu savunulabilir.

Oberemko (2006)'nin "Okul Öncesi Eğitim ve Yetiştirmede Hanehalkı Harcamaları" adlı araştırmasında, Moskova ve Rusya'nın eyaletlerinde okul öncesi eğitime yönelik katılımı, harcamaları ve harcama çeşitlerini incelemiştir. Araştırmada Moskova'da 284, diğer eyaletlerde toplam 772 okul öncesi eğitim velisine anket uygulanmıştır. Sonuçlara göre Moskova'da devlet okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oranı % 76.1 iken, diğer eyaletlerde % 70.8'dir. Özel okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oranı Moskova'da 4.6 ve diğer eyaletlerde 2.2.'dir. Velilerin okul öncesi eğitim kurumlarına ödedikleri ücretlerin çeşitleri aşağıdaki Tablo 2.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Velilerin Okul Öncesi Kurumlarına Ödedikleri Ücretler

Harcama çeşitleri	Eyaletler	Moskova
Kitap ve kırtasiye malzemeleri	67.8	68.2
Kayıt parası	15.9	18.8
Hediye parası ve kutlama giderleri	16.3	13.0

Tablo 2.1.'e göre, Moskova'da ve diğer eyaletlerde veliler, okul öncesi eğitim için sırasıyla kitap ve kırtasiye malzemelerine, kayıt parası ve çeşitli hediyelere ücret ödemektedirler. Velilerin kitap ve kırtasiye malzemelerine ödedikleri oran % 70'leri bulmaktadır. Araştırmada ulaşılan diğer bulgularda, okul öncesi eğitim kurumlarının hane halklarının maddi durumunun iyi olduğu bölgelerde yoğunlaştığı ve daha yoksul kesimin okul öncesi eğitim hizmetlerini almakta sıkıntı yaşadığı belirtilmiştir. Bu durumun okul öncesi eğitim hizmetlerine erişimde eşitsizlik yarattığı ifade edilmiştir.

Koç (2007)'un "Eğitim Sisteminin Finansmanı" adlı araştırmasında göre eğitim, anayasa ve yasalarla güvence altına alınmış bir kamu hizmeti olarak görülmeli,

eğitimdeki finansman kaynaklarının çeşitliliğine ve eşgüdüksüzlüğüne son verilerek; “Ulusal Eğitimi Geliştirme Fonu” uygulaması ile sistem netleştirilmedi. Okul ve Eğitim Kurumları tam gün ve çevreye dönük hizmet üretmeli ve elde edilen gelirler (demokratik ve katılımcı yönetim yapıları oluşturularak) dürüstçe kullanılmalıdır. Eğitimin her kademesi için geleceğe dönüklük anlayışı egemen kılınmalı, orta ve yükseköğretim düzeyinde özel finansmana yönelik sağlıklı adımlar atılmalı ve bu tür eğitim etkinlikleri topluma yeni külfetler getirmemelidir. Her alanda uzmanlaşmanın geçerli olduğu günümüzde; finansal politikalar da bilimsel temele oturtulmalı, bu amaçla merkezi ve yerel birimler oluşturulmalı ve eğitim sisteminde görev alan (öğretmen, her düzeydeki yönetici ve bakan dâhil) herkesin alanla ilgisine ve yeterliğine önem verilmelidir.

Özçelik (2007)’in “Ortaöğretim Okullarının Finansman Kaynaklarının Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Yola Çıkararak Belirlenmesi (Ankara İli Bala ve Gölbaşı İlçelerinde Bir Çalışma)” adlı araştırmasında, yöneticilerin ortaöğretim okullarının finansman kaynakları ve bunların kullanımları konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Bala ve Gölbaşı ilçe merkezi ve beldelerindeki genel lise, mesleki ve teknik eğitim liseleri, imam hatip lisesi ve sağlık meslek lisesinde görev yapan yöneticilere anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, devlet bütçesinden eğitime ayrılan payların yıllara göre dağılımının istikrarsızlık gösterdiği ve bu payların eğitim gereksinimini karşılamakta yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Araştırma kapsamına alınan 14 ortaöğretim okulundan 13’ünün ek kaynak oluşturduğu tespit edilmiş ve devlet bütçesinden ayrılan ödeneklerin ortaöğretim okullarının gereksinimini karşılamaktan çok uzak görüldüğü vurgulanmıştır.

Yolcu (2007)'nin “Türkiye’de İlköğretim Finansmanının Değerlendirilmesi” adlı araştırması, Ankara ilindeki ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Araştırma sonucunda ilköğretimde öğrenci ve öğretmen sayısındaki artışa paralel olarak, bütçeden yeteri kadar ödenek ayrılması gerektiği; ilköğretim okullarında eğitimsel nitelikler konusundaki farklılıkların önüne geçilebilmesi için, her okula öğrenci sayısının baz alındığı ayrı bir bütçe verilmesi gerektiği; ilköğretim okullarının bütçe dışı 16 değişik kaynağa sahip olduğu ve bunun ilköğretimde bütçe yönetimini oldukça dağınık bir yapıya soktuğu, bu sorunların önüne geçmek için bütçe dışı kaynakların bakanlık merkezinde oluşturulacak bir havuzda toplanarak öncelik gereksinimlerine göre bölgelere, illere ve okullara dağıtılmasının eğitimin toplumun egemen güçlerinin lehine metalaştırılmasının önüne geçilebileceği ortaya konulmuştur.

Güvence (2008)'nin “Küreselleşen Dünya’da Kalkınma Sürecinde AB'deki ve Türkiye'deki Eğitim Finansmanının Karşılaştırılması” adlı araştırması, Türkiye’de ve Avrupa Birliği (AB) üye ülkelerde eğitime ayrılan kaynakları tespit etmeyi ve harcamaların yapıldığı kalemleri karşılaştırmayı amaçlamıştır. Küreselleşmenin tanımı, tarihi gelişimi, küreselleşmeyi ortaya çıkaran nedenler, küreselleşmenin eğitim üzerine olan etkileri, eğitim ve öğretim kavramları, eğitimin amacı, önemi, türleri, eğitim ekonomisi kavramı, kalkınma, ekonomik gelişme ve büyüme kavramları, eğitim finansmanı kavramlarını açıkladıktan sonra, AB’ye üye ülkelerde ve Türkiye’de eğitimin finansmanı konusu incelenmiştir. Bu karşılaştırma sonucunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, ülkelerin yönetim biçimleri ile yakından ilgili olarak eğitimin gelirlerinin çoğunlukla kamu kesimince karşılandığı; ancak daha düşük oranlarda da olsa kaynaklarda bir çeşitlenme olduğu görülmüştür. Türkiye’de ise

eğitimin finansmanının büyük ölçüde kamu kaynaklı olup, eğitimin her düzeyinde özel öğretim kurumlarına yer verildiği görülmüştür.

Akkuş (2009)'un “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Durumu ve Ankara İli Keçiören İlçesinde Zorunlu Okul Öncesi Eğitimin Uygulanabilirliği” adlı araştırmasında Ankara ili Keçiören ilçesindeki okul öncesi eğitim kurumlarının 2008–2009 öğretim yılındaki mevcut durumunun incelenmesi ve okul öncesi eğitimin zorunlu olması durumunda ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla okul öncesi eğitime ilişkin öğrenci sayıları ve okullaşma oranları incelenmiş; MEB genel bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan ödenek miktarları ve okul öncesi eğitimde öğrenci başına düşen eğitim harcamaları ortaya konulmuştur.

Araştırma sonucunda nüfus sayım sonuçları ile öğrenci sayılarındaki değişim göz önünde bulundurulduğunda, 2009–2010 öğretim yılında Keçiören ilçesinde 17729 öğrencilik bir kontenjan açığının ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Buna göre aynı zamanda 443 derslik ve 886 öğretmen ihtiyacı olduğu saptanmıştır. Türkiye’de okul öncesi eğitim için gerekli olan öğretmen, okul, donatım ve materyal ihtiyacı için gerekli araştırmalar ve planlamalar yapıldıktan sonra okul öncesi eğitimin yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmesi gerektiğinin, MEB’ten Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü (OÖEGM)’ne yeteri kadar kaynak ayrılması gerektiğinin, öğrencilere kaliteli bir eğitim verilmesi için sadece okul öncesi eğitim alanından mezun olan öğretmenlerin görevlendirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Çalcalı (2009)’nın “Türkiye’de 1990 Sonrası Kamu Harcamaları İçerisinde Eğitim Harcamalarının Yeri ve Önemi (1990–2007)” adlı araştırması sonucunda, Türkiye’de kamu tarafından eğitime ayrılan kaynağın istikrarsız bir seyir izlediği, yaşanan ekonomik krizlerde kamunun tasarrufa gittiği ilk alanların başında eğitim

olduğu ortaya konulmuştur. Bu dönemlerde eğitime ayrılan kaynaklardaki sert düşüşlerin ise normal karşılanamayacağı, özel okulların çok arttığı ve özellikle özel dershanelerin eğitimde ciddi bir yer tutmaya başlamasıyla hanehalkının eğitimin finansmanında ciddi bir pay sahibi olmaya başladığı vurgulanmıştır.

Özcan (2009)'ın “Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Finansman, Harcamalar ve Maliyet” adlı araştırmasında, Türkiye’de Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim, Ticaret ve Turizm Öğretimi, Din Öğretimi ve Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlükleri’nin 1960–2006 yılları arasında finansmanının kimlerce karşılandığı, yapılan harcamalar ile genel müdürlüklere ve okullara göre öğrenci birim maliyetini, okulda bütçe yönetiminde karşılaşılan sorunları, ailelerince öğrencilere yapılan yıllık eğitim harcamalarını ve öğrenimlerinin öğrencilere yararlarının neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde olan araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul’da bulunan ve beş mesleki öğretim genel müdürlüğe bağlı mesleki ve teknik liselerin yöneticileri, öğrencileri ve öğrenci aileleri oluşturmuştur.

Araştırmanın sonucunda 1973–2006 yıllar arasında mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrenci birim maliyetinin azaldığı, Türkiye’de öğrenci birim maliyetinin OECD ortalamasının altında olduğu tespit edilmiştir. Mesleki ve teknik liselerdeki öğrenci birim maliyetlerinin, okul aile birliği bütçesinden yapılan katkıya rağmen, genel müdürlüklerin ortalamalarından daha az olduğu gözlenmiştir. Okul bütçe yönetiminde, özellikle paranın yeterliği ve ödeneklerin kullanılması konularında sorunların olduğu ayrıca enerji, iletişim ve hizmet alımlarına yapılan harcamalara MEB’in yeterince ödenek göndermediği belirlenmiştir. Aileler 2006–2007 öğretim yılında mesleki yönlendirme sınıflarında öğrenim gören çocuklarına yıllık eğitim harcamaları olarak

meslek alanlarının tamamında ortalama 1.430 YTL. ve dal yönlendirme sınıflarında 1.588 YTL. harcama yapmışlardır.

Verstegen ve Jordan (2009)'ın "Elli Eyalette Okul Maliye Politikaları ve Programlarına Genel Bir Bakış" adlı araştırmalarına göre, 2006–2007 yılında başta New York, New Jersey, Tennessee, and South Dakota'nın bulunduğu 50 eyalette okul finansman programlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen bilgiler devletin, devlet okulu fon ayırma sistemi konusunda uzman kişiler tarafından sağlanmıştır. Araştırmada finansman formüllerinin kısa açıklamaları, ilçe bazlı finansman bileşenleri, 50 eyaletin gelir ve gider bilgileri verilmiştir. 50 eyalette anket uygulanmış ve sonuçlar incelendiğinde vakıf türü programların kullanımında bir artış olduğu gözlenmiştir. Hesap sistemlerinin değişmesi sonucu, öğrenci ihtiyaçlarının farklılaşmasıyla devlet desteğinin arttığı görülmüştür. Mahkeme kararları ile uyumlu olarak devlet okulları finansman programında devletin, öğrencilerin ve okulların farklılıklarına dikkat ederek daha aktif bir role sahip olduğu görülmüştür.

Yozgat (2009)'ın "İlköğretim Okul Yöneticilerin Parasal Kaynakları Yönetme Yeterlikleri" adlı araştırmasında ilköğretim okulu yöneticilerinin okulun parasal kaynaklarını yönetme yeterliklerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine, branşlarına, eğitim durumlarına, mesleki kıdemlerine, yöneticilik kıdemlerine, kurs veya seminere katılma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın anketi Ordu ilinde 121 yönetici ve 444 öğretmene uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim okulu yöneticileri grubunda yöneticilerin parasal kaynak sağlamada iç ve dış sistemlerle ilişki kurma düzeyinin yöneticilik kademine göre anlamlı farklılık gösterdiği; 16–20 yıldır yönetici olan grubun sırasıyla; 5 yıl ve daha az süredir yönetici olan grup ile 6–10

yıldan beri yönetici olan gruba göre parasal kaynak sağlamada iç ve dış sistemlerle ilişki kurma düzeyi yönünden daha fazla olumlu düşündüğü; ilköğretim okulu yöneticileri grubunda eğitim yönetimi ili ilgili kurs veya seminerlere katılan yöneticilerin parasal kaynak sağlamada iç ve dış sistemlerle ilişki kurma düzeyine yönelik davranışları kurs veya seminerlere katılmayan yöneticilere göre daha olumlu olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Yamaç (2010)'ın “İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları” adlı araştırmasında, ilköğretim okullarının bütçe ve bütçe dışı finans kaynakları ile bütçe dışı finans kaynaklarının toplanma yöntemlerini tespit etmeyi ve okul yöneticisi ve öğretmenlerin ilköğretim okullarının finans sorunlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma Isparta ili merkezinde bulunan ilköğretim okullarında çalışan okul müdürü, öğretmen ve okul aile birliği başkanlarına anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda MEB bütçesinden ilköğretim okullarına ayrılan payın 2006 yılından günümüze sürekli düşmekte olduğu; fakat ilköğretime ayrılan payın GSYH içindeki oranının son yıllarda sürekli artmakta olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilköğretim okullarının 30 çeşit bütçe dışı gelir kaynağı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Alpay (2011)'in “İlköğretim Okullarında Finansman ile İlgili Okul Müdürlerinin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma” adlı araştırmasında, okul müdürlerinin finansmanla ilgili görüş ve düşüncelerini ve ideal finansman sistemi için önerilerini almak amaçlanmıştır. Görüşme yapılan 10 okul müdürünün 9'unun içinde buldukları finansman sistemini eleştirdiği, eğitim ve öğretime zaman ayırlamadığından şikâyetle, devlet tarafından ödenek ayrılmak ya da velilerden maddi durumu kötü olanlar hariç olmak üzere zorunlu katkı almak yoluyla sorunun çözülmesini istedikleri görülmüştür.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırma sürecinin diğer aşamaları ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

2001–2010 yılları arasında okul öncesi eğitime ilişkin sayısal değişkenleri incelenmesini, MEB genel bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların ve okul öncesi eğitimin finans kaynakları hakkında okul yöneticilerinin, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve velilerinin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı esas alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Stewart ve Cash (1985; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2006)'e göre görüşme, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir. Görüşme, insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir. Görüşme yönteminde, sorular önceden belirlenip, bireye doğrudan sorulur. Bu yolla elde edilen verinin, anket yoluyla elde edilen veriye oranla geçerliliğin daha yüksek olacağı açıktır. Görüşme yapılan çalışmalar, diğer araştırma tekniklerinden daha fazla derinlik vermektedir. Burgess'e göre bunun nedeni “bilgi verici ve araştırmacı

arasında başından sonuna kadar aynı kalitede sürdürülen bir ilişki olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırmada görüşme tekniğinin türlerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacıya esneklik sağlaması, yanıt oranının yüksek olması, katılımcıların sözel olmayan davranışlarının da gözlenmesi, araştırmacının ortam üzerinde kontrol sahibi olması, derinlemesine bilgi edinmeyi sağlaması gibi yararları sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme formu hazırlar. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeydeki standartlığı ve aynı zamanda esnekliği nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000). Bu görüşme türünde önceden araştırmacı tarafından belirlenmiş sorular vardır. Sorular her bir katılımcıya sistematik olarak sorulur, ancak katılımcılara ayrıntılara inebilmelerine yetecek kadar özgürlük verilir. Böylece katılımcıların standart sorulara verilen yanıtların ötesine geçmeleri beklenir (Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2001).

Yarı yapılandırılmış görüşme türünde görüşülen kişilerin gereksinimleri doğrultusunda araştırmacı soruları sorarken sorulara ilişkin ek açıklamalar yapabilir (Berg, 1998). Araştırmada ayrıca istatistiki verilerin elde edilmesinde doküman incelemesinden yararlanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KATILIMCILARI

Araştırmanın katılımcılarını, 2009–2010 öğretim yılında Amasya il merkezi ve Amasya ilçelerinden Göynücek, Suluova, Merzifon ve Taşova’da resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan 55 okul yöneticisi, 88 okul

öncesi eğitim öğretmeni ve 99 veli olmak üzere toplam 242 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarını oluşturan okul yöneticisi, okul öncesi eğitim öğretmeni ve velilerin sayılarına ait bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.1. Araştırmanın Katılımcılarını Oluşturan Okul Yöneticisi, Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Veli Sayıları

Katılımcı Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul Yöneticisi	55	22.73
Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni	88	36.36
Veli	99	40.91
Toplam	242	100

Tablo 3.1. incelendiğinde katılımcıların % 40.91'inin veli, % 36.36'sının okul öncesi eğitim öğretmeni ve % 22.73'ünün okul yöneticisi olduğu görülmektedir. En fazla katılımı veliler sağlamışlardır.

Araştırmanın yapıldığı okulların genel bilgileri Tablo 3.2.'de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Araştırmanın Yapıldığı Okulların Genel Bilgileri

Okullar	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Türü	İlköğretim	50	90.91
	Anaokulu	5	9.09
Bulunduğu yer	İl merkezi	34	61.82
	İlçe merkezi	21	38.18
Yönetici sayısı	1	4	7.27
	2	33	60.00
	3	15	27.27
Öğretmen sayısı	4 ve daha fazla	3	5.45
	1-10	5	9.09
	11- 20	13	23.64
	21-30	17	30.91
	31-40	11	20.00
	41-50	4	7.27
	51-60	2	3.64
	61-70	1	1.82
71 ve üstü	2	3.64	

Tablo 3.2. Araştırmanın Yapıldığı Okulların Genel Bilgileri (devam)

Okullar	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Öğrenci sayısı	1–100	2	3.64
	101–200	2	3.64
	201–300	8	14.55
	301–400	12	21.82
	401–500	9	16.36
	501–600	3	5.45
	601–700	7	12.73
	701–800	3	5.45
	801–900	4	7.27
	901–1000	2	3.64
	1001 ve üstü	3	5.45
Derslik sayısı	1–5	3	5.45
	6–10	6	10.91
	11–15	13	23.64
	16–20	21	38.18
	21–25	8	14.55
	26–30	1	1.82
	31–35	2	3.64
	36–40	1	1.82
Laboratuvar	–	8	14.55
	1	36	65.45
	2	11	20.00
Hizmetli sayısı	1	14	25.45
	2	16	29.09
	3 ve daha fazla	25	45.45
Kantin	Var	40	72.73
	Yok	15	27.27
Isınma durumu	Kaloriferli	55	100.00
	Sobalı	–	–
Okul öncesi öğretmeni sayısı	2	31	56.36
	3	9	16.36
	4	8	14.55
	5 ve üstü	7	12.73
Ücretli çalışan okul öncesi öğretmeni sayısı	–	40	72.73
	1	9	16.36
	2	6	10.91

Tablo 3.2.'ye göre araştırma yapılan okulların büyük çoğunluğu ilköğretim okuludur ve okullar daha çok il merkezinde bulunmaktadır. Okulların çoğunluğunun 2

yöneticisi, ve 21–30 civarı öğretmeni, 16–20 civarı dersliği, bir adet laboratuvarı, 3 ve daha fazla hizmetlisi bulunmaktadır. Okulların en fazla 200–500 civarı öğrencisi vardır, bu da okulların orta düzey okullar olduğunu göstermektedir. Okulların tamamında kalorifer sistemi mevcuttur. Okullarda çoğunlukla 2 okul öncesi eğitim öğretmeni vardır ve yine büyük çoğunluğunda ücretli olarak çalışan okul eğitim öğretmeni bulunmamaktadır. Araştırma yapılan okulların ücretli çalışan öğretmeninin az sayıda bulunması, öğretmenlerin çoğunluğunun kadrolu veya sözleşmeli öğretmen olduğunu göstermektedir. Bu durum, okulların ulaşımının ve fiziki şartlarının uygun olduğunu, öğrenci ve veli profilinin maddi açıdan daha iyi olduğunu, okulların eğitiminin sürekli ve düzenli işlediğinin göstergesi sayılabilir.

3.3. KATILIMCILARIN KİŞİSEL BİLGİLERİ

Araştırmaya katılan okul yöneticisi, okul öncesi eğitim öğretmeni ve velilerin kişisel bilgilerine aşağıda yer verilmiştir. Tablo 3.3’de okul yöneticilerine ilişkin kişisel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.3. Okul Yöneticilerine İlişkin Kişisel Bilgiler

Okul Yöneticisi		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	5	9.09
	Erkek	50	90.91
Eğitim Düzeyi	Önlisans	14	25.45
	Lisans	39	70.91
	Yüksek Lisans	2	3.64
	Doktora	–	–
	Diğer	–	–
Mesleki Kıdem	1–5 yıl	1	1.82
	6–10 yıl	6	10.91
	11–15 yıl	11	20.00
	16–20 yıl	10	18.18
	21–25 yıl	9	16.36
	26 yıl ve üstü	18	32.73

Tablo 3.3. Okul Yöneticilerine İlişkin Kişisel Bilgiler (devam)

Okul Yöneticisi	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Yöneticilik Kıdemi	1-5 yıl	16	29.09
	6-10 yıl	12	21.82
	11-15 yıl	8	14.55
	16-20 yıl	12	21.82
	21-25 yıl	4	7.27
	26 yıl ve üstü	3	5.45
Branş	Sınıf öğretmeni	31	56.36
	Fen ve teknoloji öğretmeni	4	7.27
	Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni	4	7.27
	Türkçe öğretmeni	3	5.45
	Sosyal bilgiler öğretmeni	3	5.45
	Matematik öğretmeni	3	5.45
	El sanatları öğretmeni	2	3.64
	Okul öncesi eğitim öğretmeni	2	3.64
	Tarih öğretmeni	1	1.82
	Coğrafya öğretmeni	1	1.82
	Rehberlik öğretmeni	1	1.82
	Sendika	Eğitim-Bir-Sen	20
Türk Eğitim-Sen		15	27.27
Eğitim-Sen		2	3.64
Üyelik var		12	21.82
Üyelik yok		6	10.91

Tablo 3.3. incelendiğinde, araştırmaya katılan erkek okul yöneticisi sayısının, kadın okul yöneticisi sayısından oldukça fazla olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin çoğunluğunun lisans mezunu oldukları göze çarpmaktadır. Okul yöneticileri arasında 2 yöneticinin yüksek lisans mezunu olması ve doktora mezunu okul yöneticisi bulunmaması sebebiyle okul yöneticileri arasında lisansüstü eğitimin yaygın olmadığı söylenebilir. Okul yöneticilerinin mesleki kıdemleri çoğunlukla 26 yıl ve üstü; yöneticilikteki kıdemleri 1-5 yıl arasındadır. 26 yıl ve üstü mesleki kідeme sahip okul yöneticilerinin çoğunlukta olması, araştırmaya katılan yöneticilerin yaş olarak ileride olduklarını göstermektedir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu sınıf öğretmenidir. Okul yöneticilerinin en fazla Eğitim Bir-Sen'e,

ikinci sırada Türk Eğitim-Sen'e üye oldukları görülmektedir. Eğitim-Sen'e üye olan çok az okul yöneticisi bulunmaktadır.

Tablo 3.4'te okul öncesi eğitim öğretmenlerine ilişkin kişisel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.4. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerine İlişkin Kişisel Bilgiler

Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	87	76.56
	Erkek	1	0.88
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	40	35.2
	6-10 yıl	31	27.28
	11-15 yıl	10	8.8
	16-20 yıl	3	2.64
	21-25 yıl	1	0.88
	26 yıl ve üstü	3	2.64
Branş	Okul öncesi eğitim öğretmeni	80	70.4
	Çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmeni	8	7.04
Sendika	Eğitim-Bir-Sen	14	12.32
	Türk Eğitim-Sen	10	8.80
	Eğitim-Sen	4	3.52
	Üyelik var	4	3.52
	Üyelik yok	56	49.28

Tablo 3.4. incelendiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin neredeyse tamamı kadın olup sadece 1 tane erkek okul öncesi eğitim öğretmeni bulunmaktadır. Öğretmenlerin çoğunluğunun mesleki kıdemleri 1-5 yıl arasındadır ve bu durum araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun genç olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitim öğretmenliği programından mezun olup 8 öğretmen, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümü mezunudur. Öğretmenlerin çoğunluğunun herhangi bir sendikaya üyeliği

bulunmamaktadır. Sendika üyeliği olan öğretmenlerin içinde Eğitim-Bir-Sen'e üye olan öğretmenler çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 3.5'te velilere ilişkin kişisel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.5. Velilere İlişkin Kişisel Bilgiler

Veli		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	62	61.38
	Erkek	37	36.63
Yaş	20–24	8	7.92
	25–29	21	20.79
	30–34	38	37.62
	35–39	20	19.80
	40–44	9	8.91
	45–49	2	1.98
	50 ve üstü	1	0.99
Eğitim Düzeyi	İlkokul	20	19.80
	Ortaokul	13	12.87
	Lise	26	25.74
	Önlisans	10	9.90
	Lisans	29	28.71
	Yüksek Lisans	1	0.99
	Doktora	–	–
Gelir düzeyi	0–500 TL.	20	19.80
	501–1000 TL.	25	24.75
	1001–1500 TL.	17	16.83
	1501–2000 TL.	25	24.75
	2001–2500 TL.	5	4.95
	2501–3000 TL.	4	3.96
	3001–3500 TL.	3	2.97
Öğrenim Gören Çocuk Sayısı	1	61	60.39
	2	29	28.71
	3	7	6.93
	4 ve daha fazla	2	1.98
Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocuk Sayısı	1	92	91.08
	2	7	6.93
Meslek	Ev hanımı	45	44.55
	Öğretmen	19	18.81
	Esnaf	9	8.91
	Devlet memuru	6	5.94

Tablo 3.5. Velilere İlişkin Kişisel Bilgiler (devam)

Veli	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Meslek	Asker	3	2.97
	İşçi	3	2.97
	Hemşire	2	1.98
	Mühendis	2	1.98
	Sağlık teknikeri	2	1.98
	Avukat	1	0.99
	Devlet memuru	1	0.99
	Finans	1	0.99
	Güvenlik görevlisi	1	0.99
	Mali müşavir	1	0.99
	Orta düzey yönetici	1	0.99
	Polis	1	0.99
	Sigortacı	1	0.99

Tablo 3.5. incelendiğinde, araştırmaya katılan velilerin çoğunluğunun kadın olduğu anlaşılmaktadır. Velilerin çoğunluğunun yaşları 30–34 arasında olduğundan orta yaş grubunda oldukları söylenebilir. Velilerin çoğunluğunun lisans ve lise mezunu oldukları görülmektedir. Yüksek lisans mezunu bir veli bulunmakla birlikte, doktora mezunu veli bulunmamaktadır; bu durum lisansüstü eğitimin veliler arasında yaygın olmadığını göstermektedir. Velilerin gelir düzeyleri en fazla 501–1000 TL. ve 1501–2000 TL. arasında bulunmaktadır. Bu durum veli gelirlerinin çeşitlilik gösterdiğini, belli bir düzeyde birikmediğini göstermektedir. Geliri 2001 TL. ve üstü olan velilerin oranı sayıca azdır. Velilerin çoğunluğunun bir çocukları öğrenim görmektedir ve neredeyse tamamının bir tane çocukları okul öncesi eğitime devam etmektedir. Velilerin yarısına yakınının ev hanımı olduğu; diğerlerinin ise öğretmen, esnaf ve devlet memuru oldukları anlaşılmaktadır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu başlık altında araştırma verilerinin toplanması için kullanılan veri toplama aracının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.4.1. Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Araştırmanın veri toplama aracını hazırlarken, ilgili alanyazın taranmış ve eğitim finansmanı ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmada yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemi ve doküman incelemesi, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplamada araştırmanın geçerliliğini artırmak amacıyla araştırılan probleme ilişkin olarak yazılı ve görsel materyaller de araştırmaya dâhil edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırma problemine ilişkin olarak yazılı ve görsel dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım sağlanması açısından oldukça önemlidir. Zira olguyu ya da olaya ilişkin çok çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması farklı bakış açıları ve farklı yaklaşımların da incelenmesi ve sentezlenmesini mümkün kılacak ve araştırmanın geçerliliği artacaktır (Baş ve Akturan, 2008). Bu araştırmada ilk iki alt problemde yer alan okul öncesi eğitimde sayısal gelişmelere ilişkin veriler MEB istatistik kitapçıkları, TÜİK dokümanları, bütçe raporları incelenerek elde edilmiştir.

Yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemi ile veri elde edilmesinde ise, alanyazın taramasından sonra okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenleri ve veliler için farklı sorular hazırlanmıştır. Araştırmanın pilot uygulaması 2009–2010 öğretim yılı bahar döneminde, Mayıs-Haziran ayları arasında Tokat ili resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında çalışan 10 okul yöneticisi, 20 okul öncesi eğitim öğretmeni ve 15 veli üzerinde yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra alınan görüşler doğrultusunda görüşme formlarında değişiklikler yapılmış ve soruların geçerliliğinin sağlanması için formlar uzman görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşlerine ilişkin ayrıntılı bilgi Ek-

3'te yer almaktadır. Ayrıca gönüllü katılımcı olan 1 yönetici, 4 öğretmen ve 2 veli ile ön görüşmeler yapılmıştır. Ön görüşme yapılan 7 gönüllü katılımcının formları değerlendirmeye alınmamıştır. Soruların anlaşılabilirliğine, algılanmasına, yanıt verilebilir olmasına bakılarak formlara son şekli verilmiştir.

3.4.2. Geçerlik Güvenirlik Kanıtları

Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması, nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Çalışmanın kapsam geçerliğini sağlamak için, Amasya'nın ilçeleri de uygulamaya dâhil edilerek, katılımcıların Amasya'yı temsil etmeleri sağlanmıştır. Her bir katılımcı gönüllü olarak araştırmaya katkı sağlamıştır. Katılımcıların görüşme sürecinde ses kaydı yapılmasını istememeleri üzerine, onlardan izin alınarak görüşme sırasında sorulara verdikleri her bir yanıt yazılı metin haline getirilmiştir. Ses kaydı alınmamasının, katılımcıların daha samimi yanıtlar vermelerine katkı sağladığı düşünülmektedir.

3.4.3. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Verilerin toplanabilmesi için uzman görüşlerinden sonra son şekli verilen ölçme aracı, Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne sunularak araştırma izni (Ek-4) alınmıştır. Araştırma izni alındıktan sonra 14 Aralık-31 Aralık 2010 tarihleri arasında Amasya il merkezi ve Amasya ilçelerinden Göynücek, Suluova, Merzifon ve Taşova'da resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan 55 okul yöneticisi, 88 okul öncesi eğitim öğretmeni ve 99 veli ile görüşmeler yapılmıştır. Hamamözü ve Gümüşhacıköy ilçeleri ulaşım zorluğu sebebiyle uygulama dışında bırakılmıştır. Görüşme sorularına verilen yanıtlar, araştırmacı tarafından cümle cümle görüşme

formuna yazılı olarak aktarılmıştır. Yapılan her görüşmeden sonra, görüşme metni irdelenerek eksik yazılan yerler olup olmadığı gözden geçirilmiştir.

Katılımcıların kişisel bilgileri ve okul öncesi eğitimin finansmanı ile ilgili bilgilere araştırmacı tarafından; okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenleri ve veliler için ayrı formatlarda geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile ulaşılmıştır. Bu formlar ile okul yöneticilerine, branş, yaş, mesleki kıdem ve yöneticilik kıdemi gibi değişkenler ile okul öncesi eğitime yönelik düşünceleri, okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların yeterliği hakkındaki görüşleri, okul öncesi eğitime yönelik harcamaları, okul öncesi eğitime kaynak oluşturma sürecinde karşılaştıkları güçlükler ve okul öncesi eğitimin finansmanının kim/kimler tarafından karşılanması gerektiğine yönelik görüşleri sorulmuştur.

Öğretmenlere bu sorulardan farklı olarak öğrenci velilerinden para toplayıp toplamadıkları, eğer topluyorlarsa kendilerini nasıl hissettikleri, gelecekte okul öncesi eğitimden ne yönde değişme bekledikleri sorulmuştur. Velilere cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, mesleği, geliri, öğrenim gören çocuk sayısı ve okul öncesi eğitimdeki çocuk sayısı gibi değişkenler sorulmuştur. Ayrıca okul öncesi eğitim için ne kadar harcama yaptıkları, bu durumun kendilerini nasıl etkilediği, vermedikleri ya da veremedikleri durumlarda nasıl etkilendikleri yöneltelen sorular arasındadır.

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Görüşme yöntemi ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde “içerik analizi” kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temanın saptanması (Yıldırım ve Şimşek, 2006); verilerin tanımlanması, sınıflandırılması, kodlanması ve kategorileştirilmesi sürecidir (Hancock, 2002).

“Kodlamak”, mesajın anlamı üzerinde bir işlem yapmak demektir. Bu işlem mesajın anlamını bir takım kategorilere bölerek indirmek, mesajın bütünü ile mesajın indirgenmiş şekli arasında bir özdeşlik ya da en azından bir benzerlik bulunduğu varsayımına dayanmaktadır. Kategoriler saptandıktan sonra, anlam birimler ya da öğeler, bu kategorilere yerleştirilerek frekansları saptanır (Bilgin, 2006).

Nitel araştırmada “geçerlilik” araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir. Görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan yola çıkarak sonuçları açıklamak geçerlilik için önemli olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Görüşme formundaki her bir soruya karşı gelen ifadeler deşifre edilerek ve tek tek okunarak mevcut temalar çıkarılmıştır. Bunlar içinden en sık tekrar eden belli başlı temalara ulaşılarak bir yargıya varılmaya çalışılmıştır. Bu genel temaların kaç kişi tarafından belirtildiğine ilişkin yüzdeleri ve frekansları alınarak bulgular bölümünde tablolarla sunulmuştur. Yüzdeler toplam katılımcı sayısı üzerinden alınmıştır. Katılımcılarının bazılarının farklı temalara ilişkin görüş belirtmesi, belirtilme sıklıklarının artmasına yol açmıştır. Tablo olarak verilemeyen bazı soruların açıklamaları ve yorumları yapılmıştır.

Görüşme bulgularında kişilerin belirginleşmesini önlemek için kişisel bilgileri hakkında bilgi verilmemiştir. Bulgular kısmında okul yöneticileri Y1, Y2; okul öncesi eğitim öğretmenleri Ö1, Ö2 ve veliler V1, V2 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri Ek-2’de verilmiştir.

3.6. ETİK İLKELER

Bu araştırmada aşağıdaki etik ilkelere bağlı kalınmıştır:

1. Geçerlik çalışmasına katılan uzmanların ve katılımcıların isimlerine yer verilmemiştir.
2. Okul yöneticileri ve okul öncesi eğitim öğretmenleri ile olan görüşmeler kendilerinin izinleri alınarak yapılmış, uygun olmadıkları durumlarda görüşme başka bir tarihe ertelenmiştir.
3. Araştırmacı veri toplama sürecinde katılımcıları ynlendirmemeye çalışmıştır.
4. Veriler araştırmacı tarafından saklanmıştır.

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmanın bulgularına ve yorumlarına yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları üç bölüm olarak sunulmuştur. Birinci bölümde okul öncesi eğitime yönelik öğrenci, öğretmen ve okullaşma oranlarının zamansal gelişimi, ikinci bölümde genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların zamansal gelişimi, üçüncü bölümde ise okul öncesi eğitim kurumlarının finans kaynakları hakkında okul yöneticilerinin, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve velilerin görüşleri incelenmiştir.

4.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE SAYISAL DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğrenci sayılarının, öğretmen sayılarının, öğrenci/öğretmen oranının zamansal gelişimi ve okullaşma oranları ele alınmıştır.

4.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci Sayıları

2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğrenci sayılarının zamansal gelişimi Tablo 4.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci Sayılarının Zamansal Gelişimi

Yıllar	Öğrenci Sayıları
2001–2002	289.118
2002–2003	320.038
2003–2004	344.741
2004–2005	434.771
2005–2006	550.146
2006–2007	640.849
2007–2008	701.762
2008–2009	804.765
2009–2010	980.654
2010–2011	1.115.818

Kaynak: MEB, 2010b.

Tablo 4.1. incelendiğinde, 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğrenci sayılarının sürekli bir artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Öğrenci sayıları 2001–2011 yılları arasında yaklaşık 4 kat artarak 2011 yılında 1.115.818 olmuştur. Bu artışta ülke nüfusunun artmasının yanında, velilerin okul öncesi eğitim hakkında bilinç kazanmasının ve pilot uygulamalarının etkili olduğu söylenebilir.

4.1.2. Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Sayıları

2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğretmen sayılarının zamansal gelişimi Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Sayılarının Zamansal Gelişimi

Yıllar	Öğretmen Sayıları
2001–2002	18.149
2002–2003	18.921
2003–2004	17.511
2004–2005	22.152
2005–2006	20.910
2006–2007	24.775
2007–2008	25.901
2008–2009	29.342
2009–2010	42.716
2010–2011	48.330

Kaynak: MEB, 2010b.

Tablo 4.2. incelendiğinde, 2001–2008 yılları arasında okul öncesi eğitim öğretmeni sayısında pek fazla bir değişim olmamakla birlikte, 2008 yılından itibaren belirgin bir şekilde arttığı gözlenmektedir. Bu artışta devletin okul öncesi eğitimin önemini kavramakla birlikte, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması ile okul öncesi eğitim öğretmeni istihdamını arttırdığı düşünülebilir. 2008–2009 öğretim yılında 29.342 olan öğretmen sayısı, 2009–2010 öğretim yılında % 31 oranında bir artış göstererek 42.716 olmuştur. 2011 yılındaki artış ise % 15 dolaylarında kalmıştır.

4.1.3. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci/Öğretmen Oranı

2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğrenci/öğretmen oranının zamansal gelişimi Tablo 4.3.'te yer almaktadır.

Tablo 4.3. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci/Öğretmen Oranının Zamansal Gelişimi

Yıllar	Öğretmen Sayıları	Öğrenci Sayıları	Öğrenci/Öğretmen Oranı
2001–2002	18.149	289.118	15.93
2002–2003	18.921	320.038	16.91
2003–2004	17.511	344.741	19.69
2004–2005	22.152	434.771	19.63
2005–2006	20.910	550.146	26.31
2006–2007	24.775	640.849	25.87
2007–2008	25.901	701.762	27.09
2008–2009	29.342	804.765	27.43
2009–2010	42.716	980.654	22.96
2010–2011	48.330	1.115.818	23.09

Kaynak: MEB, 2010b.

Tablo 4.3. incelendiğinde, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 2001–2002 öğretim yılında 15.93 iken, 2010–2011 öğretim yılında 23.09 olmuştur. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı özellikle 2005–2009 yılları arasında ortalama 26 ile en yüksek oranı göstermiştir. Süreç incelendiğinde, öğrenci sayısının 4 kat arttığı fakat öğretmen sayısının 2 katın biraz üstüne çıkabildiği görülmektedir. Öğretmen ve öğrenci arasında bu oransal olmayan artış, öğretmen başına düşen öğrenci sayısını da düşmesi gerekirken arttırmıştır.

4.1.4. Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranı

2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde okullaşma oranının zamansal gelişimi Tablo 4.4.’te yer almaktadır.

Tablo 4.4. Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranlarının Zamansal Gelişimi

Yıllar	Okullaşma Oranları (%)
2001–2002	11.00
2002–2003	11.70
2003–2004	13.20
2004–2005	16.10
2005–2006	20.00
2006–2007	25.00
2007–2008	28.50
2008–2009	32.11
2009–2010	38.55
2010–2011	43.10

Kaynak: MEB, 2010b.

Tablo 4.4. incelendiğinde, okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 2001–2004 yılları arasında fazla bir değişikliğe uğramazken, 2004 yılından itibaren sürekli bir artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranının son beş yıllık süreçte 2 katından daha fazla bir artış gösterdiği söylenebilir. 2004–2005 öğretim yılında % 16.10 olan okullaşma oranı, 2005–2006 öğretim yılında % 20.00'ye, 2006–2007 öğretim yılında % 25.00'e, 2007–2008 öğretim yılında % 28.50'ye, 2008–2009 öğretim yılında % 32.11'e, 2009–2010 öğretim yılında % 38.55'e yükselmiştir. 2010–2011 öğretim yılında ise % 43.10 olarak hesaplanan okullaşma oranında henüz kalkınma planlarında belirlenen hedeflere ulaşamadığı anlaşılmaktadır.

4.2. GENEL BÜTÇEDEN OKUL ÖNCESİ EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLARA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

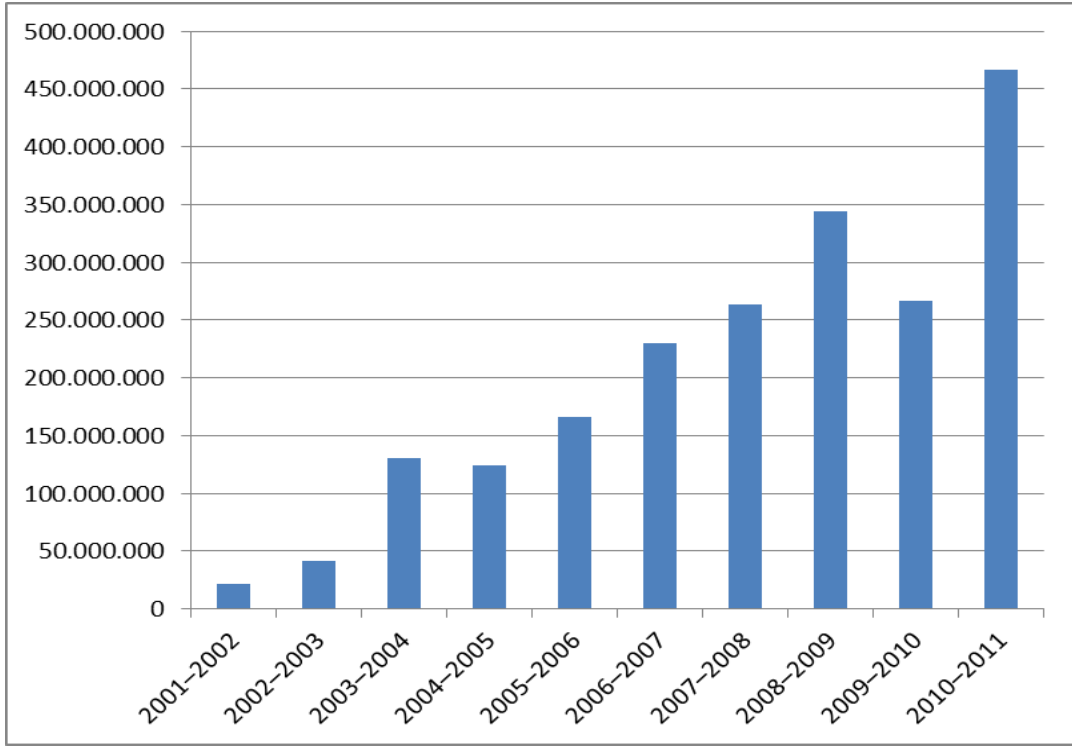
Bu bölümde, 2001–2011 yılları arasında MEB genel bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların nasıl bir gelişim gösterdiği ele alınmıştır. Tablo 4.5.'te yıllara göre okul öncesi eğitime ayrılan kaynaklar gösterilmektedir.

Tablo 4.5. MEB Bütçesinden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynaklar

Yıllar	MEB Bütçesinden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynaklar (TL.)
2001–2002	22.000.000
2002–2003	41.017.500
2003–2004	130.059.450
2004–2005	124.648.500
2005–2006	165.798.100
2006–2007	230.066.000
2007–2008	263.597.390
2008–2009	344.083.000
2009–2010	266.158.600
2010–2011	466.238.000

Kaynak: MEB, 2010e.

Tablo 4.5. incelendiğinde, MEB bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynaklarda genel bir artış söz konusudur. Özellikle 2010–2011 öğretim yılı bir önceki yıla göre neredeyse 2 kat artmıştır. Okul öncesi eğitime ayrılan kaynağın artması olumlu bir gelişme olarak görülebilir ancak okul, öğrenci ve öğretmen sayısının artışına paralel bir kaynak ayırımının olmadığı düşünülmektedir. MEB bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların grafiksel olarak gösterimi Şekil 4.1.'de yer almaktadır.

Kaynak: MEB, 2010e.

Şekil 4.1. MEB Bütçesinden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynaklar

4.3. KATILIMCILARIN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN FİNANS KAYNAKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde okul yöneticilerinin, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve öğrenci velilerinin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.3.1. Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynaklarına İlişkin Yönetici Görüşleri

Bu bölümde yöneticilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.3.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranı

Tablo 4.6.'da yöneticilerin okul öncesi eğitimde okullaşma oranına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.6. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Maddi yetersizlikler, fiziki altyapı yetersizliği sebep olmaktadır (Y1, Y4, Y8, Y9, Y11, Y14, Y16, Y18, Y21, Y26, Y28, Y31, Y32, Y36, Y37, Y39, Y40, Y43, Y47, Y49, Y52, Y55)	22	40.00
Velilerin bilinçsizliği sebep olmaktadır (Y1, Y3, Y7, Y10, Y12, Y13, Y15, Y17, Y18, Y20, Y22, Y29, Y30, Y33, Y35, Y41, Y48)	17	30.91
Velilerin okul öncesi eğitimi önemsememesi, gereksiz olarak algılamaları ve bakıcılık gibi görmeleri sebep olmaktadır (Y1, Y2, Y19, Y24, Y25, Y27, Y38, Y45, Y54)	9	16.36
Devlet politikası sebep olmaktadır (Y42, Y44, Y46, Y50, Y51, Y53)	6	10.91
Ulaşım sıkıntısı sebep olmaktadır (Y5, Y13, Y23, Y34)	4	7.27
Görüş belirtmeyen (Y6)	1	1.82
Toplam	59	107.27

Tablo 4.6. incelendiğinde, yöneticilerin büyük bir kısmı okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüklüğünü, maddi yetersizlikler ve okul öncesi eğitimin fiziki altyapı yetersizliğine bağlamışlardır. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

“Bir öğretmene 20 öğrenci fazla geliyor, veliler de şartlar böyle olduğundan öğrencilerini göndermek istemiyor.” (Y11)

“Şehir merkezinden farklı olarak köylerde fiziki mekân ve öğretmen yetersizliği var.” (Y26)

“Okul öncesi eğitimde kullanılan araç gereçler çok pahalı, masraf çıkarıyor, veliler masraftan kaçınıyorlar.” (Y40)

“Veliler okul öncesi eğitimin çocuklara katkısının farkında değiller, özellikle kırsal kesimde yaşayanlar masraftan kaçınıyor.” (Y55)

Yöneticiler, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüklüğünün sebebi olarak maddi yetersizliklerden sonra en çok, velilerin okul öncesi eğitimde yeterince bilgi sahibi olmamasını ve bilinçsizliğini göstermişlerdir. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Toplum öncelikle okul öncesi eğitim hakkında daha tam olarak bilgi sahibi değil, aileler ilkokuldan önce bir yıl okul öncesi eğitime göndermenin, çocuğunu sıkacağına düşünüyor, tabi bunun yanında okul öncesi eğitimde okul tarafından istenen maddi kaynaklar da olumsuz etkili olabiliyor.” (Y1)

“Okul yönetimleri ve eğitim kurumları yeterince bilgilendirme yapmıyor.” (Y7)

“Devlet okul öncesi eğitime yeterince önem vermiyor ve bilgilendirme yapmıyor, ayrıca ulaşım sorunu da okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüren sebeplerden oluyor.” (Y13)

Yöneticilerin bir kısmı da, velilerin okul öncesi eğitimi önemsememesi, gereksiz olarak algılaması ve bakıcılık gibi görmesi sebebiyle okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Veliler okul öncesinin önemini kavrayamadı henüz, birçok anne ev hanımı olduğu için çocuklarının okul öncesi eğitime hazır olmadığını düşünüyor, bir de okul öncesi eğitimin albenisi yok.” (Y24)

“Okul öncesi eğitim bazı kesimlerde hala bakıcılık gibi düşünülüyor ve bir eğitim kurumu gibi görülüyor.” (Y54)

6 yönetici, okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranının düşüklüğünün sebebi olarak, devlet politikalarını göstermiş ve devletin okul öncesi eğitimi öncelik olarak görmediği yargısında hemfikir olmuşlardır. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Bence okullaşma oranının düşüklüğü ekonomik nedenler değildir; devlet politikasındaki hatalardır.” (Y42)

“Okul öncesi eğitime katılım kentsel bölgelerde yüksek ama kırsal bölgelerde oldukça düşük seyretmektedir, devletin özellikle köy, kasaba gibi yerleşim yerlerinde okul öncesi eğitime katılımı artırıcı teşvikler bulması gerekir.” (Y46)

“Devletin ekonomiden okul öncesine ayrılan payı artırması gerekir.” (Y50)

“Bence hükümetler okul öncesi eğitimden daha önemli şeylerin olduğunu düşünüyorlar.” (Y51)

Az sayıda yönetici, okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranının düşüklüğünün sebebini, öğrencilerin okul öncesi eğitim kurumlarına olan ulaşım sıkıntısı olarak açıklamıştır. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Çocukların, özellikle uzak yerlerde oturanların, okula ulaşması sıkıntı yaratabiliyor.” (Y5)

“Amasya’da ulaşım rahat ama Türkiye genelinde sıkıntılı olduğu için veliler çocuklarını okul öncesi eğitime gönderemiyor olabilirler.” (Y34)

Y1, hem “velilerin bilinçsizliği” hem “ekonomik yetersizlikler” hem de “velilerin okul öncesi eğitimi önemsememesi” konularına ilişkin görüş belirtmiştir.

Y13, hem “velilerin bilinçsizliği” hem “ulaşım sıkıntısı” konularına ilişkin düşüncelerini ifade etmiştir.

Y18, hem “velilerin bilinçsizliği” hem “ekonomik yetersizlikler” konularına yönelik görüş belirtmiştir.

2 yönetici bu konu hakkında herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, Y3, Y12 ve Y18 okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüklüğünü velilerin bilinçsizliği ile ilişkilendirmişlerdir.

Y42 ve Y46, devlet politikasındaki hatalara ilişkin ifadeler kullanmışlardır.

Y49, maddi yetersizlikler ve fiziki altyapı sorununa dikkat çekmiş ve “Okul öncesi eğitim ortamları, hem binalar hem de iç döşemeler açısından okul öncesi eğitim çağındaki çocuklara uygun değil.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırma bulgularına paralel olarak; Altun, Küçükturan, Altun, Avcı, Tekmen, Yiğitcan ve Temiz (2007) araştırmalarında, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüklüğüne neden olarak en başta ekonomik koşulların yetersizliğini (% 30) göstermişlerdir. Bunu sırasıyla okul öncesi eğitimin aileler tarafından bilinmeyişi ve işlevinin doğru algılanmayışı (% 23), ailelerin okul öncesi eğitimi gereksiz olarak algılamaları (% 13), bu konuda yeteri kadar bilgilendirme çalışmalarının yapılmaması (% 14), eğitimin zorunlu olmaması (% 4), okulun eve olan uzaklığı (% 4), evde çocuğa bakacak birilerinin olması (% 4), okul öncesi kurumlarını bakım yeri olarak görmeleri (% 4) ve çocuklarına kıyamama (% 4) gibi sebepler izlemektedir. Bu araştırmada da benzeri şekilde maddi yetersizlikler, fiziki altyapı yetersizliği (% 40), velilerin

bilinçsizliği (% 30.91), velilerin okul öncesi eğitimi önemsememesi, gereksiz olarak algılamaları ve bakıcılık gibi görmeleri (% 16.36) gibi bulgular elde edilmiştir.

Tablo 4.6.'da elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitimde toplanan paraların veliler açısından olumsuz etkileri olduğu ve bu sebeple çocuklarını göndermek istemedikleri açıkça görülmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim hakkında yeterli düzeyde bilgilendirme çalışması yapılmadığı için, veliler okul öncesi eğitimin ne denli öneme sahip olduğunu görememektedir. Bunun yanında okul öncesi eğitimde altyapı ve personel yetersizlikleri okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasını engellemektedir.

Yöneticilerin görüşleri incelendiğinde okul öncesi eğitimin yaygınlaşmasındaki sorunların nedenleri arasında devlet politikasındaki yanlışlıkların, büyük oranlara ulaşmadığı görülmektedir. Genelde devlet politikası değil, velilerde bilinç oluşumu noktasında eleştiriler yoğunlaşmıştır. Okul öncesi eğitimi, anasınıfı ve anaokulu uygulamalarıyla sınırlı gören anlayışın yerine, çocuğun doğumundan itibaren bir bütünlük içinde “erken çocukluk eğitimi” olarak gören anlayışa geçmenin bir zorunluluk olarak görülmesinin gerekli olduğu düşünülebilir.

4.3.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Zorunluluğu

Tablo 4.7.'de yöneticilerin okul öncesi eğitimin zorunluluğuna ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4.7. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasının Yönetici Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi eğitim zorunlu olmalıdır (Y2, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y13, Y14, Y15, Y17, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y26, Y27, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y36, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	41	74.55
Okul öncesi eğitim sadece 6 yaş için zorunlu olmalıdır (Y1, Y12, Y16, Y24, Y28, Y34, Y37, Y39, Y46)	9	16.36
Okul öncesi eğitim 4, 5 ve 6 yaş için zorunlu olmalıdır (Y3, Y18, Y35, Y38)	4	7.27
Okul öncesi eğitim zorunlu olmamalıdır (Y25)	1	1.82
Toplam	55	100.00

Tablo 4.7.'de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, yöneticilerin önemli bir kısmı okul öncesi eğitimin zorunlu bir öğretim düzeyi olması yönünde görüş belirtmişlerdir. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Okul öncesi eğitim ilköğretim birinci sınıfın provası niteliğinde olduğu için kesinlikle zorunlu olmalıdır. Öğrenciler okul öncesi eğitimde kalem tutma, kardeşlik, paylaşma, okula hazırlık gibi birçok davranışı öğrenmektedirler.” (Y2)

“Okul öncesi eğitim elbette zorunlu olmalıdır ancak öncelikle altyapısı hazırlanmalıdır. Sınıflar, oyun alanları, okul öncesi eğitimi çeşitli malzemeler temin edilip, ondan sonra öğrenciler okula çağırılmalıdır. Ayrıca gün boyu devam eden bir süreç olmalıdır.” (Y11)

Yöneticilerin bir kısmı okul öncesi eğitimin sadece 6 yaş için zorunlu olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bunun nedeni olarak da yine altyapı yetersizliği gösterilmiştir.

Okul öncesi eğitimin 4, 5 ve 6 yaş için zorunlu olmasının gerektiğini, böyle bir uygulamanın daha uygun olacağını ifade eden yöneticiler ise diğer düşünceleri destekleyen yönetici sayılarına göre çok düşük bir oranda kalmaktadırlar. Sadece bir yönetici (Y25) okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına karşı çıkmıştır. Kendisinin genel olarak zorunlu eğitim kavramının oluşturduğu anlama karşı olduğu için, zorunlu olmayıp özendirici olmasını istediğini belirtmiştir. Velilerin çocuklarını okul öncesi eğitime göndermek zorunda oldukları için değil, göndermek istedikleri için okul öncesi eğitime göndermelerini tercih ettiğini vurgulamıştır.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin zorunlu eğitime ilişkin düşünceleri incelendiğinde:

Y42 ve Y49 okul öncesi eğitimin fiziksel altyapısının şu an için eksikleri olduğunu, iyi bir altyapı hazırlandığı takdirde okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiği yönünde benzer düşünceleri ileri sürmüşlerdir.

Y12 ve Y46, okul öncesi eğitimin sadece 6 yaş için zorunlu olması gerektiğini; Y3, 4, 5 ve 6 yaş için zorunlu olması gerektiğini belirtirken, *“Okul öncesi eğitime ne kadar erken yaşlarda başlanırsa o kadar erken meyvelerini toplarız.”* şeklinde eklemiştir.

Okul öncesi eğitimin zorunlu olması hakkındaki yönetici görüşleri incelendiğinde, okul öncesi eğitimin öneminin yöneticilerin büyük çoğunluğu tarafından yeterince anlaşıldığı, okul öncesi eğitimin zorunlu olması fikrine olumsuz anlamda yaklaşmadıkları görülmektedir. Bu olumlu sayılabilecek tabloya rağmen 4 ve 5 yaş için okul öncesi eğitimin zorunlu olmasını düşünmeyenlerin genel sebebi altyapı yetersizliği olarak görülmektedir. Gerekli fiziki, çevresel ve eğitsel şartlar sağlandığında söz konusu yöneticilerin de 4 ve 5 yaş için okul öncesi eğitime olumlu yaklaşacakları düşünülebilir.

4.3.1.3. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Fiziki Altyapı

Tablo 4.8.'de okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapı ile ilgili yönetici görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4.8. Okul Öncesi Eğitimde Fiziki Mekâna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Yeterli değildir (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	53	96.36
Yeterlidir (Y17, Y34)	2	3.64
Toplam	55	100.00

Tablo 4.8. incelendiğinde yöneticilerin neredeyse tamamı okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Oyun alanlarının, teknolojik aletlerin, etkinlik malzemelerinin vb. yetersiz oluşu yöneticilerin hemfikir olduğu noktalardır. Yöneticilerin genel olarak okul öncesi eğitime ayrılan payın eşit ve objektif dağıtılamadığını da düşünmektedir. Özellikle merkez kentsel ve kırsal kesim arasındaki farklar çokça dile getirilmiştir. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Amasya’da daha önce bu konu çözülmüştü zaten, ama hala eksikler var, ayrı bir bina lazım mesela, diğer ilköğretim öğrencilerinden ayrı olması lazım, oyuncakların daha fazla olması lazım, devletin okul öncesi eğitime daha fazla kaynak ayırması lazım.” (Y1)

“Maalesef, özellikle oyun alanları yetersiz, oyun alanları çocuklara uygun olmalıdır, üst kademedeki öğrencilerin içinde okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar rahat oynayamıyorlar. Özellikle köy ve kasabalarda öğrencilerin imkânları çok daha kısıtlı.” (Y2)

“Programa göre derslik lazım, içeride oyun alanları lazım, ayrı bölümler olmalı, müstakil binalar olmalı. Her okulun şartları eşit olmalı.” (Y8)

“Yeterli değildir, öğrenciler dört duvar arasına sıkışıp oyun oynuyorlar, etkinlik yapmaya çalışıyorlar, daha fazla oyun alanları açılrsa çok güzel olur, belediye bu konuda çalışmalar yapmalı.” (Y20)

“Yeterli değildir. Binalar yapılırken düşünülüyor, mutfak ile donanımlı olmalı. Okul bahçeleri, oyun alanları, planlanmadan yapılıyor.” (Y38)

2 yönetici görev yaptıkları okulları ele aldıklarında oyun alanlarının ve teknoloji sınıflarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak sözü edilen yöneticiler bile sözlerinin sonuna kırsal kesimlerde anasınıflarının yeterli fiziki altyapılarının olmadığını ifade etmişlerdir. Bununla ilgili bir yönetici şu şekilde görüş belirtmiştir.

“Biz merkez okul olduğumuz için oyun alanları kendi adıma konuşursam yeterlidir. Ama yine de eksiklerimiz yok değil. Kırsal kesimde ihtiyaçlar çok daha fazla olabilmektedir. Özellikle MEB’in özel kişi ve kuruluşlarla beraber, okul öncesi eğitime yönelik destekleri olması gerekmektedir.” (Y34)

Bağımsız anaokulu yöneticilerinden Y3, Y12, Y18, Y42, Y46, Y49 da okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersizliğini vurgulamışlardır. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Birçok okulda yetersiz, tuvaletleri yok örneğin, anasınıfı kıyıda köşede olmamalı, bağımsız bir binada olmalı, her şeyi ile özel olmalı.” (Y3)

Altun ve diğçerlerinin (2007), çalışmalarında da okul öncesi eğitimde ciddi anlamda fiziki mekân yetersizlikleri, eğitim ortamı donanımlarında yetersizlikler tespit edildiği görülmüştür. Bu konuda okul öncesi eğitimden sorumlu bir şube müdürü, yöneticilerin okul öncesi eğitimle ilgili en çok derslik yetersizliği, fiziki mekân yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmiştir. Bu anlamda Altun ve diğçerlerinin (2007) çalışmalarının, bu araştırmanın bulgularıyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.6.'da elde edilen bulgulara göre yöneticilerin önemli bir kısmı, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüklüğünü, fiziki altyapı yetersizliğine bağlamışlardır. Tablo 4.8.'de elde edilen bulgulara göre ise fiziki altyapı eksikliği okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşük olma nedenlerinden biridir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının yalnızca “açılmış olmak için açılmaması” gerekir. Fiziksel koşulları, personeli, eğitimi, araç gereçleri ve eğitim planlamaları çocuğa uygun olarak yapılandırılmalıdır. İyi bir okul öncesi eğitim kurumunun eğitim ortamını oluşturmada, öğretmen, idareci, beslenme ve gıda kalitesi kadar; eğitim ortamının fiziksel koşulları da çocukların ilk hayat deneyimlerinde çok önemli rol oynamaktadır. Bu durum göz önüne alındığında, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel yeterliğine daha fazla önem verilmelidir.

4.3.1.4. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kamusal Kaynaklar

Tablo 4.9.'da yöneticilerin okul öncesi eğitim için ayrılan kamusal kaynaklara ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.9. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim İçin Ayrılan Kamusal Kaynaklara İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Maddi olarak kaynak ayrılmamaktadır (Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y24, Y25, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	51	92.72
Yakıt, elektrik, su vb. giderler için kaynak ayrılmaktadır (Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y24, Y25, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	51	92.72
Oyuncak, kırtasiye vb. malzemeler için kaynak ayrılmaktadır (Y2, Y5, Y23, Y26, Y40)	5	9.09
Ayrılan kaynak yeterli gelmektedir Y2, Y3, Y4, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y24, Y25, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55	50	90.91
Ayrılan kaynak yeterli gelmemektedir (Y1)	1	1.82
Toplam	158	287.26

Tablo 4.9. incelendiğinde, yöneticilerin önemli bir bölümü, MEB’ce okullarına maddi olarak herhangi bir kaynak ayrılmadığını; MEB’in sadece yakıt, elektrik, su vb. giderleri karşıladığını kalan ihtiyaçlarla ilgili olarak genelde velilerden destek almaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Bakanlıktan bize bütçe ayrılmıyor ama elektrik, su, telefon görüşmelerini 40 TL’ye kadar karşılıyorlar.” (Y1)

“Nakit olarak herhangi bir kaynak verilmiyor ancak, yakacak veriliyor sene başında, bir de elektrik, su ve telefon giderleri karşılanıyor.” (Y29)

Yöneticilerin bir kısmı okullarına aynı olarak sadece oyuncak, kırtasiye vb. malzemelerin geldiğini nakdi yardım almadıklarını aktarmıştır. Bununla ilgili yönetici ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

“Bazen oyuncak yardımı yapılıyor ama düzenli şekilde olmuyor tabii ki, onun dışındaki ihtiyaçlarımızı veliler yoluyla karşılıyor.” (Y2)

“Herhangi bir kaynak ayrılmamıştır; destekleyici yardımlar, oyuncak, halı vb. yapılmaktadır.” (Y26)

“Nakit olarak herhangi bir para verilmemektedir. Kömür, elektrik ve suyun haricinde Mili Eğitim Müdürlüğü (MEM) fotokopi kâğıdı ve temizlik malzemesi veriyor.” (Y40)

Yöneticilerin neredeyse tamamı ayrılan kaynağın yeterli gelmediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kamu bütçesi dışında kaynak bulma çabası da yöneticileri en fazla zorlayan durumlardan biri olarak göze çarpmaktadır. Yöneticiler bu durumu anlatırken memnuniyetsizliklerini açıkça dile getirmişlerdir.

MEB’ce kendilerine ayrılan kaynağın yeterli geldiğini söyleyen Y1, bu düşüncesini, merkez okul olmaları ve maddi anlamda çok fazla sıkıntı çekmemelerine bağlamıştır.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinden Y3, Y12, Y18, Y42, Y46, Y49 da kendilerine maddi olarak bir kaynağın ayrılmadığını, yakacak vb. giderlerin karşılandığını ve bunun da yeterli olmadığını belirtir ifadeler kullanmışlardır.

Yöneticilerin ifadelerine bakılarak genelde aynı yardımların daha yoğun olduğu söylenebilir. Diğer ihtiyaçlar ve planlanmayan harcamalar bir yük olarak, halledilmesi gereken güç bir iş olarak yöneticilerin üzerine binmektedir.

“Bakanlıktan bize herhangi bir şey gelmiyor, gelse bile bazı zamanlar o da çok çok az, harcamalarımızın tamamını öğrenci aidatları ile karşılıyoruz desek yalan söylemiş olmayız.”(Y18)

Araştırma bulgularının, Yolcu (2007)'nin araştırmasıyla benzer yönleri bulunmaktadır. Yolcu (2007)'nin araştırmasında okul yöneticileri, eğitime ayrılan bütçenin yeterli olmadığını, -araştırma ilköğretim okulları üzerinde yapıldığı için- ilköğretim okullarına ayrılan bütçenin kendilerine yetmediği için başka yollara başvurmak zorunda kaldıklarını sıklıkla dile getirmişlerdir. Bazı yöneticiler devletten hiçbir şekilde para almadıklarını, yakacak dışında herhangi bir maddi kaynağın ellerine ulaşmadığını vurgulamışlardır. Bu araştırmada da okul yöneticilerinin benzer yorumları ve düşünceleri bulunmaktadır.

MEB'in eğitim kurumlarına ayırdığı ödenekler genellikle nakdi olarak okul yöneticilerinin eline geçmemektedir. Harcamaların tesisler, taşınmazlar, genel zaruri giderlere harcanması noktasında ortak bir görüş vardır. Okul öncesi eğitimin yeni yaygınlaşıyor olmasının etkileri belki de en çok burada göze çarpmaktadır. Yöneticiler okul öncesi eğitimi asgari düzeye getirmek için büyük uğraş vermekte, bunu maddi yetersizlikler içinde yapmaya çalışmaktadırlar. MEB'in okul öncesi eğitim kurumlarına yeterli şekilde kaynak ayırmaması ya da az miktarda ayrılan kaynağın okul öncesi eğitim kurumlarının ihtiyaçlarını karşılamaması sebebiyle, yöneticiler kendilerine bütçe oluşturmak için çeşitli yollara başvurmakta ve bu durumda ilk olarak velilerin kapısını çalma yoluna gitmektedirler. Devletin bu çerçevede öngördüğü yaklaşım, okul öncesi

eğitimin getireceği karın yüksek olması ve bundan dolayı okul öncesi eğitimin piyasaya açılmasının liberal ekonomi için önem taşımasıdır.

4.3.1.5. Okul Öncesi Eğitime Yeterli Kaynak Ayrılmama Nedenleri

Tablo 4.10.'da yöneticilerin okul öncesi eğitime yeterince kaynak ayrılmamasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.10. Okul Öncesi Eğitime Yeterli Kaynak Ayrılmamasının Yönetici Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Ekonomik yetersizlikler neden olmaktadır (Y1, Y2, Y7, Y11, Y13, Y16, Y23, Y24, Y27, Y30, Y31, Y32, Y36, Y37, Y42, Y44, Y48, Y49)	18	32.73
Okul öncesi eğitimin önemsizlenmektedir (Y3, Y9, Y14, Y19, Y22, Y29, Y40, Y41, Y45, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54)	14	25.45
Siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmemektedir (Y6, Y8, Y17, Y20, Y25, Y28, Y35, Y38, Y46, Y47, Y55)	11	20.00
Yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen yoktur (Y5, Y6, Y10, Y12, Y15, Y26, Y43)	7	12.73
Diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalması istenmemektedir (Y21, Y39)	2	3.64
Okul öncesi eğitim kurumunun kendi geliri olduğu düşünülmektedir (Y4, Y18)	2	3.64
Görüş belirtmeyen (Y33, Y34)	2	3.64
Toplam	56	101.83

Tablo 4.10.'da elde edilen bulgular incelendiğinde, yöneticiler okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmama sebepleri olarak en fazla ekonomik yetersizlikler

faktörünü göstermişlerdir. Yönetici görüşlerine bakıldığında okul öncesi eğitimin önemsendiğini fakat devletin yeterli gücünün olmadığını düşünenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ayrıca yorumlarda genelde “şu anda” , “şimdilik” gibi ifadelere rastlanmaktadır. Buradan ilerisi için bazı sorunların aşılması ve daha düzenli bir okul öncesi eğitim beklentisi çıkarımı da yapılabilir. Yöneticilerin belirttiği ifadelerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Devletin gücü ile alakalı, devlet her okula öğrenci başına 10 TL. verebilir okulun büyüklüğüne bağlı olarak, kitaplar bedava ama diğer ihtiyaçlar o kadar çok ki, bütçemiz 8000 falan, boya parasını bile zorla alıyoruz. Önem vermedikleri için diyemem ama devletin gücü şu anda müsait değil.” (Y1)

“Her ne kadar ekonomik yetersizlikler gibi düşünsem de kaynakların farklı amaçlar için ve yanlış yerlerde kullanıldığını düşünüyorum.” (Y11)

“Devletin ekonomisi düzelirse okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların da artacağına inanıyorum.” (Y23)

Yöneticiler okul öncesine ayrılan paydaki eksiklikle ilgili ekonomik yetersizliklerden sonra en çok okul öncesi eğitimin önemsenmediği üzerinde yoğunlaşmışlardır.

Bir kısım yönetici, okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamasını siyasi bir neden olarak gördüklerini; devletin okul öncesi eğitimi öncelik olarak görmediği, okul öncesi eğitimin masrafının veli tarafından karşılanmasını düşündüğü yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu konuda bir yönetici şu şekilde düşüncesini dile getirmiştir:

“Devletin diğer öğretim kademelerinden ayrı olarak okul öncesi eğitimi, ‘Veliler eğer çocuklarını okul öncesi eğitime gönderiyorlar ise, masraflarını kendileri karşılamak zorundadırlar.’ gibi düşünce içinde olduğuna inanıyorum, siyasi bir sebep

olarak gündem maddeleri arasına almıyorlar, ekonomik sorunları görmezden geliyorlar.” (Y25)

Az sayıda yönetici, okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayırlamamasını, yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmamasına bağlamıştır. Bu konuda bir yönetici şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Eğer okul öncesi eğitimin yeteri kadar fiziki mekânı, personeli olsa, devlet ister istemez kaynak ayırmak durumunda kalacaktır.” (Y43)

2 yönetici, “Diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmaması” görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir.

2 yönetici, devletin, okul öncesi eğitim kurumlarının kendi gelirlerinin olduğunu düşünmesi üzerinde durmuşlardır.

2 yönetici ise bu konu hakkında herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, Y42 ve Y49, okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamasının sebebi olarak ekonomik yetersizlikleri görürken; Y3, okul öncesi eğitimin önemsenmediğini düşünmektedir. Y3 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Eğitime belki önem veriyor olabilirler ama okul öncesine o kadar önem vermiyorlar, nasılsa ihtiyaçları veliler karşılıyor şeklinde düşünüyor olabilirler.” (Y3)

“Okul öncesi eğitimin kendi gelirinin olduğunun düşünülmesi”ne katılan bir yönetici görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Okul öncesi eğitimin ücretli olması yani velilerden aidat alınması nedeniyle okullar kendi bütçelerini oluşturuyorlar ve bu paralarla ihtiyaçlarını karşılıyorlar şeklinde düşünüyorlar.” (Y18)

Y46, siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmediği düşüncesinde olurken, Y12, yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmadığı görüşüne katılmıştır.

Devletin okul öncesi eğitime yeteri kadar kaynak ayırmamasının sebebi olarak okul yöneticileri her ne kadar çeşitli nedenler ileri sürseler de, aslında temelde eğitimin kamuya olan finansman yükünü azaltmak, eğitimde özel kesimi daha etkin kılmak düşüncesinin olduğu anlaşılmaktadır

Türkiye’de kamu eğitiminin finansman yapısındaki küreselleşme ile artan bu eğilim, eğitim kurumlarına kamusal kaynaklar dışında özel kişi kurum ve kuruluşların kaynaklarına başvurma yoluna gidilmesine sebep olmaktadır. Bu durum başta yöneticiler olmak üzere, öğretmenler ve velileri zor duruma düşürmekte ve yönetimle veliyi karşı karşıya getirebilmektedir.

4.3.1.6. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Kaynak Oluşturmada Karşılaştıkları Güçlükler

Tablo 4.11.’de yöneticilerin okul öncesi eğitimde kamu bütçesi dışında kaynak oluşturma sürecinde karşılaştıkları güçlükler yer almaktadır.

Tablo 4.11. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Kamu Bütçesi Dışında Kaynak Oluşturma Sürecinde Karşılaştıkları Güçlüklerin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Maddi kaynak oluşturma sürecinde zorlanmaktayım (Y6, Y7, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y16, Y19, Y20, Y21, Y25, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y35, Y36, Y38, Y46, Y47, Y51, Y53)	27	49.09
Olabildiğince az miktarda almaya çalışmaktayım (Y2, Y5, Y8, Y15, Y17, Y24, Y34, Y41, Y43, Y49, Y52, Y54, Y55)	13	23.64
Velileri ikna etmeye çalışmaktayım (Y1, Y3, Y4, Y18, Y22, Y23, Y26, Y37, Y39, Y40, Y50)	11	20.00
Herhangi bir güçlükle karşılaşmam (Y44, Y42, Y45, Y48)	4	7.27
Toplam	55	100.00

Tablo 4.11. incelendiğinde yöneticilerin yarısına yakını, okul öncesi eğitimde maddi kaynak oluşturma sürecinde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Hiç kimse gönüllü olarak vermiyor, herkes zoraki veriyor, bu durumdan memnun değilim.” (Y11)

“Velilerimiz çok fazla tepki gösteriyorlar, lafa gelince bir okul daha yaptırabiliyorlar fakat iş icraata gelince aynı cömertliği gösteremiyorlar, biz kolaylık olsun diye taksitlendirmeyi bile düşündük kredi kartı vb. biz zor duruma düşüyoruz onların karşısında.” (Y16)

“Zorluklarla karşılaşıyoruz, muhasebeci gibi ondan bundan para istiyoruz, ama buna zorunlu tutuluyoruz.” (Y20)

“Aidat toplama konusunda velilerle yaşanan olumsuz diyaloglar, anasınıflarında yardımcı personel istihdamında yaşanan zorluk, bizi güç duruma düşürüyor.” (Y21)

“Evet velilerden alıyoruz ama hepsinden eşit miktarda alamadığımız için eşitlik sağlanmış olmuyor, kontrolsüz olarak alıyoruz; bu durumdan memnun değiliz.” (Y25)

“Maddi yönden yoksunluk çekiyorlar veliler, o yüzden düzenli şekilde para gönderemiyorlar. Velilerin maddi profilleri çok düşük, özellikle merkeze göre kıyıda köşede kalmış okullar bu konuda daha çok sıkıntı çekmektedir.” (Y28)

“Veliyle sürekli yüzgöz oluyoruz, iki büklüm para istiyoruz, bir anlamda imajımız zedeleniyor, direk para toplayan memurlar gibiyiz, toplantılarda özellikle bunu söylemek dile getirmek bile istemiyorum, o zaman cebimden vermem gerekecek.” (Y36)

“Velilerden ilk gelen tepki, madem ücretsiz de bizden neden para alıyorsunuz, bu paralar nereye gidiyor diyorlar.” (Y38)

“Dilenci gibi hissediyorum kendimi, iki işadamının kapısına gitmiştik bir keresinde, çok zor bir durum, dilenci miyiz, eğitimci miyiz?” (Y47)

Araştırmada elde edilen bulgular, Akça (2002)'nin araştırmasıyla paralellik göstermektedir. Akça (2002)'nin araştırmasında ilköğretim okulu yöneticileri, maddi kaynak toplama nedeniyle eğitimci kimliklerinin baskılandığını, ailelerle yaşadıkları parasal sorunların eğitim öğretimi olumsuz yönde etkilediğini, ayrıca öğrencilerden maddi kaynak istemeyi bir eğitimci için “onur kırıcı” bir davranış olarak değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmada da yöneticilerin çoğunluğu kamu bütçesi dışında kaynak oluşturma sürecinde çeşitli güçlüklerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

Bir kısım yönetici ise, velilerden olabildiğince az miktarda kaynak almaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

“En düşük ücret 10 TL. alınıyor, bakıcı parası ile 20 TL. 'yi buluyor, durum zayıf olunca ondan para almayıp sadece bakıcı parası alıyoruz. Yeter ki çocuğunu göndersin.” (Y2)

“Onları anlayışla karşılıyorum, sonuçta eğitim bir haktır deniliyor, zorunlu eğitim de ücretsiz olmalıdır deniliyor ama bu sözleri uygulamada göremiyorsunuz, ufak bir ihtiyaçta velinin karşısına geçmek durumundasınız ve onlardan para istemek durumundasınız.” (Y5)

“Veremeyeni zorlama gibi bir durumumuz olamaz, onlardan almıyoruz.” (Y8)

“Veremeyeni zorlamıyoruz, ihtiyaçlar yetmediği zaman okul aile birliğinden karşılanmaktadır.” (Y15)

“İnsanlar belki ellerinde olsa daha çok vermek isteyebilirler ama bunu devlet karşılasa daha iyi olacak.” (Y34)

11 yönetici, velileri kaynak toplama konusunda ikna etmeye çalıştıklarını, sonuçta maddi kaynağı öğrenci ihtiyaçları için topladıklarını belirtmişlerdir.

“Bizim bütün kaynağımız kamu bütçesi dışında olmaktadır. Katkı payı alınıyor. Para lazım cepten veremiyoruz, birçok veli 5 TL. bile vermek istemiyor. İkna etmeye çalışıyoruz. Bu okul bizim olduğuna göre yapmak zorundayız.” (Y1)

“Velinin bakış açısı olumsuz oluyor, biz bu olumsuzluğu düzeltmek için çaba sarf ediyoruz.” (Y23)

“Çok dil döküyoruz, çocuk açısından para lazım, zaten onların verdikleri ne kadarsa kendi çocuklarına harcanyor, elektrik, su, kahvaltı, temizlik hepsi parayla oluyor, okul ablası verilmeli ekstradan.” (Y39)

Az sayıda yönetici, kamu bütçesi dışında kaynak oluşturma sürecinde zorlanmadıkları ifade etmişlerdir.

“Büyük güçlüklerle karşılaşmıyoruz, maddi durumu olmayan aileler daha duyarlı ve özenli, bazı aileler muaf olabiliyor ama bu da onda bir olabiliyor, mutlaka vermek istiyorlar, bazı zenginler 3-4 aileninkini birden veriyor.” (Y48)

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin bu konudaki görüşleri incelendiğinde, Y12 ve Y46 okul öncesi eğitim için maddi kaynak toplarken zorlandıkları yönünde görüşleri sürmüşlerdir. Y49 az miktarda toplamaya çalıştığını belirtirken, Y18 velileri bu konuda ikna etmeye çalıştığını belirtmiştir.

“Okul aile birlikleri bu anlamda devreye giriyor, onların desteği ve bağışlarıyla pek çok güçlüğün üstesinden geliniyor.” (Y18)

Y3 ve Y42 birbirleriyle benzer ifadeler kullanarak, maddi kaynak oluşturma sürecinde çok fazla zorlanmadıkları yönünde düşüncelerini belirtmişlerdir.

“Çok sorun olmuyor, eğitim için, okul için topluyoruz sonuçta, veliler de ne için kaynak toplandığının farkındalar.” (Y3)

“Fazla bir güçlükle karşılaşmıyorum, eğitim giderleri için toplanıyor, herhangi bir sakınca yok.” (Y42)

Tablo 4.11.'e bakıldığında yöneticilerin -bağımsız anaokulu yöneticilerinin tamamı da dâhil olmak üzere- önemli bir kısmının okul öncesi eğitim için para toplanmasına olumlu yönde yaklaşmadıkları ve maddi kaynak toplarken çeşitli zorluklar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Yöneticiler eğitimi kişiliklerinin zedelendiğini ve kimi zaman veliler karşısında küçük düştüklerini ifade etmişlerdir.

Okulda yapılan toplantılar esnasında birçok velinin toplanacak maddi kaynaklarla ilgili itiraz etmediği ama toplantı sonrasında yönetici–veli arasında sorunlar çıkabildiği de bazı yöneticilerin ifade ettiği noktalar arasındadır.

Eğitimde yerleşmenin temel amaçlarından birinin eğitimin kamuya olan yükünü hafifletmek olduğu varsayılırsa, ortaya çıkan tablonun şaşırtıcı olmadığı görülebilir. Neo-liberal ideolojinin eğitimde uygulamaya geçirilmeye çalışıldığı özelleştirme yöntemlerinden biri olan kullanıcı ücretleri, okul yöneticilerinin aslında içinde buldukları durumu açıklamaktadır. Belirtilen özelleştirme yöntemi, kamusal bir hizmet biçiminde sunulması gereken eğitim hizmetini, bu hizmetten yararlananların sağladıkları bireysel fayda karşılığında maliyetine katılmalarını öngörmektedir.

Yolcu (2007)'nin araştırmasında okul yöneticilerinin görevlerini yaparken karşılaştıkları sorunların başında finansman sıkıntısının yer aldığı anlaşılmaktadır. Bunun dışında yaşanan diğer sorunlar arasında “okulun fiziki yapısı ve donanım yetersizliği”, “öğretmen hareketliliğinden dolayı bunların yerine ücretli öğretmen çalıştırılmasından kaynaklanan sorunlar”, “yardımcı personel kadrosunda yeteri kadar hizmetli ve memurun olmaması”, “bürokrasinden kaynaklanan sıkıntıların yaşanması” ve “okulun yakın çevresinden okula yönelik zarar verici nitelikte davranışlar” bulunmasıdır. Bu araştırma Yolcu (2007)'nin araştırmasıyla finansman sıkıntısı yönünden benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada yöneticiler, kamu bütçesi dışında kaynak oluşturma sürecinde sıkıntı çektiklerini ifade etmişlerdir.

4.3.1.7.Okul Öncesi Eğitim İçin Özel Kişi, Kurum ve Kuruluşlardan Maddi Destek Alma

Tablo 4.12.'de yöneticilerin okul öncesi eğitim için özel kişi, kurum ve kuruluşlardan maddi destek alıp almadıklarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.12. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim İçin Özel Kişi, Kurum ve Kuruluşlardan Maddi Destek Almaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Maddi destek alınmaktadır (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	55	100.00
Toplam	55	100.00

Tablo 4.12.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, yöneticilerin tamamı, okul öncesi eğitim için özel kişi, kurum ve kuruluşlardan maddi destek aldıklarını belirtmişlerdir. Yönetici ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Çok alınmıyor, okulun veli potansiyeli ile alakalı, esnaf velimiz çok az olduğu için durumu iyi olan okullardan destek görüyoruz.” (Y1)

“Bazen devlet kurumları mesela askeriye engelli rampası ve tuvalet yaptı, belediye bazen aynı yardım yapıyor.” (Y2)

“2010 yılında il özel idareden bahçe duvarı için demir aldık, belediyeden çocuk bahçesi malzemeleri alındı.” (Y6)

“Bir keresinde şeker fabrikasından maddi destek almıştık.” (Y7)

“Bütün ihtiyaçlarımızı okul aile birliğinden, yani veli desteği ile karşılamaktayız.” (Y8)

“Kardeş okul kapsamında yardım almıştık, veliler de destek olmaktadır.” (Y9)

“Bazı işletmelerden oyuncak alıyoruz, tabi düzenli olarak değil, sosyal yardımlaşma derneğinden almıştık bir keresinde.” (Y13)

“Düzenli değil, ihtiyacımız olduğunda esnaf olan velilerimizin kapısını alıyoruz, onlar da kimi zaman verip kimi zaman vermiyorlar.” (Y16)

“Bilgisayar ve projeksiyon için esnaflardan, esnaf olan velilerden yardım istemiştik.” (Y28)

“Kantinden gelen parayla bazı ihtiyaçlarımızı karşıladık.” (Y33)

“Bazı zenginler, kamu kuruluşları bazen vermekteler; bir veli 160 sandalye verdi, bazı veliler anasınıfına dolap yaptırdılar.” (Y35)

“Kırtasiyecilerden aldık, dergi alınan yere örneğin dolaplar yaptırdık, kanepeler, su sebili, vb. ihtiyaçlarımız için bazı velilerimiz yardımda bulundular.” (Y38)

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, yöneticilerin tamamı okul öncesi eğitim için özel kişi, kurum ve kuruluşlardan maddi destek aldıklarını belirtmişlerdir.

“Okul aile birliği dışında yayınevleri ve kırtasiyeler okulumuza destekte bulunuyorlar 2010 yılında 6500/ 2009 yılında 5500 ve 2008 yılında 8000 TL. yardımda bulunmuşlardı.” (Y18)

Yöneticilerin ifadeleri değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim için en fazla velilerden maddi kaynak aldıkları görülmektedir. Bunu daha sonra, gönüllü bağışlar, kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan destekler, sosyal sorumluluk projeleri kapsamında çalışan özel kuruluşlar, çeşitli vakıf ve dernekler, yayınevleri, ticari amaçlı

kuruluşlar, maddi olarak bütçesi uygun olan diğer okullar, kantin gelirleri takip etmektedir. Yöneticilerin, okul çatısı altında ve kendilerine verilen sorumluluk gereği, asıl görevlerinin eğitim olduğu göz önüne alındığında, okul öncesi eğitim için kamu bütçesi dışında kaynak oluşturma işi ile bu görevlerinin dışına da çıkmaktadırlar. Okul öncesi eğitim için devlet desteğinin yetmemesi, yöneticileri özel kişi, kurum ve kuruluşlardan maddi destek bulmaya yönlendirmektedir.

Altuntaş (2005) araştırmasında okul yöneticileri, ilköğretim okullarının genel bütçe ve özel idare gelirleri dışında, okullarda çeşitli adlar altında özel gelir kaynakları oluşturulduğunu belirtmişlerdir. Okul müdürleri tarafından 28 çeşit özel gelir kaynağı saptandığı belirtilmiştir. Okul müdürleri tarafından saptanan en önemli gelir kaynaklarına bakıldığında; ilk beş sırayı, kantin kira gelirleri (% 75.00), gönüllü nakit bağışlar (% 62.50), diploma parası ve karne parası (% 58.33), kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan aynî destek (% 47.91), zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar (% 45.83) oluşturmaktadır. Kavak, Ergin ve Gökçe (1997) tarafından yapılan araştırmada ise, ilköğretim okullarının başta dergi, diploma ve karne parası üzere toplam 27 çeşit bütçe dışı kaynağına sahip oldukları görülmüştür. Öztürk (2002)'ün araştırmasında, okulların karne parası, bağışlar, diploma parası, kooperatif geliri vb. 22 çeşit bütçe dışı kaynağına sahip oldukları saptanmıştır. Söz konusu araştırmada, ilköğretim okullarının bütçe dışı gelir kaynaklarını yerel yönetimlerden, gönüllü kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan sağladıkları görülmüştür. Akça (2002)'nin araştırmasında ise, ilköğretim okullarında Milli Eğitim Vakıf parası, kayıt parası, karne parası, gibi yasal dayanağı olmayan paralar toplanırken; fotokopi, sınav ücreti, spor kolu, fotoğraf, perde, masa örtüsü vb. gereksinimler için 26 çeşit bütçe dışı gelir kaynağına sahip oldukları gözlenmiştir. Süzük (2002) tarafından yapılan araştırmada

ilköğretim okullarının sahip oldukları bütçe dışı gelir kaynaklarının sayısı 39 olarak belirtilmiştir.

Yapılan araştırma, Altuntaş (2005)'in araştırmasıyla bazı yönlerden benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir. Örneğin Altuntaş (2005)'in araştırmasında yöneticiler tarafından belirlenen en önemli gelir kaynakları arasında, kantin gelirleri, gönüllü nakit bağışlar, diploma ve karne parası, kamu kurum ve kuruluşlarından sağlanan aynı destekler, velilerden alınan paralar bulunmaktadır. Diploma ve karne parası hariç alınan diğer kaynaklar araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Okul öncesi eğitimde diploma ve karne verilmediği için bu ad altında maddi kaynağa ihtiyaç duyulmamaktadır.

Araştırma bulguları Kavak, Ergin ve Gökçe (1997)'nin araştırmaları ile bazı farklı yönlerde sahiptir. Örneğin, Kavak, Ergin ve Gökçe (1997)'nin araştırmalarında okullar karne parası, bağışlar, diploma parası, kooperatif geliri vb. gelirlere sahip olurken, bu araştırmada karne parası, diploma parası ve kooperatif geliri, özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanan gelirler, maddi kaynaklar arasında yer almamaktadır. Bu durumun sebebi olarak okul öncesi eğitimin gelir kaynaklarının farklılığı gösterilebilir.

4.3.1.8. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunması

Tablo 4.13.'te yöneticilerin okul öncesi eğitime maddi destekte bulunmalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.13. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunmalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Maddi destek yapmaktayım (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y51, Y52, Y53, Y55)	53	96.36
Maddi destek yapmamaktayım (Y50, Y54)	2	3.64
Toplam	55	100.00

Tablo 4.13. incelendiğinde, yöneticilerin tamamına yakını, okul öncesi eğitim için kendi okullarına maddi destekte bulduklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerden bazıları (Y53, Y35) büyük miktarlarda maddi destek yaptıklarını belirtirken, bazıları çok büyük miktarlarda olmasa da destek vermekte olduklarını ifade etmişlerdir. Birçok yönetici rakam belirtmemiştir ve yaptıkları maddi desteği mesleğin bir gereği gibi düşünmektedir. Yönetici ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Kendi cebimizden 100 TL.gibi rakamlar veremedik ama araba ile götürüyoruz, boya badana işleri olduğunda biz de yardım ediyoruz maddi anlamda, çalışıyoruz, ufak tefek oluyor.” (Y1)

“Aylık ortalama 500 TL.civarı okul öncesi eğitime maddi destek yapıyorum.” (Y11)

“Ufak tefek olmaktadır, mesela perdeleri ben taktırdım, yıla vurulduğu zaman baya eder herhalde.”(Y31)

“Yol, hediye, hırdavat, ulaşım, küçük destekler yapabiliyoruz ciddi anlamda olmuyor.” (Y45)

Bir yönetici görev yaptığı okula yeni görevlendirildiği; bir yönetici de idarecilik görevini bir aydır sürdürdüğü için, okul öncesi eğitime kendi ceplerinden maddi destekte bulunmadıklarını söylemişlerdir.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin tamamı, okul öncesi eğitim için maddi destek yaptıkları yönünde görüşler ileri sürmüşlerdir. Bağımsız anaokulu yöneticisinden Y3; *“Öğrenciler hastalandığında arabayla biz götürüyoruz, kırtasiye ihtiyaçları olsun diğer ihtiyaçlar olsun kendi cebimizden karşılıyor.”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Yöneticiler okul öncesi eğitime sağladıkları maddi katkıları net olarak değil, tahmini değerlerle açıklamışlardır. Bazıları maddi durumu yetersiz olan öğrencilerin masraflarını bile karşılamaktadır. Okul öncesi eğitime yöneticilerin yaptıkları katkılar değerlendirildiğinde, aslında devletin karşılaması gereken maddi destek için yöneticilerin başka yerlerden kaynak bulma ve bu süreçle ilgili yaşadıkları zorluklar bir yana, bir de kendi ceplerinden bu konu ile ilgili para çıktığı anlaşılmaktadır. Bunu belki gönüllü olarak değil, yönetici oldukları için zorunlu olarak yapmaktadırlar. Sebep her ne olursa olsun, yöneticilerin okul öncesi eğitim için maddi destekte bulunmaları ya da maddi destek yapmak zorunda bırakılmaları, devletin okul öncesi eğitimi zorunlu eğitime dâhil etme sürecinde, bu öğretim düzeyine daha fazla eğilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

4.3.1.9. Okul Öncesi Eğitim Finansmanını Özel Kişi, Kurum ve Kuruluşlarca Sağlama

Tablo 4.14.’de okul öncesi eğitim finansmanını özel sektörden sağlanmasına ilişkin yönetici görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.14. Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Özel Sektörden Sağlanmasına İlişkin Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanmamalıdır (Y2, Y4, Y5, Y7, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y18, Y19, Y22, Y23, Y25, Y29, Y30, Y32, Y33, Y34, Y36, Y37, Y39, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y49, Y50, Y51, Y55)	36	65.45
Özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanmalıdır (Y1, Y3, Y6, Y8, Y17, Y20, Y21, Y24, Y26, Y27, Y28, Y31, Y35, Y38, Y40, Y48, Y52, Y53, Y54)	19	34.55
Toplam	55	100.00

Tablo 4.14.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, yöneticilerin önemli bir bölümü okul öncesi eğitimin finansmanının özel kişi, kurum ve kuruluşlardan değil, devlet tarafından sağlanması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Yöneticilerin birçoğunun üzerinde durduğu nokta, okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasıdır. Okul öncesi eğitimin zorunlu olması noktasında finansmanının da devlet tarafından karşılanması ve özel kesime bırakılmaması, yöneticilerin en fazla ifade ettiği söylemler arasında yer almıştır. Velilerden maddi kaynak toplarken de en büyük problemi devletin zorunlu kıldığı bir öğretim kademesi için neden bu kaynağın toplandığı noktasında yöneticiler durumu açıklamakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir.

Bir kısım yönetici ise, okul öncesi eğitimde özel sektör desteğinin olması gerektiğini vurgulamışlardır. Okulda yapılan veli toplantılarıyla ilgili belirtilen bazı ifadelerde de özel sektörden veya maddi durumu iyi olan gönüllü bireylerden ciddi anlamda destekler geldiği yöneticilerce dile getirilmiştir. Bu desteklerin yöneticilerin

görüşlerinin şekillenmesinde rol aldığı söylenebilir. Yönetici ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Bence bir kısmı paralı olmalıdır, taşın altına herkes, veli de dâhil elini koymalıdır.” (Y8)

“Okul öncesi eğitimin finansmanının bir kısmını veliler karşılamalıdır.” (Y20)

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, yöneticilerin tamamına yakını, okul öncesi eğitimin finansmanının özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanmaması gerektiğini savunurken, Y3, bu görüşe karşı çıktığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Aslında bir anlamda tüm ihtiyaçlar bakımından devlete çok yüklenildiğini düşünüyorum, elbette sosyal devlet gereği eğitimin finansmanını kendisi üstlenmeli ama, bazı zamanlar, özellikle maddi kaynak verebilecek kapasitesi, durumu olanların yardımıyla bulunmalarında herhangi bir sakınca olmamalı.”

“Veliler, çocuklarını gönderdikleri kurumlarda bazı ihtiyaçlarını karşılayabilir. Örneğin yiyecek, ders kitapları, çeşitli temizlik malzemeleri.” (Y48)

Yöneticilerin okul öncesi eğitimin finansmanının özel kişi, kurum ve kuruluşlarca karşılanması sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, özel kişi, kurum ve kuruluşlarca sağlanması gerektiğini düşünenlerin azımsanmayacak sayıda oldukları görülmektedir. Bu durum yöneticilerin, okul öncesi eğitim kurumlarında devlet desteğinin azalmasını ya da hiç olmamasını olumsuz bir durum olarak görmediklerini; eğitim kurumlarını bir işletme gibi gördüklerini düşündürmektedir.

4.3.1.10. Okul Öncesi Eğitimde Harcamalar

Tablo 4.15.’te yöneticilerin okul öncesi eğitimdeki harcamalara ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.15. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimdeki Harcamalara İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Eğitim araçları için harcanmaktadır (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	55	100.00
Temizlik malzemesi için harcanmaktadır (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	55	100.00
Kırtasiye harcamaları için harcanmaktadır (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	55	100.00
Elektrik- su- telefon harcamaları için harcanmaktadır (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	55	100.00
Fotokopi giderleri için harcanmaktadır (Y1, Y2, Y3, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y21, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y34, Y35, Y36, Y38, Y39, Y40, Y41, Y42, Y44, Y45, Y46, Y47, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	49	89.09
Sınıf ablası ücreti için harcanmaktadır	46	83.64

Tablo 4.15. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimdeki Harcamalara İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (devam)

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
(Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y18, Y19, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y30, Y31, Y32, Y33, Y34, Y35, Y36, Y38, Y39, Y40, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y49, Y50, Y51)		
Oyuncak alımı için harcanmaktadır	36	65.45
(Y3, Y4, Y5, Y7, Y10, Y14, Y15, Y16, Y17, Y18, Y19, Y20, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y38, Y39, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y48, Y49, Y50, Y51, Y55)		
Mobilya alımı için harcanmaktadır	19	34.55
(Y1, Y3, Y12, Y36, Y37, Y38, Y39, Y41, Y42, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y50, Y51, Y52, Y53, Y55)		
Bazı öğrencilere yardımlar için harcanmaktadır	12	21.82
(Y3, Y5, Y12, Y17, Y18, Y22, Y23, Y24, Y42, Y46, Y47, Y49)		
Sosyal etkinlik harcamaları için harcanmaktadır	10	18.18
(Y3, Y5, Y12, Y17, Y18, Y42, Y46, Y47, Y48, Y49)		
Bina inşaatı, bakımı, onarımı için harcanmaktadır	4	7.27
(Y1, Y35, Y49, Y50)		
Uzun ömürlü makine, araç alımı için harcanmaktadır	3	5.45
(Y3, Y22, Y42)		
Kahvaltı hizmeti için harcanmaktadır	2	3.64
(Y3, Y46)		
Toplam	401	729.29

Tablo 4.15.'te yöneticilerin okul öncesi eğitim için ifade ettikleri harcama türleri; cari harcamalar: "Eğitim araçları, temizlik malzemesi, kırtasiye harcamaları, elektrik-su-telefon harcamaları, fotokopi giderleri, sınıf ablası ücreti, oyuncak alımı", yatırım harcamaları: "Mobilya alımı, bina inşaatı, bakımı, onarımı, uzun ömürlü makine, araç alımı" ve transfer harcamaları: "Bazı öğrencilere yardımlar, sosyal etkinlik harcamaları ve kahvaltı hizmeti olarak sıralanmaktadır.

Tablo 4.15.'te elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, yöneticilerin tamamı cari harcamalardan olan eğitim araçları, temizlik malzemesi, kırtasiye harcamaları ve elektrik, su ve telefon harcamaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunu daha sonra, cari harcamalardan fotokopi giderleri, sınıf ablası ücreti ve oyuncak malzemesi alımı takip etmektedir.

Bir kısım yönetici, yatırım harcaması olarak mobilya alımı, bina inşaatı, bakımı ve onarımı ile uzun ömürlü makinelere harcama yaptıklarını belirtmişlerdir.

Az sayıda yönetici yaptıkları transfer harcamalarını, “bazı öğrencilere yardımlar”, sosyal etkinlik harcamaları” ve “kahvaltı harcamaları” olarak sıralamışlardır.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinden Y3, bina inşaatı, bakımı ve onarımı hariç diğer harcamaları yaptıklarını belirtirken, Y12, 2010 yılı için oyuncak alımı, bazı öğrencilere yardımlar, bina inşaatı, bakımı, onarımı, uzun ömürlü makine, araç alımı ve kahvaltı hizmeti gibi harcamaları yapmadıklarını ifade etmiştir. Y18, mobilya alımı, bina inşaatı, bakımı, onarımı, uzun ömürlü makine, araç alımı ve kahvaltı hizmeti; Y42, bina inşaatı, bakımı, onarımı ve kahvaltı hizmeti; Y46, bina inşaatı, bakımı, onarımı ve uzun ömürlü makine, araç alımı; Y49 ise mobilya alımı, uzun ömürlü makine, araç alımı ve kahvaltı hizmeti harcamaları yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma bulguları, Yamaç (2010)'ın araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Yamaç (2010) araştırmasında da okul yöneticilerinin en fazla “Kırtasiye harcamaları, temizlik malzemesi, yakıt, elektrik, su harcamaları, mobilya ve döşeme, sosyal etkinlik masraflarını sıraladıkları belirtilmektedir. Bu araştırmada yöneticilerin okul öncesi eğitim için harcama yaptıkları alanlardan, kırtasiye harcamaları, temizlik malzemesi, yakıt, elektrik, su harcamaları en fazla harcama yapılan alanlardan olması

sebebiyle Yamaç (2010)'ın araştırmasıyla benzerlik gösterirken, okul öncesi eğitimde verilen kahvaltı hizmeti ve oyuncak alımı harcamaları yönüyle farklılaşmaktadır.

4.3.1.11. Okul Öncesi Eğitime Yapılan Harcama Miktarları

Tablo 4.16.'da yöneticilerin 2010 yılında okul öncesi eğitim için yapılan harcama miktarları yer almaktadır.

Tablo 4.16. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitime Harcadıkları Miktarlara İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema (TL.)	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
1000–2000 TL. arası harcanmaktadır (Y1, Y2, Y26, Y29, Y32, Y34, Y35, Y40, Y41, Y50)	10	18.18
2001–3000 TL. arası harcanmaktadır (Y5, Y6, Y9, Y22, Y24, Y36, Y45)	7	12.73
3001–4000 TL. arası harcanmaktadır (Y7, Y11, Y14, Y16, Y17, Y21, Y23, Y30, Y33, Y55)	10	18.18
4001–5000 TL. arası harcanmaktadır (Y10, Y25, Y37, Y39, Y43, Y44, Y54)	7	12.73
5001–6000 TL. arası harcanmaktadır (Y4, Y13, Y19, Y20, Y28, Y48, Y51, Y53)	8	14.55
6001–7000 TL. arası harcanmaktadır (Y52)	1	1.82
7001–8000 TL. arası harcanmaktadır (Y8, Y15, Y27, Y31)	4	7.27
8001–9000 TL. arası harcanmaktadır (Y47)	1	1.82
9001–10000 TL. arası harcanmaktadır (Y38)	1	1.82
10.001 TL. ve üstü harcanmaktadır (Y3, Y12, Y18, Y42, Y46, Y49)	6	10.91
Toplam	55	100.00

Tablo 4.16.'da elde edilen bulgular incelendiğinde, 10 yönetici, 2010 yılında okul öncesi eğitime 1000–2000 TL. arası, 7 yönetici, 2001–3000 TL. arası, 10 yönetici, 3001–4000 TL. arası, 7 yönetici, 4001–5000 TL. arası, 8 yönetici, 5001–6000 TL. arası, 1 yönetici, 6001–7000 TL. arası, 4 yönetici, 7001–8000 TL. arası, 1 yönetici, 8001–9000 TL. arası, 1 yönetici, 9001–10001 TL. arası, 6 yönetici, 10.001 TL. ve üstü harcama yaptıklarını belirtmişlerdir. Buradan, yöneticilerin yarısına yakınının okul öncesi eğitim için 1000 TL. ile 6000 TL. arası harcama yaptıkları anlaşılmaktadır.

Bağımsız anaokulları yöneticilerinin tamamı 2010 yılında okul öncesi eğitim için 10001 TL. ve üstü harcama yapmışlardır. Bağımsız anaokulu yöneticilerinin okul öncesi eğitim için diğer yöneticilerden belirgin bir şekilde daha fazla harcama yapmaları, gelirlerinin de çok daha fazla olduğunu göstermektedir. MEB'in okul öncesi eğitim için yeterli miktarda maddi kaynak ayırmadığını ifade eden yöneticiler arasında bağımsız anaokulu yöneticileri de yer almaktadır. Konuya bu şekilde yaklaşıldığında, bağımsız anaokullarının gelirlerini, devletten sağladığı maddi kaynak dışında, önemli bir miktarını özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağladığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında okul öncesi eğitim kurumları için okullar arasında maddi anlamda bu kadar fark olmasının neler doğurabileceği noktasında soru işaretleri oluşmaktadır. Aynı işi yaptıkları varsayılırsa kullanılan malzemelerin kalitesi, verilen hizmetin niteliği noktasında ciddi farklar olabileceği açıktır. Zorunlu olması düşünülen ve birçok ilde yaygınlaşan bir öğretim düzeyi için okullar arasında bu denli farklar olması olumsuz sonuçlar doğurabilir. Eğitimin anayasada bir hak olması ve herkesin eşit şekilde faydalanabilmesi açısından bakıldığında da durum farklı görünmemektedir.

4.3.1.12. Okul öncesi Eğitimde Kamu Bütçesi Dışında Kalan Maddi Kaynaklar

Tablo 4.17.'de yöneticilerin kamu bütçesi dışında kalan maddi kaynakları ne şekilde değerlendirdikleri yer almaktadır.

Tablo 4.17. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimde Kamu Bütçesi Dışında Kalan Maddi Kaynakların Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Bir sonraki yıla devredilmektedir (Y1, Y2, Y10, Y15, Y18, Y23, Y24, Y25, Y29, Y32, Y33, Y34, Y36, Y37, Y38, Y39, Y41, Y43, Y46, Y48, Y51, Y52, Y53, Y55)	24	43.64
Yıl sonunda maddi kaynak kalmamaktadır (Y3, Y4, Y7, Y8, Y9, Y11, Y12, Y13, Y14, Y16, Y19, Y20, Y21, Y22, Y26, Y27, Y28, Y30, Y31, Y42, Y44, Y45, Y49, Y54)	24	43.64
Yılsonunda çeşitli ihtiyaçlar için karşılanmaktadır (Y17, Y35, Y47, Y50)	4	7.27
Görüş belirtmeyen (Y5, Y6, Y40)	3	5.45
Toplam	55	100.00

Tablo 4.17. incelendiğinde, yöneticiler yılsonunda kamu bütçesi dışında kalan maddi kaynakları, bir sonraki yıla devredildiğini belirtirken, eşit sayıda yönetici, yılsonunda kamu bütçesi dışında maddi kaynak kalmadığını vurgulamıştır. Az sayıda yönetici, yılsonunda kalan maddi kaynakları okul öncesi eğitimin çeşitli ihtiyaçları için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle maddi kaynak kalmadığını belirten yöneticilerin 4'ü bağımsız anaokulu yöneticisidir. Buradan, maddi kaynak kalmadığını ifade eden yöneticilerin, genel olarak bütçe açığı olmamasına dikkat ettikleri söylenebilir.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinden Y18 ve Y46, maddi kaynakları bir sonraki yıla devrettiklerini belirtirlerken; Y3, Y12, Y42 ve Y49 yılsonunda maddi kaynaklarının kalmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

3 yönetici, bu konu hakkında herhangi bir görüş belirtmemişlerdir.

Yılsonunda, kamu bütçesi dışında kalan maddi kaynakları bir sonraki yıla devredenlerin sayısı ile maddi kaynak kalmadığını belirtenlerin sayısı eşit bir dağılım göstermiştir. Bağımsız anaokulu yöneticilerinin birçoğu da dâhil olmak üzere yöneticilerin neredeyse yarısının okul öncesi eğitim için bütçelerinin tamamını harcamaları, gelirleri ile giderlerinin dengelendiğini gösterirken, bağımsız anaokullarında velilerden alınan aidatların ve diğer gelirlerin yüksek olduğu düşünüldüğünde, anasınıflarına göre çok daha fazla harcama yaptıkları düşünülebilir.

4.3.1.13. Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitlik Üzerindeki Etkisi

Tablo 4.18.'de yöneticilerin okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitlik üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4.18. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitliği Nasıl Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Eşitsizlik yaratmaktadır (Y3, Y4, Y5, Y6, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y18, Y19, Y20, Y22, Y25, Y28, Y29, Y30, Y32, Y35, Y39, Y40, Y41, Y42, Y44, Y45, Y46, Y47, Y49, Y50, Y51, Y52, Y53, Y54, Y55)	35	63.64
Eşitsizlik yaratmamaktadır (Y1, Y2, Y7, Y8, Y9, Y10, Y17, Y21, Y23, Y24, Y26, Y27, Y31, Y33, Y34, Y36, Y37, Y38, Y43, Y48)	20	36.36
Toplam	55	100.00

Tablo 4.18.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, yöneticilerin büyük bir kısmı, okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yarattığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Yönetici ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“İnsanlar eziliyor aşağılık duygusu oluyor, olumsuz yönden etkileniyor.” (Y11)

“Açabilir, veli çekiniyor söylemeye, çocuğu göndermiyor, masrafı karşılayamıyor.” (Y13)

“Var tabi, eğitimde eşitsizlik oluyor, fırsat ve imkân eşitliği yok, para için göndermeyen var, hatta sadece kahvaltı parası istenildiği için göndermeyen var.” (Y14)

Yöneticilerin azımsanmayacak şekilde önemli bir bölümü ise okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yaratmadığı üzerinde birleşmişlerdir. Buna ilişkin yönetici ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Gönderemeyen veliler açısından haksızlık oluyor, ama bizde zorlama yoktur, veremeyenden almıyoruz veya az alıyoruz, eşitsizlik olmuyor.” (Y1)

“Velilerden alınan 25 TL. gibi küçük bir rakam, bir şey değil ki eşitsizlik olmaz bence zaten veremeyenden az alınıyor.” (Y2)

“Ekonomik durumu zayıf olandan alınmadığı için herhangi bir eşitsizlik olmuyor.” (Y7)

Bağımsız anaokulları yöneticilerinin tamamı okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yarattığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bağımsız anaokulu yöneticilerinin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Kesinlikle eşitsizlik yaratmaktadır, sosyoekonomik düzeyi daha düşük kesimde bulunan öğrenciler, okul öncesi eğitimden yararlanamamaktadır veya yararlı olsalar dahi malzeme ihtiyacı açısından sıkıntı çekmektedirler.” (Y18)

“Türkiye’nin okul öncesi eğitim kurumlarını bir kenara bırakın Amasya’da bile bağımsız anaokulları arasında büyük uçurumlar var, merkez okullar, velilerden ya da başka özel kesimden daha fazla maddi kaynak alırken; bu şekilde öğrencilere daha fazla imkân sunarken, köy okulları aynı imkânlardan yararlanamıyor, eşitsizlik elbette olmaktadır.” (Y46)

Araştırmanın bulguları Özgen (1996)’in araştırma bulguları ile benzer yönler taşımaktadır. Özgen (1996)’in, araştırmasında özellikle son yıllarda, devlet okullarında, “bağış, kayıt parası, eğitime katkı payı” gibi değişik adlar altında para toplandığına çokça şahit olunduğu ve bu durumun da eğitimde eşitliğe zarar verdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitimde eşitsizlik olduğu yargısına sahip yöneticiler, maddi durumu iyi olmayan velilerin bu durumdan olumsuz yönde etkilendiği olgusu üzerinde durmaktadırlar. Yöneticilerin eşitsizlik kavramını iki şekilde düşündükleri görülmektedir. Birincisi maddi kaynak verilmesi esnasında, veremeyen velilerde oluşturacağı duygusal durum eşitsizliğidir. İkinci eşitsizlik anlayışı ise, okul öncesi eğitimde maddi kaynak toplanmasında okullar arası miktar farkından dolayı oluşan eşitsizlik, yani hizmet ve kalite farkı eşitsizliğidir. Yöneticiler merkez okullarla, köy ve

kasaba okullarını karşılaştırılarak bu bağlamda da bir eşitsizlik değerlendirmesi yapmışlardır.

Tablo 4.18.'de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, yöneticilerin yarısından fazlası okul öncesi eğitimin paralı olmasının eşitsizlik yarattığını vurgularken, önemli bir kısım yönetici, eşitsizlik olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu yöneticilerin eğitim kurumlarında neredeyse bir gelenek haline gelen; ama aslında zorunlu eğitime dâhil edilmesi düşünülen bir öğretim düzeyinin veli katkıları, özel kişi, kurum ve kuruluş katkıları vb. desteklerle yürütülmesini kanıksamış oldukları anlaşılmaktadır.

Eğitim birçok yasada, uluslararası bildirgelerde bir hak olarak ele alınmaktadır. Eğer eğitim, ailelerin finansına açılırsa toplumsallaşmayı belirleyen en önemli faktör olan sınıfsal geçiş de ortadan kalkmış olur ve toplumda sınıfsal bir ayrışma belirmeye başlar. Okul öncesi eğitimde velilerden maddi kaynak toplanması, onların eğitimi devletin bireylerine sunmuş olduğu bir hizmet olarak değil, alınıp satılan bir mal olarak görmesine yol açar. Özellikle sadece toplanan maddi kaynaklar sebebiyle okul öncesi eğitimden mahrum bırakılan çocukların daha ilköğretim kademesinde eğitimsizlikle yüz yüze kalmaları, ileride ortaya çıkabilecek psikolojik zararların da habercisi olabilir.

4.3.1.14. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanını Karşılacak Kişi/Kurumlar

Tablo 4.19. ve Tablo 4.20.'de okul öncesi eğitimin finansmanını karşılayacak kişi/kurumlara ilişkin yönetici görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.19'da yöneticilerin okul öncesi eğitim finansmanının kim/kimler tarafından karşılanması gerektiğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.19. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Tümüyle devlet tarafından karşılanmalıdır (Y2, Y4, Y7, Y11, Y15, Y18, Y19, Y23, Y32, Y33, Y36, Y41, Y42, Y44, Y47, Y51, Y55)	17	30.91
Devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşlar da destek olmalıdır (Y1, Y12, Y13, Y14, Y24, Y45, Y29, Y37, Y50, Y52, Y53)	11	20.00
Özel kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından karşılanmalıdır (Y3, Y8, Y10, Y17, Y20, Y21, Y22, Y27, Y40)	9	16.36
Yerel yönetim birimleri (belediyeler ve il özel idareleri) tarafından karşılanmalıdır (Y5, Y25, Y28, Y30, Y31, Y43, Y46, Y48)	8	14.55
Veliler tarafından karşılanmalıdır (Y16, Y26, Y34, Y35, Y38, Y39, Y49, Y54)	8	14.55
Görüş belirtmeyen (Y6, Y9)	2	3.64
Toplam	55	100.00

Tablo 4.19.'da elde edilen bulgular incelendiğinde, yöneticilerin çoğunluğu okul öncesi eğitimin finansmanının tümüyle devlet tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Örneğin Y23, bu konudaki düşüncesini:

“Eğer okul öncesi eğitim zorunlu bir öğretim kademesi olacaksa, finansmanının da devlet tarafından karşılanması, kesinlikle özel kesimden destek alınmaması gerekir.” şeklinde ifade etmiştir.

Bazı yöneticilerin okul öncesi eğitimin finansmanını, devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olmasıyla yürütülmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konudaki yönetici ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

“En güzeli tabi devlet tarafından karşılanması, ama velilerin de cüzi de olsa vermesi gerekir, kamu kuruluşları yapmalı bu işi, şimdi veli tarafından karşılanıyor ama büyük bir kısmı devlet tarafından olmalı.” (Y1)

“Tüm okullar devlet tarafından aynı niteliğe kavuşturulmalıdır. Ancak veliler de bu eğitimi desteklemelidir. Eğitimin paralı oluşu kalitesini etkilemektedir.” (Y50)

Bazı yöneticiler, okul öncesi eğitimin finansmanının sadece özel kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bir kısım yönetici, okul öncesi eğitimin finansmanının yerel yönetim birimleri (belediyeler ve il özel idareleri) tarafından karşılanması gerektiğini vurgulamıştır. Birkaç yönetici ise, okul öncesi eğitimin finansmanının sadece veliler tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

2 yönetici, bu konu hakkında herhangi bir fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, Y18 ve Y42 okul öncesi eğitimin finansmanının tümüyle devlet tarafından karşılanması; Y12, devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması; Y3, özel kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından karşılanması; Y46 yerel yönetim birimleri (belediyeler ve il özel idareleri) tarafından karşılanması; Y49, veliler tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 4.19.’da elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitimin finansmanının devlet tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş belirtenler ile özel sektör tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş belirtenler arasında çok

büyük bir farkın olmadığı göze çarpmaktadır. Aynı durum bağımsız anaokulu yöneticilerinde de görülmektedir. Bu tablo, devletin kaynaklarının gerçekten kısıtlı olduğuna yöneticileri inandırmış olması çerçevesinde düşünülebilir. Çünkü eğitime; özellikle okul öncesi eğitime devletin kaynaklarının yetmediğini düşünen yöneticiler, belki de devletin kaynaklarının dışında başka kaynaklar bulmaya kendilerini zorunlu hissetmektedirler. Durum bu şekilde devam ettiğinde bir süre sonra yöneticilerin kamu bütçesi dışında kaynak yaratmayı bir görev gibi düşünmeye başladıkları söylenebilir.

Ayrıca yöneticilerin okul öncesi eğitime yönelik maddi kaynak bulunmasıyla ilgili fikirlerini etkileyen faktörlere bakıldığında da farklı çıkarımlarda bulunulabilir. Okulun bulunduğu çevrenin ekonomik ve kültürel durumu, okul öncesi eğitimin önemini kavrama düzeyi bu bağlamda düşünülmesi gereken etkenlerdir. Çevre, okulla iyi bir işbirliği içinde olduğunda okul yöneticileri ve veli ilişkisi maddi anlamda daha az sıkıntılı olmaktadır. Çevresel durumu çok iyi olmayan okullarda ise yöneticilerin genellikle okul öncesi eğitime maddi kaynağın tamamını devletin karşılaması yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Oysa ekonomik durumun daha iyiye gittiği yerlerde ise yöneticilerin velileri de işin içine katabildiği görülmektedir.

Okul öncesi eğitimin ilkelerinden birinin şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak olduğu düşünüldüğünde (MEB, 2004), okul öncesi eğitimin finansmanına devlet bütçesi dışında kaynak yaratmak okul öncesi eğitimin amaçlarıyla ters düşen bir durum olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 4.20'de yöneticilerin okul öncesi eğitim finansmanının nasıl karşılanması gerektiğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.20. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Nasıl Karşılanması Gerektiğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Veli aidatları ile karşılanmalıdır (Y16, Y26, Y34, Y35, Y38, Y39, Y49, Y54)	8	14.55
Devlet tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına birim öğrenci maliyetine göre para aktarılmalıdır (Y18, Y23, Y28, Y42, Y48)	5	9.09
Özel kişi, kurum ve kuruluşlar belli sayıda öğrenci maliyetini karşılamalıdır (Y10, Y17, Y21)	3	5.45
Maddi durumu iyi olan okullarla kardeş okul uygulaması ile karşılanmalıdır (Y29)	1	1.82
Görüş belirtmeyen (Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y19, Y20, Y22, Y24, Y25, Y27, Y30, Y31, Y32, Y33, Y36, Y37, Y40, Y41, Y43, Y44, Y45, Y46, Y47, Y50, Y51, Y52, Y53, Y55)	38	69.09
Toplam	55	100.00

Tablo 4.20.'de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, yöneticiler okul öncesi eğitimin finansmanının nasıl karşılanması gerektiği konusuna en fazla “Veli aidatları ile karşılanması” ve “Devlet tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına birim öğrenci maliyetine göre para aktarılması” şeklinde yaklaşmışlardır. 3 yönetici, özel kişi, kurum ve kuruluşların belli sayıda öğrenci maliyetini karşılayarak okul öncesi eğitim finansmanının bu şekilde yürüyebileceğini ifade etmişlerdir. Bir yönetici ise, maddi durumu iyi olan okulların maddi durumu iyi olmayan okullara yardım ederek, kardeş okul uygulaması yapılabileceği yönünde görüş belirtmiştir. Yöneticilerin büyük

çoğunluğu okul öncesi eğitimin finansmanının nasıl karşılanacağı konusunda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Bağımsız anaokulu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, Y18 ve Y42'nin, devlet tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına birim öğrenci maliyetine göre para aktarılması görüşünü savundukları, ifade ettikleri görüşlerinden anlaşılmaktadır. Y49, okul öncesi eğitimin finansmanına "Veli aidat uygulaması" şeklinde yaklaşmıştır. Y3, Y12 ve Y46 bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Okul öncesi eğitimin finansmanının kimler tarafından karşılanması gerektiğine yönelik yönetici görüşlerine göre ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, veli aidatları ile karşılanması gerektiği görüşünün ağırlık kazandığı görülmektedir. Bu durum yöneticilerin, eğitim hizmetinden yararlananların ücretlerini kendilerinin ödemeleri gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Yöneticilerin bazılarının okul öncesi eğitimin finansmanında devlet tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına birim öğrenci maliyetine göre para aktarılması görüşü ileri sürmelerinde, eğitimde eşitlik olgusunu göz önüne aldıkları söylenebilir. Yöneticilerin, her öğrenci için eşit miktarda maddi kaynak ayrılacağını ve bu şekilde okul öncesi eğitim öğrencileri arasında kısmen de olsa bir eşitlik sağlanacağını düşündükleri söylenebilir.

Okul öncesi eğitimin finansmanının sağlanmasında, devletin sağlamasının yanı sıra diğer alternatif seçeneklerin yöneticiler tarafından ifade edilmesinde, genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan payın az olmasının, okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olmasının, devlet desteğinin az olup, ya özel kesim ya da veliler tarafından maddi kaynak aktarılan okul öncesi eğitim kurumlarının olanaklarının daha fazla olmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Okul öncesi eğitim finansmanını kimlerin karşılaması gerektiği konusunun yanında, nasıl karşılanması gerektiği konusu da yöneticiler tarafından çeşitli şekillerde değerlendirilmiştir. Okul öncesi eğitim finansmanını tümüyle devletin karşılaması gerektiği yönünde görüş belirten yöneticilerin çoğunun, bu işin nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri bulunmamaktadır. Çünkü zaten okul öncesi eğitim kurumlarına devletten yeterince kaynak aktarılmadığı için bizzat kendileri maddi kaynak bulmak için çeşitli sıkıntılar çekmektedirler. Devletin okul öncesi eğitimin finansmanını yeterince karşılayacağına olan inançları zayıf olduğundan, nasıl karşılanması gerektiğine ilişkin bir görüş ileri süremedikleri düşünülebilir.

Araştırma bulguları, Altuntaş (2005) ve Yamaç (2010)'ın araştırma bulgularıyla benzerlikler göstermektedir. Altuntaş (2005)'in araştırmasında okul müdürleri, ilköğretim okullarının finansmanının birinci sırada “devlet tarafından” (% 33.33), ikinci sırada, “veliler” (% 18.75) ve “devlet, belediyeler, il özel idareleri, gönüllü kuruluşlar ve veliler” (% 18.75), üçüncü sırada ise “il özel idaresi” (% 14.58) tarafından karşılanması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Yamaç (2010)'ın araştırmasında da, okul yöneticilerinin çok büyük bir bölümü (% 53,62) ilköğretimin finansının devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade ederken, ikinci sırayı ise yerel yönetimler (% 39,13) almıştır, daha sonra % 8.70'lik bir oran, veli katkısının olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu araştırmada da yöneticiler, okul öncesi eğitim kurumlarının finansmanın “Tümüyle devlet tarafından karşılanması” (% 30.91), ikinci sırada “Devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması” (% 20.00), üçüncü sırada “Özel kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından karşılanması” (% 16.36), daha sonra “Yerel yönetim birimleri (belediyeler ve il özel idareleri) tarafından karşılanması” (% 14.55) ve “Veliler tarafından karşılanması” (% 14.55) bulgularına ulaşılmıştır.

4.3.1.15.Yöneticilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler

Bu başlık altında, yöneticilerin paylaşmak istedikleri görüşler yer almaktadır.

Yönetici ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Anaokulu sayısı artırılmalı, okul öncesi eğitim kurumlarının özellikle anasınıflarının imkânları çok sınırlı, okul öncesi eğitime daha fazla kaynak aktarımı olmalı, yetkililer projelerde okul öncesi eğitimi öncelik olarak görmeliler, yatırım önceliği verilmeli, fiziki durum çok gerilerde daha düzenli yerler yapılmalı, birinci sınıfa oyuncak ve diğer ihtiyaçları karşılanarak hazır gelmelidir.” (Y4)

“Öğretmen sıkıntımız var, bu büyük bir sorun teşkil ediyor, ayrıca kadrolu öğretmen olmadığı gibi, ücretli öğretmenler de sürekli değişiyor, bu soruna bir çare bulunmalı.” (Y12)

“Anasınıflarında yardımcı personele ihtiyaç var. Çoğu anasınıfında öğretmen tek başına olduğu için, yanında yardımcısı olmadığı için, öğrencilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaktadır. Ayrıca okul öncesi eğitime daha çok fiziki mekân yapılırsa, çünkü oyun alanları yetersiz.” (Y23)

“Okul öncesi sınıfları materyal açısından zenginleştirilmelidir. İlköğretim okulları binasından bağımsız olmalıdır. Oyuncakları yenilenmeli. Özel kişi ve kuruluş desteği artmalıdır.” (Y28)

“Okul öncesi eğitime özel ödenek tahsis edilse sıkıntı kalmaz, biz kermes yapıyoruz ama düzenli olsa daha iyi olur.” (Y9)

“İlköğretim okullarına herhangi bir maddi yardım olmadığı için, bağımsız anaokullarına nazaran ilköğretim okullarında çok daha zor şartlarda okul öncesi eğitim verilmeye çalışılmaktadır.” (Y27)

“Okullara aktarılan kaynakların eşit dağıtılmasını istiyorum, mesela pansiyonlu okullara daha fazla kaynak aktarımı olmaktadır, ama ilköğretim okulları ve özellikle okul öncesi eğitime yok denecek kadar az kaynak aktarılmaktadır.” (Y41)

“Okul öncesi eğitim kurumları tam gün eğitim vermeli, özellikle istasyon atölye olmalı, öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenmelidir.” (Y11)

Yöneticiler ifadelerinde en fazla okul öncesi eğitime ayrılan kaynağın azlığına dikkat çekmişlerdir. Ayrıca yöneticiler tarafından okul öncesi eğitimin fiziki mekân sıkıntısının olduğu dile getirilmiştir. Bağımsız anaokulu ve anasınıfı farkı dile getirilmiştir. Bağımsız anaokullarının ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarına göre maddi ve fiziki imkânlar bakımından daha avantajlı olmalarının sebebi, özel kişi, kurum ve kuruluşlardan daha fazla maddi kaynak almaları olarak düşünülebilir. Ayrıca bir yöneticinin yatılı ilköğretim okullarına aktarılan kaynağın, hem ilköğretim okullarından hem de okul öncesi eğitim kurumlarından çok daha fazla olduğuna vurgu yapması, devletin aslında daha fazla önem vermesi gereken temel öğretim düzeyine gereken önemi vermediğini düşündürmektedir.

4.3.2. Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynaklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.3.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Zorunluluğu

Tablo 4.21.’de öğretmenlerin okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.21. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi eğitim zorunlu olmalıdır (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö53, Ö54, Ö55, Ö56, Ö57, Ö58, Ö59, Ö60, Ö61, Ö62, Ö63, Ö64, Ö65, Ö66, Ö67, Ö68, Ö69, Ö70, Ö71, Ö72, Ö73, Ö74, Ö75, Ö76, Ö77, Ö78, Ö79, Ö80, Ö81, Ö82, Ö83, Ö85, Ö86, Ö87, Ö88)	83	94.32
Okul öncesi eğitim sadece 6 yaş için zorunlu olmalıdır (Ö17, Ö84)	2	2.27
Okul öncesi eğitim 4, 5 ve 6 yaş için zorunlu olmalıdır (Ö45, Ö46, Ö52)	3	3.41
Toplam	88	100.00

Tablo 4.21.'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitimin zorunlu bir öğretim düzeyi olması gerektiği konusunda birleşmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul öncesi eğitimin kesinlikle zorunlu bir öğretim düzeyi olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitim kesinlikle zorunlu olmalıdır. Eğitime ne kadar erken başlanırsa o kadar faydalı olacağını düşünüyorum. Tecrübelerime dayanarak kesinlikle zorunlu olmalı.” (Ö10)

“Olmalıdır, çünkü okul öncesi eğitim ilköğretime hazırlık niteliğindedir. Çocukların çabuk kavraması, anlaması yönünden okul öncesi eğitim çok etkili olur.” (Ö40)

“Olmalıdır, bazı kesimlerde çocukları okul öncesine göndermek istemiyorlar. Bunun eksikliği ileride anlaşılıyor. Eğitimde eşitliğin olabilmesi için zorunlu olması şart.” (Ö78)

Öğretmenlerin bir kısmı “sadece 6 yaş için okul öncesi eğitimin zorunlu olması” bir kısmı ise “4, 5 ve 6 yaş birlikte kapsaması” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiğinin altını çizmişlerdir.

Tablo 4.21.’de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin tamamının okul öncesi eğitimin gerekliliğinin ve öneminin farkında oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca 4, 5 ve 6 yaşların zorunlu eğitim kapsamına alınmasını isteyen öğretmenlerin, çalıştıkları kurumdaki olanakların bu yaşlardaki çocukların eğitim almalarına elverişli olabileceğini düşündükleri söylenebilir.

4.3.2.2. Fiziki Altyapının Yeterliği

Tablo 4.22.’de fiziki altyapının yeterliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.22. Fiziki Altyapının Yeterliğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Fiziki altyapı yeterli değildir (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö55, Ö56, Ö57, Ö58, Ö59, Ö60, Ö61, Ö62, Ö63, Ö64, Ö65, Ö67, Ö68, Ö70, Ö71, Ö72, Ö73, Ö75, Ö76, Ö77, Ö78, Ö79, Ö80, Ö81, Ö82, Ö83, Ö84, Ö85, Ö86, Ö88)	79	89.77
Fiziki altyapı yeterlidir (Ö4, Ö26, Ö27, Ö40, Ö66)	5	5.68
Fiziki altyapı başka okullarda yeterli olmasa da kendi okulumuzda yeterlidir (Ö1, Ö69, Ö74, Ö87)	4	4.55
Toplam	88	100.00

Tablo 4.22.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Fiziki altyapı yeterli değildir. Görüyorsunuz 25 öğrenciyi bir arada tutmaya çalışıyoruz. Oyun alanlarımız olsa, öğrencilerin etkinliklerini yapacakları daha güzel alanlar olsa diye düşünüyorum.” (Ö2)

“Fiziki altyapı yeterli değildir. Çoğu anasınıfında oyun alanı yok. Donanım sadece masa ve sandalyeden ibaret. Bilgisayar, projeksiyon, fen ve deney malzemeleri alınmalı; lavabo, tuvaletler onarılmalıdır.” (Ö9)

“Kesinlikle fiziki altyapı yeterli değildir. Okullarda atıl yerler anasınıfı yapılıyor ve bu hiç sağlıklı bir durum değil. Okul öncesi eğitim daha ciddiye alınıp yeni binalar yapılmalı, kaynak aktarımı da artırılmalı.” (Ö14)

“Kesinlikle fiziki altyapı yeterli değildir. Gelişigüzel inşa edilmiş, fiziki ayrıntılardan uzak binalarda öğretim verilmekte. Eğitim materyalleri çok yetersiz. Okul öncesi eğitime özel bir fon oluşturulmalı ve okulların fiziki ihtiyaçları bu fondan giderilmeli. Bunun için ekonominin iyi olması ve okul öncesi eğitime pay ayrılması gerekiyor.” (Ö44)

“Fiziki altyapı yeterli değildir. Gerçekten kaliteli bir eğitim amaçlanıyorsa, sınıfların gerçekten donanımlı olması gerekir. Maalesef her sene sıkıntısını çekiyoruz. Köylerde boş sınıfları donatıp hazırladık, bu şekilde okul öncesi eğitim olmamalı.” (Ö76)

“Fiziki altyapı yeterli değildir kesinlikle. Öncelikle sınıflar, çocuklara uygun olarak açılmalı. Lojmandan bozma veya küçük sınıflar ana sınıfı olarak görülmemeli.” (Ö85)

Az sayıda öğretmen, okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak bir öğretmen şu şekilde görüş belirtmiştir:

“İl ve ilçemizdeki çalışmalar neticesinde fiziki altyapının yeterli olduğunu düşünüyorum, bu konuda okul idaremiz de üzerine düşen görevi yapmaktadır.” (Ö27)

Okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının diğer okullarda yeterli olmasa da kendi çalıştıkları okulda yeterli olduğunu ifade eden 4 öğretmen bulunmaktadır. Bir öğretmen şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Bağımsız anaokullarındaki fiziki altyapının yeterli olduğu söylenebilir. Ancak Amasya ilköğretim okulları bünyesinde oluşturulan anasınıflarının fiziki altyapısı yeterli değildir. Eğer anasınıfları, çocuklar için yeterli şartlarda değilse ek bina ile desteklenmelidir. Özellikle bu yaş çocukların eğitiminde eğitim materyali sayısı ve çeşitliliği çok önemlidir.” (Ö87)

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin önemli bir bölümü, okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olduğu yönünde benzer görüşler ileri sürmüşlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Fiziki altyapı yeterli değildir. Özellikle fakir yerleşim birimlerindeki sınıflar bakıma muhtaç halde. Okullar arası işbirliğinin olması ve özellikle devletin desteği gerekiyor.” (Ö37)

“Fiziki altyapı yeterli değildir. Okul öncesi eğitime niceliksel bakılıyor. Sayıyı çoğaltmak için öğrenci kaydı yapılıyor. Veli aidatları çoğaltılmalı.” (Ö56)

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin bazıları ise, okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının kendi okullarında yeterli olsa da diğer okullarda yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum zorunlu hale getirilmesi düşünülen okul öncesi eğitimin okullar arasında farklar oluşturabildiği ve henüz fiziksel bir standart getirilemediğini göstermektedir.

Tablo 4.22.’de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Özellikle okul, anasınıfı, oyun alanları ve öğrencilerin rahatça etkinlik yapabileceği serbest alanların yetersizliği, öğretmenlerin birçoğunun genel sıkıntı çektikleri bir konu olarak düşünülebilir. Ayrıca öğretmenler bu konuda ne yapılması

gerektiği sorusuna genellikle, devletin okul öncesi eğitime daha fazla kaynak ayırması şeklinde yaklaşmışlardır. Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin birçoğunun da, kendi çalıştıkları okulların diğer anasınıflarına göre fiziki altyapının ve okulların öğrencilere sağladıkları olanakların daha fazla olmasına rağmen, okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olduğunu düşünmeleri, konuyu “bağımsız anaokulu” çerçevesi içinde ele almadıkları ve okul öncesi eğitimin sorunlarına uzak olmadıklarını göstermektedir.

Açıkça görülmektedir ki çoğu okul öncesi eğitim öğretmeni, okul öncesi eğitim kurumlarıyla ilgili olarak fiziki imkânların yetersiz olduğu üzerinde durmaktadır. Okul öncesi eğitime ilişkin fiziki imkânların yetersizliği, okul öncesi eğitime yönelik hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından teori-pratik uyumsuzluğunu düşündürmektedir.

Araştırma bulguları Kerem ve Cömert (2006)’in ve Turla, Şahin ve Avcı (2001)’nin araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Kerem ve Cömert (2006)’in araştırmasında okul öncesi eğitim öğretmenlerinin büyük bir kısmı, en önemli problem olarak okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel koşulları üzerinde durduklarını belirtmişlerdir. Turla, Şahin ve Avcı (2001) tarafından yapılan araştırmada ise, öğretmenlerin, fiziksel şartları ve bahçe araç-gereçlerinin yetersiz olmasını önemli bir sorun olarak gördükleri bulunmuştur.

4.3.2.3. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynakların Yeterliliği

Tablo 4.23.’te öğretmenlerin okul öncesi eğitim için ayrılan kamusal kaynakların yeterliliğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.23. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim İçin Ayrılan Kamusal Kaynakların Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Eğitime önem verilmemekte, okul öncesi eğitim önemsenmemektedir (Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö16, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö26, Ö30, Ö31, Ö33, Ö34, Ö38, Ö40, Ö41, Ö47, Ö48, Ö50, Ö51, Ö56, Ö58, Ö61, Ö62, Ö63, Ö68, Ö71, Ö73, Ö75, Ö85, Ö87)	37	42.05
Diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmaması için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamaktadır (Ö1, Ö3, Ö5, Ö9, Ö12, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö24, Ö25, Ö28, Ö29, Ö30, Ö32, Ö36, Ö46, Ö51, Ö59, Ö62, Ö66, Ö76, Ö78, Ö79, Ö81, Ö83, Ö85, Ö86)	28	31.82
Yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmadığı için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamaktadır (Ö3, Ö4, Ö12, Ö17, Ö23, Ö24, Ö25, Ö28, Ö29, Ö32, Ö33, Ö34, Ö45, Ö48, Ö51, Ö53, Ö64, Ö67, Ö71, Ö74, Ö78, Ö79, Ö82, Ö88)	24	27.27
Siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmemektedir (Ö16, Ö28, Ö33, Ö37, Ö42, Ö43, Ö44, Ö64, Ö65, Ö72, Ö76, Ö85)	12	13.64
Ekonomik yetersizlikler ve altyapı sorunu nedeniyle okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamaktadır (Ö15, Ö36, Ö38, Ö52, Ö53, Ö54, Ö55, Ö69, Ö70, Ö77, Ö84)	11	12.50
Okul öncesi eğitim kurumunun kendi geliri olduğu düşünülmektedir (Ö9, Ö13, Ö29, Ö60)	4	4.55
Toplam	116	131.82

Tablo 4.23.'te elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğu, okul öncesi eğitime devletin yeterli kaynak ayırmamasının sebebinin, eğitime önem verilmemesi ve okul öncesi eğitimin önemsenmemesi olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitimin önemi henüz anlayamadı, diğer öğretim kademeleri kadar önemsemiyorlar.” (Ö6)

“AB süreci yüzünden ilgileniyorlar konuyla, isteyerek değil. Yani benimsemiyorlar. Sadece niceliğe bakıyorlar. Okul öncesi eğitimin niteliğine yönelik bir çalışma yapmıyorlar.” (Ö34)

Öğretmenlerin önemli bir bölümü, diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmaması için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Öğretmenlerden 7’si, (Ö9, Ö19, Ö20, Ö30, Ö51, Ö62, Ö85) aynı zamanda “Eğitime önem verilmemekte, okul öncesi eğitim önemsenmemektedir” görüşüne de katılmışlardır.

24 öğretmen okul öncesi eğitime yeteri kadar kaynak ayrılmamasını, yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmamasına bağlamışlardır. Bu görüşü savunan Ö4, Ö23, Ö48, Ö51 ve Ö71, aynı zamanda “Eğitime önem verilmemekte, okul öncesi eğitim önemsenmemektedir” görüşüne de katılmışlardır.

Öğretmenlerin bir kısmı, okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamasını, devletin siyasi nedenlerle öncelik olarak görmediğini düşündüklerini belirten ifadeler kullanmışlardır.

Bazı öğretmenler, devletin içinde bulunduğu ekonomik yetersizlikler nedeniyle altyapısı olmadığını ve bu sebeple okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Eğitime önem vermedikleri düşüncesinde değilim ama devletin eğitime ayıracağı, özellikle de okul öncesi eğitime ayıracağı miktarın kısıtlı olduğunu düşünüyorum, bu sebeple kaynaklar yeterli gelmiyor olabilir.” (Ö36)

Az sayıda öğretmen ise, devletin okul öncesi eğitim kurumlarının kendi geliri olduğunu düşünmesi sebebiyle yeterli kaynak ayırmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Anasınıflarının velilerden gelen parayla idare edebildiğine inandıkları için, kaynak ayırmakta bu kadar cimri davranıyor olabilirler.” (Ö9)

“Sanırım devlet yetkilileri arasında, -okul öncesi eğitimin tüm masrafları velilerden karşılanmalıdır- gibi bir düşünce var ama diğer kademeler gibi okul öncesi eğitim kademesinin de artık zorunlu bir öğretim düzeyi olduğu ve kaynak ayırma işinin de devlet tarafından yapılması gerektiği iyice anlaşılmalıdır.” (Ö60)

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğu, “Eğitime önem verilmemekte, okul öncesi eğitim önemsenmemektedir” konusuna ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bir kısmı “Diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmaması için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamaktadır”; bir öğretmen, “Yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmadığı için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamaktadır”; bazı öğretmenler, “Siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmemektedir” ve bazıları ise “Ekonomik yetersizlikler ve altyapı sorunu nedeniyle okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamaktadır” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.23.’e göre, eğitime önem verilmediği için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığını düşünen öğretmenlerin sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu düşünen öğretmenlerin okul öncesi eğitime yönelik devlet desteğini arkalarında göremedikleri söylenebilir. “Diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmaması için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamaktadır” görüşüne katılanlar ise ülke nüfusunu göz önünde bulundurarak, eğitime ayrılan payın yıllardır okul öncesi eğitim dışındaki kurumlara paylaştırıldığı ve bu paydan okul öncesi eğitime birden bire maddi kaynak ayrılamayacağı görüşünde birleştikleri düşünülebilir. Yeteri

kadar fiziki mekân ve öğretmen olmamasını, yeterli kaynak ayrılmama sebebi olarak gören öğretmenlerin oranının yüksek olması, okul öncesi eğitimde oyun alanı, yemekhane, parklar, üst kademelerden farklı olarak serbest alanların önemini ortaya koymaktadır. Fiziki mekân yetersizliği okul öncesi eğitimin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilirliğini engellemektedir. Öğretmenlerin düşünceleri genel olarak incelendiğinde, devletten yeteri kadar destek alamadıkları ve kendi çabaları ile bir şeyler yapmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri ilköğretim bünyesindeki anasınıflarında çalışan öğretmenlere göre paralellik göstermektedir. Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin de okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamasının sebebi olarak ilk sırada eğitimin önemsenmemesini gördükleri söylenebilir.

4.3.2.4. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunması

Tablo 4.24.'te öğretmenlerin okul öncesi eğitime maddi destekte bulunmaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.24. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Destekte Bulunmaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Ara sıra ve küçük miktarlarda yaparım (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö39, Ö41, Ö42, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö55, Ö57, Ö58, Ö59, Ö61, Ö62, Ö63, Ö64, Ö65, Ö66, Ö70, Ö72, Ö73, Ö76, Ö77, Ö79, Ö80, Ö81, Ö84, Ö85, Ö86, Ö87, Ö88)	69	78.41
Zorunluluk hissetmeden severek yaparım (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö23, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö36, Ö37, Ö41, Ö42, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö53, Ö55, Ö57, Ö62, Ö63, Ö64, Ö65, Ö66)	37	42.05
Zorunlu kaldığım için yaparım (Ö24, Ö56, Ö60, Ö67, Ö74, Ö75)	6	6.82
Küçük miktarlarda her zaman yaparım (Ö21, Ö60, Ö82)	3	3.41
Büyük miktarlarda destekte bulunurum (Ö40)	1	1.14
Herhangi bir destekte bulunmam (Ö22, Ö38, Ö43, Ö44, Ö54, Ö68, Ö69, Ö71, Ö78, Ö83)	10	11.36
Toplam	126	143.18

Tablo 4.24.'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, okul öncesi eğitim için ara sıra ve küçük miktarlarda maddi destek yaptıklarını belirtmişlerdir. Sözü edilen öğretmenlerin yarısından fazlası, okul öncesi eğitim için zorunluluk hissetmeden, severek maddi destekte bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okulumda ara sıra maddi destekte bulunuyorum, bunu da çok zorlanmadan yapıyorum sonuçta devlet her okula yetişemiyor ve bazen bizim de elimizi taşın altına sokmamız gerekiyor.” (Ö15)

“Öğrencilerin çeşitli ihtiyaçları oluyor ve bazı zamanlar biz karşılıyoruz, ama bu durumdan çok fazla rahatsız değilim.” (Ö80)

Bir kısım öğretmen, okul öncesi eğitime, zorunlu kaldıkları için maddi destekte bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Bazen kendi cebimizden veriyoruz. Çünkü etkinlik ücreti veya başka herhangi bir ücret istenildiği zaman, istenilen ücreti bazı öğrenci velileri karşılayamıyor ve bunu biz tamamlamak zorunda kalabiliyoruz, bu durumdan çok memnun değilim açıkçası.” (Ö60)

3 öğretmen, okul öncesi eğitim için her zaman maddi destekte bulduklarını belirtirken; bir öğretmen büyük miktarlarda destekte bulunduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerin bir kısmı okul öncesi eğitim için kendileri herhangi bir destekte bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin önemli bir bölümü, okul öncesi eğitim için ara sıra ve küçük miktarlarda maddi destek yaptıklarını; bunu zorunluluk hissetmeden severek yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak 2 öğretmen zorunlu kaldıkları için maddi destekte bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Bazı malzemeleri kendim almak zorunda kaldım, sonuçta öğrencilerin ve ailelerin durumu ortada, ama bu durumdan olumsuz etkileniyorum.” (Ö24)

“Aslında bazı zamanlar gerçekten maddi durumumu zorluyordu, ücretli çalışıyordum ve öğrencilerin çok fazla eksikleri vardı, aileleri temin edemiyorlardı, ben karşılamak zorunda kalıyordum.” (Ö56)

Bağımsız anaokulunda çalışan 2 öğretmen ise okul öncesi eğitim için maddi destekte bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.24.’te elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul öncesi eğitim için maddi destekte bulunması, fedakârlıkta bulunarak mesleklerini sürdürdüklerini göstermektedir. Bu durumdan rahatsız öğretmenler içinde özellikle bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin de olması düşündürücüdür. Bağımsız anaokullarında bile öğretmenlerin kendilerinin maddi destekte bulunmaları, büyük ölçüde özel kesim tarafından yürütülmesine rağmen okul öncesi eğitim ihtiyaçlarını karşılayamadığının bir göstergesi sayılabilir.

Öğretmenlik için fedakârlık gerektiği ve bunu da mevcut sistemdeki okul öncesi eğitim öğretmenlerinin birçoğunun yaptığı görülmektedir. Belki öğretmenlik mesleği, diğer mesleklerden bu yönüyle ayrılmaktadır. Okul öncesi eğitimi sürdürebilmek için kişilerin vicdanıyla ve mantığıyla hareket etmenin ne denli sağlıklı sonuçlar doğuracağı tartışmaya açıktır.

4.3.2.5. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlama

Tablo 4.25.’de okul öncesi eğitime maddi destek sağlamaya ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.25. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlamaya İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Velilerden kırtasiye, temizlik, oyuncak ve çeşitli etkinlikler için aidat toplanmaktadır (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö55, Ö56, Ö57, Ö58, Ö59, Ö60, Ö61, Ö62, Ö63, Ö64, Ö65, Ö66, Ö67, Ö68, Ö69, Ö70, Ö71, Ö72, Ö73, Ö74, Ö75, Ö76, Ö77, Ö78, Ö79, Ö80, Ö81, Ö82, Ö83, Ö84, Ö85, Ö86, Ö87, Ö88)	88	100.00
100 TL. altı toplanmaktadır (Ö10, Ö11, Ö75, Ö76, Ö77, Ö80, Ö81, Ö82, Ö83, Ö84)	10	11.36
100–200 TL. arası toplanmaktadır (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö14, Ö16, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö25, Ö26, Ö27, Ö34, Ö35, Ö39, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö47, Ö57, Ö78)	28	31.82
201–300 TL. arası toplanmaktadır (Ö12, Ö13, Ö17, Ö18, Ö19, Ö28, Ö29, Ö46, Ö58, Ö59, Ö60, Ö61, Ö62, Ö63, Ö64, Ö67, Ö68)	17	19.32
301–400 TL. arası toplanmaktadır (Ö4, Ö15, Ö30, Ö32, Ö33, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö71)	13	14.77
401–500 TL. arası toplanmaktadır (Ö66)	1	1.14
501 TL.ve üstü toplanmaktadır (Ö1, Ö24, Ö31, Ö36, Ö37, Ö38, Ö55, Ö56, Ö65, Ö69, Ö70, Ö72, Ö73, Ö74)	14	15.91
Toplam	171	194.32

Tablo 4.25.'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul öncesi eğitim için, velilerden maddi kaynak topladıklarını belirtmişlerdir. Bunu doğrudan elden

alma ya da banka hesabına aktarma şeklinde yaptıklarını da eklemiştir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Velilerimizden topluyoruz. Temizlik, kırtasiye, oyuncak, çeşitli masrafları oluyor öğrencilerin. Yemek masrafları ve yardımcı abla var. Zaten toplamada büyük sorunlar yaşıyoruz. 15 TL. aidat alınıyor ama bunu ödeyemeyen velilerin bazıları yemek getiriyor bunun yerine.”(Ö2)

“Velilerimizden aidat şeklinde almak durumundayız, başka türlü herhangi bir gelirimiz yok, zaten çoğu velimiz veremiyor, aylık 15 lira alıyoruz veremeyen velilerimizin yerine ya başka velilerimiz karşılıyor ya da okul idaresiyle konuşulup bir karara bağlanıyor.”(Ö9)

“Anasınıfına masa, sandalye gibi büyük ihtiyaçlar alınacaksa, zengin velilerimizden ya da esnaflardan, işletmelerden gidip isteme gibi durumumuz olmaktadır, bazen veriyorlar ama çoğu zaman bizi geri çeviriyorlar, veli profilimiz de çok iyi değil açıkçası” (Ö14)

“Okul öncesi eğitim için para toplanıyor. Ama bunun aidat şeklinde düzenli olmadığını söyleyebilirim. Öğrencilerin ihtiyaçları için ara sıra velilerden istiyoruz miktarı da yıllık yaklaşık 150 TL.”(Ö16)

“Sınıfımızda çeşitli ihtiyaçlar için para toplanıyor, bankaya aidat şeklinde aktararak bu işi yapıyoruz ve yıllık olarak bir veli için 350–400 TL’yi bulduğunu söyleyebilirim.”(Ö48)

10 öğretmen topladıkları miktarın 100 TL. ve altı, 28 öğretmen 100–200 TL. arası, 17 öğretmen 200–300 TL. arası, 13 öğretmen 300–400 TL. arası, 1 öğretmen 400–500 TL. arası ve bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlerin tamamı 500 TL. ve üstü miktarda para topladıklarını belirtmişlerdir.

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitim için velilerden para topladıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler topladıkları miktarın yaklaşık olarak 501 TL. ve üstü olduğunu belirtmişlerdir. Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

“Velilerimizden para topluyoruz. Toplanan kaynak temizlik, kırtasiye, oyuncak, etkinlikler vb. harcanıyor. Aidat olarak alıyoruz. 1 yıl için toplamda 3000–3500 TL. gibi bankaya yatırıyor.” (Ö1)

“Velilerden para topluyoruz. Anaokulunun açtığı bir banka hesabı var ve veliler o hesaba her ayın 15’inde belli bir miktar yatırıyorlar. Toplanan paralarla anaokulunun hemen hemen bütün ihtiyaçlarını karşılıyor.” (Ö56)

Tablo 4.25.’de elde edilen bulgular incelendiğinde, devlet bütçesi yetersizliğinin bir sonucu olarak, okul öncesi eğitim kurumlarının neredeyse bütün ihtiyaçları için velilerden para toplanmaktadır. Toplanan miktarın 100–400 TL. arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Toplanan miktar, özellikle bağımsız anaokullarında ilköğretim bünyesindeki anasınıflarına oranla çok daha fazladır. Bu durum aynı zamanda okullar arası eşitsizlik oluşturmaktadır. Ülke genelinde zorunlu olması düşünülen hatta birçok ilde zorunlu olan okul öncesi eğitim için toplanan maddi kaynakların miktarı arasındaki fark düşündürücüdür. Maddi kaynak yönünden farklı durumda olması, okul öncesi eğitim kurumlarında kalite ve hizmetin de farklı olmasına neden olacaktır. Bu konuda herhangi bir standart olmadığı gibi, eğitim neredeyse tamamen okul yönetimlerinin inisiyatifine bırakılmıştır.

Araştırma bulguları Yamaç (2010)’ın, Kavak, Ergin ve Gökçe (1997)’nin ve Altuntaş (2005)’in araştırma bulguları paralellik göstermektedir.

Yamaç (2010)'ın araştırmasına göre öğretmenler sınıfta 22 ayrı ad altında para toplamaktadırlar. Öğretmenlerin en çok seçtikleri bütçe dışı gelir kaynağı % 74.80 ile “Okul-aile birliği aidatı”dır. Bu çalışmada da öğretmenlerin tamamı velilerden aidat topladıklarını ifade etmişlerdir.

Kavak, Ergin ve Gökçe (1997) tarafından yapılan çalışmalara göre, öğretmenler tarafından sınıfta toplanan 25 çeşit özel gelir mevcuttur. Bunların en önemlilerini eğitime katkı payı, karne parası, dergi parası, okul arması parası ve diploma parası oluşturmaktadır. Altuntaş (2005) tarafından yapılan çalışmada ise, öğretmenler tarafından 32 özel gelir kaynağı saptanmıştır. Öğretmenler tarafından saptanan en önemli gelir kaynaklarına bakıldığında; ilk beş sırada, karne parası, kantin kira gelirleri, zorunlu masraflar için velilerden alınan paralar, fotokopi-teksir paraları gelmektedir. Altuntaş (2005)'ın çalışmasında ilk sırayı karne parası alırken, bu çalışmada ilk sırada fotokopi-kırtasiye giderleri yer almaktadır.

4.3.2.6. Okul Öncesi Eğitim İçin Velilerden Maddi Kaynak Destek Sağlama

Tablo 4.26.'da okul öncesi eğitime maddi destek sağlamada velilerin ekonomik durumlarını gözetmeye ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.26. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlamada Velilerin Ekonomik Durumlarını Gözetmeye İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Ekonomik durumları gözetilerek alınmaktadır (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö33, Ö34, Ö35, Ö39, Ö41, Ö42, Ö45, Ö46, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö58, Ö59, Ö60, Ö61, Ö62, Ö63, Ö64, Ö68, Ö71, Ö72, Ö77, Ö83, Ö84, Ö86, Ö87, Ö88)	49	55.68
Tüm velilerden aynı miktarda alınmaktadır (Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö18, Ö24, Ö25, Ö30, Ö31, Ö32, Ö36, Ö37, Ö38, Ö40, Ö43, Ö44, Ö55, Ö56, Ö57, Ö65, Ö66, Ö67, Ö69, Ö70, Ö73, Ö74, Ö75, Ö76, Ö80, Ö81, Ö82, Ö85)	36	40.91
Görüş belirtmeyen (Ö47, Ö78, Ö79)	3	3.41
Toplam	88	100.00

Tablo 4.26.'ya göre, öğretmenlerin yarısından fazlası, okul öncesi eğitim için tüm velilerden aynı miktarda değil, ekonomik durumlarını gözeterek farklı miktarda maddi kaynak topladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Velilerimizden para toplarken elbette ekonomik durumlarına bakıyoruz, kesinlikle bir zorlama olmuyor, zaten veremeyen velilerimiz için kontenjanlar var, onlardan hiç alınmıyor, sonuçta verebilecek durumda olsalar verirlerdi diye düşünüyorum.” (Ö2)

“Normalde tüm velilerimizden aynı miktarda alınsın deniliyor ve uygulamada da bu şekilde yürütülüyor, ancak maddi durumu iyi olmayan veya arada sırada veremeyen velilerimiz için ücretsiz öğrenci kontenjanımız var, durumu iyi olmayanlar o şekilde yararlanabiliyorlar.” (Ö8)

“Tüm velilerden aynı miktar toplanmaktadır, bu durum bizim için zorunlu tutulmaktadır.”(Ö9)

“Çoğu velimiz zaten istenen ücreti vermiyor, biz de zorlamıyoruz.”(Ö21)

“Tüm velilerimizden aynı miktar toplamaya çalışıyoruz ama aralarında veremeyenleri de zorlamıyoruz. Sosyal güvencesi yoksa almıyoruz.”(Ö35)

“Para toplarken okul yönetimi tarafından aynı miktar belirleniyor ve biz de bu şekilde toplamaya çalışıyoruz ancak maddi durumu yerinde olmayan veliler idareye bir dilekçe ile başvurdukları takdirde onlardan böyle bir ücret talep edilmiyor.” (Ö87)

Öğretmenlerin önemli bir kısmı ise okul öncesi eğitim için velilerden aynı miktarda para topladıklarını vurgulamışlardır. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitim için istenen miktar çok fazla olmadığından tüm velilerimiz verebilmektedirler.”(Ö30)

“Tüm velilerimizden aynı miktarda alınmaktadır, zaten 15 TL.gibi çok az bir ücret alıyoruz ve ihtiyaçları ancak karşılıyor, parası olan da özel kurumlara gönderiyor.” (Ö44)

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu tüm velilerden aynı miktarda maddi kaynak aldıklarını ifade etmişlerdir. Sözü edilen öğretmenlerin maddi kaynak toplarken tüm velilerden aynı miktar toplamaları, bağımsız anaokullarında çalışmalarından ve çocuklarını bağımsız anaokuluna gönderen velilerin okulun istediği maddi kaynağı herhangi bir şekilde zorlanmadan verebilecek durumda olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Bağımsız anaokulu öğretmenlerinin az bir kısmı ise velilerin ekonomik durumlarını gözeterek maddi kaynak topladıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.26.'da elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim için velilerden miktarı ne olursa olsun maddi kaynak toplanması, zorunlu eğitime geçilmesi için ilk adımların atıldığı bir öğretim düzeyi için olumlu bir uygulama olarak düşünülmemektedir. Zorunlu eğitim zaten devlet tarafından ve parasız sunulması gereken bir öğretim düzeyidir. Bu sebeple velilerden maddi kaynak toplanması, maddi kaynak toplanmaya ihtiyaç duyulması, devletin eğitime yeterince kaynak ayırmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin görevlerinin arasında hoşnut olmamakla beraber maddi kaynak toplama işi de yer almaktadır. Bu işin eğitim açısından doğruluğu bir yana, öğretmenlerin zorunlu olmadıkları bu işi yaparken insani duygularının ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Çoğu öğretmen velilerin maddi durumuna göre tutum sergilemeye çalışmaktadır.

4.3.2.7. Okul Öncesi Eğitimde Maddi Kaynak Toplamanın Öğretmenlere Yansımaları

Tablo 4.27.'de okul öncesi eğitime maddi kaynak toplamanın öğretmenlere etkisinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.27. Okul Öncesi Eğitime Maddi Kaynak Toplamanın Öğretmenlere Etkisinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Olumsuz yönde etkilenirim ve para toplanmaması gerektiğine inanırım (Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö40, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö46, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö55, Ö56, Ö57, Ö58, Ö59, Ö60, Ö62, Ö63, Ö64, Ö65, Ö66, Ö68, Ö69, Ö70, Ö71, Ö72, Ö73, Ö74, Ö75, Ö77, Ö78, Ö79, Ö80, Ö81, Ö82, Ö85, Ö88)	66	75.00
Para toplamaktan etkilenmem (Ö1, Ö4, Ö5, Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö22, Ö25, Ö30, Ö31, Ö38, Ö39, Ö41, Ö47, Ö61, Ö67, Ö76, Ö86, Ö87)	20	22.73
Görüş belirtmeyen (Ö83, Ö84)	2	2.27
Toplam	88	100.00

Tablo 4.27.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin önemli bir bölümü okul öncesi eğitimde para toplanmaması gerektiğine inandıklarını ve bu konuda olumsuz yönde etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Toplamak zorundayız, nasıl çocukları eğiteceğiz, kalem, boyamalar, yemekleri nasıl olacak? Tabii toplamasak, devlet karşılarsa bizde bu duruma düşmeyiz.”(Ö2)

“Hiç hoşlanmıyorum. Çocuğun kendine harcanan parayı bile toplamak hoşuma gitmiyor. Rahatsız oluyorum. Okullar ve öğretmenlerin sürekli para toplayan konumuna düşürülmesini doğru bulmuyorum. Madem tam olarak okul ihtiyaçları karşılanmıyor o zaman paralı olsun, veliler zaten her halükarda okullara para veriyorlar. Böylelikle adı konmuş olur.”(Ö3)

“Bazı veliler sanki öğretmen kendine para topluyormuş gibi davranıyorlar. Bu durum bizim kötü hissetmemize neden oluyor. Öğretmene kötü hissettiriyor.” (Ö8)

“Aidatların toplanması gerektiğine inandırmak çok zor oluyor. Aksayan aidatları toplamak çok daha zor oluyor.”(Ö9)

“Bazen zorlanıyorum. Veliler okula harcananı gereksiz görüyorlar.”(Ö11)

“Hiç iyi hissetmiyorum, para almak hiç hoşuma gitmiyor, öğretmen veli ilişkisine de hiç hoş boyutlar kazandırmıyor. İdarede sorun olmuyor zaten biliyorlar. Ancak tahsildar gibi veliden para istemek uygun değil.”(Ö14)

“Çok kötü hissediyorum. Zaten aidat veren velilerden yine para toplarken utanıyorum. Para meseleleri veli öğretmen ilişkisi açısından hoş olmuyor.”(Ö16)

“Kesinlikle çok kötü bir durum. Veliler toplantıları “yine para isteyecekler” şeklinde düşünüyorlar.”(Ö26)

“Açıkçası para işleri hoşuma gitmiyor. Para isteyince velinin düşünceleri değişiyor.”(Ö32)

“Veliler her şeyi devletten bekliyor. Okul öncesi bilinci henüz yerleşmediği için veliler sadece vakit geçirmeleri için yolluyor çocuklarını. Bu yüzden velilerden kaynak toplarken kötü hissediyorum.” (Ö44)

Öğretmenlerin bir kısmı ise okul öncesi eğitime maddi kaynak toplarken etkilenmediğini ifade etmiştir. Bu konuya ilişkin öğretmen ifadelerinin genel çerçevesini, öğretmenlerin para toplamayı eğitim için yaptıkları gerçeği, toplanan paraların eğitimsel ihtiyaçlar için harcanması ve para toplama konusunda veli ile okul yönetiminin muhatap olması; kendilerinin olmaması oluşturmaktadır. Bu konuyla ilgili öğretmen ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Velilerle sıkıntı yaşamadım, kayıt paralarını idare topluyor, veliler ne için toplandığını biliyor sorun çıkarmıyorlar. Birçok veli zaten gönüllü veriyor.” (Ö4)

“Miktar çok olmadığından sorun olmuyor, hemen veriyorlar hatta; ama çok sık olduğu zaman onlar da esnetiyor ben mahcup oluyorum.”(Ö5)

“Kaynak yine çocuklara kullanılacağından bir sorun olacağını düşünmüyorum.”(Ö10)

“Amaç eğitim ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve eğitimin yaygınlaştırılması ise veli, öğretmen, yönetim bir bütün oluşturmalı ve gereken yapılmalıdır.”(Ö12)

“Talep ettiğimiz kaynak yine çocuklar için harcanacağından bu durum beni rahatsız etmiyor. Söz konusu eğitimse herkes elinden geleni yapmalı.” (Ö67)

“Maddi kaynak talep edersek bunu durumlarını gözeterek alıyoruz. Talep ettiğimiz kaynak yine çocuklar için harcanacağından bu durum beni rahatsız etmiyor. Zaten sadece toplantılarda konu oluyor.”(Ö76)

Birkaç öğretmen, bu konu hakkında herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin önemli bir bölümü, okul öncesi eğitim için maddi destek toplamak istemediklerini ve bu durumdan rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. Bu konuda öğretmenler şu şekilde görüş belirtmişlerdir:

“Olumsuz etkilemektedir. Eğitime para girdiği zaman olay ticari boyuta dönüşüyor ve bu velilerin hoşuna gitmiyor.” (Ö36)

“Maddi kaynak toplamak beni bir öğretmen olarak rahatsız ediyor. Esnaf gibi hissediyorum. Doğal bir olay değil ama okulla ilgili. İdare de kendini ezik hissediyor.”(Ö56)

Bir kısım bağımsız anaokulu öğretmeni ise para toplamaktan etkilenmediklerini dile getirmişlerdir. Bu konuda iki öğretmen şu şekilde düşüncelerini ifade etmişlerdir:

“Kendimi para toplarken kötü hissetmiyorum, bu paraları sonuçta çocukların ihtiyaçları için topluyoruz. Keşke daha fazla verebilseler bir yardımcı daha çalıştırsak.”(Ö1)

“Okulumuzda para toplama işini banka hesabına yatırma şeklinde uyguladığımız için velilerle bu sebepten muhatap olmuyoruz, o yüzden etkilenmiyorum.” (Ö38)

Tablo 4.27.'ye göre öğretmenlerin birçoğunun okul öncesi eğitim için maddi kaynak toplamak istememeleri ve bu durumdan olumsuz yönde etkilenmelerine rağmen yine de para toplamaya devam etmelerinin en önemli sebebinin, yöneticilerle oluşabilecek anlaşmazlıkların önüne geçmek olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin birçoğu okul öncesi eğitime maddi kaynak toplama işini öğretmenlik mesleği ile bağdaştırmamaktadır. Öğretmenlik mesleği ile bağlantılı görülmeyen bir durumun devam etmesi, öğretmenlerin bu durumu zorunlu bir etkinlik olarak gördüklerini düşündürmektedir. Çünkü öğretmenler maddi kaynak toplama işini okuldaki düzenin işleyebilmesi, öğrenci etkinliklerinin yapılabilmesi, sınıf ihtiyaçlarının karşılanması için yapmakta, aksi takdirde bu işlerin aksayacağını düşünmektedirler. Maddi kaynak toplarken öğretmenlerin duygusal açıdan olumsuz etkilendikleri ve yapmak istemedikleri bir işe zorlandıkları görülmektedir. Öğretmenlerden bazıları durumu etik bulmamakla beraber mesleklerine bu durumu yakıştıramamaktadır. Bir öğretmenin bu tür işlerle uğraşarak motivasyonunun bozulması eğitsel faaliyetlerine de yansıyabilmektedir.

Araştırma bulguları Yolcu (2007)'nin araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Yolcu (2007)'nin araştırmasına göre, öğretmenlerden çeşitli adlar altında öğrenci ya da öğrenci velilerinden herhangi bir etkinlik veya hizmet için para toplanmasının istenilmesi ya da bunu yapmak zorunda kalmaları karşısında "kendilerini kötü hissettikleri", "kendilerini öğretmenlikten öte para toplayan bir memur olarak gördükleri", "hoşlanmadıkları bir işi istemeye istemeye yapmak zorunda kaldıkları", "para toplamayı bir öğretmene yakıştıramadıkları", "bunun kendilerini üzdüğü", "kendilerini bir tüccar gibi gördükleri", "öğretmenlik mesleğinin saygınlığını düşürdüğü", "ezildikleri", "bu durumdan hiç de memnun olmadıkları", "kendilerini sosyal devletin bir memuru olarak görmek istedikleri", "dini açıdan doğru bulmadıkları" sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.3.2.8. Eğitimde Eşitlik

Tablo 4.28.'de öğretmenlerin okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitliği nasıl etkileyeceğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.28. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitliği Nasıl Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Eğitimde eşitsizlik yaratır (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö42, Ö43, Ö44, Ö46, Ö48, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö55, Ö56, Ö58, Ö61, Ö65, Ö68, Ö70, Ö72, Ö75, Ö76, Ö77, Ö78, Ö79, Ö80, Ö81, Ö82, Ö83, Ö85, Ö86, Ö88)	62	70.45
Eğitimde eşitsizlik yaratmaz (Ö1, Ö13, Ö22, Ö27, Ö33, Ö41, Ö45, Ö47, Ö49, Ö50, Ö57, Ö59, Ö60, Ö62, Ö63, Ö64, Ö66, Ö69, Ö71, Ö73, Ö74, Ö84, Ö87)	23	26.14
Görüş belirtmeyen (Ö12, Ö32, Ö67)	3	3.41
Toplam	88	100.00

Tablo 4.28.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin önemli bir bölümü okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yarattığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitim paralı olduğundan birçok veli çocuğunu okula yollayamıyor. Eğer okul öncesi eğitim zorunlu olursa durum düzelebilir. Okul öncesi eğitimden belli bir kesimin sadece maddi imkânsızlıklar yüzünden yararlanamaması, elbette eşitsizliğe yol açar.” (Ö8)

“Evet, eşitsizlik yaratıyor. Kesinlikle fırsat eşitsizliği oluyor. Bu sebeple okula gönderemeyen veli var. Gelir düzeyleri dengesiz olunca bu durum eğitimde de eşitsizliklere sebep oluyor.” (Ö14)

“Kesinlikle eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünüyorum. Aynı kesimlerden insanların hep aynı okullarda okuması, bu sebeple çocukların para yüzünden

kaynaşamaması durumları olmaktadır. Okullar, öğretmenler ve öğrenciler arasında farklılıklar ve eşitsizlikler yarattığını düşünüyorum.” (Ö25)

“Eşitsizlik paralı ya da parasız olmasında değil bence; çünkü en önemlisi eğitim ortamı, materyal eşitliği olmamasıdır. Özellikle bu okul öncesi eğitimde diğer kademelere göre daha önemlidir. Yeterli materyal ve uygun eğitim ortamı yoksa okul öncesi öğretmeni çok zorlanmaktadır.” (Ö34)

“Evet, eşitsizlik yaratıyor. Bazı okullardaki çocuklar lüks içinde eğitim görürken bazıları materyalsiz, oyun alansız eğitim alıyor.” (Ö42)

Öğretmenlerden bir kısmı, okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yaratmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitim, materyal ihtiyacının en çok ortaya çıktığı öğretim düzeyidir. Elbette bunları devletin karşılaması gerektiğini düşünüyorum ama maddi durumu iyi olmayanlara gerekli kolaylıklar sağlandığı için ortada bir fırsat eşitsizliği olduğunu düşünmüyorum.” (Ö33)

“Eğitimde eşitsizlik olduğunu düşünmüyorum çünkü velileri hiçbir şekilde zorlamıyoruz.” (Ö41)

“Alınan miktar çok düşük bir miktar, o sebeple eşitsizlik olduğunu düşünmüyorum.” (Ö47)

“Hayır, eşitsizlik olduğunu düşünmüyorum. Zaten toplanan miktar fazla değil ve çocukların ihtiyacı için harcanıyor. Eğitimde gerekirse veli de para vermeli.” (Ö71)

“Hayır, eşitsizlik olduğunu düşünmüyorum. MEB’ce belirlenen kapsamda, para alınması uygulaması tüm okul ve bağımsız anaokullarında uygulanıyor. Okul öncesi

eğitim pahalı bir öğretim düzeyi olduğundan paralı olması daha uygun bence. Her okulun yüzde onluk ücretsiz alımını da düşününce eşitsizlik yaratmıyor.” (Ö84)

3 öğretmen bu konu hakkında herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yarattığını ifade ederken, bir kısmı ise eşitsizlik yaratmadığı görüşünü savunmuşlardır.

Tablo 4.28.’de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünmesi, eğitimi bir hak ve kamusal bir hizmet olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak öğretmenlerin eğitimde eşitsizlik noktasında iki yaklaşımda bulunduğu söylenebilir. Bunlardan ilki, okul öncesi eğitim kurumlarında çeşitli adlar altında velilerden toplanan maddi kaynakların toplanmasında veliler arasında oluşan eşitsizliktir. Bu durumda daha çok velilerin ekonomik durumu ön planda düşünülmektedir. Diğeri köy, kasaba, kırsal kesim okulları ile merkez okulları arasında okul öncesi eğitim sınıfları için temin edilen materyal farkından, çeşidinden, kalitesinden doğan eşitsizliktir. Bu yaklaşımda hizmet kalitesinin değiştiği, bunun bir eşitsizlik sayılabileceğini öngören öğretmenler bulunmaktadır. Anayasal bir hak olarak düşünüldüğünde, okul öncesi eğitim zorunlu hale geldiğinde bu sorunların ortadan kalkması gerektiğinin altı çizilebilir.

4.3.2.9. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanını Karşılacak Kişi/Kurumlar

Tablo 4.29.’da öğretmenlerin okul öncesi eğitim finansmanının kim/kimler tarafından karşılanması gerektiğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.29. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Tümüyle devlet tarafından karşılanmalıdır (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö46, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö55, Ö56, Ö57, Ö58, Ö59, Ö60, Ö61, Ö63, Ö64, Ö65, Ö66, Ö67, Ö68, Ö70, Ö72, Ö74, Ö75, Ö76, Ö77, Ö78, Ö79, Ö80, Ö82, Ö83, Ö84, Ö85, Ö86, Ö87)	70	79.55
Devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da desteği alınmalıdır (Ö1, Ö4, Ö7, Ö11, Ö22, Ö27, Ö36, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö47, Ö62, Ö69, Ö73, Ö81, Ö88)	17	19.32
Görüş belirtmeyen (Ö71)	1	1.14
Toplam	88	100.00

Tablo 4.29.'da elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin önemli bir bölümü, okul öncesi eğitimin finansmanının tümüyle devlet tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitimin finansmanını devlet karşılamalı, devlet okullarında eğitime ücret alınmasını istemiyorum.” (Ö5)

“Devlet tarafından yürütülmeli.” (Ö15)

“MEB’in okul öncesi eğitim kurumlarına standart bir şekilde okul kitaplarını, dergilerini temin etmesi ve okul öncesi eğitimin tüm ihtiyaçlarını karşılanması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö19)

“Okul öncesi eğitimde özellikle temel ihtiyaçları geçtim, çalışan yardımcı personelin kesinlikle devlet tarafından atanması gerektiğini düşünüyorum, sigortasız bir şekilde, velilerden sağlanan bir maaşla zor yürümektedir.” (Ö25)

“Okul yönetimi tarafından okul öncesi eğitime altın yumurtlayan tavuk gözüyle bakılıyor, neredeyse okul öncesi eğitim velileriyle okulun tüm ihtiyaçları görülüyor gibi bir durum var, hâlbuki toplanan paralar sadece okul öncesi eğitime harcansa, çok daha güzel ortamlar oluşturulur, bunun yanında eğitimin finansmanını da devlet üstlenmelidir.” (Ö52)

“Eğer okul öncesi eğitimin özel sektöre devri gibi bir durum olursa ki şimdilik zaten veli paraları, esnaflardan istenen yardımlar şeklinde yürümekte, o zaman eğitimde eşitsizliğin önüne geçilemez.” (Ö61)

“Okul öncesi eğitimin ihtiyaçlarına devlet yetişemediği için biz de velilere çok yükleniyoruz ve doğal olarak da tepki alıyoruz.” (Ö75)

Öğretmenlerin bazıları, okul öncesi eğitimin finansmanının tümüyle devletin karşılaması durumunda bütçe olarak devletin üzerinde ekstra yük oluşturacağını belirtmişler ve okul öncesi eğitimin finansmanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da katkılarının olması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitimin temel ihtiyaçlarını devlet karşılamalı ama velilerin mutlaka desteği olmalı, aksi takdirde okul öncesi eğitimi benimsemiyorlar, bu şekilde okul öncesi eğitime dâhil olmuş olurlar.” (Ö42)

“Özellikle köy okulları merkezdeki okullara göre dezavantajlı, okul öncesi eğitimin finansmanını elbette devlet üstlenmeli ama özel firmalardan yardım alınması da sorunların çabuk çözülmesi açısından iyi olur.” (Ö88)

Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul öncesi eğitimin finansmanının devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Okul öncesi eğitimin finansmanı devlet tarafından karşılanmalı. Aksi takdirde okullar farklı ücretler talep ettikleri zaman özellikle maddi durumu uygun olmayan veliler açısından sıkıntılar olmaktadır.” (Ö38)

Öğretmenlerden bir kısmı ise okul öncesi eğitimin finansmanında devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da katkısı olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitimin finansmanını devlet değil ama büyük mağazalar üstlenmeli, hepsi birkaç öğrenci okutmalı.” (Ö69)

“Okul öncesi eğitime kesinlikle velilerin ve yardımcı kuruluşların yani özel kesimin desteği olmalıdır, diğer türlü devlet çok az bir miktar kaynak ayırdığından, kurumlar çeşitli ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır.” (Ö36)

Tablo 4.29.’da elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitimin finansmanının devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin okul öncesi eğitime maddi destek sağlamada karşılaştıkları sorunların ve harcadıkları zamanın bu düşünceleri oluşturmada etkili olduğu söylenebilir. Yöneticilerin de bu konudaki düşüncelerine paralel olan bu yapı, öğretmenlerin maddi kaynak oluşturma sürecinde rol almak istemediklerinin açık bir göstergesidir. Bu süreçte yapılan faaliyetlere de gönüllü katılmadıkları açıkça bellidir. Özel sektörün desteği ile problemin çözümüne ivme kazandırılması düşüncesine sahip öğretmenlerin veli profiline bakıldığında esnaf ve büyük işletme

sahipleri oldukları göze çarpmaktadır. Özel sektörün yaptığı yardımlar ve düzenlediği faaliyetler sonucunda ticari amaçlarının olduğu, aynı zamanda reklam amacı güdebildiği de bilinmektedir. Kaynak oluşturma süreci kişilerin ya da kurumların vicdanına ve gönüllülük esasına bırakılmayacak kadar hassas bir konudur.

Araştırma bulguları, Altuntaş (2005)'in araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Altuntaş (2005)'in araştırmasında öğretmenler, ilköğretim okullarının finansmanına birinci sırada “devlet, il özel idaresi, belediyeler, gönüllü kuruluşlar ve veliler” (% 22.22), ikinci sırada “devlet” (% 17.59), üçüncü sırada “veliler, gönüllü kuruluşlar, devlet” (% 9.26) ve son olarak “devlet, gönüllü kuruluşlar” (% 9.26) tarafından karşılanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yamaç (2010)'in araştırma bulgularında, öğretmenlerin yaklaşık % 15'i ilköğretim finansmanında velilerin katkılarının olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırma Yamaç (2010)'in araştırması ile de benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada da öğretmenlerin önemli bir bölümü okul öncesi eğitimin finansmanını devletin karşılaması yönünde görüş bildirirken, öğretmenlerin yaklaşık % 19'u okul öncesi eğitimin finansmanına devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması gerektiğini ifade etmiştir.

4.3.2.10. Öğretmenlerin Gelecekte Ne Yönde Değişme İstediklerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında, öğretmenlere okul öncesi eğitime ilişkin gelecekte ne yönde bir değişme istedikleri ve beklentileri sorulmuştur. Öğretmenlerin ifadelerinden bazılarının aşağıda yer verilmiştir:

“Çocukların birçok ihtiyacı için öğretmen dışında yardımcı personelin çalıştırılması gerekli, bu yüzden devlet okul öncesi eğitim kurumlarına daha fazla yardımcı personel istihdam etmeli.”(Ö2)

“Öğrencilerin etkinliklerini yapabilecekleri laboratuvar şeklinde mekânlar olmalı, yaparak yaşayarak öğrenecekleri ortamlar, onlar açısından çok daha iyi olur.”(Ö6)

“Zorunlu eğitimin tüm ülkeye yaygınlaştırılma faaliyetlerinin artırılmasını bekliyorum, okul öncesi eğitim kurumlarının özellikle kırsal kesimlerde yaygınlaştırılmasını istiyorum.”(Ö8)

“Okul öncesi eğitimin önemi konusunda daha fazla bilgilendirme çalışmaları yapılmasını bekliyorum.”(Ö10)

“Okul öncesi eğitime daha fazla fiziksel ortam ayrılmasını bekliyorum, devletin eğitime daha fazla önem verip, gerektiği kadar kaynak ayırmasını istiyorum, böylelikle okul öncesi eğitime ilişkin daha fazla materyal, araç-gereç sağlayabiliriz.”(Ö14)

“Okul öncesi eğitimin ücretsiz ve zorunlu olmasını bekliyorum.”(Ö15)

“Özellikle yoksul bölgelerdeki anaokullarının sayısının artırılmasını ve devletin bu bölgelere daha fazla kaynak ayırmasını istiyorum.” (Ö24)

“Okul öncesi eğitimden her çocuğun yararlanmasını bekliyorum.” (Ö26)

“Okul öncesi eğitime her ay düzenli şekilde toplanan aidat paralarının toplanmamasını istiyorum.” (Ö30)

“Okul öncesi eğitim çağındaki bütün çocukların eşit eğitim almasını istiyorum.”
(Ö32)

“Okul öncesi eğitim anasınıfları açılırken, planlı bir şekilde düşünölmeli, sadece bina yapmakla, okul öncesi eğitim verilmiyor, yeterli donanım sağlanıp, okul öncesi eğitim kurumları açılmalı.”(Ö33)

“Devletin okul öncesi eğitimi önemsemesini ve daha fazla kaynak ayırmasını bekliyorum.”(Ö38)

“Okul öncesi eğitime yönelik ‘bakıcılık’ algısının değişmesini istiyorum.” (Ö42)

“Okul öncesi eğitime dair ailelerin bilinçlenmesini bekliyorum.” (Ö50)

“İdarecilerin okul öncesi eğitim kurumlarını kendilerine maddi kaynak sağlayan bir kurum olarak görmedikleri bir ortam istiyorum.” (Ö51)

“Okul öncesi eğitim üzerinde özel sektör desteğinin hissedilmesini istiyorum.” (Ö53)

“Okul öncesi eğitimin kendine özel bir bütçesinin olmasını istiyorum ve devletin daha fazla kaynak ayırmasını bekliyorum.” (Ö55)

“Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki şartlarının düzeltilmesi gereklidir.” (Ö63)

“Tüm ölkede zorunlu ve ücretsiz olmasını istiyorum.” (Ö65)

“Anasınıflarına yardımcı elemanın devlet tarafından karşılanmasını istiyorum.” (Ö73)

“Okul öncesi eğitimin zorunlu olmasıyla beraber her çocuğun bu fırsatı yakalamasını bekliyorum, okul öncesi çağındaki çocuklarda her yönden eşitliğin sağlanmasını bekliyorum.” (Ö83)

“Okul öncesi eğitime maddi kaynağın artırılarak, fiziki şartlarının düzeltilmesini bekliyorum.” (Ö88)

Öğretmenlerin gelecekte istedikleri değişim ve beklentilerine ilişkin düşünceleri sırasıyla; okul öncesi eğitimin fiziki yetersizlikleri, okul öncesi eğitim kurumları arasındaki eşitsizlikler, personel eksikliği, okul öncesi eğitim konusunda yeterince bilgilendirme yapılmaması, okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği şeklinde özetlenebilir. Öğretmenler özellikle okul öncesi eğitim alanındaki yetersizliğe dikkat çekerek, gelecekte öğrencilerin yaparak-yaşayarak eğitim görebilecekleri mekânların olmasını istediklerini ifade etmişlerdir.

4.3.2.11. Öğretmenlerin Paylaşmak İstedikleri Görüşlerin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında öğretmenlerin okul öncesi eğitime yönelik paylaşmak istedikleri görüşlerin değerlendirilmesi yer almaktadır. Öğretmenlerin okul öncesi eğitime ilişkin bazı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul öncesi eğitimde öğrencilere sunulan uyaran oranında başarı alınır ancak mevcut durumda birçok anasınıfı bu ihtiyacı karşılayamıyor. Okul öncesi eğitime ayrılan kaynak miktarı mutlaka artırılmalıdır.” (Ö3)

“Okul öncesi eğitimde para toplandığı için aileler çocuklarını göndermiyor ve o çocuklar bu eğitimden mahrum kalıyor, mevcut durumun düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Ö25)

“Öğrenciler doğal ortamlarda eğitim almalı, dört duvar arasında verilen eğitim sağlıklı olmuyor.” (Ö49)

“Okul öncesi eğitimde öğrencilerin kullanabilecekleri eğitim materyalleri çok kısıtlı, daha fazla olması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö88)

Öğretmenlerin paylaşmak istedikleri görüşler daha çok okul öncesi eğitime ayrılan kaynak yetersizliği, fiziki mekân yetersizliği etrafında şekillenmiştir. Okul

öncesi eğitimden mahrum kalan öğrencilere dikkat çekilmiş ve bunun sebeplerinin en başında okul öncesi eğitimde toplanan maddi kaynaklar gösterilmiştir.

4.3.3. Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynaklarına İlişkin Veli Görüşleri

Bu bölümde velilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.3.3.1. Okul Öncesi Eğitimin Zorunluluğu

Tablo 4.30.'da velilerin okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.30. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasının Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi eğitim zorunlu olmalıdır (V1, V2, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V16, V17, V20, V21, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31, V32, V33, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47, V48, V50, V51, V52, V53, V54, V55, V56, V58, V59, V61, V62, V63, V64, V65, V66, V68, V69, V70, V71, V72, V73, V75, V76, V77, V78, V79, V80, V81, V82, V84, V85, V86, V87, V89, V90, V92, V93, V94, V95, V96, V97, V98, V99)	86	86.87
Okul öncesi eğitim sadece 6 yaş için zorunlu olmalıdır (V15, V74, V91)	3	3.03
Okul öncesi eğitim 4, 5 ve 6 yaş için zorunlu olmalıdır (V88)	1	1.01
Okul öncesi eğitimin ekstra yük getireceğini düşündüğüm için kararsızım (V60)	1	1.01

Tablo 4.30. Okul Öncesi Eğitimin Zorunlu Olmasının Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (devam)

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Okul öncesi eğitim zorunlu olmamalıdır (V3, V19, V67)	3	3.03
Görüş belirtmeyen (V18, V34, V49, V57, V83)	5	5.05
Toplam	99	100.00

Tablo 4.30.'da elde edilen bulgular incelendiğinde, kendisiyle görüşülen velilerin önemli bir kısmı okul öncesi eğitimin zorunlu bir öğretim düzeyi olması konusunda hemfikirlidir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitimin çocukların zihinsel, bedensel ve sosyal gelişimine çok faydası olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden bu yaşta eğitim çok önemli ve ülkemizde zorunlu olmasının faydası var.” (V1)

“Kesinlikle evet, anaokuluna gidip 1. sınıfa gelen öğrenciler daha kolay öğreniyorlar, anaokuluna gitmeyenler ise 1. sınıfa alışmakta zorlanıyorlar.” (V6)

“Okul öncesi eğitim çocuğu hayata daha erken hazırlamayı sağlar ve yeteneklerini daha erken keşfetmemize yardımcı olur.” (V71)

Velilerin bir kısmı okul öncesi eğitimin sadece 6 yaş için zorunlu olması yönünde görüş belirtirken; bir veli, 4, 5 ve 6 yaş için zorunlu olması gerektiği yönünde düşüncesini ifade etmiştir. Okul öncesi eğitimin sadece 6 yaş için zorunlu olması gerektiğini düşünen veliler, iki veya daha fazla yıl anaokuluna devam eden öğrencilerin okul ortamından sıkılacağını gerekçe göstermişlerdir. Bu konuda bir veli şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Okul öncesi eğitim bir sene zorunlu olmalı, aksi takdirde çocuklar da sıkılıyor, bu sefer ilkokula başlarken hevesleri kalmıyor.” (V74)

Bir veli (V60), okul öncesi eğitimin ailelere maddi anlamda ekstra yük getireceğini düşündüğünü belirterek, okul öncesi eğitimin zorunlu olup olmaması konusunda kararsız kaldığını ifade etmiştir.

Velilerin birkaçı okul öncesi eğitimin zorunlu olmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin bir veli şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Maddi gücü yeten kişiler okul öncesi eğitime çocuğunu göndersin, ama maddi gücü olmayan için zorunlu olmasının bir faydası olmamaktadır.” (V19)

V18, V34, V49, V57 ve V83 zorunlu eğitime dair herhangi bir görüş belirtmeseler de okul öncesi eğitimin çocuklar için önemli olduğu yönünde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin neredeyse tamamı zorunlu okul öncesi eğitim görüşüne katılırken; V88, okul öncesi eğitimin 4 hatta 3 yaşında başlaması gerektiğini, hatta bazı yabancı ülkelerde çoktan bu sisteme geçildiğini vurgulamıştır.

Tablo 4.30.’da elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, velilerin büyük bir bölümü, okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitimin çocuğun yaşantısında ne denli önemli olduğu görüşmeler sırasında sıkça konu edilmiştir. Son yıllarda okul öncesi eğitimle ilgili MEB’in, milli eğitim müdürlüklerinin ve valiliklerin çalışmaları, okul öncesi eğitime yönelik zorunlu pilot uygulamalar başlatılması, ulusal basının okul öncesi eğitime geniş yer vermesi; ayrıca ilköğretim okullarının bünyesine açılan anasınıflarına, okul yönetimlerinin desteği ile okul öncesi eğitim çağındaki çocukların aileleriyle görüşülüp, çocukların okula kayıt

edilmesi gibi uygulamaların velilerin okul öncesi eğitime bakış açılarında değişiklik yarattığı; bu konuya olumlu yaklaşımlarına sebep olduğu söylenebilir.

Araştırma bulguları Sakai (2006)'nin Türk ve Japon annelerinin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerini araştırdığı çalışması ile paralellik göstermektedir. Sakai (2006) 'nin araştırmasında 299 anneden 260'ı (%87) okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu araştırma velilerin % 86.9'unun okul öncesi eğitimin zorunlu olmasını ifade etmesi yönüyle Sakai (2006)'nin araştırmasıyla benzerlik göstermektedir.

4.3.3.2. Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynakların Yeterliği

Tablo 4.31.'de velilerin okul öncesi eğitim için ayrılan kamusal kaynakların yeterliğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.31. Velilerin Okul Öncesi Eğitim İçin Ayrılan Kamusal Kaynakların Yeterliğine İlişkin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Eğitime önem verilmemekte, okul öncesi eğitim önemsenmemektedir (V8, V10, V11, V14, V17, V24, V26, V27, V29, V30, V35, V38, V39, V40, V42, V48, V50, V55, V56, V58, V59, V60, V61, V63, V64, V67, V72, V73, V74, V75, V79, V88, V91, V94, V95, V98)	36	36.36
Fiziki mekân ve öğretmen yeterli değildir (V6, V7, V9, V23, V25, V28, V32, V39, V41, V42, V43, V47, V57, V66, V76, V80, V85, V86, V87, V89, V95, V96)	22	22.22
Diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynaklar azalmamalıdır (V1, V21, V23, V25, V30, V33, V41, V56, V68, V77, V84, V91, V92, V93, V94, V99)	16	16.16
Ekonomik yetersizlikler ve altyapı sorunu vardır (V1, V5, V6, V13, V32, V43, V44, V45, V53, V70, V74, V76, V81, V93, V94)	15	15.15

Tablo 4.31. Velilerin Okul Öncesi Eğitim İçin Ayrılan Kamusal Kaynakların

Yeterliğine İlişkin Değerlendirilmesi (devam)

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmemektedir (V20, V31, V36, V37, V38, V39, V46, V65, V69, V71, V72, V74, V78, V82)	14	14.14
Gereken yerlerde harcanmamaktadır (V2, V3, V20, V25, V99)	5	5.05
Öğrenci sayısının fazlalığı ve ihtiyaçları velilerin karşılayacağına inanılmaktadır (V1, V40)	2	2.02
Görüş belirtmeyen (V4, V12, V15, V16, V18, V19, V22, V34, V49, V51, V52, V54, V62, V83, V90, V97)	16	16.16
Toplam	126	127.27

Tablo 4.31.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin çoğunluğu okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmaması konusuna, devletin okul öncesi eğitime önem vermemesi; okul öncesi eğitimi diğer öğretim kademeleri kadar önemsememesi şeklinde yaklaşmışlardır. Bu konuda bir veli şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Devlet okul öncesi eğitimin kısa vadede çocuklara, uzun vadede topluma, ülkeye ne kadar fayda getireceğini kestiremiyor, okul öncesi eğitimi hafife alıyor.” (V8)

Veliler ikinci sırada yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmadığı için, devletin okul öncesi eğitime yeteri kadar kaynak ayırmadığını düşünmektedirler.

Veliler üçüncü sırada, devletin okul öncesi eğitime yeteri kadar kaynak ayırmamasının sebebini, devletin diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmasını istemediği şeklinde yorumlamışlardır. Velilerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Devlet ilköğretimin kaynaklarından kısım okul öncesi eğitime kaynak ayırmak istemiyor.” (V30)

“Okul öncesi eğitim haricindeki diğer öğretim düzeylerine daha fazla kaynak ayrılıyor, eğer okul öncesi eğitime maddi kaynak ayırırsa diğerlerinden azaltmak zorunda kalabilir, bunu istemiyor olabilirler.” (V33)

“İlköğretimde öğrenci sayısı okul öncesi eğitimden daha fazla olduğu için devlet, ilköğretime aktarılan kaynakların azalmamasını istemektedir.” (V77)

Veliler okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamasına bir başka neden olarak ekonomik yetersizlikler ve altyapı sorununu göstermişlerdir.

“Okul öncesi eğitimin planlanmasında ciddi ve kontrollü olmadıklarını düşünmekteyim, yeterli altyapı hazırlanmadan sınıf açılmasının, öğretmen atanmasının, öğrenci yetiştirilmesinin hiçbir anlamı yok.” (V74)

Bazı veliler, devlet politikası gereği okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Veliler devletin siyasi nedenlerden ötürü okul öncesi eğitimi öncelik olarak görmediğini ifade etmişlerdir.

Velilerin birkaçı devletin elinde bulundurduğu maddi kaynakları gereken yerlerde harcamadığı için, okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığını ifade etmişlerdir. Bu konuda bir veli şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Genel eğitim harcamaları, yanlış şekilde yapılıyor. Kaynaklar gerekli yerlere gerekli zamanda harcanmıyor, kaynakları nelerere harcayacaklarını bilmiyorlar.” (V2)

Okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığını düşünen iki veli, bunu öğrenci sayısının fazlalığına ve devletin okul öncesi eğitimin ihtiyaçlarını velilerin karşılayacağına inanmalarına bağlamışlardır.

Velilerin bazıları ise bu konuda herhangi bir görüşleri olmadığını ifade etmişlerdir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin görüşleri incelendiğinde, veliler okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmaması konusunda ilk sırada siyasi nedenleri göstermişlerdir. Daha sonra sırasıyla okul öncesi eğitimin önemszenmemesi, yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmaması, diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalacağı düşünülmesi, ekonomik yetersizlikler ve kaynakların gereken yerlerde harcanmaması nedenlerini göstermişlerdir. Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin görüşleri ile çocukları anasınıfına devam eden velilerin görüşleri paralellik göstermektedir. Çocukları anasınıfına devam eden veliler de okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmamasını okul öncesi eğitimin önemszenmemesine bağlamıştır.

Tablo 4.31.'de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmaması konusunda veliler en çok okul öncesi eğitimin önemszenmemesi üzerinde durmuşlardır. Devletin okul öncesi eğitime diğer öğretim kademeleri kadar önem vermediği, bu sebeple yeteri kadar maddi kaynak ayırmadığı şeklinde yorumlar yapılmıştır. Okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiğini büyük bir oranda kabul eden velilerin devletten beklentilerini tam olarak karşılayamadıkları söylenebilir. Veliler okul öncesi eğitimi devlet tarafından önemszenmeyen bir öğretim düzeyi olarak düşünseler de, büyük oranda önemsemekte ve katılımında bulunmaktadırlar.

Yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmamasına katılan veli sayısının fazla olması okul öncesi eğitimin pilot uygulama yapılan illerde bile halen istenen fiziki şartların sağlanamadığının göstergesidir.

Velilerin okul öncesi eğitimi ilköğretimden ayrı düşündükleri de göze çarpmaktadır. Bununla ilgili diğer öğretim düzeylerine ayrılan payın azalacağını düşünmelerinde, ilköğretimdeki öğrenci sayısının fazlalığının etkili olduğunu bahsetmişlerdir. Hâlbuki anasınıfını tamamlayan öğrenciler ilköğretime katılarak bu büyük grubun bir üyesi olacaklardır.

Araştırma bulguları Yolcu (2007)'nin araştırma bulgularıyla farklılık göstermektedir. Yolcu (2007)'nin araştırmasında öğrenci velileri devletin ilköğretim okullarına yeteri kadar yardım yapmamasını, devletin bütçesinin yetersiz olmasına bağladıkları bulgusuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da devlet bütçesinin ekonomik olarak yetersizliği okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmama nedeni olarak görülse de, okul öncesi eğitimin önemsenmemesi ilk sırayı almıştır.

4.3.3.3. Okul Öncesi Eğitime Maddi Destek Sağlama

Tablo 4.32.'de okul öncesi eğitim kurumlarında toplanan maddi kaynaklara ilişkin veli görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.32. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Toplanan Maddi Kaynaklara İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Kırtasiye, temizlik, aidat parası, yardımcı abla parası, yiyecek, eğitim seti, yemek parası vb. giderler için maddi kaynak toplanmaktadır (V1, V2, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V21, V23, V26, V28, V29, V30, V31, V32, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V46, V47, V48, V49, V50, V51, V52, V53, V54, V55, V56, V57, V58, V59, V60, V61, V62, V63, V64, V66, V68, V70, V71, V72, V73, V74, V75, V76, V77, V78, V79, V80, V81, V82, V83, V84, V85, V86, V87, V88, V89, V90, V91, V92, V93, V94, V95, V96, V97, V98, V99)	85	85.86
Ekstra olarak sene sonu, özel günler ve eğitsel etkinlikler için maddi kaynak toplanmaktadır (V37, V38, V39, V40, V45, V46, V47, V88)	8	8.08
Aidat dışında maddi kaynak toplanmamaktadır (V3, V22, V27, V33, V34, V35, V65, V67)	8	8.08
Görüş belirtmeyen (V24, V25, V69)	3	3.03
Toplam	104	105.05

Tablo 4.32.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin büyük bir bölümü, okul öncesi eğitim kurumlarında kendilerinden çeşitli adlar altında maddi kaynak toplandığını belirtmişlerdir. Veliler kendilerinden kırtasiye, temizlik, aidat parası, yardımcı abla parası, yiyecek, eğitim seti, yemek parası vb. giderler için maddi kaynak istenildiğini belirtmişlerdir. Velilerin bir kısmı sözü edilen giderlerden başka kendilerinden sene sonu etkinlikleri, özel günler ve eğitsel etkinlikler için de maddi kaynak istenildiğini ifade etmişlerdir. Velilerin bir bölümü, kendilerinden aidat dışında maddi kaynak istenmediğini dile getirmişlerdir. Birkaç veli ise maddi kaynak toplanıp toplanmaması konusunda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin çoğunluğu okul öncesi eğitim için kendilerinden kırtasiye, temizlik, aidat parası, yardımcı abla parası, yiyecek, eğitim seti, yemek parası vb. giderler için maddi kaynak toplandığını; velilerin birkaçı bunların yanında sene sonu etkinlikleri, özel günler ve eğitsel etkinlikler için de maddi kaynak istendiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.32.'de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim için velilerin önemli bir bölümünden çeşitli adlar altında maddi kaynak toplandığı görülmektedir. Toplanan maddi kaynaklar kırtasiye giderleri, temizlik giderleri, aidat parası, yardımcı abla parası, yiyecek giderleri, eğitim seti, yemek giderleri, sene sonu etkinlikleri, özel günler ve eğitsel etkinlikler şeklinde sıralanmaktadır. Okul öncesi eğitime bakanlıkça ayrılan kaynakların yetersizliği, okul öncesi eğitime devam eden öğrencilerin en temel ihtiyaçlarının bile aileleri tarafından karşılanmasına yol açmaktadır. Bu durum okul yönetimini ve öğretmenleri veliler ile karşı karşıya getirmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları için maddi kaynak toplanmasında gönüllülük esası şart konulmuş ise de birçok öğrenci ailesi, çocuklarının bir eğitim kurumuna kayıt olması ve öğrenimini sürdürmesi için ödeme yapmayı kabul etmek durumunda kalmaktadır. Okul öncesi eğitimin pilot bölgelerde zorunlu eğitim kapsamına alınmasına karşın, öğrenci aileleri çeşitli adlar altında ve farklı miktarlarda çocuklarının masraflarını kendileri karşılamaktadır. Sosyal devlet ilkesinin gereği olarak bir kamu hizmeti sayılması gereken eğitim hizmetinin, öğrenci ailelerine yüklenmesinin vatandaşlarda sosyal ve psikolojik sorunlara yol açabileceği düşünülebilir.

Araştırma bulguları, Yücel (2006)'in araştırma bulgularıyla benzerlik taşımaktadır. Yücel (2006)'in araştırmasında öğrenci ailelerinin çocuklarına kırtasiye malzemeleri (defter, kalem, cetvel, boya vb.) başta olmak üzere, kayıt parası, beslenme

çantası, suluk, okul kıyafetleri, okula ya da sınıfa alınan temizlik malzemeleri, okulda yapılan badana, boya ve tamirat işleri, okul için ödenen su, elektrik, yakıt, telefon paraları, sözleşmeli memur parası gibi harcamalar yaptıkları tespit edilmiştir. Bu araştırmada da öğrenci ailelerinin çocuklarına kırtasiye, temizlik, aidat parası, yardımcı abla parası, yiyecek, eğitim seti, yemek parası ve çeşitli etkinlik giderleri şeklinde harcama yaptıkları bulgusuna ulaşılmıştır. İki araştırma da en fazla maddi kaynak istenen gider türü kırtasiye harcamalarıdır. Kırtasiye türündeki harcamaların en başta yer almasının nedeni, okul öncesi eğitimde çok fazla etkinlik yapılması ve etkinlikler için kırtasiye malzemelerine ihtiyaç duyulması olabilir.

4.3.3.4. Okul Öncesi Eğitimde Toplanan Maddi Kaynak Miktarı

Tablo 4.33.'te okul öncesi eğitimde 2010 yılı için toplanan maddi kaynağa ilişkin veli görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.33. Okul Öncesi Eğitimde 2010 Yılı İçin Toplanan Maddi Kaynağa İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
100 TL.ve altı toplanmaktadır (V1, V5, V11, V14, V17, V18, V56, V65, V66, V68, V71, V72, V75, V83, V96, V97)	16	16.16
101–300 TL. arası toplanmaktadır (V2, V3, V4, V7, V10, V12, V13, V15, V16, V20, V21, V22, V23, V25, V27, V28, V29, V33, V34, V35, V36, V43, V44, V48, V49, V50, V51, V52, V53, V54, V55, V57, V58, V59, V60, V62, V64, V70, V73, V74, V77, V78, V79, V80, V81, V84, V85, V86, V87, V89, V90, V91)	52	52.53
301–500 TL. arası toplanmaktadır (V8, V30, V32, V40, V41, V42, V63, V76, V82, V94, V95)	11	11.11
501 TL. ve üstü toplanmaktadır	15	15.15

Tablo 4.33. Okul Öncesi Eğitimde 2010 Yılı İçin Toplanan Maddi Kaynağa İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi (devam)

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
(V6, V9, V31, V37, V38, V39, V45, V46, V47, V67, V88, V92, V93, V98, V99)		
Maddi kaynak veremem	2	2.02
(V19, V61)		
Görüş belirtmeyen	3	3.03
(V24, V26, V69)		
Toplam	99	100.00

Tablo 4.33.'te elde edilen bulgular incelendiğinde, 2010 yılında okul öncesi eğitim için velilerin çoğunluğundan 101–300 TL. arası maddi kaynak toplandığı görülmektedir. Bunu ikinci sırada 100 TL. altı maddi kaynak toplanması takip etmektedir. Daha sonra velilerden sırasıyla 501 TL. ve üstü ve 301–500 TL. arası maddi kaynak toplandığı görülmektedir. 2 veli okul öncesi eğitim için maddi kaynak veremediklerini belirtmiştir. Bu konuda bir veli şu şekilde düşüncesini ifade etmiştir:

“Benim eşim işçi ve ne zaman çalışacağı ne zaman para kazanacağı belli olmuyor. Çocuğumu okul öncesi eğitime gönderiyorum ve her ay mutlaka para isteniyor çeşitli ihtiyaçları için, çoğu zaman veremiyorum, hatta benim yerime bazı veliler gönüllü olarak veriyorlarmış, duyuyorum. Bu durumdan hiç memnun değilim.” (V19)

Velilerden üçü bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin tamamının okul öncesi eğitim için 501 TL.ve üstü harcama yaptıkları görülmektedir. Bu durum bağımsız anaokullarında toplanan aidatların ve çeşitli ihtiyaç giderlerinin anasınıflarında toplanan paraların miktarına göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin maddi durumlarının diğer velilere nazaran daha iyi

olması böyle bir uygulamayı doğuran sonuçlar arasında sayılabilir. Maddi durumu iyi olan velilerin çocuklarının eğitimi için daha fazla ödeme yapması, eğitimde eşitsizliğin de ciddi bir göstergesi sayılabilir. Okul öncesi eğitim kurumlarında toplanan paraların değişkenliği çevre durumları ve velilerin maddi durumları ile de doğru orantılı olarak değişmektedir.

Tablo 4.33.'te elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim için velilerin büyük çoğunluğundan çeşitli miktarlarda maddi kaynak toplandığı anlaşılmaktadır. Bir kamu hizmeti olması gereken eğitim hizmetinin masrafının özellikle en temel kademe olan okul öncesi eğitimde bu denli yaygın şekilde velilerin üzerine yüklenmesinin, velilerin okul öncesi eğitime öğrenci göndermemesine; önemini kavrayamamasına yol açacağı düşünülebilir.

4.3.3.5. Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olması

Tablo 4.34.'te okul öncesi eğitimin paralı olmasına ilişkin veli görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.34. Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasına İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Ekonomik açıdan zorlanırım (V5, V6, V9, V10, V11, V15, V21, V24, V30, V32, V35, V40, V41, V45, V55, V56, V57, V59, V60, V67, V68, V69, V70, V71, V72, V74, V76, V77, V79, V81, V82, V83, V84, V85, V86, V95, V99)	37	37.37
Maddi kaynak toplanmamalıdır, vermek istemem (V8, V14, V17, V23, V29, V38, V46, V47, V50, V58, V73, V75, V78, V88, V91)	15	15.15
Maddi durumum iyi olmadığı için veremem (V19, V26, V27, V36, V61, V89)	6	6.06
Herhangi bir şekilde etkilenmem (V16, V20, V22, V25, V28, V34, V39, V42, V43, V44, V51, V53, V54, V62, V63, V66, V80, V92, V94, V96)	20	20.20
Eğitim için gerekli değil (V2, V4, V7, V18, V31, V37, V48, V49, V52, V64, V65, V87, V93, V97, V98)	15	15.15
Görüş belirtmeyen (V1, V3, V12, V13, V33, V90)	6	6.06
Toplam	99	100.00

Tablo 4.34.'te elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin çoğunluğu okul öncesi eğitimin paralı olmasının karşısında ekonomik açıdan sıkıntı yarattığını ifade etmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Çocuğumuzun yemek parasını verebiliriz ama yardımcı ablanın parasını ve sigorta ücretini de biz ödemek zorunda bırakıyoruz, bu durumdan memnun değilim.”

(V5)

“Öğrenim gören iki çocuğumuz daha olması nedeniyle okul öncesi eğitim için istenen parayı vermekte zorlanıyoruz.” (V21)

“Maddi olarak kötü etkiliyor, aidat, yardımcı abla parası, beslenme ve servis parası da veriyorum. Ayda 100 lirayı geçiyor, çünkü gelir düzeyimiz çok yüksek değil; eşim 4 ay mevsimlik çalışıyor.” (V32)

“Okul öncesi eğitimde çocuklarımızın temel ihtiyaç malzemelerini kendimiz karşılıyoruz ancak kayıt esnasında istenen parayı gereksiz buldum ve istemeyerek verdim.” (V57)

“Okula ilk kayıt yaptırılırken 100 TL. istendi. Herkes bu miktarı karşılayamıyor sonuçta. Ben de zorlandım açıkçası. Parayı vermeyince de çeşitli açılardan sıkıntı olmaktadır.” (V59)

“Okul öncesi eğitimde para toplanması bizi maddi olarak olumsuz etkilemektedir, asgari ücret göz önüne alındığında bence ödenen ücret fazladır.” (V99)

Velilerin bir bölümü, okul öncesi eğitimde para toplanmaması gerektiğine inandıklarını ve okul öncesi eğitim kurumlarından istenen parayı vermek istemediklerini ifade etmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Zorunlu olan bir öğretim düzeyinin finansmanının devletçe karşılanmasını beklerim.” (V17)

“Okul öncesi eğitimin hem zorunlu hale getirilip hem de temel ihtiyaçların velilerden istenmesi aile bütçesine külfet getirmektedir.” (V29)

Bir kısım veli, okul öncesi eğitimde toplanan parayı maddi durumları iyi olmadığı için karşılayamadıklarını ifade etmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Bizim durumumuz uygun olmadığından sıkıntı çekmekteyiz. Öğretmenler gelip anasınıfına kayıt yaptırmamız gerektiğini söyledikleri için çocuğumuzu okul öncesi eğitime zorunlu olarak gönderiyoruz ancak para veremiyoruz.” (V19)

“Maaşımın asgari ücret olmasından dolayı bazı aylar ödemekte zorlanıyorum, bazen de veremiyorum.” (V36)

“Çocuğumun okulundan bugün de yazı geldi ve tekrar para istenildiğini duydum, bu durumdan olumsuz etkileniyorum” (V61)

Ekonomik açıdan zorlandıklarını belirten velilerden farklı olarak, okul öncesi eğitimde toplanan parayı maddi durumları iyi olmadığı için karşılayamadıklarını belirten veliler, okul öncesi eğitim için çoğu zaman para veremediklerini; kendilerinin yerlerine diğer velilerden para istendiğini bildikleri için mahcup duruma düştüklerini belirten ortak ifadeler kullanmışlardır.

Okul öncesi eğitimin paralı olması karşısında olumsuz yönde etkilenen velilerin yanında, bir kısım veli bu durumdan etkilenmediklerini ve hatta para alınmasının eğitim için gerekli olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Beni etkilemiyor, toplanan paraların eğitim için gerekli olduğunu düşünüyorum, acımiyorum, eğitime gidiyor sonuçta.” (V2)

“Okul öncesi eğitimde istenilen miktarı gönüllü olarak veriyorum.” (V4)

“Okul öncesi eğitim için toplanan paralar beni olumsuz etkilemiyor, aksine çocuğum için harcadığım paranın karşılığını alıyor olmam beni mutlu ediyor.” (V18)

Velilerin çok az bir kısmı, okul öncesi eğitimin paralı olmasına ilişkin herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin 3’ü okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitim için gerekli olduğunu düşündüklerini ifade ederken; 3’ü maddi kaynak toplanmaması gerektiğine inandıklarını; 2’si ekonomik açıdan zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bir veli ise herhangi bir şekilde etkilenmediğini ifade etmiştir.

Okul öncesi eğitimde para toplanmaması gerektiğine inanan bir veli görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Okul öncesi eğitim sadece maddi imkânı olanların çocuğu için yapacağı bir yatırım haline gelmiştir. Fakat genel olarak bakıldığında bence tüm ücretlerin kaldırılması, imkânı olmayan ailelerin çocuklarının da okul öncesi eğitimden en iyi şekilde faydalanması gerektiğine inanıyorum. Eğer okul öncesi eğitim zorunlu bir öğretim düzeyi ise bunu devlet karşılamalıdır.” (V47)

Okul öncesi eğitimin paralı olmasının kendisini olumsuz yönde etkilemediğini belirten bir veli düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Okul öncesi eğitim diğer öğretim kademelerinden farklı olduğu için, etkinlik vb. durumlarda daha fazla masraf gerektirmektedir. Bu sebeple toplanan paraların gereksiz olduğunu düşünmüyorum.” (V31)

Araştırma bulguları, Yolcu (2007)'nin araştırma bulgularıyla bazı yönlerden benzerlikler taşımaktadır. Yolcu (2007)'nin araştırmasında veliler, okuldan istenen maddi kaynakları karşılayabilmek için çeşitli sıkıntılar çektiklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmada da velilerin çoğunluğu, okul öncesi eğitimin paralı olmasının ekonomik açıdan sıkıntı oluşturduğunu belirtmişlerdir. Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin maddi durumlarının iyi olduğu düşünüldüğünde, bu velilerin ekonomik açıdan sıkıntı çekmeme durumu Yolcu (2007)'nin araştırma bulgularında da görülmektedir.

Tablo 4.34.'te elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim yapılan çeşitli çalışmalarla özendirilmeye ve yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Çeşitli illerde pilot uygulamalar halinde zorunlu eğitim başlatılmaktadır. Ancak araştırma sonuçlarına bakıldığında velilerin maddi katılımında bulunmaları olumlu bir durum

oluşturmamaktadır. Ortaya konulan özendirme çalışmaları gölgelenmekte; hatta bir grup velide olumsuz önyargılar oluşmasına sebep olmaktadır.

4.3.3.6. Okul Öncesi Eğitimde Toplanan Maddi Kaynaklara İlişkin Velilerin Bilgilendirilmesi

Tablo 4.35.'te okul öncesi eğitime sağlanan maddi kaynaklar ve maddi kaynakların harcanacağı yer konusunda bilgilendirmeye ilişkin veli görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.35. Okul Öncesi Eğitime Sağlanan Maddi Kaynaklar ve Maddi Kaynakların Harcanacağı Yer Konusunda Bilgilendirmeye İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Maddi kaynaklar konusunda bilgilendirilirim (V4, V6, V7, V8, V10, V11, V17, V18, V21, V22, V25, V30, V31, V33, V34, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47, V48, V49, V50, V51, V53, V54, V57, V58, V59, V62, V63, V64, V65, V66, V67, V68, V71, V72, V73, V77, V78, V80, V81, V83, V84, V85, V86, V87, V89, V91, V92, V96, V97, V98, V99)	62	62.63
Maddi kaynaklar konusunda bilgilendirilmem (V2, V3, V5, V9, V13, V14, V15, V16, V19, V20, V23, V26, V27, V28, V29, V32, V35, V52, V55, V56, V60, V61, V69, V70, V74, V76, V79, V82, V88, V90, V93, V94, V95)	33	33.33
Görüş belirtmeyen (V1, V12, V24, V75)	4	4.04
Toplam	99	100.00

Tablo 4.35.'te elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin büyük çoğunluğu okulda toplanan maddi kaynaklar ve bu maddi kaynakların nerelere harcandığı

konusunda yönetim veya okul–aile birliği tarafından bilgilendirildiklerini belirtmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Bizlere yemek bedeli, temizlik bedeli, yardımcı ablaya ödenen ücret söylenmektedir.” (V7)

“Sınıf öğretmenimiz tarafından gerektiği yerde maddi olarak nerelere harcama yapıldığı konusunda bilgilenmekteyiz.” (V25)

“Yönetim tarafından velilere kâğıtlar gönderiliyor, bu kâğıtlarda gerekli bilgiler yazılı oluyor.” (V30)

Velilerin bir kısmı ise okulda toplanan maddi kaynakların nerelere harcandığı konusunda yönetim veya okul-aile birliği tarafından herhangi bir şekilde bilgilendirilmediklerini, kendileri tarafından bir girişim olmadığı sürece kendilerine bilgi verilmediğini belirtmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Okul yönetimi veya okul öncesi eğitim öğretmeni tarafından çok detaylı bir bilgi verilmiyor, çocukların ihtiyaçları için maddi kaynak isteniyor denilmekte ve nereye ne kadar harcandığını, bizim gidip tek tek sormamız gerekiyor.” (V16)

“Bu konuda bilgilendirilmiyoruz, belki veli toplantılarında bu konuda bilgi verilebilir bize. Fakat ben de öğretmen olduğum için toplanan bu paraların okulun ihtiyaçlarını ancak karşıladığını biliyorum. Bu konu ile ilgili olumsuz bir düşüncem yok.” (V94)

Velilerin çok azı bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin görüşleri incelendiğinde, velilerin neredeyse tamamı, okulda toplanan maddi kaynaklar konusunda yönetim veya

okul-aile birliği tarafından bilgilendirildiklerini ifade ederken bir veli herhangi bir şekilde bilgilendirilmediğini dile getirmiştir.

Tablo 4.35.'te elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, velilerin çoğunluğunun okulda toplanan maddi kaynakların nerelere harcandığı konusunda yönetim veya okul-aile birliği tarafından bilgilendirilmeleri, okul yönetimlerinin bu konuda kendilerini sorumlu hissettiklerini düşündürmektedir. Ayrıca okul yönetimlerinin harcamalar konusunda hesap verebilir konumda olması veliler açısından bir güven unsuru sayılabilmektedir. Diğer taraftan okulda toplanan maddi kaynakların nerelere harcandığı konusunda yönetim veya okul-aile birliği tarafından bilgilendirilmeyen veliler bu konuda herhangi bir girişimde bulunmayan velilerdir. Konuya bir başka açıdan yaklaşıldığında velilerin maddi harcamalar konusunda bilgilendirilmeleri, yöneticilerin üzerindeki baskıya da dikkat çekmektedir. Görevleri olmadığı halde konuyla uğraşmak zorunda kalan okul yöneticileri ve öğretmenler, üzerlerindeki baskıyı azaltmak için harcamalar konusunda velilere bilgilendirme yapma durumunda kalmaktadırlar.

4.3.3.7. Velilerin Okul Öncesi Eğitime Maddi Kaynak Sağlayamama Durumu

Tablo 4.36.'da maddi kaynak verememe durumunda herhangi bir tepkiyle karşılaşmaya ilişkin veli görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.36. Maddi Kaynak Verememe Durumunda Herhangi Bir Tepkiyle Karşılaşmaya İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Herhangi bir tepkiyle karşılaşmam (V1, V2, V3, V4, V5, V7, V8, V10, V11, V14, V16, V17, V18, V20, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V30, V31, V33, V34, V35, V37, V38, V39, V40, V42, V43, V44, V45, V46, V47, V48, V49, V50, V51, V52, V53, V54, V57, V58, V62, V63, V64, V65, V66, V67, V68, V70, V72, V73, V74, V75, V76, V77, V78, V79, V80, V81, V82, V83, V84, V85, V86, V88, V89, V90, V91, V92, V93, V94, V95, V96, V97, V98, V99)	80	80.80
Okul yönetimi uyarıcı yazılar gönderir (V6, V9, V15, V21, V29, V32, V41, V56, V60, V61)	10	10.10
Veremediğimizde okul yönetimi anlayışla karşılar (V19, V87)	2	2.02
Durum devam ederse kayıt silme gibi işlemler yapılır (V59)	1	1.01
Veremediğimiz durumlarda çocuğumuz olumsuz etkilenir (V55)	1	1.01
Görüş belirtmeyen (V12, V13, V36, V69, V71)	5	5.05
Toplam	99	100

Tablo 4.36.'da elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin büyük çoğunluğu okuldan herhangi bir hizmet ya da etkinlik için maddi kaynak istendiğinde vermediklerinde ya da veremediklerinde herhangi bir tepkiyle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Herhangi bir maddi kaynak istenildiğinde veriyoruz, veremediğimiz hemen hemen hiç olmadı, genelde verdik ve bu sebepten tepki de görmedik.” (V10)

“Okuldan ne istenirse karşıladığımız için bir sorun olmadı şimdiye kadar.” (V65)

“Şimdiye kadar böyle bir şeyle karşılaşmadık ama acaba vermediğimizde ne tür durumlar olur bilemiyorum belki de tepki verirler, bazı okullarda veremeyen aileler için kontenjan ayırmışlar ve veliler o kontenjandan yararlanıyorlarmış.” (V79)

“Düzenli aidat ödeniyor, tepki vermelerine gerek yok.” (V82)

Velilerden bir kısmı, okuldan herhangi bir hizmet ya da etkinlik için maddi kaynak istendiğinde vermediklerinde ya da veremediklerinde okul yönetiminin kendilerine uyarıcı yazılar gönderdiğini ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili veli ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Aidatlar geciktiğinde uyarıcı yazılar yollanmaktadır.” (V6)

“Kınama veya incitici şekilde uyarılar olmuyor ancak aidatı geciktirdiğimiz vurgulanıyor ve çocuğumun bu durumdan haberi oluyor.” (V15)

2 veli, okuldan herhangi bir hizmet ya da etkinlik için maddi kaynak istendiğinde çoğu zaman bunu karşılayamadıklarını ifade etmişler ve okul yönetiminden herhangi bir tepkiyle karşılaşmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Bir veli, okul yönetiminden istenen maddi kaynağı bazı zamanlar veremediği için karşılaştığı tepkiyi şu şekilde dile getirmiştir:

“Benim kızım sabahçı yerine öğlenci olsun istedim, oldu ama istenen parayı geciktirdim bir kaç kere, tekrar sabahçı yaparız dediler, ya da kaydını sileriz dediler, bu duruma çok üzüldüm.” (V59)

Bir veli ise okuldan istenilen maddi kaynağı bazı zamanlar karşılayamadığı için çocuğunun etkilendiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Veremediğimiz zamanlar, çocuklarımız bu durumu biliyorlar ve diğer arkadaşlarının arasında mahcup oluyorlar.” (V55)

Birkaç veli bu konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmemişlerdir.

Velilerin büyük çoğunluğunun okuldan herhangi bir hizmet veya etkinlik için maddi kaynak istendiğinde, vermediklerinde ya da veremediklerinde herhangi bir tepkiyle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Veliler böyle bir durum meydana geldiğinde neler olabileceği konusunda şüpheli yaklaşmaktadırlar. Söz konusu velilerin genel olarak okuldan maddi kaynak istendiğinde maddi kaynağı karşılayabilen veliler olduğu için, herhangi bir sebepten veremedikleri durumu öngöremedikleri düşünülebilir.

Araştırma bulguları, Yolcu (2007)'nin araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Yolcu (2007)'nin araştırmasında velilerin çoğunluğu (% 61.11), okulda herhangi bir hizmet veya etkinlik için maddi kaynak toplandığında bunu vermek istemediklerinde ya da herhangi bir nedenle veremediklerinde herhangi bir tepkiyle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu araştırmada da velilerin % 80.80'i okuldan herhangi bir hizmet veya etkinlik için maddi kaynak istendiğinde, vermediklerinde ya da veremediklerinde herhangi bir tepkiyle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bazı velilerin dile getirdiği gecikme yazıları ya da veli toplantılarında aidatların geciktiğinin hatırlatılması, aidat toplamının sanki normalmiş gibi uygulandığının bir göstergesidir. Milli eğitim müdürlüklerinin sene başlarında belirlediği aidat bedelini kendine referans olarak alan okul yönetimlerinin, aslında anayasal bir suç işledikleri düşünülebilir.

4.3.3.8. Eğitimde Eşitlik

Tablo 4.37.'develilerin okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitliği nasıl etkileyeceğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.37. Velilerin Okul Öncesi Eğitimin Paralı Olmasının Eğitimde Eşitliği Nasıl Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Eğitimde eşitsizlik yaratır (V1, V2, V3, V5, V6, V7, V9, V10, V11, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V24, V26, V27, V31, V32, V33, V38, V40, V41, V42, V45, V46, V47, V50, V51, V53, V54, V55, V56, V57, V58, V59, V60, V63, V64, V65, V66, V68, V70, V71, V74, V75, V78, V79, V80, V81, V82, V88, V89, V90, V91, V92, V93, V95, V98, V99)	64	64.65
Eğitimde eşitsizlik yaratmaz (V4, V23, V25, V28, V29, V30, V34, V36, V37, V39, V43, V44, V48, V49, V62, V67, V73, V76, V77, V84, V85, V86, V87, V94, V96, V97,)	26	26.26
Görüş belirtmeyen (V8, V12, V13, V35, V52, V61, V69, V72, V83)	9	9.09
Toplam	99	100.00

Tablo 4.37.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin büyük çoğunluğu okulda toplanan maddi kaynakların eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünmektedir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Çocuğumuz bağımsız anaokuluna devam etmekte ve bizim, okuldan istenen maddi kaynakları karşılayabilme gücümüz olmasına rağmen bazı zamanlar maddi açıdan zorlanmaktayız. Maddi açıdan durumu iyi olmayan velileri düşündüğüm zaman bu durumu olumlu olarak görmemekteyim.” (V46)

“Okul öncesi eğitim için toplanan bu maddi kaynaklar elbette eğitimde eşitsizliğe sebep olmaktadır, sonuçta eğitim anayasal bir haktır ve velilerden ya da bir başka yerden maddi kaynak toplanmaması gerekir.” (V58)

“Okul öncesi eğitimde zaten aidat adı altında maddi kaynak toplanmaktadır. Bir de ekstra olarak çeşitli ihtiyaçlar için istenmektedir. Bu maddi kaynakları veremeyen bir sürü veli var. Elbette eşitsizlik olmaktadır.” (V63)

“Evet, eşitsizlik yaratmaktadır, okul öncesi eğitimi bir kenara bırakın, kamusal bir hizmet olması gereken eğitimin paralı olmaması gerekir.” (V74)

“İstenen miktar cüzi olduğundan çok fazla kimsenin etkilenebileceğini düşünmüyorum. Ancak bunu bile karşılayamayan veliler olabileceğinden elbette eşitsizlik olmaktadır.” (V93)

Velilerin bir bölümü ise okulda toplanan maddi kaynakların eğitimde eşitsizlik yaratmadığı görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Eşitsizlik yaratmamaktadır, eğer veli isen çocuğunun maddi manevi, tüm ihtiyaçlarını karşılarsın, karşılamak zorundasın.” (V87)

“Neden eşitsizlik yaratsın ki? Ben toplanan bu kaynakların eğitime destek amaçlı olduğunu düşünüyorum. Sınıf içinde tüm öğrencilere eşit davranılıyor. Ayrıca toplanan maddi kaynaklar yüzünden çocuğunu okula gönderemeyen velilere kolaylık tanınacağını düşünüyorum.” (V94)

Bir kısım veli ise toplanan kaynaklarla ilgili herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin görüşleri incelendiğinde, velilerin neredeyse tamamı, okulda toplanan maddi kaynakların eğitimde eşitsizlik yarattığına yönelik görüş belirtmişlerdir. Bir veli ise okulda toplanan maddi kaynakların eğitimde herhangi bir eşitsizliğe neden olmadığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Eğitimde eşitsizlik olduğunu düşünmüyorum, çünkü maddi durumu iyi olmayan velilerden zaten herhangi bir ücret alınmıyor diye düşünüyorum. Çeşitli yardımlarla ya

da diğer velilerin destek çıkmaları ile okul öncesi eğitime maddi kaynak sağlanıyor. Bağımsız anaokulları da, ihtiyacı olan anasınıflarına malzeme yardımı yapmaktadır. Böylece oradaki çocukların da eşit imkânlardan faydalanmaları sağlanmaktadır.”
(V37)

Tablo 4.37.’de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, okulda toplanan paraların eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünen veliler, yönetici ve öğretmenlere göre farklı düşünmektedirler. Okul öncesi eğitim kurumlarında toplanan maddi kaynakların miktarı ile ilgili konuda da belirtildiği gibi, ortalama olarak toplanan maddi kaynak velilerin cüzi miktarda bulunduğu bir miktardır. Bu bağlamda veliler maddi desteği vermekle beraber veremeyenleri de göz önünde bulundurarak eğitimde eşitsizlik oluştuğunu düşünmektedirler.

4.3.3.9. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanını Karşılacak Kişi/Kurumlar

Tablo 4.38.’de velilerin okul öncesi eğitim finansmanının kim/kimler tarafından karşılanması gerektiğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Tablo 4.38. Velilerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
Tümüyle devlet tarafından karşılanmalıdır (V1, V2, V3, V5, V6, V7, V9, V11, V14, V17, V19, V23, V27, V28, V29, V30, V32, V34, V35, V38, V40, V41, V42, V43, V45, V46, V50, V51, V53, V54, V56, V59, V61, V64, V67, V70, V71, V72, V73, V74, V75, V76, V77, V78, V79, V80, V82, V83, V84, V85, V88, V90, V91, V93, V94, V95, V96, V98, V99)	59	59.60
Devlet ve özel sektör (veli) katkısı birlikte olmalıdır	25	25.25

Tablo 4.38. Velilerin Okul Öncesi Eğitim Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (devam)

Tema	Belirtme Sıklığı (f)	Yüzde (%)
(V10, V13, V15, V16, V18, V20, V31, V37, V39, V44, V48, V49, V55, V57, V58, V60, V62, V63, V65, V66, V81, V86, V87, V92, V97)		
Yerel yönetimler ve belediyeler tarafından karşılanmalıdır (V21, V24, V47, V89)	4	4.04
Özel sektör tarafından karşılanmalıdır (V4, V52)	2	2.02
Görüş belirtmeyen (V8, V12, V22, V25, V26, V33, V36, V68, V69)	9	9.09
Toplam	99	100.00

Tablo 4.38.'de elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, velilerin önemli bir kısmı okul öncesi eğitimin finansmanını devletin karşılaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum velilerin çoğunluğunun eğitimi kamusal bir hizmet olarak algıladığını göstermektedir. Veliler tarafından çoğunlukla ifade edilen finansman karşılama yöntemi ise, devletin okul öncesi eğitime ayrı bir bütçe ayırması şeklinde olmuştur. Okul öncesi eğitimin finansmanını devletin karşılaması gerektiği yönünde görüş belirten velilerin, devletin kaynakları dışında özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanan kaynakların okul öncesi eğitime yönelik eşitsizlik ve adaletsizlik doğuracağını düşündükleri söylenebilir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Devlet tarafından karşılanmalıdır. Eğitim hakkı anayasal bir haktır. Devlet bunu zorunlu hale getiriyor. O halde bunun altyapısını ve ekonomik boyutunu da halletmek zorunda ya da zorunlu olmaktan çıkarılmalı.” (V9)

“Okul öncesi eğitimin finansmanını devlet karşılamalı, bu şekilde eşitsizliğin de önüne geçilmiş olur.” (V40)

“Okul öncesi eğitimin finansmanı devlet tarafından karşılanmalıdır. Okul öncesi eğitime bakanlığın ayırdığı ayrı bir bütçe olmalıdır.” (V56)

“Okul öncesi eğitim kurumlarının finansmanında velilerin rolünün azaltılmasını istiyorum. Finansmanı devlet tarafından sağlanmalıdır. Devlet daha fazla kaynak ayırarak okullara paylaştırmalıdır.” (V61)

“Devlet okul öncesi eğitim kurumlarına öğrenci başına belli bir miktar ödenek ayırmalıdır. Bu miktar öğrencisi fazla olan okullarda daha fazla olabilir. Böylece tüm öğrencilere eşit eğitim imkânı sunulabilir. Okul öncesi eğitim öğrencilerinin de diğer öğretim kademeleri kadar ihtiyaçları, masrafları olmaktadır. Devlet bu işi üstlenmelidir.” (V77)

Okul öncesi eğitimin finansmanına ilişkin bir kısım veli, devlet ve özel sektör katkısının birlikte olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitimin finansmanının devletin karşılamasının yanında özel sektörün de destek olması gerektiğini belirten velilerin, devletin eğitime kaynak ayırmada sıkıntı çektiğini, eğitime ayırdığı kaynakların kısıtlı olduğunu ve bu sebeple devletin dışında diğer kaynakların desteğine ihtiyacı olduğunu düşündükleri ve bu durumu kanıksadıkları anlaşılmaktadır.

Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Devletin yetemediği yerlerde, özel sektörün de yardımcı olması gereklidir. Sonuçta devletin eğitime ve diğer sektörlere ayıracağı miktar kısıtlıdır.” (V10)

“Devlet tarafından karşılanabileceği gibi yapılacak finansal yardımlar için vergisel indirimler yapılarak kamu ve özel sektör firma ve kişilerince karşılanması sağlanabilir.” (V20)

“Okul öncesi eğitimin finansmanını sadece devlet üstlenirse, halk sahiplenmez diye düşünüyorum.” (V39)

“Okul yönetimi üzerine düşeni yapıyor, biz veliler de elimizden geldiğince destek olmalıyız.” V44

“Demirbaşlar devlet tarafından, öğrencilerin bireysel ihtiyaçları veliler tarafından karşılanmalıdır.” (V55)

“Devletin sosyal yönünün olduğu kesindir ancak her şeyi devletten beklemek doğru değildir, ailelerin de katkıda bulunması gerekmektedir.” (V97)

Birkaç veli okul öncesi eğitimin finansmanının yerel yönetimler ve belediyeler tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Velilerden ikisi, okul öncesi eğitimin finansmanının sadece özel sektör tarafından karşılanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Velilerin ifadelerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitimin finansmanına devlet hiçbir şekilde karışmamalı, sadece özel sektör tarafından yürütülmeli. Mesela o ildeki çeşitli büyük kuruluşlar okul öncesi eğitim kurumlarına düzenli şekilde destek olabilirler.” (V4)

“Okul öncesi eğitimin finansmanı maddi durumu iyi olan zenginler, işadamları, mağaza sahipleri tarafından karşılanabilir. Her zengin, büyük market sahibi, işadamı, bir ya da iki okul öncesi eğitim çağındaki çocuğun okul masraflarını karşılayabilir, ailelerine destek olabilir.” (V52)

Velilerin bir bölümü okul öncesi eğitimin finansmanına ilişkin herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerin görüşleri incelendiğinde, velilerin yarısından fazlası, okul öncesi eğitimin finansmanının tümüyle devlet tarafından karşılanması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

“Kesinlikle devlet karşılamalıdır, çünkü bu anayasanın bir gereğidir. Kimsenin eğitim öğretim hakkı maddi nedenler yüzünden engellenmemelidir.” (V6)

“Kesinlikle devletin karşılaması gerektiğini düşünüyorum, aksi takdirde özelleştirmenin önü açılmış olmaktadır. Benim çocuğum iyi imkânlarla öğrenim görüyor, ama durumu iyi olmayan aileler için bu böyle değil.” (V46)

Çocukları bağımsız anaokullarına devam eden velilerden üçü okul öncesi eğitimin finansmanında devlet ve özel sektör katkısının birlikte olmasını savunurken, bir veli yerel yönetimler ve belediyeler tarafından karşılanması gerektiğini düşündüğünü ifade etmiştir.

4.3.3.10. Velilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler

Bu başlık altında, velilerin paylaşmak istedikleri görüşlerin değerlendirilmesine yer verilmiştir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğunun okulunda toplanan bakıcı abla paralarına dikkat çekerek, “okulumuzun eğitiminden, öğretmenimizden çok memnunum. Ama aidat parası sadece yemeğe ayrılrsa bakıcımızı okul karşılasa daha doğrusu devlet karşılasa daha iyi olur ama yapacak bir şey yok.” (V5)

“Devlet okul öncesi eğitimin zorunlu olduğunu söylüyor ama her durumda para alınıyor, bu durumdan memnun değilim, bu kadar çeşitli para ödemek zorunda kalmak istemiyorum.” (V17)

“Öğretmen zaten devlet memuru, bakıcı anneye aidatımız veriyoruz, çocuğun A4 kâğıdı, tuvalet kâğıdı vs. ne kadarsa biz karşılıyoruz zaten ama o yirmi beş liralara neden toplanır bilmem.” (V27)

“Bence okul öncesi eğitimde alınana aidat paraları çok gereksiz, bunun kaldırılmasını istiyorum.” (V32)

“Devlet bence asli görevi bireylerine sağlık ve eğitimini ücretsiz olarak karşılamalıdır. Anasınıflarında önlük giyilmesini isterdim. Çocuklar böylelikle kıyafet yarıştırmazlar daha rahat olurlar.” (V75)

“Ben her zaman için ücretsiz eğitimi savunmuşumdur.” (V79)

“Okul öncesi eğitim için para talep edilmemesi gerekir.” (V85)

“Nitelikli bilimsel kaliteli eğitim olanaklarını yaratmak istiyorsak muasır medeniyetler seviyesine çıkmak istiyorsak eğitimde parasal konular konuşulmamalıdır. Çocukların gençlerin yaratıcılığını ortaya çıkaracak olan, eğitim kurumlarıdır. Her ile bir üniversite açılacağına her mahalleye bir anaokulu açılmalıdır. Para da eğitimin önüne konulan bir sorun olmamalıdır.” (V88)

“Okul öncesi eğitime geçişte çok geç kaldığımızı düşünüyorum. Okul öncesi eğitim hem çocuğun hem de ailenin ve öğretmenin yararınadır ve tüm çocuklara ulaşılmalıdır.” (V10)

“Ben okul öncesi eğitime bakıcılık gibi bakmıyorum, idareciler tarafından da o şekilde bakılmasını da istemiyorum.” (V13)

“Okul öncesi eğitimde teknolojik altyapının da son teknolojik ürünlerle desteklenmesi ve çocukların bu teknolojik altyapı ile zihinsel gelişiminin daha iyi olacağını, ayrıca sadece bununla kalınmayıp eski oyun ve etkinliklerin de gerek yaşatılması gerekse de çocukların etkileşim sağlayabilmeleri konusunda yapılması gerektiğini düşünüyorum.” (V20)

“Okul öncesi eğitimin gerekli olduğuna inanıyorum bu işteki kişilerin daha deneyimli olmasını ve çocuk psikolojisinden anlayan insanlar olmasını bekliyorum, ayrıca MEB’in okul öncesi eğitime tam destek vermesini istiyorum.” (V28)

“Okul öncesi eğitim parasız olmalı, fakir olan ailelerin çocukları da bu eğitimden yararlanmalıdır. Okul öncesi eğitim gereklidir. Çünkü çocuk gitmezse 1. sınıfta çok zorluk çeker. Herkes üstüne düşen görevi yapmalı ve sessiz kalmamalı.” (V30)

“Ben de okul öncesi öğretmeni olduğum için anasınıflarında daha çok maddi kaynaklara ihtiyaç duyulduğunu ve bu yapılan etkinliklerin okul öncesi çocuğunun gelişiminde çok çok etkili olduğunu düşünüyorum.” (V31)

“Çocuğum okul öncesi eğitimine başlarken tereddütlüydüm. Fakat gelişmeye başladığını gördükçe mutlu oluyor, iyi ki göndermişim diyorum.” (V87)

“Okul öncesi eğitime dair problemlerin en aza indirgenmesi gerekmektedir diye düşünüyorum.” (V97)

5 veli, okul öncesi eğitime ayrılan kaynaklar konusuna dikkat çekmişlerdir.

“Devlet kaynağı çok ama nerelere harcadığını bilmiyoruz. Okul müdürlerinin ve sınıf öğretmenlerinin de bilinçlendirilmesi gerekiyor, bize detaylı şekilde bilgi vermeleri lazım.” (V2)

“Her yerin özelleştiği gibi okullarımız da özelleşsin; bu şekilde özel okullardan çok bir farkı kalmamaktadır.” (V47)

“MEB okul öncesi eğitim konusunda her aileyi daha fazla bilgilendirmeli, okul öncesi eğitime daha fazla ödenek ayırmalı.” (V70)

“Okula göre değişmemeli okul öncesi eğitimin kalitesi tüm yurttaki, tüm öğrenciler aynı eğitimi almalı, ayrıca bu maddi kaynak problemi sadece okul öncesi eğitimin problemi değil ki tüm sınıflarda bu var.” (V74)

“Devletin okullara daha fazla yatırım yapmasını çocuklarımızın daha modern ve teknolojik sınıflarda ders yapmasını istiyorum. Devlet okullara yeterli ödenek

ayırmediğı için okullar okul aile birliği aracılığı ile ödenek yaratılmaya çalışılmakta bu durum da öğrenci velisi ile okul yönetimi arasında sorun yaratmaktadır. Çünkü okul aile birliğine para yardımı yapamayacak durumda olan veliler yardım yapamadığında üzüntü duymakta okul yönetiminin kendisi ile olan ilişkilerinde meydana gelebilecek sorunu yardım yapmediğı için yapıldığına bağlamaktadır.” (V77)

Okul öncesi eğitimde, eğitim ortamına dikkat çeken 2 veli şu şekilde görüş belirtmişlerdir:

“Daha çok fiziksel ortam sağlanmalı, çok dar ve sıkıntılı ortamlarda eğitim sürdürülüyor. Öğretmen eksiki var.” (V39)

“Sınıflar çok kalabalık, bu şekilde doğru bir eğitim ortamı sunulmuyor.” (V40)

V7, “Ülkemizin kaynakları belli, ancak burada önemli olan öğretmenlerin çocuklarla iyi şekilde ilgilenip onlarla geleceğe iyi hazırlanmalarıdır. İnsan sevgisi, hoşgörü bence birçok şeyin üstesinden gelir. Okulda her şeyiniz var ama sevgi olmadıktan sonra hiçbir anlamı yok.” diyerek konuya başka bir açıdan yaklaşmış ve okul öncesi eğitim öğretmenlerine bir eleştiri getirmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları ve öneriler yer almaktadır.

5.1. SONUÇLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

5.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Değişkenlere İlişkin Sonuçlar

1. 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğrenci sayılarının sürekli bir artış gösterdiği ve 10 yıllık süreçte yaklaşık 4 kat arttığı belirlenmiştir.

2. 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğretmen sayılarının genel bir artış gösterdiği; özellikle 2008 yılından itibaren daha fazla oranda arttığı saptanmıştır.

3. 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde öğrenci/öğretmen oranının 2008 yılına kadar arttığı, 2008 yılından itibaren düşüş yaşadığı belirlenmiştir.

4. 2001–2011 yılları arasında okul öncesi eğitimde okullaşma oranının 2001–2004 yılları arasında çok fazla değişmediği, 2004 yılından itibaren sürekli bir artış gösterdiği görülmektedir.

5.1.2. Genel Bütçeden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Kaynaklara İlişkin Sonuçlar

1. 2001–2011 yılları arasında genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların genel bir artış gösterdiği, 2009–2010 öğretim yılında bir düşüş yaşandığı ancak bir sonraki yıl neredeyse 2 kat arttığı gözlenmiştir.

5.1.3. Katılımcıların Okul Öncesi Eğitimin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

5.1.3.1. Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

1. Yöneticiler okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüklüğünü sırasıyla maddi yetersizlikler, fiziki altyapı yetersizliği, velilerin bilinçsizliği, okul öncesi eğitimi önemsememesi gibi nedenlere bağlamışlardır.

2. Yöneticilerin önemli bir kısmı okul öncesi eğitimin zorunlu bir öğretim düzeyi olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

3. Yöneticilerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir.

4. Yöneticilerin çoğunluğu okul öncesi eğitime maddi olarak kaynak ayrılmadığını; sadece yakıt, elektrik, su vb. ihtiyaçların karşılandığını ve bunun da yetmediğini ifade etmişlerdir.

5. Yöneticiler okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmama nedeni olarak ilk sırada ekonomik yetersizlikleri göstermiş, bunu okul öncesi eğitimin önemsenmemesi, siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmemesi, yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmaması gibi nedenler izlemiştir.

6. Yöneticilerin çoğunluğu, kamu bütçesi dışında kaynak oluşturma sürecinde zorlandıklarını, maddi kaynak toplamak istemediklerini belirtmişlerdir.

7. Yöneticilerin tamamı okul öncesi eğitim için özel kişi, kurum ve kuruluşlardan maddi destek aldıklarını ifade etmişlerdir.

8. Yöneticilerin tamamına yakını, okul öncesi eğitim için kendi okullarına maddi destekte bulduklarını dile getirmişlerdir.

9. Yöneticilerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitim kurumlarının finansmanının özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanmaması gerektiğine yönelik görüşlerini ifade ederken; bir kısmı özel kişi, kurum ve kuruluşlardan sağlanması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

10. Yöneticilerin okul öncesi eğitim için ifade ettikleri harcama türlerinden cari harcamalar: “Eğitim araçları, temizlik malzemesi, kırtasiye harcamaları, elektrik–su–telefon harcamaları, fotokopi giderleri, sınıf ablası ücreti, oyuncak alımı”; yatırım harcamaları: “Mobilya alımı, bina inşaatı, bakımı, onarımı, uzun ömürlü makine, araç alımı”; transfer harcamaları: “Bazı öğrencilere yardımlar, sosyal etkinlik harcamaları ve kahvaltı hizmeti olarak sıralanmaktadır.

11. Yöneticilerin yarısına yakınının okul öncesi eğitim için 1000 TL. ila 6000 TL. arası harcama yaptıkları anlaşılmaktadır.

12. Yöneticilerin yarısı bütçe dışında kalan maddi kaynakları bir sonraki yıla devrettiklerini; diğer yarısı ise yılsonunda maddi kaynak kalmadığını ifade etmişlerdir.

13. Yöneticilerin önemli bir kısmı okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yarattığını savunurken, bir bölümü eşitsizlik yaratmadığını ifade etmişlerdir.

14. Yöneticiler okul öncesi eğitim finansmanının kim/kimler tarafından karşılanması gerektiğine yönelik ilk sırada tümüyle devlet tarafından karşılanması, daha sonra, devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması, özel kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından karşılanması, yerel yönetim birimleri (belediyeler ve il özel idareleri) tarafından karşılanması ve veliler tarafından karşılanması şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

15. Yöneticiler okul öncesi eğitimin finansmanının nasıl karşılanması gerektiğine yönelik en çok veli aidatları seçeneğini sunmuşlardır. Daha sonra, devlet tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına birim öğrenci maliyetine göre para aktarılması, özel kişi, kurum ve kuruluşların belli sayıda öğrenci maliyetini karşılaması ve maddi durumu iyi olan okullarla kardeş okul uygulaması ile karşılanması şeklinde görüşlerini ifade edilmiştir.

5.1.3.2. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitimin zorunlu bir öğretim düzeyi olması konusunda birleşmişlerdir.

2. Öğretmenlerin neredeyse tamamı okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapının yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir.

3. Öğretmenler okul öncesi eğitime yeteri kadar kaynak ayrılmama nedeni olarak ilk sırada eğitime önem verilmediğini; okul öncesi eğitimin önemsenmediğini göstermiştir. Daha sonra bir kısım öğretmen, diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmaması için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler, yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmadığı için okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmadığını, siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmediği için ayrılmadığını ve ekonomik yetersizlikler ve altyapı sorunu nedeniyle ayrılmadığı gibi nedenler ileri sürmüşlerdir.

4. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, okul öncesi eğitim için ara sıra ve küçük miktarlarda maddi destek yaptıklarını belirtmişlerdir.

5. Öğretmenlerin tamamına yakını, okul öncesi eğitim için velilerden maddi kaynak topladıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ekonomik durum gözeterek

maddi kaynak topladıklarını belirtirlerken, bazıları ise tüm velilerden aynı miktarda maddi kaynak topladıklarını dile getirmişlerdir.

6. Öğretmenlerin önemli bir bölümü okul öncesi eğitimde para toplanmaması gerektiğine inandıklarını ve bu konuda olumsuz yönde etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ise para toplamaktan etkilenmediğini belirtmişlerdir.

7. Öğretmenlerin önemli bir kısmı okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünürken, diğerleri eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünmemektedirler.

8. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitimin finansmanının tümüyle devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade ederken, bazı öğretmenler devletin yanında özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.1.3.3. Velilerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

1. Velilerin önemli bir bölümü, okul öncesi eğitimin zorunlu bir öğretim düzeyi olması gerektiğinin altını çizmişlerdir.

2. Veliler okul öncesi eğitime yeteri kadar kaynak ayrılmama nedeni olarak ilk sırada eğitime önem verilmediğini; okul öncesi eğitimin önemsenmediğini göstermişlerdir. Daha sonraki görüşler sırasıyla, yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmaması, diğer öğretim tür ve düzeylerine ayrılan kaynakların azalmasının istenmemesi, ekonomik yetersizlikler ve altyapı sorunu, siyasi nedenlerle öncelik olarak görülmemesi, yanlış harcamalar yapılması, öğrenci sayısının fazlalığı ve ihtiyaçları velilerin karşılayacağına olan inançtır.

3. Veliler kendilerinden okul öncesi eğitim için, kırtasiye, temizlik, aidat parası, yardımcı abla parası, yiyecek, eğitim seti, yemek parası vb. giderler için maddi kaynak

istendiğini ifade etmişlerdir. Birkaç veli, ekstra olarak sene sonu, özel günler ve eğitsel etkinlikler için de maddi kaynak istendiğini belirtmişlerdir.

4. 2010 yılında okul öncesi eğitim için velilerin çoğunluğundan 101–300 TL. arası maddi kaynak toplandığı görülmüştür.

5. Velilerin çoğunluğu okul öncesi eğitimin paralı olması karşısında ekonomik açıdan zorlandıklarını ifade ederken, bir bölümü, para toplanmaması gerektiğine inandıklarını ve okul öncesi eğitim kurumlarına para ödemek istemediklerini vurgulamışlardır.

6. Velilerin büyük çoğunluğu okulda toplanan maddi kaynaklar ve bu maddi kaynakların nerelere harcandığı konusunda yönetim veya okul–aile birliği tarafından bilgilendirildiklerini dile getirmişlerdir.

7. Velilerin önemli bir kısmı okuldan herhangi bir hizmet ya da etkinlik için maddi kaynak istendiğinde vermediklerinde ya da veremediklerinde herhangi bir tepkiyle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

8. Velilerin büyük çoğunluğu (% 64.65) okulda toplanan maddi kaynakların eğitimde eşitsizlik yarattığını düşünmektedirler.

9. Velilerin çoğunluğu okul öncesi eğitimin finansmanının tümüyle devlet tarafından karşılanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

1. Zorunlu eğitime dâhil edilmeye çalışılan okul öncesi eğitimin finansmanını devlet karşılamalıdır. Bu sebeple okul öncesi eğitime yönelik okul, öğrenci ve öğretmen sayılarındaki artışa paralel olarak, genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan pay artırılmalıdır.

2. Okul öncesi eğitimde toplanan maddi kaynaklar, başta yöneticiler olmak üzere, tüm personeli ve velileri sıkıntıya sokmaktadır. Velileri yönetimle ve öğretmenle karşı karşıya getirmemek adına aidat uygulaması kaldırılmalı ve eğitimden yararlananların ücret ödemediği bir sistem oluşturulmalıdır.

3. Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki alt yapısı geliştirilmelidir.

4. Okul öncesi eğitimde öğretmen eksikliği giderilmelidir.

5. Okul öncesi eğitimin önemli bir öğretim düzeyi olduğuna dair velilerin bilinçlenmesini sağlayacak seminerler yapılmalıdır.

6. Okul öncesi eğitimin finansmanı ile ilgili olarak, Amasya ili dışındaki il ve ilçelerde yapılacak uygulamalarla araştırmanın kapsamı genişletilmelidir.

7. Okul öncesi eğitimin zorunlu eğitime dâhil edildiği pilot bölgelerde ve pilot bölge dâhilinde olmayan okul öncesi eğitim kurumlarının finansmanı ile ilgili araştırmalar yapılarak elde edilen sonuçlar karşılaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Âdem, M. (1993). *Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı*. Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Ak, T. (1997). *Türk Eğitim Sisteminin Ekonomik Analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Akça, Ş. (2002). *Ailelerin İlköğretim Kademesine Yaptıkları Eğitim Harcamaları (Ankara İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkuş, E. (2009). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Durumu ve Ankara İli Keçiören İlçesinde Zorunlu Okul Öncesi Eğitimin Uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış tezsiz yüksek lisans projesi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş Kaya, G. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Gelir Dağılımı, Yoksulluk ve Sosyal Politikaların Evrimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş, T. (2004). *İlköğretim Okullarının Bütçe Dışı Gelirleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans projesi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyüz, Y. (2007). *Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Alpay, A. G. (2011). *İlköğretim Okullarında Finansman ile İlgili Okul Müdürlerinin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Adapazarı: Sakarya.

- Altun, A., Küçüküran, G., Altun, S., Avcı, S., Tekmen, B., Yiğitcan, Ö. ve Temiz, N. (2007). Okul Öncesi Eğitimde Bilgi Tutum ve Uygulama Araştırması. UNICEF.
- Altuntaş Y. S. (2005). *İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Apple, M. (2002). Küresel Tehlikeler: Eğitimde Eşitsizlikler ve Neo-Liberal Politikaların Bir Mukayesesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (1), 23–47.
- Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: YA–PA.
- Arslan, S. (2000). *Ankara İlinde Ortaöğretim Okullarının Özel Gelir Kaynakları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata H. A. (1998). *Yükseköğretimde Finansman Sorunu ve Yeniden Yapılanma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ataklı, A. (1998). Views of School Principals, Teachers and Parents on Variation of Income Resource in Primary Education. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 15–24.
- Ataklı, A. (1999). Cumhuriyetten Günümüze Eğitim Sisteminin Sorunları Üzerine Toplumun Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 19–28.
- Aydın, S. (2006). *Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitim*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Başaran, İ. E. (1982). *Temel Eğitim ve Yönetimi*. (10. Baskı). Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, 112.
- Baykal Ö. (2006). *1980 Sonrası Türkiye’de Kamusal Eğitim Harcamalarının Analizi (1980-2003)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Berg, B. L. (1998). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Allyn & Bacon.
- Berger, P. L. (1997). Four Faces of Global Culture. *National Interest*, 49, 23–30.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal.
- Bircan İ. (1992). Türkiye’de Sekiz Yıllık İlköğretimin Uygulanabilirliği ve Finansman Modeli. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 239–248.
- Bircan, İ. (1993). *Eğitimde Finansman Modelleri ve Stratejik Planlama*. Eğitim Bilimleri Ulusal Kongresi (24–28 Eylül 1990). Bildiriler III: Eğitim Yönetimi ve Planlaması ve Halk Eğitimi. Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- BM. (1948). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi. Resmi Gazete: 27.05.1949, Sayı: 7217.
- BM. (1959). Çocuk Hakları Bildirgesi. 27.01.1995, Sayı: 22184.
- BM. (1960). Ekonomik ve Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme. 16.12.1966. Sayı: 2200.
- BM. (1988). Lima Bildirgesi: Akademik Özgürlük ve Yüksek Öğretim Kurumlarının Özerkliği. <http://yogm.meb.gov.tr/LimaBildirgesi.htm> Erişim tarihi: 01.02.2011.
- BM. (1989). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Resmi Gazete: 27.01.1989, Sayı: 22184.

- Brissett, N. O. M. (2011). *A Critical Analysis of Jamaica's Emerging Educational Policy Discourses in the Age Of Globalization*. University of Massachusetts.
- Burbules, R. A & Torres, C. A. (2000). "The State, Globalization and Educational Policy" in N. C. Burbules, C. A. Torres (Eds). *Globalization and Education: Critical Perspectives*. N. Y.: Routledge.
- Bülbül, A. S. (1988). Dünya Eğitim Bunalımı ve Eğitimin Finansmanı Sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21, (1-2) 393-408. DOI: 10.1501/Egifak_0000000995.
- Carnoy, M. (1995). Structural Adjustment and the Changing Face of Education. *International Labour Review*, 134, (6), 653-673.
- CEDEFOP. (2001). *Training and learning for competence*. Second report on vocational training research in Europe: Synthesis report.
- Checchi, D. ve Jappelli, T. (2003). School Choice and Quality. http://www.ncspe.org/publications_files/OP_81.pdf. Erişim tarihi: 06.05.2011
- Chossudovsky, M. (1997). The Real Casues of Somalia's Famine. *Australian Marxist Review*, 38.
- Chossudovsky, M. (1999), *Yoksulluğun Küreselleşmesi: IMF ve Dünya Bankası Reformlarının İcyüzü*. Neşenur Domaniç (Çev.). İstanbul: Çiviyazıları.
- Coşkun, K. (2008). *Türkiye'de Eğitime Ayrılan Kaynaklar ve Eğitimin İktisadi Büyüme ve Türk Ekonomisindeki Etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çalcalı, Ö. (2009). *Türkiye'de 1990 Sonrası Kamu Harcamaları İçerisinde Eğitim Harcamalarının Yeri ve Önemi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

- Çaltık, İ. (2004). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Anaokulu ve Anasınıflarında Görev Yapan Öğretmenlerin Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programına ve Program Kullanımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dabakoğlu, F. (2004). *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Öz Kavramlarının ve Anne-Baba Tutumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Danaher, K. (2005). *IMF ve Dünya Bankası'na Karşı 10 Neden*. Bülent Doğan (Çev.). İstanbul: Metis.
- Daniel, L. (2002). Taiwan's Democratization and the Rise of Taiwanese Nationalism as Socialization of Global Culture. *Pacific Affairs*, 75, 557–574.
- DB. (1990). *Dünya Bankası Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi ve Temel Öğrenme İhtiyacının Karşılansması İçin Hareket Çerçevesi*.
- Demiriz, S. , Karadağ, A. , Ulutaş, İ. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*. Ankara:Anı.
- Dinçer, A. (2006). *Eğitim Hizmetlerinin Özelleştirilmesi ve Neo-Liberalizm Türkiye Deneyimi*. Avrupa Sosyal Forumu.
- DPT. (1963). Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1968). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1973). Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1979). Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1985). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1990). Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.

- DPT. (1996). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (2006). Dokuzuncu Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- Ensari, B. (1997). *Okul Öncesi Eğitimi ve Araç-Gereçleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Ercan, F. (1998). Eğitimin Metalaşması ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Eğitim. *İktisat Dergisi*, 376, 46-58.
- Erdem, A. R. (1996). Nasıl Bir Okul Öncesi Eğitim? *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 58, 26–32.
- Ergen H. (2004). Türkiye’de Kamu Eğitim Harcamalarının Ulusal Ekonomideki Payı. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 15, 143–154.
- Erginer, A. (2004). *Türkiye’de Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim İçin Bir Model Önerisi ve Uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erinç, Y. (2002). Neo-liberal Küreselleşme İdeolojisinin Kalkınma Söylemi Üzerine Değerlendirmeler. *Praksis*, 7, 23–24.
- EURYDICE, (2010). Compulsory Education in Europe 2010/11 http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php. Erişim Tarihi: 05.05.2011.
- Gasperini, L. (2000). The Cuban Education System: Lessons and Dilemmas. *Education Reform and Management Publication Series*, 1 (5).
- Gomez, A. S. (2008). *The Role of Education in Cuba’s Future*. Institute for Cuban and Cuban-American Studies.

- Gopinathan, S. (2005). *Globalization, the Singapore Developmental State and Education Policy: A Thesis Revisited*. Workingpaper. Singapore: National Institute of Education.
- Gök ve diğeri (2005). 4. *Demokratik Eğitim Kurultayı "Eğitim Hakkı"*. Ankara: Eğitim Sen.
- Gül, D. E. (2008). Meşrutiyet'ten Günümüze Okul Öncesi Eğitim. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (1), 269–278.
- Günlü, R. (2003). Yükseköğretim Politikası. *Özgür Üniversite Forumu*, 23, 136–152.
- Gürkan, T. (1978). Ana Sınıfı Öğretmenlerinin Okulöncesi Eğitime İlişkin Sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11 (1).
- Gürkan, T. (1982). Neden Okulöncesi Eğitim? *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15 (2).
- Güvence, S. B. (2008). *Küreselleşen Dünya'da Kalkınma Sürecinde AB'deki ve Türkiye'deki Eğitim Finansmanının Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hallak, J. (1999). *Globalization, Human Rights and Education*. UNESCO: International Institute for Educational Planning.
- Hancock, B. (2002). *Trent Focus for Research and Development in Primary Health Care: An Introduction to Qualitative Research*. Trent Focus Group.
- Hartley, D. (2003). New Economy, New Pedagogy? *Oxford Review of Education* 29 (1), 81–94.
- Ho, M. S. (2006). The Politics of Preschool Education Vouchers in Taiwan. *Comparative Education Review*, 50 (1), 66–172.

- Hsieh, Y. L. ve Tseng, S. F. (2002). Welfare in the Information Age: Hollowing Out or Restructuring in the Changing Labour Market in Singapore? *International Journal of Human Resources Management*, 13 (3), 501–521.
- İnandı Y. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Sistemi ile Türk Eğitim Sisteminde Eğitimin Yönetimi ve Finansmanı* (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kabasakal, Ö. (1983). *Planlı Dönemde İlköğretime Yapılan Yatırımlar ve Kullanımı*. Uzmanlık tezi, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Başkanlığı, Ankara.
- Kantarcıoğlu, S. (1992). *Anaokulunda Eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Kara, A. S. (1988). *Türkiye'de Planlı Dönemde Üniversitelerin Sayısal Hedefleri ve Finansmanı (1963–1980)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karaarslan, E. (2005). Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi, *Celal Bayar Üniversitesi Maliye Dergisi*, 149, 36–73.
- Karakütük, K. (1999). Karşılaştırmalı eğitim finansmanı. Eğitimde Yansımalar V, 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. Ankara: Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim- Araştırma Merkezi. Yayın No: 3.
- Karakütük, K. (2006). Yükseköğretimin Finansmanı. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 233.
- Karataş, S. (2006). *Türkiye'de Yükseköğretim Finansman Politikaları ve Kurum Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kavak Y., Ekinci E., Gökçe F. (1997). *İlköğretimde Kaynak Arayışları Bir Araştırma*. Ankara. Şafak.

- Keskin, N. (2003). *Eğitimde Reform*. İnönü Üniversitesi Kamu Yönetimi I. Ulusal Kurultayı (18–19 Aralık 2003).
- Kerem, E. ve Cömert, D. (2005). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 21, 155–172.
- Kerem, E. ve Cömert, D. (2006). Siirt İlinde Okul Öncesi Eğitimin Sorunlarının Tespitine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 35 (170), 112–124.
- Koç, H. (2007). Eğitim Sisteminin Finansmanı, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 39–50.
- Konan, N. (2000). Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim İlk Yılı Doğurguları (Malatya İli Örneği). İnönü Üniversitesi Araştırma Fonu Tarafından Desteklenen Araştırma.
- Korkmaz, H. (1995). *Kalkınma Planlarında Öngörülen Eğitim Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, İ. (2005) İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansman Sorunları. *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 429–434.
- Küçüker, E. (2008). *Kalkınma Planları Kapsamında Yapılan Eğitim Planlarının Analizi (1963-2005)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Laingok, W. J. (2004). School Autonomy in China: A Comparison Between Government and Private Schools Within the Context of Decentralization. *International Studies in Educational Administration*, 32 (3), 58–73.

- Mağden, F. (1986). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Karşılaşılan Yönetim İle İlgili Problemler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Martı, M. M. (1997). *Planlı Dönemde Ulusal Eğitimimizin Temel Hedefleri ve Finansman Kaynakları (1963-1992)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB. (1939). Birinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1943). İkinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1946). Üçüncü Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1949). Dördüncü Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1953). Beşinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1957). 6972 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Yasa.
- MEB. (1961). İlköğretim ve Eğitim Yasası. Resmi Gazete. Sayı: 10705 (Mükerrer). 12.01.1961.
- MEB. (1962). Yedinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1971). 1475 sayılı İş Yasası. Resmi gazete: Tarih: 1.9.1971 Sayı: 13943.
- MEB. (1973). Milli Eğitim Temel Yasası(1739 SK. 14.06.1973). Resmi Gazete. Sayı: 14573 (Mükerrer). 24.06.1973.

- MEB. (1974). Dokuzuncu Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1981). Onuncu Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1981). Yükseköğretim Yasası. 2547 SK, 04.11.1981, Resmi Gazete, Sayı: 17506,06.11.1981.
- MEB. (1983). 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yasası. Resmi gazete: 27/05/1983 sayı: 18059.
- MEB. (1988). Onikinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1992). Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa (3797 SK. 30.4.1992). Resmi Gazete. Sayı: 21226. 12.5.1992
- MEB. (1993). Ondördüncü Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1996). Onbeşinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1997). İlköğretim ve Eğitim Yasası, Milli Eğitim Yasası, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa ile 24.03.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Yasada Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Yasa. Resmi Gazete, Sayı: 23084, 18.08.1997
- MEB. (1999). Onaltıncı Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- MEB. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği. Resmi Gazete: 8.6.2004, Sayı: 25486.
- MEB. (2006). Onyedinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2009). 2010 Yılı Bütçe Raporu. Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını.
- MEB. (2010c). Onsekizinci Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2010a). Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2010b). Milli Eğitim İstatistikleri 2010-2011.
- MEB. (2010d). www.meb.gov.tr Erişim Tarihi: 03.03.2011.
- MEB. (2010e). 2010 Yılı Bütçe Raporu.
- Meriç, M. (1995). *Türkiye’de Yükseköğretim Hizmetlerinin Finansmanına Alternatif Yaklaşımlar*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Mok, K. H. (2005). Globalisation and Governance: Educational Policy Instruments and Regulatory Arrangements. *Review of Education*, 51, 289–311.
- Naiman, R. & Watkins, N. (1999). *A Survey of the Impacts of IMF Structural Adjustment in Africa: Growth Social Spending and Debt Relief*. Center for Economic and Policy Research.
- Oberemko, O. A. (2006). Household Spending on Preschool Education and Upbringing. *Russian Education and Society*, 48, (12), 38–63. DOI 10.2753/RES1060-9393481204.
- OECD. (2003). Education at a Glance.

- OECD. (2008). Education database; Canada, National Longitudinal Survey of Children and Youth (2006).
- OECD. (2010). Education at a Glance.
- Oladipipo. A.O. (2000). Globalisation of Economy And its Understanding of Foreign Exchange. *Benin Journal of Social Sciences*, 8 (9).
- Olssen, M. (1996). In Defence of the Welfare State and Publicly Provided Education. *Journal of Educational Policy*, 11, 332-367.
- Orakçı, A. ve Gürsoy, N. F. (Ed.) (2010). *Geçmişten Geleceğe Okul Öncesi Eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Önder, İ., Ünal I., Tamer A., İbiş M., Özer F., Özkan H. ve Pektaş R. (1998). *Eğitim Finansmanına Özgürlükçü ve Eşitlikçi Yaklaşım* . Demokratik Eğitim Kurultayı Eğitimde Kaynak Yaratma ve Kullanımı Merkez Komisyonu Raporu. Ankara.
- Özcan, K. (2009). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Finansman Harcamalar ve Maliyet*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özçelik, U. (2007). *Ortaöğretim Okullarının Finansman Kaynaklarının Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Yola Çıkarak Belirlenmesi (Ankara İli Bala ve Gölbaşı İlçelerinde Bir Çalışma)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özgen, B. (1996). *Türkiye’de Paralı Eğitim*. (1. Baskı). İzmir: Cem.
- Özgür, İ. N. (1973). *Bugünün Anaokulları*. (3. Baskı). İstanbul: Takıloğlu.
- Özsoy, S. (2004). Eğitim Hakkı: Kendi Dilini Bulamamış Bir Söylem. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 2, 58–82.

- Öztürk S. (2002). *İlköğretim Okullarının Finansman Kaynakları (Ankara İli Polatlı İlçesi Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, H. (2001). *Belçika ve Türkiye’de Zorunlu Eğitim*. Ankara: Nobel.
- Perrons, D. (2004). *Globalization and Social Change People and Places in a Divided World*. British Library Cataloguing and Publication.
- Ramler, S. (1991). Global Education for 21th Century. *Educational Leadership*, 48 (71), 44–46.
- Sakai, A. (2006). *Japonya Ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi İle Japon ve Türk Annelerin Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Görüşlerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sayılan, F. (2007). *Küreselleşme ve Eğitimdeki Değişim*. Ankara: Dipnot.
- Serbest, F. (1997). *Türk Yükseköğretiminde Finansman Politikaları (1984-1994)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Sollars, V., Attard, M., Borg, C. ve Craus, B. (2006). *Early Childhood Education and Care. A National Policy*. Ministry of Education Youth and Employment.
- Sönmez, V. (2002a). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı.
- Sönmez, V. (2002b). Küreselleşmenin Felsefi Temelleri. *Eğitim Araştırmaları*, 6, 1–11.
- Süzük, İ. (2002). *İlköğretim Okul Harcamalarında Genel Bütçe Dışındaki Kaynakların Yerine İlişkin Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Görüşleri (Ankara İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- T. C. 1924 Anayasası. (4695 SK.15.1.1945). Resmi Gazete 15/1/1945-5905.
- T. C. 1961 Anayasası (334 SK. 09.07.1961). Resmi Gazete. Sayı:10859 (Mükerrer). 20. 07.1961.
- T. C. 1982 Anayasası. (2709 SK. 07.11.1982). Resmi Gazete Sayı: 17863.
- Tanzi, V. ve Schuknecht, L. (2000). *Public Spending in the 20th Century a Global Perspective*. (1. published). Amerika: Printed in the United States of America.
- TDK, (2011). Büyük Sözlük.
- Temur, S. (2005). *Ankara İli Altındağ İlçesindeki Endüstri Meslek Liseleri Öğrencilerinin Toplumsal Yaşam ve Yüksek Öğretime İlişkin Görüş ve Beklentilerinin Eğitimde Eşitlik İlkesi Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tuncel, B. (1977). *Çocukları Düşünmek*. Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu.
- Tural, N. (1996). Türkiye'de Kamu Öğrenim Kredileri ve Bursları. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 49-61.
- Tural, N. (2002). *Eğitim Finansmanı*. Ankara: Anı.
- Turla, A., Şahin, F. ve Avcı, N. (2001). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fiziksel Şartlar, Program, Yöntem, Teknik, Sınıf ve Davranış Yöntemi Sorunlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Tuzcu, G. (2006). *Eğitimde Vizyon 2023 ve Avrupa Birliğine Giriş Süreci*. Ankara: TED.
- TÜİK. (2006a). 2006 Yılı Eğitim Harcamaları Araştırması.
- TÜİK (2006b). İstatistik Göstergeler 1923-2005. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK. (2010). www.tuik.gov.tr Erişim tarihi: 02.05.2011

- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543–559.
- Ulutürk, S. (1998). *Türkiye'de Planlı Dönemde Kamu Harcamalarının Gelişimi ve Devletin Ekonomideki Rolü*. Ankara: Akçağ.
- UNESCO. (1977). *Okul Öncesi Eğitim*. Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.
- Ünal, L. I. (1996). *Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi*. Ankara: Epar.
- Ünal, L. I. (1999). Kalkınma Kıskaçındaki Eğitimin Bir Bilançosu. Türkiye Cumhuriyetinin 75. Yılında Toplumumuz ve Eğitim Sempozyum Bildirileri ve Panel Tartışmaları. Ankara Üniversitesi Yayınları, 215.
- Ünal, L. I. (2002). Eğitimin Yapısal Uyumu. Özgür Üniversite Forumu Üniversite A.Ş. Dosyası, 17, 125–133.
- Ünal, L. I. (2003). Meclisteki Partilerin Eğitim Politikaları ve Hedefleri Üzerine Görüşler. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 1 (1), 41–50.
- Ünal, L. I. ve Özsoy, S. (1999). *Modern Türkiye'nin Sisyphos Miti: Eğitimde Fırsat Eşitliği. 75. Yılda Eğitim*. Ankara: Türkiye Tarih Vakfı.
- Ünal, S. (1997). İlköğretim Yöneticilerinin Finansman Sorunları. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 369–378.
- Üstünova, E. (1998). *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Annelerinin Eğitim Seviyelerine Göre Beklentileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Verstegen, A. V. ve Jordan, T. S. (2009). A Fifty-State Survey of School Finance Policies and Programs: An Overview. *Journal Of Education Finance*, 34 (3), 213–230.

- Wiekart, D. P. (2000). Early Childhood Education: Need and Opportunity. *Fundamentals of Educational Planning*, 65.
- Yamaç, U. (2010). *İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yolcu, H. (2007). *Türkiye’de İlköğretim Finansmanının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yozgat, A. G. (2009). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Parasal Kaynakları Yönetme Yeterlikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Yücel, H. (2006). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Ailelerinin Yaptıkları Harcamaların Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zoraloğlu, Y. R., Şahin, İ. ve Fırat, N. Ş. (2004). İlköğretim Okullarının Finansal Kaynak Bulmada Karşılaştıkları Güçlükler ve Okula Etkileri, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 2 (8), 4–17.

EKLER

Ek-1: Veri Toplama Araçları

Ek-2: Uzman Görüşleri

Ek-3: Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Ek-4: Uygulama İzin Belgesi

Ek-1: Veri Toplama Araçları

OKUL BİLGİ FORMU

1. Okulunuz: İlköğretim (....) Ana okulu (....)
2. Okulunuzun bulunduğu yer: İl Merkezi(....) İlçe Merkezi(....)
3. Okulunuzun yönetici sayısı:
4. Okulunuzun öğretmen sayısı :
5. Okulunuzun öğrenci sayısı
6. Okulunuzun derslik sayısı
7. Okulunuzun laboratuvar sayısı:
8. Okulunuzun hizmetli sayısı:
9. Okulunuzun kantin sayısı:
10. Okulunuzun kaloriferli mi sobalı mı?
11. Okulunuzda okul öncesi öğretmeni var mı?Varsa kaç tane?.....
12. Okulunuzdaki okul öncesi öğretmenlerinin kaç tanesi ücretli olarak çalışmaktadır?.....

OKUL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞME FORMU

Görüşme No :
Görüşme Tarihi :
Görüşme Yeri :

Giriş

Merhaba, adım Emine Saklan. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamda resmi okul öncesi eğitim kurumlarına kamu bütçesi dışında sağlanan finansman kaynaklarını belirleyebilmek için okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerle görüşme yapmayı planladım.

Görüşmeye geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanları yalnızca benim ve danışman hocamın bileceğini belirtmek isterim. Görüşmede verdiğiniz bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacaktır.

Sizin için bir sakıncası yoksa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bunu zamanı etkili kullanabilmek, sorulara vereceğiniz yanıtları daha iyi ve dikkatli not edebilmek için istemekteyim.

Görüşmeye başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. Zaman ayırdığınız ve görüşlerinizi benimle paylaştığınız için şimdiden teşekkür ederim. İzin verirseniz görüşmeye başlayabilir miyiz?

OKUL YÖNETİCİSİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın ()

2. Branşınız:

3. Yöneticilikteki kıdeminiz:

4. Mesleki kıdeminiz:

5. En son mezun olduğunuz eğitim kurumu ve programı:

Önlisans:.....

Lisans:.....

Lisansüstü:.....

Diğer:.....

6. Üyesi olduğunuz meslek örgütü ve/veya sendika:

OKUL YÖNETİCİSİ GÖRÜŞME SORULARI

1. Okul öncesi eğitimin gerekliliği ve önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır. Buna göre Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 2009–2010 öğretim yılı istatistiklerine göre “% 38,55’tir (MEB, 2010)”. Sizce Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranının bu kadar düşük olmasının nedenleri neler olabilir?
2. Okul öncesi eğitim sizce zorunlu bir eğitim düzeyi olmalı mıdır?
3. Okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapı (okul, anasınıfı, oyun alanları, teknoloji sınıfları) sizce yeterli midir? Yeterli değilse ne yapılmalıdır?

4. Okul öncesi eğitim için MEB’ce okulunuza 2010 yılında ne kadar kamusal kaynak ayrılmıştır? Bu kaynakların yeterliği konusunda ne söylersiniz? Neden?

5. Okul öncesi eğitime MEB’ce ayrılan kamusal kaynakların yeterli olmadığını düşünüyorsanız:

“Okul öncesi eğitimin zorunlu oluşu ve kalitesi, çocuğun daha sonraki eğitim hayatında (ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim) başarılı olmasına yardımcı olabileceği gibi, iyi alışkanlıklar, sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma vb. gibi davranışlar kazanmasına da katkıda bulunabilir”.

Önemli bir eğitim düzeyi olan okul öncesi eğitime kalkınma planlarında da öncelik verilmesine karşın, sizce devlet okul öncesi eğitime neden yeteri kadar kaynak ayırmamaktadır?

- a. () Eğitime önem verilmediği için,
 - b. () Diğer öğretim tür ve düzeylerine (ilköğretim, ortaöğretim, mesleki eğitim, yükseköğretim, yaygın eğitim vb.) ayrılan kaynakların azalmaması için,
 - c. () Siyasi nedenlerle ve öncelik olarak görülmediği için,
 - d. () Yeteri kadar fiziki Mekân ve öğretmen olmadığı için vb.
 - e. () Diğer.....
6. Okul öncesi eğitimde görev yapan bir yönetici olarak kamu bütçesi dışında kaynak oluşturma sürecinde hangi güçlüklerle karşılaşmaktasınız? Bu güçlükleri yenmek için neler yapıyorsunuz?
7. Okul öncesi eğitim için özel kişi, kurum ve kuruluşlardan maddi destek alıyor musunuz? Eğer alıyorsanız lütfen yıllara göre bu destekleri belirtir misiniz?

8. Bir okul yöneticisi olarak kendiniz okulunuza maddi destek yaptınız mı ya da yapmak zorunda kaldınız mı?

9. Okul öncesi eğitim kurumlarının finansmanı sizce özel kişi, kurum ve kuruluşlardan mı sağlanmalıdır? Yani paralı mı olmalıdır?

10. Okul öncesi eğitimde,

- Cari harcamalarınız (maaş ve ücretler, ek ders ücretleri, yolluklar, tazminatlar, işletme bakım ve onarım, demirbaş alımları, kırtasiye araç-gereç harcamaları, danışmanlık hizmetleri vb.)
- Yatırım harcamalarınız (arsa temini, bina inşaatı, taşıt, mobilya, bilgisayar alımı, öğretim ve yönetim için kullanılan diğer uzun ömürlü makine ve araçlar vb.)
- Transfer harcamalarınız (devlet bütçesinden okullar hazine yardımı adı altında ve öğrencilere burs-yemek yardımı için yapılan harcamalar vb.) nelerdir?

11. Okul öncesi eğitim için okulunuza 2010 yılında harcadığınız giderleriniz yaklaşık ne kadardır?
12. Yılsonunda kamu bütçesi dışında kalan maddi kaynakları ne şekilde değerlendiriyorsunuz?
13. Okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yaratıp yaratmadığı konusunda ne düşünüyorsunuz? Neden?
14. Sizce okul öncesi eğitimin finansmanı kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?
15. Başka belirtmek istediğiniz bir konu var mı?

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Görüşme No :
Görüşme Tarihi :
Görüşme Yeri :

Giriş

Merhaba, adım Emine Saklan. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamda resmi okul öncesi eğitim kurumlarına kamu bütçesi dışında sağlanan finansman kaynaklarını belirleyebilmek için okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerle görüşme yapmayı planladım.

Görüşmeye geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanları yalnızca benim ve danışman hocamın bileceğini belirtmek isterim. Görüşmede verdiğiniz bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacaktır.

Sizin için bir sakıncası yoksa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bunu zamanı etkili kullanabilmek, sorulara vereceğiniz yanıtları daha iyi ve dikkatli not edebilmek için istemekteyim.

Görüşmeye başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. Zaman ayırdığınız ve görüşlerinizi benimle paylaştığınız için şimdiden teşekkür ederim. İzin vererseniz görüşmeye başlayabilir miyiz?

ÖĞRETMEN KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın ()
2. Branşınız:
3. Mesleki kıdeminiz:
4. En son mezun olduğunuz eğitim kurumu ve programı:
Önlisans:.....
Lisans:
Lisansüstü:.....
Diğer:.....
5. Üyesi olduğunuz meslek örgütü ve/veya sendika:.....

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

1. Okul öncesi eğitim sizce zorunlu bir eğitim düzeyi olmalı mıdır?
2. Okul öncesi eğitime ayrılan fiziki altyapı (okul, anasınıfı, oyun alanları, teknoloji sınıfları) sizce yeterli midir? Yeterli değilse ne yapılmalıdır?
3. Okul öncesi eğitime MEB’ce ayrılan kamusal kaynakların yeterli olmadığını düşünüyorsanız:

“Okul öncesi eğitimin zorunlu oluşu ve kalitesi, çocuğun daha sonraki eğitim hayatında (ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim) başarılı olmasına yardımcı olabileceği gibi, iyi alışkanlıklar, sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma vb. gibi davranışlar kazanmasına da katkıda bulunabilir”.

Önemli bir eğitim düzeyi olan okul öncesi eğitime kalkınma planlarında da öncelik verilmesine karşın, sizce devlet okul öncesi eğitime neden yeteri kadar kaynak ayırmamaktadır?

- a. () Eğitime önem verilmediği için,
 - b. () Diğer öğretim tür ve düzeylerine (ilköğretim, ortaöğretim, mesleki eğitim, yükseköğretim, yaygın eğitim vb.) ayrılan kaynakların azalmaması için,
 - c. () Siyasi nedenlerle ve öncelik olarak görülmediği için,
 - d. () Yeteri kadar fiziki Mekân ve öğretmen olmadığı için vb.
 - e. () Diğer.....
4. Bir okul öncesi eğitim öğretmeni olarak kendiniz okulunuza maddi destek yaptınız mı ya da yapmak zorunda kaldınız mı?
5. Bir okul öncesi eğitim öğretmeni olarak velilerinizden maddi kaynak toplamak durumunda kalıyor musunuz? Eğer topluyorsanız bunu hangi amaçlarla yapıyorsunuz ve 2010 yılı için topladığınız miktar yaklaşık ne kadardır?
6. Tüm velilerden aynı miktarda mı, yoksa ekonomik durumlarını gözeterek mi maddi kaynak toplamaktasınız?

7. Sınıfınızda çeşitli adlar altında maddi kaynak toplarken kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Bu durum öğretmen-veli, öğretmen-yönetim ilişkisini sizce nasıl etkilemektedir?
8. Okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizlik yaratıp yaratmadığı konusunda ne düşünüyorsunuz? Neden?
9. Size göre okul öncesi eğitimin finansmanı kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?
10. Gelecekte okul öncesi eğitimde ne yönde bir değişme istiyorsunuz ve bekliyorsunuz?
11. Başka eklemek istediğiniz bir konu var mı?

VELİ GÖRÜŞME FORMU

Görüşme No :
Görüşme Tarihi :
Görüşme Yeri :

Giriş

Merhaba, adım Emine Saklan. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamda resmi okul öncesi eğitim kurumlarına kamu bütçesi dışında sağlanan finansman kaynaklarını belirleyebilmek için okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerle görüşme yapmayı planladım.

Görüşmeye geçmeden önce, görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanları yalnızca benim ve danışman hocamın bileceğini belirtmek isterim. Görüşmede verdiğiniz bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacaktır.

Sizin için bir sakıncası yoksa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bunu zamanı etkili kullanabilmek, sorulara vereceğiniz yanıtları daha iyi ve dikkatli not edebilmek için istemekteyim.

Görüşmeye başlamadan önce söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. Zaman ayırdığınız ve görüşlerinizi benimle paylaştığınız için şimdiden teşekkür ederim. İzin vererseniz görüşmeye başlayabilir miyiz?

VELİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın ()
2. Yaşınız:
3. Öğrenim Düzeyiniz:
İlkokul () Ortaokul () Lise () Önlisans () Lisans () Yüksek lisans ()
Diğer ()
4. Mesleğiniz:
5. Aylık ortalama geliriniz : (.....TL)
6. Öğrenim gören çocuk sayınız : (.....)
7. Okul öncesi eğitimdeki çocuk sayınız: (.....)

VELİ GÖRÜŞME SORULARI

1. Okul öncesi eğitim sizce zorunlu bir eğitim düzeyi olmalı mıdır?

2. Okul öncesi eğitime MEB’ce ayrılan kamusal kaynakların yeterli olmadığını düşünüyorsanız:

“Okul öncesi eğitimin zorunlu oluşu ve kalitesi, çocuğun daha sonraki eğitim hayatında (ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim) başarılı olmasına yardımcı olabileceği gibi, iyi alışkanlıklar, sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma vb. gibi davranışlar kazanmasına da katkıda bulunabilir”.

Önemli bir eğitim düzeyi olan okul öncesi eğitime kalkınma planlarında da öncelik verilmesine karşın, sizce devlet okul öncesi eğitime neden yeteri kadar kaynak ayırmamaktadır?

- a. () Eğitime önem verilmediği için,
- b. () Diğer öğretim tür ve düzeylerine (ilköğretim, ortaöğretim, mesleki eğitim, yükseköğretim, yaygın eğitim vb.) ayrılan kaynakların azalmaması için,
- c. () Siyasi nedenlerle ve öncelik olarak görülmediği için,
- d. () Yeteri kadar fiziki Mekân ve öğretmen olmadığı için vb.
- e. () Diğer.....

3. Okul öncesi eğitim kurumlarında çeşitli adlar altında öğrenciler ya da velilerinden maddi kaynak toplanmakta mıdır? E (...) H (...). Cevabınız “evet” ise okul öncesi eğitime devam eden çocuğunuzun okulunda sizden, hangi etkinlikler ve öğretim malzemeleri için maddi kaynak istenmektedir ?

4. Okul öncesi eğitim için 2010 yılında yaklaşık olarak sizden ne kadar maddi kaynak toplanmıştır?

5. Okul öncesi eğitimin paralı olması bir veli olarak sizi nasıl etkilemektedir? Neden?

6. Okulda toplanan maddi kaynaklar ve bu maddi kaynakların nerelere harcandığı konusunda yönetim veya okul-aile birliği tarafından bilgilendirilmekte misiniz?

7. Okuldan herhangi bir hizmet veya etkinlik için maddi kaynak istenildiğinde, vermediğinizde ya da veremediğinizde herhangi bir tepkiyle karşılaşılıyor musunuz? Karşılaşıyorsanız bu tepki/tepkiler kimden ve ne şekilde olmaktadır?
8. Okul öncesi eğitimde toplanan maddi kaynakların eğitimde eşitsizlik yaratıp yaratmadığı konusunda ne düşünüyorsunuz?
9. Sizce okul öncesi eğitimin finansmanı kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır? Neden?
10. Bu konuda paylaşmak istediğiniz görüşünüz varsa lütfen belirtiniz.

Ek-2: Uzman Görüşleri

Okul Yöneticilerinin Sorularına Yönelik Uzman Görüşleri

1. Okul öncesi eğitim için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okulunuza aylık ve yıllık olarak ne kadar kamusal kaynak ayrılmaktadır?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Bu soruya görüşme sırasında net bir yanıt vermesi zor olabilir. “Bu kaynakların yeterli olduğu konusunda ne söylersiniz? Neden?” İfadesi eklenebilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	“kamusal” ifadesinin yerine “merkezi bütçeden” yazılabilir.
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	Yıl belirtilerek sorulmalı. Örneğin 2010 yılında ne kadar ayrıldı?
Uzman 7	--
Uzman 8	Burada bizim için kaynağın miktarı mı önemli yoksa yeterli olup olmadığı mı? Yani mevcut haliyle bu soruya verilen yanıtlardan 3 lira 5 lira ayrılıyor diyecekler, okulların büyüklüklerine göre farklılık olsa da hemen hemen aynı rakamlar olacak ve bunu yorumlamak da çok bir şey ifade etmeyecek. O nedenle soruda, aldığımız aylık ve yıllık kaynaklar gereksinimlerinizin ne kadarını karşılamaktadır gibi bir ifade bulursa daha iyi olacak.
Uzman 9	--

2. Okul öncesi eğitime yönelik özel kişi, kurum ve kuruluşlardan okul öncesi eğitim için bütçe dışı maddi destek alıyor musunuz? Eğer alıyorsanız bu kurumlar okul öncesi eğitim için ayrılan bütçeye ne ölçüde katkı sağlamaktadırlar?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Bu sorudan sonra “Okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan bir yönetici olarak, bütçe dışı kaynak oluşturma sürecinde hangi güçlüklerle karşı karşıya kalmaktasınız? Bu güçlükler kimden kaynaklanmaktadır ve nelerdir? Bu güçlükleri aşmak için neler yapıyorsunuz?” sorusu sorulabilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	Neden sadece maddi destek ile sınırlandırıyorsunuz ki? Örneğin, anasınıfının düzenlenmesine katkı sunan bir veli ya da gönüllü veya çocuklar için oyuncak temin eden bir esnafın katkısı maddi değil belki ama önemli bir katkı olabilir. Araştırmanın amacında maddi kaynaklar diye bir sınırlandırma getirmemişsiniz.
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	2.sorudan sonra; “Öğrenci velilerinden okul öncesi eğitim için bütçe dışı maddi destek alıyor musunuz? Eğer alıyorsanız daha çok hangi okul giderleri için kullanıldığını ve miktarını belirtir misiniz? Kamu kaynakları dışındaki kaynakların toplam bütçeniz içindeki oranı nedir ve bu oran yıllar itibarıyla nasıl değişim göstermektedir?” Soruları sorulabilir.
Uzman 8	--
Uzman 9	--

3. Okul öncesi eğitimin tüm çağ nüfusuna zorunlu hale getirilme çabaları sürmektedir. Anayasada ve çeşitli yasalarda zorunlu eğitimin devlet okullarında parasız olarak sunulması gerektiği belirtilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında sizce neden kamu kaynakları dışında bütçe oluşturma yoluna gidilmektedir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Okul öncesi eğitim paralı değil mi? Yoksa yeni bir düzenleme mi oldu? Bu soruya gerek yok diye düşünüyorum. Bu sorudan sonra “Okul öncesi eğitimin gerekliliği ve önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır. Buna göre Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranının 2009/2010 öğretim yılı istatistik verilerine göre, % 33’tür. Size göre Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranının bu kadar düşük olmasının nedenleri neler olabilir?” sorusu sorulabilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	Bu soruyu belki başka türlü sormak gerek. Çünkü aslında kendi içinde yanıtı olan bir soru. Okul öncesi eğitime kaynak ayrılmaması gibi.
Uzman 4	Söyleyecekleri belli. Henüz zorunlu değil. Ayrıca paraları da yetersiz. Ancak bu durumu nasıl karşılıyor? Doğru buluyor mu? Başka nedenleri olabilir mi açıklamaları dışında araştırma ya da görüşler hakkında bilgisi var mı? Gibi.
Uzman 5	--
Uzman 6	Hangi yaşları kastettiğiniz belli değil. 3-4-5 mi, 4-5 mi, yalnızca 5 mi?
Uzman 7	“bütçe oluşturma” ifadesi doğru bir ifade mi emin değilim. Bunun yerine “kamu kaynakları dışında kaynak arayışı ya da kaynak oluşturma” dense sanki daha doğru olacak gibi.
Uzman 8	--
Uzman 9	--

4. Okul öncesi eğitimde bütçe harcama kalemleri	
- Beslenme - Temizlik - Hizmet giderleri olmak üzere 3'e ayrılmaktadır. Bütçe kalemleri dışındaki harcamalarınızı ne şekilde yapmaktasınız?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	Bütçe kalemleri dışında ne tür harcamalar (harcamanın şekli bizim için önemli değil, türü bizim için önemli) yapmaktasınız? (Öncelikle bütçe kalemleri dışında bir harcamasının olup olmadığını sormalısın ki, arkasından bu soru gelsin).
Uzman 4	Nasıl karşıladığı mı? Yoksa nerelere harcadığı mı çok açık değil?
Uzman 5	--
Uzman 6	Bunlar bütçe harcama kalemleri değildir. Bütçenin harcama kalemleri farklı sınıflandırılmaktadır. Bu konuda, fakültenizin sekreteri ile görüşünüz. Siz, okulöncesi eğitimde beslenme, temizlik ve hizmete ne kadar harcama yapıldığını merak ediyorsanız belki bu şekilde sorabilirsiniz. Temizlik ile sorulmak istenen, temizlik malzemeleri mi? Hizmetten ne kastediyorsanız onu açıklayarak sorunuz. Bir hizmetin sürdürülmesi için yapılan harcamalara cari harcamalar diyoruz; personel aylıkları, temizlik, aydınlatma, su, telefon, ısınma, kırtasiye vb. harcamaların tümü bu başlık altında ele alınıyor. Ama kuşkusuz bunlardan merak edilenlerin miktarları sorulabilir.
Uzman 7	Beslenme ve temizlik de hizmetten sayılmaz mı? Bununla ne kastedildiği açık değil.
Uzman 8	Bu soru tam olarak anlaşılıyor, sormak istediğin harcamaları hangi başlık altında yaptıkları sanırım bunu daha açık ifade etmelisin.
Uzman 9	--

5. Okul öncesi eğitim için okulunuza harcadığınız aylık ve yıllık giderleriniz tahmini ne kadardır?	
Aylık (.....)	Yıllık (.....)
UZMANLAR	GÖRÜŞLER
Uzman 1	Bu soruya görüşme sırasında net bir yanıt vermesi zor olabilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	Aylığı sorduğun zaman yıllık hesaplayabilirsin, sormana bence gerek yok. Bu tür sorular görüşmelerde genelde kafa karıştırır.
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	“Okul öncesi eğitim için okulunuzun 2010 yılında harcadığınız giderleriniz tahmini ne kadardır?” şeklinde sorulabilir.
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

6. Yılsonunda elinizde para kalmakta mıdır? Eğer kalıyorsa bu parayı ne şekilde değerlendiriyorsunuz?	
UZMANLAR	GÖRÜŞLER
Uzman 1	Bu soruya görüşme sırasında net bir yanıt vermesi zor olabilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	“Yılsonunda elinizde para kalmakta mıdır? Eğer kalıyorsa bu parayı ne şekilde değerlendiriyorsunuz?” şeklinde sorulabilir. Resmi bir okulda, devletin verdiği ödenekler ise, kaldığında devlete geri döner. Siz, bütçe dışında toplanan paralardan elde kalanları mı soruyorsunuz?
Uzman 7	Bu soru araştırmanın amacı bakımından çok gerekli mi?
Uzman 8	Para yerine yukarıda olduğu gibi “maddi kaynak” kullansak daha iyi olur gibi.
Uzman 9	✓

7. Özel kişi, kurum ve kuruluşlardan toplanan paralar okul öncesi eğitimin ihtiyaçlarını karşılamaya yetmekte midir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Bu soru ikinci soruya ek olarak sorulsa daha iyi olur.
Uzman 2	✓
Uzman 3	“İhtiyaçlarını” ifadesi yerine “giderlerini” kullanabilirsin. Okul öncesi eğitimin bütçesini kastettiğine göre, gider daha uygun gibi.
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	Bu soru bence uygun değil. Okul öncesi kurumun finansmanının bu kaynaklardan mı sağlanması yani paralı mı olmasını istiyorsunuz?
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

8. Kamu kaynakları dışında özel kaynak oluşturma yoluna gidilmesinin eğitimde fırsat eşitsizliği yarattığını düşünüyor musunuz?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Okul öncesi eğitimin paralı olması size göre eğitimde fırsat eşitsizliği yaratmakta mıdır? Neden?
Uzman 2	✓
Uzman 3	Bu soruyu doğrudan ve görüşmeceyi yönlendirmeden sormalısın. Örneğin, okul öncesi eğitim için veliden katkı payı alınması eğitimde fırsat ve olanak eşitsizliği yaratıp/yaratmadığı konusunda ne düşünüyorsunuz gibi.
Uzman 4	Bu kavramın anlamı ve tartışmaları konusunda bir tarama yapmanızı öneririm. Fırsat yerine sadece eşitsizlik demeniz daha uygun olur.
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	Bu sorudan sonra “okul öncesi eğitim kurumlarının sahip oldukları finansman kaynaklarının türü ve düzeyi bakımından farklılaştığını düşünüyor musunuz? Bu farklılığın sunulan okul öncesi eğitimin niteliğini etkilediğini söyleyebilir misiniz?” şeklinde bir soru sorulabilir.
Uzman 8	Güzel bir soru ama görüşme esnasında bu soruyu “sonda”larla yani yardımcı sorularla biraz açman gerekebilir. Özellikle fırsat eşitsizliği nasıl ortaya çıkıyor, bunu sondalarla açabilirsin.
Uzman 9	✓

9. Size göre okul öncesi eğitimin finansmanı kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1karşılanmalıdır? Neden?
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Sorularına Yönelik Uzman Görüşleri

1. Okul öncesi eğitime Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ayrılan kamusal kaynaklar yeterli midir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Kapalı uçlu soru olduğu için evet ya da hayır diyecektir. Bu yüzden “neden” sorusunu sormak gerekir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	Bunu öğretmene değil, yöneticilere sorduğunuz 1. sorunun şıkkı yapımız. Öğretmenler bunu bilmeyebilir.
Uzman 7	--
Uzman 8	Kamusal kaynaklar <u>sizce</u> yeterli midir?
Uzman 9	✓

2. Öğrenciler ve veliler dışında okul öncesi eğitime çeşitli kişi, kurum ve kuruluşların parasal katkıları olmakta mıdır? Varsa söyler misiniz?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Hangi türde parasal katkılar olmaktadır?. “Varsa söyler misiniz?” ifadesine gerek yok.
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	Neyi, var mı yok mu ötesinde kimler, ne kadar gibi bilgiler gerekli.
Uzman 5	--
Uzman 6	Yöneticiye sorulmalı, öğretmene sorulmamalı, bilemez.
Uzman 7	--
Uzman 8	Öğretmenler yapılan yardımların kaynağı hakkında yeterince bilgi sahibi olmayabilirler.
Uzman 9	✓

3. Bir okul öncesi eğitim öğretmeni olarak velilerinizden para toplamak durumunda kalıyor musunuz? Eğer topluyorsanız bunu hangi amaçlarla yapıyorsunuz?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

4. Okul öncesi eğitim için aylık ve yıllık olarak tahmini ne kadar para toplamaktasınız?	
Aylık (.....) Yıllık (.....)	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	Yönetici anketi için söylediğim burada geçerli.
Uzman 4	“Okul öncesi eğitim için <u>velilerden</u> aylık ve yıllık olarak....” Tüm velilerden aynı miktar mı yoksa durumlarına göre bir değerlendirme de yapılıyor mu?
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	Öğretmenlerin bu soruya da biraz çekimser yaklaşabileceklerini düşünüyorum, ancak görüşme olduğu için siz onları rahatlatabilirsiniz.
Uzman 9	✓

5. Okul öncesi eğitimin tüm çağ nüfusuna zorunlu hale getirilme çabaları sürmektedir. Anayasada ve çeşitli yasalarda zorunlu eğitimin devlet okullarında parasız olarak sunulması gerektiği belirtilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında sizce neden kamu kaynakları dışında bütçe oluşturma yoluna gidilmektedir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

6. Bir okul öncesi eğitim öğretmeni olarak sınıfınızda bütçe dışı kaynak sağlanarak toplanan paraların eğitimsel ihtiyaçları karşıladığını düşünüyor musunuz?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	... düşünüyor musunuz? Neden?
Uzman 2	✓
Uzman 3	“Eğitimsel ihtiyaçları karşıladığını” ifadesi yerine, “okul öncesi eğitimin nitelikli bir şekilde yapılabilmesi için yeterli olduğunu” kullanılabilir.
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

7. Sınıfınızda çeşitli adlar altında para toplarken kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Bu durum öğretmen-veli, öğretmen-idare ilişkisini sizce nasıl etkilemektedir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

8. Kamu kaynakları dışında özel kaynak oluşturma yoluna gidilmesinin eğitimde fırsat eşitsizliği yarattığını düşünüyor musunuz?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Okul öncesi eğitimin paralı olması size göre eğitimde fırsat eşitsizliği yaratmakta mıdır? Neden?
Uzman 2	✓
Uzman 3	“Yarattığını” şeklinde değil; “yaratıp/ yaratmadığı konusunda” demelisin, görüşmeciyi yönlendirmemelisin.
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

9. Size göre ilköğretim okullarının finansmanı kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	Bu sorudan sonra “gelecekte ne yönde değişimler bekliyor ne yönde değişim istiyorsunuz?” sorusu sorulabilir. Ayrıca son soru olarak “başka söyleyecekleri var mı? Hepsine bu açık uçlu soruyu sormak uygun olur.
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

Velilerin Sorularına Yönelik Uzman Görüşleri

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında çeşitli adlar altında öğrenciler ya da velilerinden sınıf öğretmenleri aracılığı ile para toplanmakta mıdır? Bir öğrenci velisi olarak sizden hangi amaçlarla para istenmektedir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	“Okul öncesi eğitime devam eden bir öğrenci velisi olarak, çocuğunuzun devam ettiği bu okulda sizden hangi etkinlikler ya da öğretim malzemeleri için para toplanmaktadır?” şeklinde sorulabilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4para toplanmakta mıdır? E () H () Evet ise; bir öğrenci velisi olarak....
Uzman 5	--
Uzman 6	Doğrudan yöneticiye veriliyorsa?
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

2. Okul öncesi eğitim için aylık ve yıllık olarak sizden tahmini ne kadar para toplanmaktadır?	
Aylık (.....)	Yıllık (.....)
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	Yönetici formu için söylediklerimin aynısı.
Uzman 4	Kendisinden ise tahmininden daha somut rakam verebilirler sanıyorum. Ya da yaklaşık sorulabilir.
Uzman 5	--
Uzman 6	Yıllık sorulmalı. Örneğin 2010 yılında...
Uzman 7	--
Uzman 8	Bunu sorabilirsin ancak buradan gelecek tahmini yanıtlarla yorum yapman bence doğru olmayacaktır. Zaten böyle bir nitel çalışmada rakamlara çok da girmene gerek yok.
Uzman 9	✓

3. Okul öncesi eğitimin tüm çağ nüfusuna zorunlu hale getirilme çabaları sürmektedir. Anayasada ve çeşitli yasalarda zorunlu eğitimin devlet okullarında parasız olarak sunulması gerektiği belirtilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında sizce neden kamu kaynakları dışında bütçe oluşturma yoluna gidilmektedir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	“Okul öncesi eğitimin paralı olması bir veli olarak sizi nasıl etkilemektedir? Neden?” şeklinde sorulabilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	“Doğruluyor mu, bunu yanlış buluyor mu? Nasıl olmalı?” gibi sorular eklenmeli.
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

4. Okulda toplanan paralar konusunda idare veya okul-aile birliği tarafından bilgilendirilmekte misiniz?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	“Okulda toplanan paraların nerelere harcandığı” denilse daha iyi olur.
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

5. Okuldan çeşitli amaçlarla para toplanması idare ve öğretmen ile olan ilişkinizi nasıl etkilemektedir?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	Buradaki ilişkiler olumsuz ilişkiler sanırım. Bunu 6. soru kapsıyor. Velilerin sorularını sayı olarak az tutalım. İstediğin yanıtları alamayabilirsın.
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

6. Okuldan herhangi bir hizmet veya etkinlik için para istenildiğinde, vermediğinizde ya da veremediğinizde herhangi bir tepkiyle karşılaşıyor musunuz? Karşılaşıyorsanız bu tepki ne şekilde oluyor?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	“Karşılaşıyorsanız bu tepki/tepkiler kimden ve ne şekilde oluyor?” şeklinde olabilir.
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	--
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

7. Okul öncesi eğitimde toplanan paraların maddi durumu uygun olmayan aileler açısından eğitimde fırsat eşitsizliği yarattığını düşünüyor musunuz?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1	✓
Uzman 2	✓
Uzman 3	“Maddi durumu iyi olmayana veliler” ifadesi böyle bir çalışmanın amacına ters bence. Bütün öğrencilerin maddi durumunun iyi olduğu okullarda bütçe dışında, veliden katkı payı almak fırsat ve olanak eşitsizliği yaratmaz mı? Bu durumu okul bazında değil, sistem boyutunda düşünmeliyiz.
Uzman 4	“Fırsat eşitsizliği” denmemeli.
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

8. Size göre okul öncesi eğitimin finansmanı kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır?	
Uzmanlar	Görüşler
Uzman 1karşılanmalıdır? Neden?
Uzman 2	✓
Uzman 3	--
Uzman 4	Acık uçlu soru. Bu konuda paylaşmak istediğiniz görüşünüz varsa lütfen anlatınız, belirtiniz.
Uzman 5	--
Uzman 6	--
Uzman 7	--
Uzman 8	--
Uzman 9	✓

UZMAN 2

Görüşme formu kapsam olarak yeterli görünmektedir. Belki eğitim finansmanı yaklaşımlarının çeşitli alt başlıklar konusunda getiri ve götürüleri sorulabilir. Ayrıca görüşme sorularının sırası düzenlenebilir. Başlangıç soruları genel eğitim finansmanı anlayışlarını belirlemeye yönelik düzenlenirse daha iyi olur. Görüşmecilerin eğitim finansmanı konusundaki görüşleri belirlenir, savundukları anlayışların toplumsal gelişme, eşitlik, eğitim hakkı, insan kaynaklarının nitelikli eğitimi gibi konularda üstünlükleri ve sakıncalarının neler olduğu sorulabilir.

UZMAN 4

Görüşme formunuz anlaşılır ve çözümlenebilir nitelikte. Belki okul öncesi eğitimin kendine özgü mali boyutlarının tartışılması da eklenebilir, ancak araştırma amaçlarınız ve sınırlılıklarınızı karşılıyor ise bir sorun yok.

UZMAN 5

Anketinizle ilgili soruları okudum. Aşağıdaki görüşleri oluşturdum.

1. Sorular kısa, açık ve anlaşılır yazılmış. Çok sayıda soru yok. Bu bakımdan anket uygulanan kişiyi sıkmadan doğru yanıtlar alınabilir.

2. Ancak, salt Amasya il merkezinin böyle bir örneklem için yeterli olmayacağından hareketle, örneklem içine ilçeleri örneğin; Taşova, Suluova, Gümüşhacıköy vb. dâhil edilebilir mi? Konu başlığı "Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Politikaları ve Finansmanı; Amasya ili Örneği”(olmalı) olduğuna göre örneklemin daha geniş temsilde yarar var. Üstelik bu ilçelerde günü birlik görüşmeler yapılabilir.

3. Öğretmen, okul yöneticisi ve velilere şöyle bir soru da sorulabilir. Okul öncesi eğitimin yaygın oluşu (zorunlu oluşu) ve kalitesi, çocuğun daha sonraki eğitim hayatında (ilköğretim, ortaöğretim, üniversite) daha başarılı olmasına yardımcı olabileceğinden ve doğru beslenme alışkanlıkları kazanmasından ve diğer katkılarında bahsederek, okul öncesi eğitimin önemini iyi tanımlayarak;

Önemine ve kalkınma planlarında öncelik verilmesine rağmen devlet niçin sizce okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayırmamaktadır? sorusu sorulabilir. Bunun için de seçenekler sunulabilir:

- Eğitime önem verilmemesi,
- Diğer kademelere (ilköğretim, ortaöğretim, mesleki eğitim, yaygın eğitim, yükseköğretim vb.) ayrılan kaynakların azalmaması için,
- Siyasi nedenlerle, öncelik verilmediği için,
- Yeteri kadar fiziki mekân ve öğretmen olmadığı için vb. gerekçeler sunulup yanıt alınabilir.

Böylece öğretmenler, okul yöneticileri ve velilerin bu konudaki görüşleri alınabilir. Zira onların bu görüşleri siyasi yöneticilere ve kaynak tahsis eden kamu yöneticilerine (MEB, Maliye, DPT) bir mesaj olarak gidecektir. Konuya duyarlı olmalarına katkı sağlayacaktır. Zira hem “önemlidir, yaygınlaştırılacaktır” deyip, ondan sonra da kamu kaynağı ayırmamak bir çelişkidir. O çocuklar bizim geleceğimizdir. Zorunlu değil deyip kaynak ayırmamak olmaz.

Bir de salt anketlerle değil, kaynak taraması yanında, odak grup toplantıları ile de (alandaki 2-3 kişi ile birlikte yapılacak toplantılarla da, ortak ve ayrılan görüşlerin belirlenmesi şeklinde) veri toplamakta yarar görürüm. Bu, tezin niteliğini artırır.

Uluslararası bir kıyaslamının da tezde yer almasında yarar görürüm. Örneğin kolaylıkla veri bulabileceğiniz OECD ülkelerinde okul öncesi eğitim politikaları nedir? Nasıl uygulanıyor? Finansmanı nasıl ve hangi gruplarca karşılanıyor? (Kamu kaynakları, özel kesim kaynakları, harçlar, kantin vb. gelirleri, diğer gelirler vb.?)

Bir de sorular arasında mekânsal boyut (okul, sınıf, laboratuvar, oyun alanı) ve araç-gereçle ilgili sorular göremedim. Acaba unutuldu mu? Örneğin öğretmen ve yöneticilere şu sorular sorulabilir:

Okul öncesi eğitime ayrılan okul, ana sınıfı, oyun alanları, teknolojiyi öğrenmeleri için teknoloji sınıfları (kısaca mekânsal alt yapı) sizce yeterli midir? Değilse ne yapılmalı?

Keza araç-gereç vb. donanımlar yeterli mi? Eğitim verenler (yönetici, öğretmen) okul öncesi eğitim programlarından memnunlar mı? Kısaca program geliştirme, hızlı gelişmeler karşısında ne durumda? Velilerin bu okul ve ana sınıflarından temel beklentileri ve varsa şikâyetleri neler?

Bu okulların kaynak yaratmak için ne tür sistemleri var? Bunlar yasal prosedürler içinde mi gerçekleşiyor? Hangi kaynaklar hangi fasıllara göre (cari, yatırım, transfer harcamaları) nerelere, nasıl harcanıyor? gibi sorulara da yanıtlar aranabilir.

Doğru yolda olduğunuzu düşünüyorum. Selamlar. Başarılar. İyi çalışmalar.

UZMAN 7

Genel olarak finansman, özelde de okul öncesi eğitimin finansmanı başlı başına bir amaç değil, bir araçtır. Dolayısıyla bir araç olarak finansman anlamını ve değerini hizmet ettiği amaçtan alır. Öyleyse bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak görüşme formlarında, yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin okul öncesi eğitime yükledikleri anlam, değer ve işlevleri belirlemeye yönelik bir ya da birkaç soru sorulmasında yarar görmekteyim. Böylece katılımcıların okul öncesi eğitimin finansmanı ile ilgili görüş ve önerileri de bir bağlama oturacaktır.

UZMAN 9

Sayın Araştırmacı; “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Politikaları ve Finansmanı” başlıklı yüksek lisans teziniz için hazırladığınız görüşme formunuzu inceledim, yönetici, öğretmen ve veliyi de içine alan görüşme formunuz oldukça kapsamlı olarak hazırlanmıştır. Ebeveynlerin okul öncesi çağındaki çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olan “okulda istenen paralar” en başta yer almaktadır. Aileler okul öncesi eğitimi son derece masraflı yerler olarak görmektedirler. Çünkü okul yöneticileri de dâhil olmak üzere anaokulu ve ana sınıflarını zorunlu kapsamda olmadıklarından özel ve masraflı olarak göstermeyi seçmekte ve hatta bunun için de öğretmenle birlikte olmaması gereken masrafları veliye yüklemektedirler. Bunların içinde bakıcı abla parası, kırtasiye malzemeleri ve kırtasiye malzemeleri içinde suluboya, parmak boyası ve oyun hamuru en başta yer almakta, oysa bu saydığım malzemelerin hepsini öğretmen, sınıfında son derece kolaylıkla yapabilecek donanımla mezun olmaktadır, ancak hangi amacı güderek istemektedir bilinmemektedir. Belçika’da bir okul öncesi öğretmeni bahçesinin dökülen yapraklarının süpürülmesinden bile sorumluyken, bizim bakıcı abla olmadan çalışmak istemeyen öğretmenlerimizi anlamakta zorluk çekmekteyim. Keşke bir başka araştırmacı da okul öncesinden faydalanmayan çocukların anne babalarına okula gönderememe nedenlerini ortaya çıkaracak bir araştırma planlasa ve o araştırma sonuçları MEB yetkililerine sunulsa. Araştırmanızda kolaylıklar ve başarılar dilerim.

Ek-3: Katılımcıların Kişisel Bilgileri

(Y: Okul Yöneticisi, Ö: Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni, V: Veli)

- Y1 Erkek, lisans mezunu, Türkçe Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 3, mesleki kıdem yılı 12, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y2 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Fen ve Teknoloji Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 10, mesleki kıdem yılı 21, sendika üyesi.
- Y3 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 3, mesleki kıdem yılı 7, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y4 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 15, mesleki kıdem yılı 24, sendika üyesi değil.
- Y5 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 7, mesleki kıdem yılı 18, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y6 Kadın, lisans mezunu, El Sanatları Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 3, mesleki kıdem yılı 18, sendika üyesi değil.
- Y7 Erkek, lisans mezunu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 5, mesleki kıdem yılı 22, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y8 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 26, mesleki kıdem yılı 32, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y9 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 13, mesleki kıdem yılı 26, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y10 Erkek, lisans mezunu, Rehberlik Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 6, mesleki kıdem yılı 18, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y11 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 20, mesleki kıdem yılı 31, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y12 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 15, mesleki kıdem yılı 30, sendika üyesi.
- Y13 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 5, mesleki kıdem yılı 13, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y14 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 11, mesleki kıdem yılı 25, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y15 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 16, mesleki kıdem yılı 30, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y16 Erkek, lisans mezunu, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem 5 ay, , mesleki kıdem yılı 5, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y17 Kadın, kız sanat okulu, El Sanatları Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 5, mesleki kıdem yılı 25, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y18 Kadın, lisans mezunu, Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 6, mesleki kıdem yılı 11, sendika üyesi değil.
- Y19 Erkek, önlisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 15, mesleki kıdem yılı 32, Türk Eğitim-Sen üyesi.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- Y20 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 16, mesleki kıdem yılı 20, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y21 Erkek, lisans mezunu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 22, mesleki kıdem yılı 30, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y22 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Türkçe Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 21, mesleki kıdem yılı 30, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y23 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 20, mesleki kıdem yılı 30, sendika üyesi.
- Y24 Erkek, lisans mezunu, Tarih Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 19, mesleki kıdem yılı 29, sendika üyesi.
- Y25 Kadın, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 10, mesleki kıdem yılı 25, sendika üyesi değil.
- Y26 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 1,5, mesleki kıdem yılı 13, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y27 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 11, mesleki kıdem yılı 18, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y28 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 3, mesleki kıdem yılı 16, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y29 Erkek, lisans mezunu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 7, mesleki kıdem yılı 24, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y30 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 24, mesleki kıdem yılı 25, sendika üyesi.
- Y31 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 3, mesleki kıdem yılı 8, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y32 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 20, mesleki kıdem yılı 20, sendika üyesi.
- Y33 Erkek, lisans mezunu, Matematik Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 10, mesleki kıdem yılı 17, sendika üyesi.
- Y34 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 3, mesleki kıdem yılı 15, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y35 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Fen ve Teknoloji Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 20, mesleki kıdem yılı 30, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y36 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 18, mesleki kıdem yılı 32, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y37 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 11, mesleki kıdem yılı 24, sendika üyesi.
- Y38 Erkek, lisans mezunu, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 6, mesleki kıdem yılı 13, sendika üyesi.
- Y39 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 16, mesleki kıdem yılı 34, Türk Eğitim-Sen üyesi.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- Y40 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 10, mesleki kıdem yılı 13, Eğitim-Sen üyesi.
- Y41 Erkek, yüksek lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 7, mesleki kıdem yılı 10, sendika üyesi değil.
- Y42 Erkek, lisans mezunu, Matematik Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 12, mesleki kıdem yılı 18, sendika üyesi değil.
- Y43 Erkek, lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 1, mesleki kıdem yılı 11, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y44 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 20, mesleki kıdem yılı 32, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y45 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Fen ve Teknoloji Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 32, mesleki kıdem yılı 32, sendika üyesi.
- Y46 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 34, mesleki kıdem yılı 37, Eğitim-Sen üyesi.
- Y47 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 25, mesleki kıdem yılı 31, sendika üyesi.
- Y48 Erkek, eğitim enstitüsü mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 20, mesleki kıdem yılı 31, sendika üyesi.
- Y49 Erkek, yüksek lisans mezunu, Sınıf Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 2, mesleki kıdem yılı 13, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y50 Kadın, yüksek lisans mezunu, Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 1, mesleki kıdem yılı 9, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y51 Erkek, lisans mezunu, Matematik Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 2, mesleki kıdem yılı 10, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y52 Erkek, lisans mezunu, Türkçe Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 2, mesleki kıdem yılı 13, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Y53 Erkek, lisans mezunu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 10, mesleki kıdem yılı 22, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y54 Erkek, lisans mezunu, Fen ve Teknoloji Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 8, mesleki kıdem yılı 10, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Y55 Erkek, lisans mezunu, Coğrafya Öğretmeni, yöneticilikteki kıdem yılı 20, mesleki kıdem yılı 28, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö1 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö2 Kadın, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 1 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö3 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 8 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö4 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 12 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- Ö5 Kadın, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 12 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö6 Kadın, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö7 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 11 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö8 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6,5 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö9 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 7,5 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö10 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 15 Yıl Kıdem, Eğitim-Sen üyesi.
- Ö11 Kadın, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 10 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö12 Kadın, Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 22 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö13 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö14 Kadın, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö15 Kadın, Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 12 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö16 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 9 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö17 Kadın, , Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 13 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö18 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 8 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö19 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 8 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö20 Kadın, Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 7 Yıl Kıdem, Eğitim-Sen üyesi.
- Ö21 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö22 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö23 Kadın, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö24 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- Ö25 Kadın, Anadolu Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Önlisans Mezunu, 12 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö26 Kadın, Amasya Kız Meslek Lisesi Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö27 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 1 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö28 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö29 Kadın, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 7 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö30 Kadın, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö31 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö32 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö33 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 4 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö34 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 10 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi.
- Ö35 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö36 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö37 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö38 Kadın, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö39 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 10 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö40 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 8 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö41 Kadın, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö42 Kadın, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö43 Kadın, Karadeniz Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö44 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- Ö45 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö46 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 13 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö47 Kadın, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 20 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö48 Kadın, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 26 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö49 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 10 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi.
- Ö50 Kadın, Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 16 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö51 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö52 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 9 Yıl Kıdem, Eğitim-Sen üyesi.
- Ö53 Kadın, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö54 Kadın, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 27 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi.
- Ö55 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Bölümü Mezunu, 9 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö56 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö57 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö58 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 12 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö59 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 10 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö60 Kadın, Karadeniz Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 9 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö61 Kadın, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö62 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö63 Kadın, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 13 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö64 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Bölümü Mezunu, 17 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- Ö65 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö66 Kadın, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.
- Ö67 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö68 Kadın, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 8 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö69 Erkek, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 1 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö70 Kadın, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 7 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö71 Kadın, Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 7 Yıl Kıdem, Eğitim-Sen üyesi.
- Ö72 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 7 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö73 Kadın, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 1,5 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö74 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö75 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö76 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 5 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö77 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6 Yıl Kıdem, Eğitim Bir-Sen üyesi.
- Ö78 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö79 Kadın, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö80 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 8 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö81 Kadın, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 6 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö82 Kadın, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Mezunu, 26 Yıl Kıdem, Eğitim-Sen üyesi.
- Ö83 Kadın, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 2 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.
- Ö84 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Bölümü Mezunu, 15 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

Ö85 Kadın, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Türk Eğitim-Sen üyesi.

Ö86 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Bölümü Mezunu, 15 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.

Ö87 Kadın, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Mezunu, 3 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.

Ö88 Kadın, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Bölümü Mezunu, 9 Yıl Kıdem, Sendika Üyesi Değil.

V1 Erkek, 33 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 2000 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

V2 Kadın, 27 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1800 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V3 Kadın, 22 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V4 Kadın, 35 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1500 TL, 3 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

V5 Kadın, 27 yaşında, önlisans mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 400 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V6 Erkek, 33 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1600 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V7 Erkek, 40 yaşında, lisans mezunu, TSK personeli, aylık ortalama gelir 2700 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

V8 Kadın, 28 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V9 Erkek, 40 yaşında, önlisans mezunu, memur, aylık ortalama gelir 1500 TL, çocuğu öğrenim görüyor, çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

V10 Kadın, 29 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1000 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

V11 Kadın, 28 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V12 Kadın, 34 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V13 Kadın, 38 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 650 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V14 Kadın, 47 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1300 TL, 3 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

V15 Kadın, 24 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 2000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V16 Kadın, 47 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1500 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- V17 Kadın, 29 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V18 Kadın, 29 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 800 TL, 4 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V19 Kadın, 38 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 550 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V20 Erkek, 33 yaşında, lisans mezunu, gelir uzmanı, aylık ortalama gelir 3000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V21 Kadın, 30 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 600 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V22 Kadın, 35 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 550 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V23 Erkek, 30 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1700 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V24 Kadın, 26 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 450 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 2 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V25 Kadın, 27 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 750 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V26 Erkek, 32 yaşında, lise mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V27 Erkek, 37 yaşında, önlisans mezunu, polis, aylık ortalama gelir 2000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V28 Kadın, 33 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1250 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V29 Erkek, 39 yaşında, lisans mezunu, devlet memuru, aylık ortalama gelir 1750 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V30 Kadın, 33 yaşında, lisans mezunu, çalışmıyor, aylık ortalama gelir 1000 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V31 Kadın, 30 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1700 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V32 Kadın, 30 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V33 Kadın, 30 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V34 Kadın, 27 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V35 Kadın, 34 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 800 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V36 Erkek, 33 yaşında, ilkokul mezunu, işçi, aylık ortalama gelir 650 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- V37 Kadın, 31 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V38 Erkek, 35 yaşında, lisans mezunu, avukat, aylık ortalama gelir 2200 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V39 Kadın, 29 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 3200 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V40 Kadın, 24 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1700 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V41 Kadın, 42 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1200 TL, 3 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V42 Erkek, 44 yaşında, ortaokul mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 2000 TL, 3 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V43 Kadın, 33 yaşında, lise mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 1300 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V44 Kadın, 33 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir değişken, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V45 Kadın, 40 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1500 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 2 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V46 Erkek, 41 yaşında, lisans mezunu, mali müşavir, aylık ortalama gelir 3500 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V 47 Erkek, 32 yaşında, lise mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 2000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V48 Erkek, 38 yaşında, önlisans mezunu, serbest meslek, aylık ortalama gelir 2000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V49 Erkek, 36 yaşında, lisans mezunu, öğretmen aylık ortalama gelir 1800 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V50 Kadın, 35 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 3000 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 2 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V51 Kadın, 27 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V52 Kadın, 32 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V53 Erkek, 38 yaşında, önlisans mezunu, astsubay, aylık ortalama gelir 2200 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V54 Kadın, 34 yaşında, önlisans mezunu, hemşire, aylık ortalama gelir 1900 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V55 Erkek, 32 yaşında, önlisans mezunu, memur, aylık ortalama gelir 1500 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V56 Kadın, 31 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- V57 Erkek, 41 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1800 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V58 Kadın, 31 lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 3500 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V59 Kadın, 25 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V60 Erkek, 33 yaşında, lise mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 1000 TL, 3 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V61 Kadın, 30 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V62 Erkek, 32 yaşında, önlisans mezunu, öğretmen aylık ortalama gelir 1500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V63 Kadın, 26 yaşında, lisans mezunu, sağlık teknikeri, aylık ortalama gelir 1300 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V64 Kadın, 36 yaşında, lisans mezunu, öğretmen aylık ortalama gelir 1700 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V65 Kadın, 27 lise mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 2000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V66 Kadın, 39 yaşında, lisans mezunu, öğretmen aylık ortalama gelir 2000 TL, 4 çocuğu öğrenim görüyor, 2 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V67 Erkek, 30 yaşında, lise mezunu, askeri personel, aylık ortalama gelir 1950 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V68 Erkek, 42 yaşında, lise mezunu, serbest meslek, aylık ortalama gelir 500 TL, 3 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V69 Kadın, 28 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 600 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V70 Kadın, 23 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V71 Kadın, 28 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V72 Kadın, 36 yaşında, lise mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 1000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V73 Erkek, 34 yaşında, lisans mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 3000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V74 Erkek, 37 yaşında, lisans mezunu, işçi, aylık ortalama gelir 1000 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V75 Kadın, 38 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V76 Erkek, 36 yaşında, lisans mezunu, mühendis, aylık ortalama gelir 2500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

- V77 Erkek, 40 yaşında, lisans mezunu, memur, aylık ortalama gelir 1400 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V78 Erkek, 33 yaşında, yüksek lisans mezunu, orta düzey yönetici, aylık ortalama gelir 2400 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V79 Erkek, 30 yaşında, lise mezunu, tıbbi sekreter, aylık ortalama gelir 700 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V80 Kadın, 37 yaşında, lise mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 200 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V81 Erkek, 32 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 2000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V82 Erkek, 30 yaşında, lise mezunu, özel güvenlik, aylık ortalama gelir 800 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V83 Kadın, 24 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 400 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V84 Kadın, 33 yaşında, ortaokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 400 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V85 Kadın, 24 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V86 Kadın, 23 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 400 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V87 Kadın, 25 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V88 Erkek, 35 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1700 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 2 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V89 Kadın, 24 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 300 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V90 Kadın, 65 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 300 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V91 Erkek, 28 yaşında, ilkokul mezunu, esnaf, aylık ortalama gelir 750 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V92 Erkek, 30 yaşında, lise mezunu, işçi, aylık ortalama gelir 650 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V93 Kadın, 31 yaşında, lisans mezunu, hemşire, aylık ortalama gelir 2000 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.
- V94 Kadın, 33 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 1700 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 2 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V95 Erkek, 35 yaşında, lisans mezunu, öğretmen, aylık ortalama gelir 2000 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 2 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.
- V96 Kadın, 28 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 400 TL, 2 çocuğu öğrenim görüyor, 1 çocuğu okul öncesi eğitim alıyor.

Ek-3. Katılımcıların Kişisel Bilgileri (devam)

V97 Erkek, 29 yaşında, lise mezunu, memur, aylık ortalama gelir 1700 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V98 Kadın, 31 yaşında, önlisans mezunu, ev hanımı, aylık ortalama gelir 500 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

V99 Erkek, 32 yaşında, önlisans mezunu, astsubay, aylık ortalama gelir 2300 TL, tek çocuğu var, okul öncesi eğitim alıyor.

Ek-4: Uygulama İzin Belgesi

Sayı : B.08.4.MEM.4.05.00.04.01.320 / 23505
Konu : Araştırma İzni.

T.C.
AMASYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

14 -12- 2010

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
TOKAT

İlgi: 02/12/2010 tarih ve 4247-5651 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Emine ALTINÇEKİÇ SAKLAN'ın "Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim Politikaları ve Finansmanı" konulu tez çalışmasını ilimiz okullarında uygulamasının uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Makamının 13/12/2010 tarih ve 23406 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Necati AKKURT
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER:
EK-1 Onay (1 adet)

Posta Kodu : 05100 AMASYA
Adres : Elmasiye Caddesi Nergis Sokak
Telefon: (0 358) 212 29 92// 5 hat Faks: (0 358) 218 50 31
e-posta : amasvamem@meb.gov.tr
Elektronik Ağ: www.amasva.meb.gov.tr/

EĞİTİME
%100
DESTEK

DANISMA
444 0 632
H A T T I

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Emine SAKLAN

Doğum Yeri : Finike/ ANTALYA

Doğum Yılı : 1985

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise : İzmir Selma Yiğitalp Anadolu Lisesi (1999-2003)

Lisans : Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi

Öğretmenliği (2003-2007)

Yüksek lisans : Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
(2008-2011)

MESLEKİ BİLGİLER

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Araştırma Görevlisi (2008-)